

PRIJEDLOG

Klasa:
Urbroj:

Zagreb,

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. godinu - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, klase: 021-12/13-09/27, urbroja: 65-13-03, od 11. lipnja 2013. godine

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, broj 81/2013), Vlada Republike Hrvatske o Godišnjem izvješću o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske nema primjedbi na Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora dostavila Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja aktom, klase: 034-08/2013-01/001, urbroja: 580-007/23-2013-002, od 10. lipnja 2013. godine.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Ivana Vrdoljaka, ministra gospodarstva, Alena Leverića, zamjenika ministra gospodarstva, te Sabinu Škrtić, mr. sc. Jelenu Zrinski Berger i Vedrana Kružića, pomoćnike ministra gospodarstva.

PREDSJEDNIK

Zoran Milanović

HRVATSKI SABOR

KLASA: 021-12/13-09/27

URBROJ: 65-13-03

Zagreb, 11. lipnja 2013.

50 — VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Primljeno:	12.12.2012
Klasifikacija:	022-83/13-12/29
Unutarnji broj:	65-13-01
Priloga:	2
Prilog:	—

05

VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 177. stavak 4. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem, radi davanja mišljenja, **Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. godinu**, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora, sukladno odredbi članka 30. točke 12. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", broj 79/09), dostavila Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, aktom od 10. lipnja 2013. godine.

REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU
TRŽIŠNOG NATJECANJA

CROATIAN COMPETITION AGENCY

Klasa: 034-08/13-02/001
Urbroj: 580-07/23-2013-002
Zagreb, 10. lipnja 2013.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno: 11-06-2013		
Klasifikacijska oznaka:	Org. jed.	
021-12/13-09/27	65	
Uredžbeni broj:	Pril.	Vrij.
580-13-01	3	2ed

HRVATSKI SABOR
n/r g. predsjednika Hrvatskoga sabora
Trg sv. Marka br. 6-7
10 000 Zagreb

Predmet: Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. godinu - dostavlja se

Poštovani gospodine predsjedniče Hrvatskoga sabora,

Sukladno članku 30. točki 12. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/2009), u privitku Vam dostavljamo Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. godinu, te Vas molimo da predmetno izvješće uvrstite u dnevni red sjednice Hrvatskoga sabora.

U privitku Vam sukladno članku 12., točki 5., Uredbe o sastavljanju i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvještaja o primjeni fiskalnih pravila (Narodne novine, broj 78/2011 i 106/2012), dostavljamo i Izjavu o fiskalnoj odgovornosti i popunjeni Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2012., uz napomenu da se Mišljenje unutarnjih revizora ne prilaže s obzirom da Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja nije obveznica uspostave unutarnje revizije prema kriterijima iz članka 3. Pravilnika o unutarnjoj reviziji korisnika proračuna (Narodne novine, broj 35/08).

S poštovanjem,

Predsjednica Agencije za
zaštitu tržišnog natjecanja

mr. sc. Olga Špevec

Privitci:

- dvije inačice Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. godinu u pisanom formatu,
- dvije inačice Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. godinu u elektronskom formatu na 2 CD medija (Word dokument i PDF format),
- Izjava o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2012.,
- Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2012.

Sadržaj

UVOD	5
SAŽETAK GODIŠNJEG IZVJEŠĆA O RADU AGENCIJE ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA.....	7
TRŽIŠNO NATJECANJE I PRISTUPANJE REPUBLIKE HRVATSKE EUROPSKOJ UNIJI	14
I. ZAŠTITA TRŽIŠNOG NATJECANJA.....	18
Pravni okvir	18
Primjena propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.....	19
1. Zabranjeni sporazumi	20
1.1. Karteli – zabranjeni horizontalni sporazumi	21
1.2. Ostali zabranjeni sporazumi	29
2. Zloupotreba vladajućeg položaja	31
3. Prihvatanje preuzimanja obveza predloženih od strane poduzetnika – mjere i uvjeti te rokovi izvršenja	47
4. Kontrola koncentracija poduzetnika	49
5. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja	56
5.1. Inicijativa za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja	57
5.2. Test učinaka propisa na tržišno natjecanje.....	60
5.3. Mišljenja na zakone i ostale propise	61
5.4. Sektorska istraživanja	69
6. Sudska kontrola.....	71
II. DRŽAVNE POTPORE	73
Pravni okvir	73
Primjena propisa o državnim potporama	75
1. Ocjena državnih potpora u 2012. godini	77
1.1. Državne potpore za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama	77
1.2. Državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije	85
1.3. Regionalne potpore.....	87
1.4. Državne potpore za kulturu	90
1.5. Državne potpore za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa	93
2. Povrat državne potpore	96
3. Odluke Agencije kojima je utvrđeno da se ne radi o državnim potporama	98
4. Prethodno obvezujuće mišljenje na nacрте prijedloga zakona.....	104
5. Stručna mišljenja Agencije	106

6. Državne potpore male vrijednosti	109
7. Utvrđivanje referentne kamatne stope	110
8. Ostale aktivnosti i poslovi Agencije u području državnih potpora	112
III. MEĐUNARODNA SURADNJA	116
IV. FINANCIRANJE I UNUTARNJE USTROJSTVO AGENCIJE	121
V. Zaključak	131
PRILOG I. PRESUDE MJESNO NADLEŽNIH UPRAVNIH SUDOVA I VISOKOG UPRAVNOG SUDA RH U 2012. GODINI	133
PRILOG II. ODLUKE AGENCIJE IZ 2012. GODINE OBJAVLJENE NA INTERNETSKOJ STRANICI AZTN-a	140

REPUBLIKA HRVATSKA
Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Godišnje izvješće
o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja
za 2012. godinu

Zagreb, lipanj 2013.

UVOD

Temeljem Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja Agencija jednom godišnje podnosi Hrvatskom saboru izvješće o radu za proteklu kalendarsku godinu. Uz zakonsku obvezu podnošenja Hrvatskom saboru izvješća o radu, cilj je ovog dokumenta osigurati transparentnost rada Agencije i s njim upoznati političku, poslovnu i stručnu javnost. Vjerujemo da će svaki ovakav dokument doprinijeti daljnjoj afirmaciji načela i propisa kojima je svrha zaštita tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj, kao učinkovitom instrumentu razvoja politike kojoj je cilj osigurati jednake uvjete za sve poduzetnike na tržištu i u što većoj mjeri doprinijeti razvoju fer tržišnog natjecanja i posljedično koristi za potrošače.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) osnovana je odlukom Hrvatskog sabora 1995. godine, a započela je s radom 1997. godine. Ona je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti utvrđenih Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja¹ i Zakonom o državnim potporama², koja za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru, a kroz godišnja izvješća o radu i izvješća o državnim potporama, redovito je izvještavala Hrvatski sabor.

Misija Agencije je osigurati djelovanje tržišta u korist potrošača, poduzetnika i gospodarstva. Agencija pomaže boljem funkcioniranju tržišta, i to uspostavljanjem učinkovitog tržišnog natjecanja. Posljedica djelovanja Agencija je povećanje razine vladavine prava na području tržišnog natjecanja i državnih potpora.

Misiju Agencija ostvaruje provedbom:

- **Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja** i sankcioniranjem poduzetnika koji krše taj zakon sklapanjem zabranjenih sporazuma i zlouporabom vladajućeg položaja te kontrolom koncentracija između poduzetnika koje značajno mogu narušiti tržišno natjecanje,
- **Zakona o državnim potporama**, s ciljem osiguranja jednakih uvjeta za sve sudionike na tržištu bez obzira na njihovu tržišnu snagu i veličinu te kontrole državnih potpora, kako određeni poduzetnici ne bi bili u neopravdano povoljnijem položaju na tržištu u odnosu na one koji ne dobivaju potpore,
- **Jačanjem kulture tržišnog natjecanja** i promicanjem svijesti o koristi koju građanima (potrošačima i poreznim obveznicima) donosi fer tržišno natjecanje i kontrola ponašanja poduzetnika i države na tržištu,
- **Međunarodnom suradnjom** s tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja u državama članicama EU, kroz mrežu europskih tijela, ali i na globalnoj razini u cilju približavanja praksi i konvergencije u primjeni propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

¹ Narodne novine, broj 79/2009.

² Narodne novine, broj 140/2005 i 49/2011.

Učinkovito tržišno natjecanje je jedan od osnovnih preduvjeta za normalno funkcioniranje tržišta. No, ono se ne dešava samo po sebi: učinkovito postaje ako se poštuju pravila i norme koji su sadržani u propisima koji su doneseni radi uspostave fer i predvidivog institucionalnog okruženja za sve sudionike na tržištu i ako su osigurani svi potrebni mehanizmi kontrole njihova ponašanja na tržištu. To u prvom redu podrazumijeva angažman ove Agencije, ali i svih državnih tijela u stvaranju jasnih i jednostavnih, provedivih pravila koja uređuju pojedina tržišta – pristup i uvjete na njima, no i tijela koja ta pravila provode i nadziru u praksi. Cilj nam je osigurati moderan i uravnotežen pristup provedbi sustava mjera zaštite tržišnog natjecanja, koji se temelji na preventivnom djelovanju i pravovremenom obustavljanju praksi koje narušavaju tržišno natjecanje i nanose štetu potrošačima.

Rad Agencije prikazan i u ovom godišnjem izvješću doprinos je u nastojanju stvaranja uvjeta za gospodarski rast koji se temelji na efikasnoj alokaciji i korištenju ograničenih resursa, očuvanju okoliša, inovacijama i novim ulaganjima, povećanju produktivnosti, rastu zaposlenosti, jačanju konkurentske sposobnosti hrvatskog gospodarstva. I ovim godišnjim izvješćem Agencija podsjeća na važnost tržišta, ali na značaj provedbe prava i politike tržišnog natjecanja u tržišnom gospodarstvu, kroz ravnopravan tretman svih subjekata na tržištu i stvaranje jednakih uvjeta za sve poduzetnike bez obzira na njihovu tržišnu snagu i druge razlike među njima, kako bi se stvorilo gospodarsko i institucionalno okruženje koje će poticati ulazak u poduzetništvo, inovacije i nova ulaganja, kako boljim zakonodavstvom, tako i uklanjanjem administrativnih i drugih zapreka, ili pak sankcioniranjem protutržišnih postupanja sudionika na tržištu, na način koji će svima osigurati jednake šanse za uspjeh.

Predsjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Mr. sc. Olgica Spevec

SAŽETAK GODIŠNJEG IZVJEŠĆA O RADU AGENCIJE ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA

Strateški ciljevi rada Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: Agencija ili AZTN) za dvogodišnje razdoblje sadržani su u Programu rada Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. i 2013. godinu (dalje u tekstu i: Program rada) iz travnja 2012. godine.³ Ukratko, Agencija je u navedenom dokumentu istakla da su to prije svega **jačanje provedbe propisa usmjerenih na aktivnosti s najznačajnijim i najjačim učincima na tržišno natjecanje**, što drugim riječima znači ciljano djelovanje upravo kod protutržišnih postupanja koja najviše štete potrošačima, drugim poduzetnicima i gospodarstvu. Zatim, to je **mijenjanje ponašanja poduzetnika i njihovo pravovremeno usklađivanje s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja**, kako bi se djelovalo preventivno i izbjeglo kažnjavanje. Sljedeći zacrtani cilj odnosi se na **potpuno usvajanje i daljnji razvoj kulture tržišnog natjecanja** na svim razinama, a naročito na aktivno profiliranje važnosti politike tržišnog natjecanja u oblikovanju ostalih politika. Zaključno, tu su uključene i **pripreme na promjene sustava državnih potpora i suradnja s tijelima i institucijama EU koje donosi članstvo u Europskoj uniji**.

Konkretni rezultati ostvareni u 2012. godini koji čine okosnicu ovoga godišnjeg izvješća potvrđuje ostvarenje zadanih ciljeva. Agencija je u 2012. godini bila usredotočena na jačanje svoje nadzorne uloge, dakle na vođenje postupaka i donošenje odluka u predmetima koji imaju najznačajniji utjecaj na gospodarstvo i potrošače. Tako je otkrila i sankcionirala **postojanje zabranjenih sporazuma (kartela)** na tržištu javnog linijskog prijevoza putnika u cestovnom prometu i posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u cestovnom prometu na području Međimurske županije, te na tržištu proizvodnje i prodaje pekarskih proizvoda na području Osječko-baranjske županije. Iako ovdje nije bila riječ o sporazumima koji bi imali učinke na nacionalnoj razini, ipak, izrečene su upravno-kaznene mjere izrečene za najteže povrede Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (dalje u tekstu i: ZZTN) jer se radi o ponašanju koje za posljedicu ima izravnu štetu za potrošače, naročito u uvjetima krize i visoke nezaposlenosti.

Niz postupaka vođeno je radi utvrđivanja **zlouporebe vladajućeg položaja** poduzetnika na tržištu. U smislu politike prevencije, koja se tradicionalno pokazuje jednako važnom kao i kažnjavanje poduzetnika, po prvi je puta Agencija u predmetima u kojima je to bilo moguće (kako u slučaju zabranjenih sporazuma tako i u slučaju zlouporebe vladajućeg položaja), primijenila **institut prihvatanja preuzimanja obveza izvršenja određenih mjera i uvjeta** te rokova izvršenja, samoinicijativno predloženih od poduzetnika protiv kojih je Agencija pokrenula postupak, kako bi se žurno otklonili negativni učinci na tržišno natjecanje. Naravno, primjena toga instituta je moguća samo u određenim predmetima u kojima je moguće

³ Objavljen na internetskoj stranici Agencije.

svrhu primjene Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja osigurati i bez izricanja kazne. Primjerice, u slučaju kartela navedeni institut nije moguće uopće primijeniti.

Radi se dakle o predlaganju i preuzimanju odgovarajućih obveza – mjera i uvjeta te rokova za njihovu provedbu od strane poduzetnika kojima on mijenja svoje postupanje ili propuštanje postupanja na tržištu žurno nakon pokretanja postupka, čime se otklanjaju potencijalni negativni učinci i ponovno uspostavlja tržišno natjecanje na konkretnom tržištu. Iako Agencija u tom slučaju ne utvrđuje povredu ZZTN-a, već rješenjem o prihvaćanju predloženih mjera, uvjeta i rokova obustavlja postupak, navedeni institut značajno skraćuje postupak i omogućuje Agenciji da se posveti radu u otkrivanju najtežih povreda Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja. Tako je Agencija prihvatila mjere i uvjete predložene od strane poduzetnika, kao dostatne za otklanjanje potencijalno negativnih učinaka na tržišno natjecanje, primjerice, na tržištu distribucije laboratorijske opreme, rezervnih dijelova i pružanja usluga održavanja i popravaka laboratorijske opreme određenog proizvođača na teritoriju Republike Hrvatske, zatim na tržištu vanjskog oglašavanja te na tržištu pružanja usluga tehničke pomoći vozačima na cesti.

U prethodnim ispitivanjima stanja na tržištu koje Agencija vodi kako bi utvrdila postoje li uopće dostatne indicije za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja (ili pak zabranjenog sporazuma) protiv određenog poduzetnika i u pokrenutim postupcima, samo u predmetima u kojima je Agencija postupala radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja u 2012. godini bilo je obuhvaćeno oko dvjesto poduzetnika i ostalih pravnih ili fizičkih osoba. Osim već navedenih, najznačajnija u tom smislu bila su u 2012. godini, primjerice, tržišta pružanja komunalnih usluga, tržište obavljanja djelatnosti prijevoza tereta u unutarnjem i međunarodnom željezničkom prometu, tržište plina, tržište prava prijenosa nogometnih utakmica na teritoriju RH itd. Nadalje, na načelu identifikacije tržišta s najvećom vjerojatnošću povrede ZZTN-a i nanošenja štete potrošačima, u 2012. detaljna su **istraživanja provedena i u pojedinim gospodarskim sektorima** odnosno na pojedinačnim tržištima (tzv. sektorska istraživanja), primjerice, maloprodaje, kako bi se dobio detaljan uvid u uvjete i međusobne odnose sudionika u lancu distribucije odnosno između proizvođača, prerađivača, trgovaca na veliko te trgovaca na malo.

Područje ocjene dopuštenosti **koncentracija** poduzetnika u 2012. godini obilježio je daljnji pad ukupnog broja prijava koncentracija u realnom sektoru. U doba smanjene gospodarske aktivnosti, investicija i smanjenog interesa za ulazak u konsolidacije poduzetnika, ovaj negativni trend bio je po saznanjima Agencije za očekivati. No, smatramo da će ulazak Republike Hrvatske u europsku integraciju, na unutarnje tržište EU, pozitivno utjecati i na povećanje broja koncentracija, pa tako i njihovih prijava, što bi trebala biti logična posljedica konkurentskog pritiska iz EU i izlaska iz nacionalnih granica, o čemu govori i zabilježeno povećanje broja prijava koncentracija na teritoriju EU u odnosu na prethodne godine gospodarske krize.

Agencija je nastavila pratiti i **proces liberalizacije tržišta slobodnih profesija** te stanje i uvjete na pojedinim tržištima kod kojih propisi ili akti interesnih udruženja ograničavaju ili sprječavaju pristup tržištu pa je, sukladno ocjeni stanja na pojedinim tržištima, poduzela aktivnosti u cilju uklanjanja zapreka pristupu tržištu novim konkurentima, a posebno aktivna bila je u davanju mišljenja na zakonska i regulatorna rješenja (primjerice, u području energetike, telekomunikacija). Štoviše, posebno je istakla važnost ocjene učinka propisa na tržišno natjecanje i inicirala izradu i primjenu **Testa učinka propisa na tržišno natjecanje**. Brojnim mišljenjima i očitovanjima ministarstvima, Vladi RH, jedinicama lokalne samouprave, interesnim udruženjima, pa i poduzetnicima, odgovarajući na svaki upit, Agencija utječe na stvaranje kulture tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj, a strateški cilj mijenjanja ponašanja poduzetnika tj. već spomenutog **preventivnog djelovanja** Agencije ostvaren je i brojnim komunikacijskim aktivnostima.

Pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji i neizbježne izmjene postojećeg zakonodavstva u području tržišnog natjecanja i državnih potpora bili su razlogom što je u 2012. godini Agencija inicirala i sudjelovala u izradi **nužnih izmjena i dopuna postojećeg zakonodavstva na području zaštite tržišnog natjecanja i državnih potpora**, kako bi se sustav zaštite tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj od 1. srpnja 2013. u cijelosti uskladio i uklopio u europski i kako bi Agencija, ali i hrvatski sudovi, mogli **izravno provoditi pravnu stečevinu EU**. Agencija je tako Ministarstvu gospodarstva, kao nositelju izrade zakona, podnijela inicijativu za izmjene i dopune Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja koje su neophodne radi novih ovlasti koje će Agencija dobiti ulaskom RH u EU. Dakle, pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji, Agencija će uz nacionalno zakonodavstvo u području zaštite tržišnog natjecanja istodobno primjenjivati i članke 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu i: UFEU), a sporazumi i postupanja hrvatskih poduzetnika koji imaju značajan učinak na trgovinu između država članica EU moći će biti predmet istražnih radnji ne samo Agencije, kao što je to do sada bio slučaj, već i drugih nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja i Europske komisije. Isto se odnosi i na Zakon o državnim potporama čije su izmjene bile neophodne kako bi se dosadašnja nadležnost Agencije odnosno Republike Hrvatske u kontroli potpora, osim u točno definiranim slučajevima (npr. malo i srednje poduzetništvo, usluge od općeg gospodarskog interesa), prenijela u nadležnost institucija EU.

Na području praćenja i kontrole državnih potpora, u 2012. godini također su pokrenute aktivnosti čiji je cilj osigurati **praćenje učinkovitosti dodijeljenih horizontalnih potpora** (na primjer, potpora za zapošljavanje, istraživanje i razvoj i inovacije, zaštitu okoliša, usavršavanje itd.). Tako je po prvi put uveden jedinstveni obrazac na temelju kojeg svi davatelji državnih potpora prate učinak dodijeljenih državnih potpora, kojeg je Agencija izradila polazeći od svojih iskustava na području kontrole državnih potpora i najbolje prakse drugih država, članica EU. Cilj prikupljanja podataka o ostvarenim učincima je da se objektivno procijeni korištenje proračunskih

sredstava i svrsishodnost sustava dodjele državnih potpora, te prikaže njihova uspješnost u postizanju zadanih ciljeva.

2012. godinu u radu Agencije u području državnih potpora obilježilo je **42 % više predmeta nego u 2011.** godini. No, više nego ikada prije izražena je bila **savjetodavna uloga Agencije** u pripremi programa odnosno davanju mišljenja i tumačenja davateljima potpora u svezi ispravne primjene propisa o državnim potporama. Očito je da su približavanjem pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji davatelji potpora počeli sve veću pozornost posvećivati pravilnoj primjeni pravila o dodjeli potpora koja su sadržana u više od pedeset propisa koji uređuju ovu pravnu materiju. No, značajno povećanje broja pojedinačnih slučajeva (u odnosu na smanjenje broja programa državnih potpora) pokazatelj je dodjele državnih potpora pojedinačnim poduzetnicima, dok smanjeni broj programa usmjerenih na horizontalne ciljeve, s jedne strane, naglašava selektivan karakter potpora, dok s druge, umanjuje mogućnost pozitivnog utjecaja potpora na gospodarski rast i povećanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. Taj, u biti negativni trend, često znači veću selektivnost, davanje prednosti na tržištu, osobito velikim poduzetnicima u postupcima restrukturiranja poduzetnika u teškoćama, pa je prilikom ocjene takvih potpora potrebno i više znanja, i vremena i otvorene suradnje s davateljima, kako bi se u najmanjoj mogućoj mjeri narušilo tržišno natjecanje, objektivno ocijenile mogućnosti dugoročne održivosti poslovanja na tržištu bez potpore, odredile prihvatljive kompenzacijske mjere kao svojevrsno obeštećenje konkurentima koji ne dobivaju potpore i vlastiti doprinos restrukturiranju koji je najvjerodostojniji pokazatelj da tržište, vlasnici ili sam poduzetnik stvarno vjeruju u provedbu mjera iz programa restrukturiranja.

U području **međunarodne suradnje** treba istaći da za razliku od primjerice trgovinskih i carinskih, pravila o zaštiti tržišnog natjecanja nisu globalno uređena pod okriljem jedne međunarodne organizacije, no Agencija godinama aktivno sudjeluje u radu niza međunarodnih organizacija i institucija (OECD, UNCTAD, ICN) čija je zadaća promicanje približavanja - konvergencije zakonodavstva u području tržišnog natjecanja. Sve uključene države, pa tako i Hrvatska, učeći od drugih, ali i vlastitim doprinosima, stvaraju okruženje u kojemu se stvara zajednička politika tržišnog natjecanja i jedinstvena primjene propisa. Dobar primjer takvih seminara je i OECD-ov Regionalni centar za tržišno natjecanje u Budimpešti koji pruža financijsku podršku zemljama koje nisu članice OECD-a, i to na području edukacije, u kojoj u skladu sa svojim materijalnim i ljudskim resursima, sudjeluje i stručna služba AZTN-a.

U 2012. godini stručna služba Agencije intenzivno se pripremala za **aktivno sudjelovanje u radu tijela i radnih skupina Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (European Competition Network - ECN)** te kao promatrač i sudjelovala u njezinom radu. Promjenama koje donosi pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji, kada Agencija postaje dio sustava zaštite tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu EU, prisutnost Agencije u radu pojedinih tijela (od okončanja hrvatskih pristupnih pregovora 30. lipnja 2011. u ulozi promatrača na

stručnoj razini, a od dana pristupanja kao punopravnog člana svih tijela ECN-a) postaje obvezna.

U cilju **otvorenosti i transparentnosti** rada i u 2012. godini Agencija je nastavila s objavom odluka i stručnih mišljenja, informacija o aktivnostima, prije svega vijesti i priopćenja sa sjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, godišnjih izvješća i ostalih informacija, koje pridonose širenju njihovih učinaka na poduzetnike i potrošače, tijela javne vlasti i akademsku zajednicu, stručnu i širu javnost⁴. U 2012. godini pokrenuto je i izdavanje mjesečnog glasila – biltena Agencije u elektronskom obliku **AZTN info** kojim se stručna i ostala javnost redovito izvješćuje o aktivnostima Agencije, njezinim odlukama, promjenama propisa, ali i o najznačajnijim odlukama Europske komisije i drugih sličnih tijela raznih zemalja. Letak **Ne kartelima** na jasan je i dostupan način informirao o prirodi i štetnosti kartela, načinima njihove prijave i kaznama za sudionike kartela. Sukladno Programu rada, ali i trajnom opredjeljenju prema potpunoj otvorenosti u radu, Agencija je donijela **Komunikacijsku strategiju**⁵ s detaljnim godišnjim planom komunikacijskih aktivnosti. U svibnju 2012. donesen je **Akcijski plan za provođenje antikorupcijskog programa**⁶ u skladu s načelima Strategije suzbijanja korupcije Hrvatskog sabora⁷, kao i novi Etički kodeks⁸.

Konačno, u svome radu i u 2012. godini Agencija ističe **intenzivnu i uspješnu suradnju s brojnim ministarstvima i sektorskim regulatorima** u cilju stvaranja jedinstvenog i privlačnog okruženja za rast poduzetništva, jačanje investicija i konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva.

⁴ Svi hrvatski propisi o zaštiti tržišnog natjecanja, pored obvezne objave u Narodnim novinama, objavljuju se i na internetskoj stranici Agencije: www.aztn.hr. Osiguravajući transparentnost u radu, na internetskoj stranici objavljuju se sve izvršne odluke Agencije (rješenja i zaključci), mišljenja Agencije, javni pozivi i ostali akti, kao i priopćenja za medije, odluke nadležnih upravnih sudova povodom tužbi na odluke Agencije, odluke Visokog upravnog suda Republike Hrvatske koji odlučuje u drugom stupnju, ali i dijelovi pravne stečevine EU iz područja tržišnog natjecanja i državnih potpora u prijevodu na hrvatski jezik, naročito oni dijelovi s kojima su hrvatski propisi iz navedenih područja morali biti usklađeni u svrhu ispunjavanja mjerila za pristupanje RH Europskoj uniji.

⁵ Komunikacijska strategija, klase:023-01/12-02/003, objavljena je na internetskoj stranici Agencije.

⁶ Također objavljen na internetskoj stranici Agencije.

⁷ Narodne novine, broj 75/08.

⁸ Klasa: 023-01/11-01/11 od 26. srpnja 2012.

Broj odluka Agencije u 2012. godini

Osim prethodno navedenih najvažnijih aktivnosti Agencije u 2012. godini o njezinoj učinkovitosti govore i brojčani podaci. Tako je u 2012. godini riješeno **ukupno 395 predmeta**.

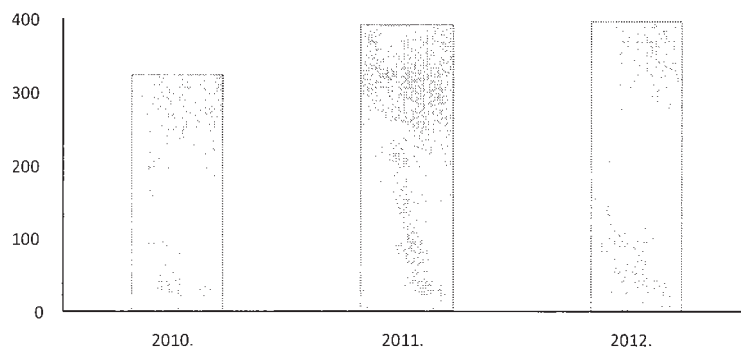
Tablica 1. Broj riješenih predmeta u 2012. godini

Broj riješenih predmeta u 2012. godini	
1. Tržišno natjecanje	259
2. Državne potpore	136
UKUPNO	395

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

U usporedbi s 323 riješena predmeta u 2010. godini, te 390 riješenih predmeta u 2011. godini, **razvidno je povećanje broja riješenih predmeta u 2012. godini u odnosu na 2011. godinu.**

Slika 1. Broj ukupno riješenih predmeta u razdoblju od 2010. do 2012. godine

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Važno je istaknuti da je povećanje odluka ostvareno uz **manji broj djelatnika** nego u protekloj godini (smanjenje s 57 djelatnika u 2011. godini na 53 u ovom izvještajnom razdoblju) te uz krajnje štedljivo i racionalno korištenje sredstava iz državnog proračuna te uspješno povlačenje sredstava iz europskih programa pomoći. Naime, proračun Agencije u 2012. godini iznosio je 18.631.857,18 kuna, od čega je 13.554.023,46 kuna bilo iz državnog proračuna, a 5.077.833,72 kuna iz sredstava pomoći (ovi su podaci detaljno prikazani u poglavlju IV. ovoga izvješća).

Uobičajeno, efikasnost i učinkovitost tijela za zaštitu tržišnog natjecanja mjeri se osim navedenim brojem donesenih odluka i mišljenja, primjerice i ostvarenjem zadanih ciljeva utvrđenih programom rada i ostalih strateških ciljeva, pozitivnim učincima na

tržište i tržišno natjecanje, proaktivnosti, učinkom kazni odnosno promjenom ponašanja poduzetnika, prisutnosti u javnosti, vrijednosti za novac poreznih obveznika, ostvarenim koristima za potrošače itd., ali i **sudskim presudama kojima se potvrđuju odluke tijela za zaštitu tržišnog natjecanja**⁹. I ovdje Agencija u 2012. godini bilježi pozitivan trend u vidu ukupno 30 odluka Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, i 13 odluka mjesno nadležnih upravnih sudova po tužbama protiv odluka Agencije. Od ukupno 43 podnesene tužbe u 38 odluka sudovi su potvrdili odluku Agencije, odnosno odbili tužbu podnositelja, sve iz područja primjene ZZTN-a. Četiri tužbe su mjesno nadležni upravni sudovi odbacili kao nepravodobne dok su jedan postupak iz područja državnih potpora obustavili. Niti jedna od podnesenih tužbi nije uvažena¹⁰.

Konačno, Agenciju i njezin rad **ocjenjuje i Europska komisija** koja je objavila u Priopćenju Europskom parlamentu i Vijeću EU glavne nalaze iz Sveobuhvatnog izvješća o monitoringu spremnosti Hrvatske za članstvo u EU, koje se odnosi na razdoblje od listopada 2011. do rujna 2012. godine. Za područje tržišnog natjecanja navodi se sljedeće:

*„Hrvatska općenito ispunjava obveze i zahtjeve koji proizlaze iz pregovora o pristupanju u području tržišnog natjecanja i trebala bi biti u mogućnosti provoditi pravnu stečevinu (acquis) od dana pristupanja.“ ... „Hrvatska je u velikoj mjeri uskladila svoje zakonodavstvo u području anti-trusta i koncentracija te državnih potpora. Isto tako nastavila je s naporima u cilju stvaranja pozitivne evidencije provedbe. **Hrvatska Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) u potpunosti je operativno i funkcionalno neovisna; izvršava svoje zadaće u skladu sa zakonodavstvom koje je na snazi. Uspostavljen je odgovarajući sustav kontrole koncentracija i državnih potpora**“.*

⁹ Sukladno ZZTN-u nezadovoljna stranka protiv odluka Agencije može pokrenuti upravni spor pred mjesno nadležnim upravnim sudom. Od 1. siječnja 2012. sudovi koji preispituju odluke Agencije (u dijelu koji se odnosi na utvrđenu povredu zakona i na izrečenu upravno-kaznenu mjeru) su mjesno nadležni upravni sudovi odnosno Visoki upravni sud Republike Hrvatske. Sukladno člancima 8. i 9. Zakona o izmjenama Zakona o sudovima (Narodne novine, broj 130/2011), kada je posebnim zakonima za rješavanje upravnih sporova propisana nadležnost Upravnog suda Republike Hrvatske, sukladno Zakonu o upravnim sporovima (Narodne novine, broj 53/91, 9/92 i 77/92) za takve sporove od 1. siječnja 2012. nadležni su mjesno nadležni upravni sudovi, osim upravnih sporova za koje je Zakonom o upravnim sporovima (Narodne novine, broj 20/2010) i drugim posebnim zakonima propisano da rješava Visoki upravni sud Republike Hrvatske. Upravni sud Republike Hrvatske od 1. siječnja 2012. nastavlja s radom kao Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

¹⁰ Popis presuda mjesno nadležnih upravnih sudova i Visokog upravnog suda RH nalazi se Prilogu I. ovoga izvješća.

TRŽIŠNO NATJECANJE I PRISTUPANJE REPUBLIKE HRVATSKE EUROPSKOJ UNIJI

U trenutku zaključivanja ovoga izvješća preostaje manje od mjesec dana do datuma pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Punih osam godina trajala je sveobuhvatna prilagodba Hrvatske kako bi 1. srpnja 2013. godine, kao punopravna članica, postala dio unutarnjeg tržišta EU, na kojemu je upravo politika tržišnog natjecanja u službi pune afirmacije tržišnog gospodarstva, ali i ostvarenja ciljeva strategije Unije za pametan, održiv i uključujući razvoj. Drugim riječima, principi koje su rani arhitekti Unije ugradili u osnove funkcioniranja zajedničkog tržišta nisu se promijenili, već su se dograđivali i produbljivali. Kontrola netržišnog ponašanja privatnih poduzetnika i postizanje ravnoteže između državnih intervencija i nevidljive ruke tržišta – pretočeni su u propise o zaštiti tržišnog natjecanja na razini Unije i osiguravaju da ponašanje nijedne države članice i njezinih poduzetnika ne narušava unutarnje tržište i tržišno gospodarstvo.

O važnosti tih principa svjedoči i činjenica da su ugrađeni i u ekonomske kriterije čije ispunjenje EU traži od zemlje kandidata prije nego što postane članica. Konkretno, na području zaštite tržišnog natjecanja ekonomski kriterij se smatra ispunjenim, a država kandidat spremna za članstvo u EU, samo ako su njezini poduzetnici u **dovoljnoj mjeri upoznati i spremni** na poštivanje pravila o zaštiti tržišnog natjecanja koja vrijede u EU, a **državne institucije sposobne osigurati približno istu razinu zaštite tržišnog natjecanja u državi kandidatkinji koja vrijedi u EU, već i u razdoblju prije članstva.**

To je i ključni razlog zbog kojeg su politika tržišnog natjecanja u Hrvatskoj odnosno prilagodba njezinog zakonodavstva, izgradnja i jačanje Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja kao neovisne institucije te provedba propisa s ovoga područja, u posebnoj fokusu Europske komisije još od rane faze priprema Hrvatske za članstvo i sklapanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica¹¹ (dalje u tekstu i: SSP) koji je potpisan u listopadu 2001. godine, a na snagu je stupio u veljači 2005. godine.

Stvaranje jednakih uvjeta za sve koji sudjeluju u trgovini temeljem SSP-a bio je prvi razlog zbog kojeg je EU inzistirala na usklađivanju propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u ranoj fazi procesa pristupanja, dok je drugi bio priprema svih sektora i poduzetnika za tržišno natjecanje i izazove na zajedničkom tržištu EU, te jačanje njihove sposobnosti da podnesu konkurentski pritisak koji donosi ulazak na to tržište.

Prihvatanjem SSP-a Hrvatska je preuzela obvezu da će na području tržišnog natjecanja primjenjivati pravila zaštite tržišnog natjecanja po uzoru na ona koja vrijede u EU. Pored primjene pravila, preuzeta je i obveza primjene „instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice“ (danas EU), što uključuje i sekundarno zakonodavstvo tijela Europske unije zaduženih za tržišno natjecanje, ali i sudsku praksu mjerodavnih sudova.

¹¹ Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 14/2001, 14/2004, 1/2005 i 7/2005.

Podizanje standarda u području zaštite tržišnog natjecanja u Hrvatskoj na razinu onih koja vladaju na unutarnjem tržištu, trajalo je tijekom čitavog razdoblja pregovora o pristupanju, kao i nakon potpisivanja Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji 9. prosinca 2011., odnosno tijekom razdoblja monitoringa u kojem je Europska komisija nastavila pratiti ispunjavala li Hrvatska preostale obveze preuzete u pregovorima, pa tako i one iz poglavlja 8. Tržišno natjecanje.

O težini kriterija koje je Hrvatska morala ispuniti svjedoči i činjenica da je upravo poglavlje 8. Tržišno natjecanje bilo među prvima u kojima su još sredinom 2006. godine određena mjerila za otvaranje poglavlja, a da su pregovori u poglavlju 8. započeli tek 2010. godine kada su određena i mjerila za zatvaranje poglavlja, a okončani među posljednjima, 30. lipnja 2011. godine. U cijelom tom razdoblju Agencija nije samo bila nositelj preuzimanja pravila i usklađenja, nego je i sama morala dokazati provedbenu i administrativnu sposobnost u vjerodostojnom i transparentnom provođenju propisa o zaštiti tržišnog natjecanja na način usporediv s praksom EU.

Slijedom preporuka i savjetovanja s Europskom komisijom, izrađeni su i Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja iz 2003. godine i trenutno važeći Zakon koji je stupio na snagu 1. listopada 2010. godine, kao i niz podzakonskih akata, a Agencija je u 2003. godini preuzela i nadležnost nad kontrolom državnih potpora u Republici Hrvatskoj.

Uspostavom zakonodavnog okvira sukladnog pravnoj stečevini EU u tom području (Zakon o državnim potporama i Odluke Vlade RH), Hrvatska je započela s izgradnjom sustava državnih potpora. Taj proces traje i danas.

Mijenjanje svijesti, a potom i ponašanja i poduzetnika i države na tržištu, sadržani su već u misiji djelovanja Agencije u razdoblju prije ulaska Republike Hrvatske u EU. Da je u tome uspjela svjedoče i potvrde Europske komisije iz završnog monitoring izvješća iz ožujka 2013. godine u kojima se navodi kako je **„Hrvatska provela obveze i zahtjeve na području antitrusta, koncentracija i državnih potpora. Njezino je zakonodavstvo usklađeno s pravnom stečevinom Europske unije, a hrvatska Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja potpuno operativna i neovisna u svom radu“**.

Također, kako bi dokazala zadovoljavajuću provedbu propisa u području tržišnog natjecanja i državnih potpora, Agencija je tijekom svih ovih godina uspostavila suradnju s Općom upravom za tržišno natjecanje Europske komisije (*DG Competition*) kroz redovno izvješćivanje o broju riješenih predmeta. Riječ je o evidenciji provedbe (*eng. enforcement record*) čija se izrada po zadanoj metodologiji Komisije konkretno odnosi na redovito izvješćivanje o radu Agencije u području tržišnog natjecanja i državnih potpora od 2004. odnosno od 2007. godine, te traje i danas. Na zahtjev Komisije, u redovitim razmacima, u Opću upravu šalju se sažeci predmeta Agencije odnosno odluka Vijeća na engleskom jeziku. U pojedinim predmetima za koje Europska komisija iskaže poseban interes, AZTN dodatno dostavlja detaljna obrazloženja i analitičke podloge donesenih odluka. Ovaj oblik suradnje Agencije s Europskom komisijom posebno se intenzivirao otvaranjem

pregovaračkog poglavlja o tržišnom natjecanju u lipnju 2010. godine pa se detaljne statistike riješenih predmeta svakih šest mjeseci dostavljaju Općoj upravi za tržišno natjecanje.

Istodobno, nakon što je uspostavljen zakonodavni okvir, naglasak u radu bio je stavljen na informiranje hrvatske javnosti, poslovne i opće, o provedbi toga okvira i ulozi Agencije te posljedicama odnosno koristima koje taj okvir pruža hrvatskoj poslovnoj zajednici, te u konačnici, potrošačima.

Također, započela je priprema Agencije za prelazak na sustav zaštite tržišnog natjecanja i kontrole državnih potpora nakon pristupanja Europskoj uniji.

Nakon pristupanja Republike Hrvatske EU, nacionalno tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja - Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja postat će nadležna i za zaštitu tržišnog natjecanja u jedinom sektoru u kojem do sada nije bila nadležna - bankarskom sektoru - čiju zaštitu do toga dana provodi Hrvatska narodna banka.¹² Nadalje, u poslovima tzv. *antitrusta* (ocjena sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika) Agencija će dobiti nove ovlasti, jer će se u postupcima u njezinoj nadležnosti izravno primjenjivati pravo EU, članci 101. i 102. UFEU, kao i nacionalno zakonodavstvo. Opseg rada Agencije povećat će se i zbog obveze suradnje s ostalim nacionalnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica i Europskom komisijom. Naime, oni se na razini EU dogovaraju o vođenju postupaka odnosno o „*najmjerodavnijem*“ tijelu koje treba voditi postupak, te surađuju u vođenju postupaka u obliku obvezne razmjene informacija. Sustav ECN-a (*European Competition Network*) obvezuje članice ne samo u odlučivanju i suradnji u pojedinim predmetima, nego i u stvaranju zajedničke politike tržišnog natjecanja i približavanju praksi pojedinih nacionalnih tijela u primjeni i provedbi prava tržišnog natjecanja u svim njezinim članicama, dok Europska komisija, u pravilu, odlučuje samo u slučajevima tzv. značajnih negativnih utjecaja na tržišno natjecanje s prekograničnim učincima, odnosno isključivo u predmetima u kojima je negativni učinak na tržišno natjecanje izvjestan u tri ili više država članica EU (predmeti takozvane „*europske dimenzije*“).

Nadalje, svaka stranka moći će se pod određenim uvjetima obratiti bilo kojem tijelu za zaštitu tržišnog natjecanja, ili pak bilo kojem sudu ako se odluči za provedbu prava po privatnoj tužbi. To donosi i svojevrsnu konkurenciju sudovima, a nacionalni regulator nije više jedini koji odlučuje u takvim slučajevima. U području nadzora dodjele državnih potpora, pak, nadležna za kontrolu njihove zakonitosti, nadzor i povrat postaje isključivo Europska komisija. No, iako Komisija postaje jedina odgovorna u odlučivanju o državnim potporama, nacionalno tijelo ostaje nenadomjestivo za Komisiju kako bi na brz i učinkovit način uspješno kontrolirala potpore u svim državama članicama (to se prije svega odnosi na vođenje registra potpora, praćenje *de minimis* potpora i skupnih izuzeća, prikupljanje podataka, suradnju s Komisijom, evidentiranje i notifikaciju potpora Komisiji, pomoć davateljima u izradi programa državnih potpora, izradu godišnjeg izvješća o potporama itd.).

¹² Članak 71. i 374. Zakona o kreditnim institucijama (Narodne novine, broj 117/2008, 74/2009, 153/2009, 108/2012 i 54/2013).

Drugim riječima, Agencija će u i novom okruženju za Hrvatsku raditi na punoj afirmaciji prava i politike tržišnog natjecanja u kontekstu napretka nacionalnog gospodarstva na unutarnjem tržištu Unije. Javna i politička svijest o koristima zaštite tržišnog natjecanja ostaju središnji cilj Agencije, jer ima presudan utjecaj na povećanje konkurentnosti i rasta gospodarstva u idućem razdoblju.

I. ZAŠTITA TRŽIŠNOG NATJECANJA

Pravni okvir

Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (dalje u tekstu i: ZZTN) koji je Hrvatski sabor usvojio 24. lipnja 2009. godine, a čija je primjena započela 1. listopada 2010. godine, temeljni je propis koji uređuje pravila i uspostavlja sustav mjera zaštite tržišnog natjecanja u RH¹³. ZZTN se primjenjuje na sve oblike sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja od strane poduzetnika na teritoriju Republike Hrvatske ili izvan njezinog teritorija, ako imaju učinak na Republiku Hrvatsku. Budući da je taj zakon opći propis o zaštiti tržišnog natjecanja, njegove odredbe se ne primjenjuju samo ako je nekim drugim, posebnim zakonom za pojedina tržišta drugačije određeno.

Osim ZZTN-a pravni okvir u području tržišnog natjecanja čini i jedanaest uredbi Vlade RH kojima se detaljno uređuju pojedina područja primjene. To su: Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta¹⁴, Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika¹⁵, Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika¹⁶, Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije¹⁷, Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila¹⁸, Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju¹⁹, Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa²⁰, Uredba o sporazumima male vrijednosti²¹, Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika²², Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere²³ i Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere²⁴.

Istodobno, do pristupanja Republike Hrvatske u EU, sukladno članku 70. stavku 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju SSP-a²⁵ pri obavljanju poslova iz svoje nadležnosti, osobito u slučaju pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju hrvatskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, Agencija je dužna, na odgovarajući način, primjenjivati kriterije koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskoj uniji i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Unije

¹³ Narodne novine, broj 79/2009.

¹⁴ Narodne novine, broj 9/2011.

¹⁵ Narodne novine, broj 37/2011.

¹⁶ Narodne novine, broj 72/2011.

¹⁷ Narodne novine, broj 9/2011.

¹⁸ Narodne novine, broj 37/2011.

¹⁹ Narodne novine, broj 78/2011.

²⁰ Narodne novine, broj 78/2011.

²¹ Narodne novine, broj 9/2011.

²² Narodne novine, broj 38/2011.

²³ Narodne novine, broj 129/2010.

²⁴ Narodne novine, broj 129/2010.

²⁵ Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 14/2001, 14/2004, 1/2005 i 7/2005.

(primjerice, odluke Europske komisije, odluke sudova EU i sl.)²⁶. Takvu primjenu prava svojim je odlukama potvrdio i Ustavni sud Republike Hrvatske²⁷.

Zaštita tržišnog natjecanja u bankarskom sektoru u 2012. godini još je uvijek u nadležnosti Hrvatske narodne banke, a od 1. srpnja 2013. godine ona prelazi u nadležnost Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja.²⁸

Primjena propisa o zaštiti tržišnog natjecanja

U nadležnost Agencije sukladno Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja u području tržišnog natjecanja u užem smislu, dakle, bez državnih potpora, spadaju:

- utvrđivanje **zabranjenih sporazuma između poduzetnika** te određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje štetnih učinaka zabranjenih sporazuma,
- utvrđivanje **zlouporebe vladajućeg položaja poduzetnika** i zabrana svakog daljnjeg postupanja koje dovodi do zlouporebe te određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje štetnih učinaka takvog postupanja, kao i
- ocjena dopuštenosti **koncentracija poduzetnika**.

U slučaju utvrđenja zabranjenog sporazuma poduzetnika, zlouporebe vladajućeg položaja poduzetnika ili zabranjene koncentracije poduzetnika, Agencija poduzetnicima koji su povrijedili ZZTN utvrđuje i izriče upravno-kaznene mjere propisane tim zakonom i Uredbom o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere.

Dodatna, i ništa manje važna, zadaća je koja se odnosi na **promicanje prava i politike tržišnog natjecanja**. Agencija daje stručna mišljenja o sukladnosti sa Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja nacрта prijedloga zakona i drugih propisa, važećih zakona i drugih propisa, te o ostalim pitanjima od značaja za tržišno natjecanje.

²⁶ Članak 70. stavak 2. SSP-a glasi: „Svako postupanje suprotno ovomu članku ocjenjivat će se na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Zajednici, posebice članaka 81., 82., 86. i 87. Ugovora o osnivanju Europske zajednice i instrumenta za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice.“

²⁷ Odluka Ustavnog suda RH, broj U-III-1410/2007 od 13. veljače 2008. (Narodne novine, broj 25/2008), Odluka Ustavnog suda RH, broj: U-III-4082/2010 od 17. veljače 2011. (Narodne novine, broj 28/2011) i Odluka Ustavnog suda RH, broj: U-III-1804/2012 od 17. svibnja 2012.

²⁸ Člankom 71. stavkom 1. Zakona o kreditnim institucijama (Narodne novine, broj 117/2008, 74/2009, 153/2009, 108/2012 i 54/2013; dalje u tekstu: ZOKI) propisano je da HNB obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na zaštitu tržišnog natjecanja na tržištu bankarskih usluga, kao i na tržištu financijskih usluga kada ih pružaju kreditne institucije, a člankom 374. ZOKI-ja određeno je da danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, prestaju važiti odredbe članka 71. ZOKI-ja što za posljedicu ima prestanak nadležnosti HNB-a u poslovima zaštite tržišnog natjecanja na tržištu bankarskih usluga i financijskih usluga kada ih pružaju kreditne institucije.

1. Zabranjeni sporazumi

Sporazume između poduzetnika u pravu tržišnog natjecanja označavaju ne samo sporazumi, dakle pisani ugovori koje su poduzetnici sklopili, već i pojedine odredbe ugovora, izričiti ili tajni, pisani ili usmeni dogovori, usklađena djelovanja i odluke poduzetnika ili odluke udruženja poduzetnika, i to neovisno o tome jesu li takvi sporazumi sklopljeni između poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije (horizontalni sporazumi) ili između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije (vertikalni sporazumi).

U slučaju da je cilj ili učinak takvih sporazuma sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja, oni podliježu ocjeni Agencije, zabrani i sankcioniranju prekršitelja.

Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja uređuje u člancima 8. do 11. koji su to sporazumi zabranjeni, dok se uredbama Vlade RH detaljno uređuju uvjeti koje sporazumi moraju sadržavati te ograničenja ili uvjeti koje sporazumi ne smiju sadržavati za skupno izuzeće tih sporazuma od primjene odredbi o zabranjenim sporazumima iz ZZTN-a. Tako se zabranjenima smatraju osobito oni sporazumi kojima se izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti, ograničava ili nadzire proizvodnja, tržište, tehnološki razvoj ili ulaganje, dijele tržišta ili izvori nabave, primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju, ili pak uvjetuje sklapanje ugovora prihvaćanjem od drugih ugovornih strana dodatnih obveza, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi s predmetom tih ugovora.

No, neće se smatrati zabranjenim sporazumima svi sporazumi koji sadrže određena ograničenja, odnosno izuzet će se od opće zabrane sporazumi koji kumulativno, za vrijeme njihova trajanja, ispunjavaju određene uvjete koje uređuje članak 8. stavak 3. ZZTN-a²⁹ ili pak ako ispunjavaju uvjete za skupno izuzeće u skladu s posebnim uredbama koje uređuju skupna izuzeća za određene kategorije sporazuma³⁰. Drugim riječima, skupnim izuzećem od zabrane obuhvaćeni su, pod uvjetom da ispunjavanju navedene kriterije, vertikalni sporazumi, sporazumi u sektoru distribucije i servisiranja motornih vozila, horizontalni sporazumi, sporazumi o prijenosu tehnologije, sporazumi o osiguranju i sporazumi u sektoru prometa. Također, na sporazume male

²⁹ Člankom 8. stavkom 3. ZZTN-a utvrđeno je da: „Iznimno od stavka 1. ovoga članka, određeni sporazumi neće se smatrati zabranjenim sporazumima, odnosno izuzet će se od opće zabrane ako kumulativno, za vrijeme njihova trajanja, ispunjavaju sljedeće uvjete i to:

1. pridonose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga ili promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja,
2. pružaju potrošačima razmjernu korist,
3. poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i
4. poduzetnicima ne omogućuju isključivanje znatnog dijela konkurencije s tržišta, za robe i/ili usluge koje su predmetom sporazuma.“

³⁰ Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije (Narodne novine, broj 9/2011); Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika (Narodne novine, broj 37/2011); Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila (Narodne novine, broj 37/2011); Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika (Narodne novine, broj 72/2011); Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju (Narodne novine, broj 78/2011), i Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa (Narodne novine, broj 78/2011).

vrijednosti pod uvjetom da ispunjavaju uvjete i ne sadrže teška ograničenja koja su izričito propisana Uredbom o sporazumima male vrijednosti³¹ neće se primjenjivati članak 8. ZZTN-a koji uređuje zabranjene sporazume.

Ovdje treba istaknuti da je teret dokaza o postojanju uvjeta za izuzeće pojedinog sporazuma uvijek na sudionicima sporazuma, a ocjena o tome jesu li sporazumi s takvim ograničenjima zabranjeni ili ne, ovisit će o procjeni njihovih pozitivnih ili negativnih učinaka na tržišno natjecanje u svakom konkretnom slučaju. Tako primjerice, sporazumi između konkurenata kada je riječ o istraživanju i razvoju, mogu ograničavati tržišno natjecanje, ali to ograničenje može biti neophodno, a time i dopušteno, za proizvodnju kvalitetnijih ili potpuno novih proizvoda koji se, primjerice, bez zajedničkog istraživanja i razvoja, zajedničke proizvodnje ili specijalizacije ne bi mogli uopće proizvesti.

1.1. Karteli – zabranjeni horizontalni sporazumi

S razvitkom tržišnog gospodarstva i njegovim nesmetanim funkcioniranjem nespojivi su sporazumi odnosno dogovori između poduzetnika kojima se ograničavaju prava na slobodno formiranje cijene robe i/ili usluga one druge strane, kojima se dijele tržišta ili uvjetuje kupnja ili isporuka robe i/ili usluga nekim drugim nedopuštenim uvjetima. Međutim, tržišnom natjecanju, drugim poduzetnicima i naročito potrošačima, najveću štetu od svih navedenih sporazuma nanose karteli – izravni dogovori između konkurenata (pripadaju zabranjenim horizontalnim sporazumima) kojima oni, najčešće, dogovaraju cijene, dijele tržišta prodaje ili nabave, ili se služe drugim oblicima protutržišnog postupanja, a za što najvišu cijenu, često dugoročno, plaćaju ostali poduzetnici na tržištu i krajnji potrošači, u obliku „privatnog poreza“, jer su cijene koje su posljedica takvih dogovora u pravilu znatno više od onih tržišno opravdanih.

Prethodno navedeni razlozi kartele čine najtežim oblikom povrede Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja pa je i prioritet rada ove Agencije borba protiv dogovora o cijenama između konkurenata, bez obzira na njihovu veličinu i tržišnu snagu.

Karteli nastaju kada se, jednostavno rečeno, konkurenti dogovore da se neće natjecati na tržištu. Umjesto da se međusobno natječu, sudionici kartela oslanjaju se na njihovo unaprijed dogovoreno ponašanje na tržištu koje im osigurava poznati rezultat na tom tržištu, što ima za posljedicu gubitak motiva za proizvodnju ili nabavu odnosno distribuciju novih ili boljih i kvalitetnijih proizvoda, ili pružanje novih ili unaprijeđenih usluga, ili za niže, konkurentnije cijene.

Tako sudionici kartela mogu međusobno utvrditi odnosno dogovoriti kupovne ili prodajne cijene, podijeliti tržište ili kupce, ograničiti proizvodnju i/ili prodaju ili tehnološki razvoj, razmjenjivati komercijalno osjetljive informacije ili pak sudjelovati u postupcima javne nabave za koje se prethodno dogovore tko će od njih nastupiti, dati ponudu ili "pobijediti".

³¹ Uredba o sporazumima male vrijednosti (Narodne novine, broj 9/2011).

Štoviše, bitna razlika između kartela i svih ostalih zabranjenih sporazuma između poduzetnika proizlazi također iz odredbe članka 8. ZZTN-a koja razlikuje sporazume poduzetnika koji kao cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu. Navedena podjela sporazuma **po cilju i posljedici** bitna je za radnje u postupku, jer ako se utvrdi da sporazum već za cilj ima narušavanje tržišnog natjecanja, što u pravilu po svojoj suštini ima kartel, tada nije potrebno analizirati njegove stvarne učinke, budući da ograničenja takve vrste po prirodi stvari, odnosno s vrlo velikom vjerojatnošću, dovode do negativnih učinaka za tržišno natjecanje³².

Stoga su aktivnosti Agencije u dijelu utvrđivanja zabranjenih sporazuma u 2012. godini bile posebno usmjerene prema zaštiti krajnjih potrošača odnosno korisnika usluga.

U tom smislu Agencija je u 2012. godini **utvrdila postojanje dva zabranjena horizontalna sporazuma između poduzetnika (kartela)** te izrekla i odgovarajuće upravno-kaznene mjere. Riječ je o predmetu *AZTN protiv poduzetnika Presečki grupa d.o.o., Krapina, Rudi-express d.o.o., Mihovljani, Borisa Jambrošića, vlasnika obrta „Jambrošić tours“, Mursko Središće i Željka Jakopića, vlasnika obrta Autobusni prijevoznik „Turst“, Sveti Martin na Muri*, u kojem je utvrdila postojanje zabranjenog sporazuma između četiri prijevoznika na tržištu javnog linijskog prijevoza putnika u cestovnom prometu na području Međimurske županije i na tržištu posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u cestovnom prometu na području Međimurske županije, odnosno o predmetu *AZTN protiv Obrtničke komore Osječko-baranjske županije, Udruženja obrtnika Osijek, Sekcije pekara i sedamnaest poduzetnika - članova Udruženja obrtnika Osijek* u kojem je utvrdila postojanje dogovora o cijenama kruha na području Osječko-baranjske županije.

Oba dogovora bila su izravno usmjerena protiv građana – krajnjih potrošača.

U nastavku se daju kratki opisi navedenih predmeta.

AZTN protiv poduzetnika Presečki grupa d.o.o., Krapina, Rudi-express d.o.o., Mihovljani, Borisa Jambrošića, vlasnika obrta „Jambrošić tours“, Mursko Središće i Željka Jakopića, vlasnika obrta Autobusni prijevoznik „Turst“, Sveti Martin na Muri³³

Agencija je 27. prosinca 2012. godine rješenjem utvrdila kako su poduzetnici *Presečki grupa iz Krapine, Rudi-express iz Mihovljana, Boris Jambrošić, vlasnik obrta „Jambrošić tours“ iz Murskog Središća i Željko Jakopić, vlasnik obrta Autobusni prijevoznik „Turst“ iz Sv. Martina na Muri* sklopili zabranjeni sporazum na

³² S druge strane, ako sporazum nije zabranjen po cilju, tada je potrebno analizirati učinke koje on proizvodi na mjerodavnom tržištu te utvrditi je li možda na taj način došlo do narušavanja tržišnog natjecanja. Pritom se u obzir uzimaju, kako stvarni, tako i potencijalni učinci za koje se može razumno pretpostaviti da je izvjesno da će nastupiti. Drugim riječima, sporazum mora s priličnom dozom vjerojatnosti imati negativne učinke po tržišno natjecanje da bi se mogao smatrati zabranjenim.

³³ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/024 od 27. prosinca 2012. (Narodne novine, broj 13/2013).

mjerodavnim tržištima javnog linijskog prijevoza putnika u cestovnom prometu i posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u cestovnom prometu na području Međimurske županije te im je izrekla upravno-kaznenu mjeru u ukupnom iznosu od 1.254.000 kuna, od toga iznosa Presečki grupi 1.009.000 kuna, Rudi-expressu 98.000 kuna, Borisu Jambrošiću 80.000 kuna te Željku Jakopiću 67.000 kuna.

Navedeni poduzetnici su sklopili dva ugovora: Sporazum o poslovnoj suradnji 1. veljače 2011.godine i Ugovor o zajedničkom obavljanju županijskog linijskog prijevoza putnika na području Međimurske županije 1. ožujka 2011. godine. Navedeni Sporazum i Ugovor sadržavali su odredbe o izravnom utvrđivanju (dogovoru) cijena javnog linijskog prijevoza na području Međimurske županije, međusobnoj podjeli tržišta u toj županiji, kontinuiranom usklađivanju politike nastupa na tržištu te usklađivanju i registraciji autobusnih linija i zajedničkom sudjelovanju (u obliku zajednice ponuditelja) u svim budućim natjecajima za obavljanje usluge posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u Međimurskoj županiji. Sporazum je bio u primjeni u razdoblju od 1. veljače 2011. do 9. listopada 2012.

U provedenom postupku nesporno je utvrđeno kako su sporazumi sklopljeni na inicijativu Presečki grupe i to nakon što je na provedenom javnom natjecaju, u konkurenciji s još 5 prijevoznika, među kojima su bili i Rudi-express, Jambrošić Tours i prijevoznik Turist, Presečki grupa od Međimurske županije dobila svih 106 dozvola za obavljanje prijevoza na području te županije. Tako je pisano utvrđen dogovor o jedinstvenim cijenama voznih karata i podjeli linija u točno određenim omjerima, kojih su se oni u praksi i pridržavali.

Bitno je da je sklapanje navedenih sporazuma rezultiralo potpunim ukidanjem tržišnog natjecanja između konkurenata, čime je potrošačima onemogućen izbor u pogledu cijene i kvalitete usluge na navedenim mjerodavnim tržištima. Konkretno, uključivanjem konkurenata u prijevoz na linijama za koje je isključivo ona dobila dozvole, Presečki grupa je otklonila rizik moguće konkurencije od strane Rudi-expressa i Jambrošića toursa jer bi oni, uvođenjem svojih linija (za koje su u svakom trenutku mogli zatražiti dozvole od Međimurske županije), predstavljali potencijalnu ili čak stvarnu prijetnju monopolu Presečki grupe. Rudi-express i Jambrošić tours su sebi osigurali obavljanje prijevoza na pojedinim relacijama bez potrebe uvođenja vlastitih linija kojima bi bili u mogućnosti konkurirati Presečki grupi, a time su izbjegli poslovni rizik koji bi, u normalnim tržišnim okolnostima, donijela konkurencija s Presečki grupom. Željko Jakopić, vlasnik obrta Autobusni prijevoznik „Turist“ je, pak, prihvaćanjem obveze nenatjecanja s Presečki grupom, Rudi-expressom i Jambrošić toursom, osigurao zadržavanje postojećeg stanja na linijama na kojima je do tada obavljao prijevoz.

Prilikom donošenja odluke o visini upravno-kaznene mjere Agencija je u obzir uzela sve činjenice i okolnosti utvrđene u postupku te otegotne i olakotne okolnosti u odnosu na svakog pojedinog sudionika zabranjenog sporazuma, pri čemu inicijator predmetnog kartela, Presečki grupa, treba snositi najveću odgovornost pa mu je stoga i izrečena najviša kazna. Ostalim sudionicima sporazuma u obzir su uzete utvrđene olakotne okolnosti s obzirom na vremensko i teritorijalno ograničenje sporazuma – odnosio se na područje Međimurske županije, a pojedine njegove odredbe nisu primijenjene u praksi.

Presečki grupa pokrenula je tužbom upravni spor protiv predmetnog rješenja Agencije nadležnom upravnom sudu. Upravni spor je u tijeku.

Upravno-kaznena mjera, po pravomoćnosti sudske odluke, uplaćuje se u korist Državnog proračuna RH, uračunavajući i zakonske zatezne kamate od dana dostave rješenja stranci do dana plaćanja.

AZTN protiv Obrtničke komore Osječko-baranjske županije, Udruženja obrtnika Osijek, Sekcije pekara i sedamnaest poduzetnika koji su prisustvovali sastanku 16. veljače 2011.³⁴

Agencija je rješenjem od 26. srpnja 2012. godine utvrdila da su Obrtnička komora Osječko-baranjske županije, Udruženje obrtnika Osijek i 17 obrtnika - pekara narušili tržišno natjecanje u razdoblju od 16. veljače 2011. do 14. lipnja 2012. godine sklapanjem zabranjenog horizontalnog sporazuma kojim su međusobno dogovorili orijentacijsku cijenu bijelog kruha.

Agencija je u ovom postupku utvrdila kako su pekari na sastanku Sekcije pekara Udruženja Obrtnika Osijek, održanom 16. veljače 2011. godine, raspravljali o cijenama kruha i nužnosti njihovog podizanja pa su i dogovorili orijentacijsku cijenu kruha u iznosu od 8 kuna za bijeli kruh. Važno je za istaknuti da su pekari koji su samo sudjelovali na sastanku, a nakon njega nisu povećali cijene kruha odnosno nisu izvršili zabranjeni sporazum, ipak povrijedili propise o zaštiti tržišnog natjecanja jer se nisu izričito i jasno ogradili od zaključaka donesenih na tom sastanku. Stoga nisu niti mogli biti oslobođeni svoje odgovornosti za povredu propisa.

Presudnu ulogu pri postizanju ovog zabranjenog sporazuma imalo je Udruženje obrtnika, unatoč tome što upravo strukovna udruženja poduzetnika imaju posebnu zadaću i odgovornost, među ostalim, i za upoznavanje svojih članova s prisilnim propisima RH. Međutim, u ovom slučaju upravo je Udruženje bilo inicijator sazivanja sastanka na kojem se, između ostalog, odredila i orijentacijska cijena kruha, ono je utvrdilo dnevni red, a sastanak je i održan u prostorijama Udruženja. Još važnije je što je Agencija utvrdila kako je Udruženje, prije sazivanja sastanka, imalo saznanja o odredbama ZZTN-a, pa samim time i svijest o nedopuštenosti dogovora o cijenama između konkurenata.

17 pekara-obrtnika koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu nemaju značajnu tržišnu snagu na tržištu na kojem djeluju, a sam sporazum je imao ograničeni zemljopisni doseg (samo na području Osječko-baranjske županije), trajao je kratko vremensko razdoblje i, osim toga, nisu svi pekari, iako su nesporno sudjelovali u dogovoru, nakon sastanka stvarno i povišili cijene kruha. Ipak, zbog činjenice da se bilo kakvi dogovori o cijenama između izravnih konkurenata smatraju teškom povredom Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, Agencija je sudionicima tog

³⁴ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/039 od 26. srpnja 2012. (Narodne novine, broj 102/2012).

zabranjenog sporazuma izrekla upravno-kaznene mjere za čije je izricanje ovlasti stekla stupanjem na snagu važećeg ZZTN-a 1. listopada 2010.godine.

Međutim, u konkretnom slučaju trebalo je u svrhu izricanja primjerene kazne prekršiteljima ZZTN-a primijeniti simbolične kazne u smislu Uredbe o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere. Stoga je Udruženju obrtnika Osijek izrečena simbolična kazna i to u iznosu od 50.000 kuna. Poduzetnicima koji su povišili cijene nakon sastanka izrečena je simbolična kazna u iznosu od 1500 kuna, a poduzetnicima koji su bili sudionici dogovora i nisu iskazali svoje protivljenje tom dogovoru, ali ipak nakon sastanka nisu podigli cijene, izrečena je simbolična kazna u iznosu od 500 kuna.

Simbolična upravno-kaznena mjera izrečena je i Udruženju, premda je ono bilo inicijator ovoga dogovora, jer je procijenjeno da bi izricanje upravno-kaznene mjere u postotku koji predstavlja zbroj ukupnih prihoda članova udruženja predstavljalo previsoku kaznu koja ne bi bila razmjerna težini i značaju povrede. Agencija smatra da će izrečena simbolična upravno-kaznena mjera u visini od 50.000 kuna postići cilj primjerenog kažnjavanja Udruženja, odvrćanja pekara, ali i svih drugih poduzetnika od budućih postupanja kojima se narušava tržišno natjecanje.

Istodobno su, međutim, činjenice da većina pekara koji su bili sudionici zabranjenog sporazuma nije ni znala da je dogovor o cijenama zabranjen, da sporazum nije imao značajnih negativnih učinaka na tržište te da većina pekara nakon dogovora uopće nije povišila cijene kruha, ocijenjene kao olakotne okolnosti koje je Agencija uzela u obzir prilikom izricanja tim poduzetnicima simbolične upravno-kaznene mjere.

Naime, ove simbolične kazne Agenciji su prije svega poslužile kao preventivna mjera, odnosno javno upozorenje svim drugim poduzetnicima i njihovim interesnim udruženjima, neovisno o njihovoj tržišnoj snazi, da se razmjena strateških informacija koje se odnose na cijene, količine, troškove proizvodnje, liste kupaca i slično, smatra teškim ograničenjem tržišnog natjecanja koje je per se zabranjeno te da su za takve povrede zapriječeni i najviši iznosi upravno-kaznenih mjera.

Upravno-kaznena mjera u cijelosti čini prihod Državnog proračuna RH i uplaćuje se po izvršnosti rješenja Agencije. Ukoliko bude podnesena tužba protiv rješenja, upravno-kaznene mjere uplaćuju se po pravomoćnosti sudske odluke, ali se u tom slučaju kazna uvećava za zakonske kamate od dana dostave rješenja.

Protiv navedenog rješenja Agencije podnesene su tri upravne tužbe nadležnom Upravnom sudu u Osijeku, ali su sve tri odbačene kao nepravodobne³⁵.

*Za razliku od dva prethodno opisana kartela, najčešće su karteli tajni, neformalni ili usmeni sporazumi, i vrlo ih je teško otkriti, a **čvrsti, direktni dokazi** često ostaju nedostupni tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja. Dakle, u svakom konkretnom slučaju, Agencija mora dokazati postojanje zabranjenog sporazuma - kartela i time osigurati pravnu sigurnost za sve poduzetnike. Najčešći izvori dokaza su pritom*

³⁵ Presude Upravnog suda u Osijeku - Rješenje suda br. Usl – 1006/12-7 od 16.11.2012., Rješenje suda br. Usl – 1008/12-4 od 27.11.2012. i Rješenje suda br. Usl – 1005/12-6 od 20.11.2012.

sadržani u primjeni tzv. pokajničkog programa³⁶, u provođenju nenajavljene pretrage poslovnih i drugih prostorija poduzetnika i uvidom u poslovne knjige i drugu dokumentaciju koje se tamo nalaze, neovisno o mediju u kojem su te knjige ili dokumentacija pohranjeni, odnosno u sadržaju inicijativa za pokretanje postupka koje mogu podnijeti drugi poduzetnici koji djeluju na tržištu ili pak krajnji korisnici koji imaju neka saznanja. No, postojanje kartela potrebno je dokazati. U pravilu, lakše ga je dokazati ako za sklopljeni sporazum postoje čvrsti, **direktni dokazi** kao što su to stvaran, pisani sporazum koji dokazuje postojanje zabranjenog sporazuma, njegov sadržaj te identificira poduzetnike koji u njemu sudjeluju ili dokument koji na njega ukazuje, usmene ili pisane izjave sudionika kartela. Drugim riječima, razmjena informacija između konkurenata mora biti izvjesna, dokaziva. No, postoje li samo **indirektni dokazi ili indicije**, tj. dokazi koji ne opisuju sadržaj i odnose unutar kartela ili njihove sudionike, kartel je izrazito teško dokazati. Indirektni dokazi kao što su dokazi međusobne komunikacije koji dokazuju da su se poduzetnici sastajali ili međusobno komunicirali, ali ne opisuju sadržaj njihove komunikacije (primjerice, zapisi telefonskih razgovora između konkurenata, njihovo sudjelovanje i međusobni kontakti na raznim seminarima ili konferencijama te na drugim sastancima i slično), ekonomski dokazi – podaci o tržištu, uvjetima i kretanjima na tržištu, tržišnim udjelima, proizvodima, te svi dokazi koji uključuju paralelno postupanje konkurenata na tržištu, nisu i ne mogu biti dostatni bez dodatnih dokaza, tzv. plus faktora (*eng. plus factors*) koji ih potkrepljuju, a na temelju kojih bi se s nedvojbenom sigurnošću moglo utvrditi da je riječ o zabranjenom sporazumu – kartelu.

U nastavku se daju skraćeni opisi dva postupka koje je Agencija vodila radi utvrđivanja postojanja kartela, ali u kojima zbog nedostatka relevantnih dokaza nije uspjela utvrditi njihovo postojanje.

***AZTN protiv Vipnet d.o.o., Zagreb, HT d.d., Zagreb i TELE2 d.o.o., Zagreb*³⁷**

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja je 26. srpnja 2012. godine donijela rješenje kojim je utvrdila kako Vipnet d.o.o., Zagreb, HT d.d., Zagreb i TELE2 d.o.o., Zagreb nisu narušili tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu javno dostupne telefonske usluge u pokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj, jer ne postoje dokazi da su razdoblju od srpnja do listopada 2009. godine usklađenim djelovanjem promijenili obračunske jedinice za glasovne pozive u pokretnim mrežama i time sklopili zabranjeni sporazum.

Agencija je postupak protiv ovih poduzetnika pokrenula po službenoj dužnosti kako bi utvrdila jesu li promjene obračunskih jedinica za glasovne pozive u pokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj rezultat izričitog međusobnog dogovora poduzetnika

³⁶ U Hrvatskoj to je Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjeње upravno-kaznene mjere (Narodne novine, broj 129/2010), koja predviđa umanjeње upravno-kaznene mjere i ostalim poduzetnicima/pokajnicima ovisno o redu obračanja Agenciji i dostavi dodatnih valjanih dokaza koji su od odlučujućeg značaja za utvrđenje kartela.

³⁷ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/10-01/001 od 26. srpnja 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

ili usklađenog djelovanja, ili je bila riječ o samostalnim odlukama svakoga od njih. Naime, nakon što je 1. kolovoza 2009. godine uveden porez od šest posto na usluge mobilnih operatora, od 1. listopada 2009. godine de facto su, kroz promjenu obračunskih jedinica, povećane cijene za većinu tarifnih modela svih mobilnih operatora.

Međutim, iako su postajale indicije da se radi o dogovoru odnosno usklađenom djelovanju, Agencija u ispitnom postupku nije pronašla izravni dokaz koji bi nedvojbeno upućivao na nedopušteni kontakt i dogovor među operatorima u vezi s promjenom obračunskih jedinica, a sve činjenice o paralelnom postupanju koje je utvrdila, Agenciji nisu bile dovoljne da s potpunom sigurnošću zaključi da je između poduzetnika doista postojao zabranjeni sporazum.

Prije svega, ozbiljnom indicijom Agencija je smatrala priopćenje koje je 31. srpnja 2009. godine medijima poslala Udruga pokretnih komunikacija Hrvatske (UPKH), koje je predstavljalo zajedničko stajalište VIPneta, HT-a i Tele2 u vezi novog poreza, a izradile su ga njihove PR službe. U priopćenju poduzetnici, između ostalog, najavljuju poduzimanje «rješenja i mjera» radi ublažavanja negativnih posljedica Zakona o naknadi za pružanje usluga u pokretnim elektroničkim komunikacijskim mrežama koji je u Hrvatskom saboru izglasan 30. srpnja 2009. godine, i kojim je telekom operatorima uvedena naknada u visini od šest posto prihoda ostvarenog od pružanja usluga kratke tekstualne poruke (SMS), usluga prijenosa slike, govora i zvuka porukom (MMS) te govorne usluge.

Budući da je novi obračunski sustav kod sva tri operatora stupio na snagu u isto vrijeme, odnosno 1. listopada 2009. godine, Agencija je u postupku trebala utvrditi predstavljaju li priopćenjem najavljena „rješenja i mjere“, međusobni dogovor o cijenama u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Konkretno, prema novom obračunskom sustavu umjesto dotadašnjih 15 sekundi, obračunska jedinica promijenjena je na 60 sekundi za prvu minutu poziva, neovisno o njegovom trajanju, a nakon prve minute, jednu sekundu ili 15 sekundi, ovisno o poduzetniku, odnosno pojedinoj tarifi. Tom promjenom bio je obuhvaćen veći dio kategorija korisnika: privatni i poslovni te prepaid i postpaid pretplatnici - korisnici, osim u slučaju Tele2 kod kojeg izmjenama nisu bili obuhvaćeni prepaid korisnici, dok je Vipnet za manji dio svojih tarifa obračunske jedinice promijenio 15. listopada i 1. studenog 2009. godine.

Međutim, Agencija je u postupku utvrdila da su HT i Tele2 prilikom donošenja odluka o promjeni svojih obračunskih jedinica raspolagali informacijom ili su sasvim izvjesno mogli znati, da je VIPnet već ranije donio odluku o tome da će od 1. listopada primijeniti novi obračunski sustav, jer je to javno objavio 21. kolovoza 2009. godine u jednom dnevnom listu. HT i Tele2 su tek nakon toga donijeli slične odluke o promjenama obračunskih jedinica.

Agencija stoga nije mogla isključiti mogućnost da su HT i Tele2, bez prethodnog međusobnog kontakta, jednostavno pratili postupanje VIPneta, te se prilagodili njegovim potezima. Takvo prilagođavanje ponašanju konkurenata samo po sebi nije zabranjeno, ukoliko je riječ o samostalnom ponašanju poduzetnika, kojem nije prethodio nedopušteni kontakt s konkurentima razmjenom osjetljivih informacija i sličnog.

Pritom je uzeta u obzir činjenica kako se obračunska razdoblja prema potrošačima temelje na kalendarskom mjesecu te da su, sukladno posebnim propisima, svi operatori promjene cjenovnog sustava obvezni prijaviti Hrvatskoj agenciji za poštu i elektroničke komunikacije (HAKOM) te ih javno obznaniti najmanje 30 dana prije stupanja na snagu. Također, najmanje 8 dana prije objave izmjena dužni su ih dostaviti na uvid HAKOM-u. Dakle, bilo je potrebno najmanje 38 dana za implementaciju promjene cjenovnog sustava pa je 1. listopada 2009. godine realno bio prvi mogući dan promjene obračunskog sustava.

Također, u odnosu na sporno zajedničko priopćenje, kojim je najavljeno da će operatori poduzeti "rješenja i mjere", Agencija je utvrdila kako su mobilni operatori doista pokrenuli niz aktivnosti pred nadležnim tijelima u Republici Hrvatskoj i institucijama EU, koje su naposljetku rezultirale ukidanjem posebnog poreza od šest posto, koji je, kako je to u postupku utvrđeno, bio neposredan i konkretan povod za uvođenja novih, za korisnike nepovoljnijih obračunskih jedinica.

Stoga je, nakon pažljive ocjene i provjere svih relevantnih činjenica i okolnosti utvrđenih u postupku, uključivo i saslušanja svjedoka na usmenoj raspravi, u nedostatku izravnog dokaza koji bi nedvojbeno upućivao na nedopušteni kontakt odnosno izravan dogovor među mobilnim operaterima oko promjene obračunskih jedinica, Agencija donijela odluku da mobilni operatori nisu narušili tržišno natjecanje.

Također, u predmetu **AZTN protiv članica udruga Viadukt-Konstruktor inženjering i Hidroelektra niskogradnja – Ingra**³⁸, iako je Agencija postupak pokrenula po službenoj dužnosti kako bi utvrdila jesu li navedeni poduzetnici sklopili zabranjeni sporazum u vidu manipuliranja ponudama između ponuditelja na javnim nadmetanjima, postupak je obustavljen rješenjem jer više nisu postojale pravne pretpostavke za daljnje vođenje postupka. Činjenice i okolnosti utvrđene u provedenom postupku nisu predstavljali dostatne dokaze temeljem kojih bi se moglo zaključiti da su članice poslovnih udruga Viadukt-Konstruktor i Hidroelektra Niskogradnja–Ingra sklopili zabranjeni sporazum, dok je za dogovor koji se odnosio na javno nadmetanje za izvođenje radova na dionici Zaton Doli – Orašac Agencija utvrdila kako je izvjesno da isti predstavlja zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a, no za taj je dogovor nastupila zastara budući da je, sukladno odredbi članka 71. stavka 1. ZZTN-a, od povrede do pokretanja postupka proteklo više od 5 godina.

³⁸ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2010-01/014 od 19. travnja 2012.

Drugim riječima, iako podaci prikupljeni u prethodnom ispitivanju stanja na tržištu mogu predstavljati dostatne indicije za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma - kartela³⁹, utvrđene činjenice i okolnosti u postupku⁴⁰ ne daju uvijek dostatne dokaze za samo utvrđenje postojanja zabranjenog sporazuma i time povredu Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja.

1.2. Ostali zabranjeni sporazumi

Osim kartela i ostale vrste sporazuma, kako horizontalnih o suradnji koje sklapaju konkurenti, tako i vertikalnih koje sklapaju poduzetnici koji nisu međusobni konkurenti, mogu pod određenim okolnostima biti utvrđeni zabranjenima.

Kod sporazuma koje sklapaju poduzetnici koji nisu konkurenti (vertikalnih sporazuma), ograničavajući će, primjerice, biti sporazumi između proizvođača i distributera ako se njima utvrđuju minimalne ili fiksne cijene proizvoda za daljnju prodaju, ili ako se kroz apsolutnu teritorijalnu zaštitu stvaraju zapreke ulasku novih sudionika, odnosno konkurenata na tržište. Konkretno, najčešće su to sporazumi o isključivoj distribuciji, selektivnoj distribuciji, isključivoj kupnji, isključivoj opskrbi, sporazumi o franšizi, sporazumi o distribuciji i servisiranju motornih vozila, u kojima jedno od čestih zabranjenih ograničenja predstavlja ograničavanje kupca od strane dobavljača da slobodno određuje daljnju prodajnu cijenu proizvoda kojim ga (ili kojima ga) opskrbljuje dobavljač. Određivanje cijene ili tzv. fiksiranje cijene uvijek se, i u ovakvom, vertikalnom odnosu, smatra teškim ograničenjem tržišnog natjecanja. No, to ne isključuje dopuštenu mogućnost da dobavljač odredi najvišu (maksimalnu) cijenu ili preporuči prodajnu cijenu, pod uvjetom da to nije fiksna ili minimalna prodajna cijena, koja bi bila posljedica izvršenog pritiska ili poticaja, bilo od strane dobavljača bilo od strane kupca. Primjerice, cijena za daljnju prodaju može ovisiti o odobrenom rabatu na količinu⁴¹.

Agencija je temeljem podnesenih inicijativa koje su se odnosile na sumnju u postojanje zabranjenih sporazuma provodila prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu u smislu članka 32. točke 1. a) i b) ZZTN-a, no utvrđeno je da nema uvjeta za pokretanje postupaka po službenoj dužnosti u smislu odredaba ZZTN-a te su odbačene inicijative, primjerice u predmetima: *AZTN protiv Cemex-Dalmacijacement, Holcim Hrvatska i Našice cement po inicijativi A.R.M.A.C.O.M. d.o.o., Medulin*⁴²; *AZTN protiv DHL International d.o.o., Zagreb i Overseas trade Co Ltd d.o.o., Hrvatski Leskovac*⁴³ po inicijativi *A2B Express d.o.o., Zagreb*; *AZTN protiv članova zajednice ponuditelja u postupku javne nabave usluge prijevoza učenika na*

³⁹ Članak 32. točke 1. a) i b) ZZTN-a.

⁴⁰ Članak 38. stavak 3. i članak 39. ZZTN-a.

⁴¹ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2006-01/082 od 16. lipnja 2011. (Narodne novine, broj 103/2011).

⁴² Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/028 od 26. siječnja 2012., objavljen na internetskoj stranici Agencije.

⁴³ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/2011-01/040 od 5. travnja 2012., objavljen na internetskoj stranici Agencije.

području Zagrebačke županije⁴⁴ po inicijativi Presečki grupa d.o.o., Krapina; AZTN protiv Media d.o.o., Zagreb i Medical Intertrade d.o.o.. Sveta Nedjelja, po inicijativi HZZO-a;⁴⁵ AZTN protiv Udruge hrvatskih putničkih agencija, po inicijativi Hrvatske komore inženjera građevinarstva itd.⁴⁶.

No, ono što je potrebno istaknuti je predmet u kojem je AZTN pokrenuo postupak protiv Primalab d.o.o, Zabok, radi utvrđivanja zabranjenog sporazuma, čiji se sažetak daje nastavno u ovom dijelu, gdje je Agencija po prvi puta primijenila institut prihvatanja obveza - mjera, uvjeta i rokova - samoinicijativno predloženih od strane poduzetnika u ranoj fazi postupka, kojima AZTN rješenjem prihvaća predložene obveze poduzetnika u cilju otklanjanja mogućih negativnih učinaka sporazuma na tržišno natjecanje, svrsishodnog i bržeg uspostavljanja tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, a bez dugotrajnog vođenja postupka. U tom slučaju, AZTN ne utvrđuje povredu Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja i ne izriče upravno-kaznenu mjeru, već obustavlja postupak. Ovaj institut posebno je opisan u odjeljku 3. ovoga poglavlja.

AZTN protiv Primalab d.o.o., Zabok – rješenje o prihvatanju obveza predloženih od strane poduzetnika⁴⁷

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja prihvatila je rješenjem od 12. srpnja 2012. godine obveze (mjere, uvjete i rokove za njihovo izvršenje) kojima će se otkloniti mogući negativni učinci na tržišno natjecanje Ugovora o distribuciji i zastupanju, sklopljenog 9. listopada 2009. godine između poduzetnika Metrohm Ltd., Švicarska i Primalab d.o.o. Slovenija, temeljem kojeg je Primalab d.o.o. Zabok, počevši od 1. siječnja 2010. godine stekao status isključivog distributera proizvoda marke „Metrohm“ na tržištu distribucije laboratorijske opreme Metrohmovih proizvoda u Republici Hrvatskoj.

Navedeni ugovor sadržavao je dvije odredbe koje su u suprotnosti s Uredbom o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika. Utvrđeno je da nije riječ o odredbama koje se smatraju teškim ograničenjem tržišnog natjecanja koje sporazumi uopće ne smiju sadržavati kako bi mogli uživati beneficiju skupnog izuzeća iz navedene Uredbe, već sadrže zabranjene obveze koje uređuje ta Uredba, a koje, ukoliko se mogu otkloniti, ne dovode u pitanje skupno izuzeće za ostali dio predmetnog ugovora. Prema tim dvjema odredbama Primalab je imao obvezu da ne prodaje nikakve druge proizvode u konkurenciji s proizvodnim programom Metrohma i to tijekom valjanosti ugovora koji je sklopljen na neodređeno vrijeme, te tri godine nakon njegova prestanka.

⁴⁴ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/2011-01/050 od 27. veljače 2012., objavljen na internetskoj stranici Agencije.

⁴⁵ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/2011-01/021 od 26. siječnja 2012., objavljen na internetskoj stranici Agencije.

⁴⁶ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 034-03/2012-01/010 od 28. lipnja 2012., objavljen na internetskoj stranici Agencije.

⁴⁷ Izreka rješenja Agencije, klasa: UP/I 034-03/2012-01/003 od 12. srpnja 2012. (Narodne novine, broj 104/2012), a cjelokupno rješenje objavljeno je na internetskoj stranici Agencije.

Ubrzo nakon što je Agencija pokrenula postupak, Primalab je iskazao volju i interes da žurno izmijeni odredbe ugovora koje je Agencija utvrdila spornim i nesukladnim propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, budući da su ugovorene na neodređeno vrijeme, a ne na maksimalno dopušteno razdoblje koje uređuje navedena Uredba u trajanju od pet godina, odnosno na ono razdoblje na koje je potrebno zaštititi tajnost prenesenog posebnog znanja i iskustva (know-how). Stoga je Primalab samoinicijativno Agenciji predložio izmjenu spornih odredbi, odnosno sklapanje Aneksa Ugovora o distribuciji i zastupanju, na način kako to uređuje navedena Uredba. Tako Primalab neće prodavati druge proizvode u konkurenciji s proizvodnim programom Metrohma tijekom valjanosti sporazuma, s tim da se trajanje sporazuma utvrđuje na rok od 5 godina, odnosno od 1. siječnja 2010. do 31. prosinca 2014. godine te, također, tijekom jedne godine nakon prestanka toga sporazuma radi zaštite prenesenog posebnog znanja i iskustva (know-how).

Agencija je javnim pozivom objavljenim na svojoj internetskoj stranici pozvala svu zainteresiranu javnost na dostavu pisanih primjedaba, stavova ili mišljenja vezano uz prijedlog za preuzimanje obveza predloženih od strane Primalaba, ali u otvorenom roku nitko nije dostavio bilo kakve primjedbe.

Potpisani i ovjereni Aneks Ugovora o distribuciji i zastupanju sklopljen između poduzetnika Metrhom Ltd, Švicarska i Primalab d.o.o., Slovenija, kojim se mijenjaju sporne odredbe, odnosno predmetni Ugovor usklađuje s Uredbom o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma Primalab d.o.o., Zabok dostavio je Agenciji na uvid u otvorenom roku. Budući da je u cijelosti postupio sukladno preuzetim obvezama, Agencija je obustavila vođenje postupka protiv tog poduzetnika⁴⁸.

2. Zloupotreba vladajućeg položaja

Važno je naglasiti da samo utvrđenje postojanja vladajućeg položaja poduzetnika na mjerodavnom tržištu nije suprotno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, dakle, nije zabranjeno. Zabranjena je zloupotreba toga položaja.

Propisi o zaštiti tržišnog natjecanja ne utvrđuju tržišni udjel nekog poduzetnika koji bi se jednoznačno mogao smatrati vladajućim položajem već uređuju da se u vladajućem položaju može nalaziti poduzetnik čiji tržišni udjel na mjerodavnom tržištu iznosi više od 40 %. Vladajući položaj uređuje članak 12. ZZTN-a:

„(1) Pretpostavlja se da je poduzetnik u vladajućem položaju ako se zbog svoje tržišne snage može ponašati na mjerodavnom tržištu u značajnoj mjeri neovisno o svojim stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima, a osobito ako:

1. nema značajnih konkurenata na mjerodavnom tržištu, i/ili

⁴⁸ Slično je Primalab postupio i u postupku utvrđivanja zloupotrebe vladajućeg položaja kojeg je Agencija pokrenula na temelju inicijative poduzetnika Ohm Lab iz Zaboka, iz travnja 2011. Sažetak ovoga predmeta nalazi se u 2. odjeljku ovoga poglavlja.

2. ima značajnu tržišnu snagu na mjerodavnom tržištu u odnosu na stvarne ili moguće konkurente, a osobito s obzirom na:

- tržišni udjel i položaj te vrijeme kroz koje ga ostvaruje, i/ili
- financijsku snagu, i/ili
- prednosti u pristupu izvorima nabave ili tržištu, i/ili
- povezanost s drugim poduzetnicima, i/ili
- pravne ili činjenične zapreke pristupa drugih poduzetnika tržištu, i/ili
- sposobnost nametanja tržišnih uvjeta s obzirom na njegovu ponudu ili potražnju, i/ili
- sposobnost isključivanja konkurenata s tržišta usmjeravanjem na druge poduzetnike.

(2) U smislu ovoga Zakona poduzetnik čiji tržišni udjel na mjerodavnom tržištu iznosi više od 40 posto može biti u vladajućem položaju.

(3) Dva ili više pravno neovisna poduzetnika mogu biti u zajedničkom vladajućem položaju ako u odnosu na svoje konkurente i/ili dobavljače i/ili potrošače, na određenom tržištu nastupaju ili djeluju zajednički.“

No, u donošenju odluke o tome nalazi li se određeni poduzetnik u vladajućem položaju na nekom tržištu bitan je odgovor na pitanje može li se zbog svoje tržišne snage taj poduzetnik na tom tržištu ponašati u značajnoj mjeri neovisno od svojih stvarnih ili mogućih konkurenata, potrošača, kupaca ili dobavljača. Ta se neovisnost očituje kroz razinu učinkovitog pritiska konkurencije na konkretnog poduzetnika (*eng. competition restraint*). Ništa manje važno, poduzetnik koji se nalazi u vladajućem položaju ima i veću odgovornost u postupanju prema drugim poduzetnicima sudionicima na tržištu.

Svaki sudionik na tržištu, bez obzira na veličinu i tržišnu snagu, legitimno i opravdano ima potrebu za rastom. No, poduzetnici u vladajućem položaju na određenom tržištu imaju i veću odgovornost i obvezu s obzirom na svoje ponašanje na tržištu, jer ono što može biti dopušteno malim poduzetnicima, onima koji tek ulaze na određeno tržište ili poduzetnicima koji posluju na tržištu na kojem imaju veliki broj konkurenata, nije dopušteno poduzetnicima koji se na određenom tržištu nalaze u vladajućem položaju.

Zlouporaba vladajućeg položaja može se ostvariti kroz različite oblike ponašanja poduzetnika na tržištu koji mogu značajno ograničiti tržišno natjecanje na određenom tržištu, odnosno čije tržišne aktivnosti mogu imati za posljedicu negativne učinke na tom tržištu, bilo da je riječ o stvarnim ili pak o izvjesno mogućim negativnim učincima, kao što su sprječavanje ulaska novih poduzetnika na tržište, isključivanje postojećih konkurenata s tržišta itd.

Sukladno članku 13. ZZTN-a zabranjena je svaka zlouporaba vladajućeg položaja jednog ili više poduzetnika na mjerodavnom tržištu, a osobito:

1. izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta,

2. ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača,
3. primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju,
4. uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora.

Dakle, zadaća je Agencije da u svakom pojedinačnom postupku u kojem utvrđuje moguću zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika, najprije ocijeni nalazi li se uopće određeni poduzetnik u vladajućem položaju na određenom tržištu ili ne, ovisno o njegovom tržišnom udjelu i tržišnoj snazi, ali i svim drugim okolnostima na konkretnom mjerodavnom tržištu. U ocjeni zlouporabe vladajućeg položaja uzima se u obzir kompetitivna struktura čitavog tržišta – od učinkovitog pritiska konkurencije na dobavljače, ali i reakcije konkurenata, kupaca i konačno potrošača, do postojanja ograničenja za širenje stvarnih konkurenata ili ulaska novih, potencijalnih konkurenata na tržište, pa do kupovne snage poduzetnika i pregovaračke snage dobavljača. Stoga, nakon što pokrene postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja (čemu pak često prethodi kompleksno prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu), Agencija mora nesporno utvrditi nalazi li se neki poduzetnik u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu te ocijeniti, na temelju jednakovrijedne pravne i ekonomske analize stvarne i moguće učinke postupanja toga poduzetnika na mjerodavnom tržištu⁴⁹.

U komparativnoj praksi drugih zemalja postoji vrlo različit pristup problematiki zlouporabe vladajućeg položaja, u SAD-u se koristi pojam monopolizacije ili, sve češće, jednostranog postupanja. Taj različiti pristup za posljedicu ima i često različite odluke nadležnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja. Međutim, Europska komisija, općenito uzevši, ima znatno oštrij stav prema poduzetnicima koji zlouporabljaju svoju tržišnu snagu, u odnosu na mnoga druga tijela ostalih država koje se bave ovom problematikom (u tom kontekstu poznati su slučajevi *Microsoft*, *Intel*, *Tomra*, *Google* itd.).

U izvještajnom razdoblju koje obuhvaća 2012. godinu riješen je 51 predmet u području utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika.

Potrebno je istaknuti da je u tri predmeta utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja tržišno natjecanje ponovno uspostavljeno prihvaćanjem **preuzimanja obveza samoinicijativno predloženih od strane poduzetnika**, odnosno na način da je Agencija prihvatila mjere i uvjete koje su poduzetnici u tim predmetima ponudili u cilju ponovne uspostave učinkovitog tržišnog natjecanja. Sam institut predlaganja i preuzimanja obveza izvršenja određenih mjera i uvjeta od strane poduzetnika, u cilju otklanjanja negativnih učinaka na tržišno natjecanje, detaljno je opisan u sljedećem odjeljku ovoga poglavlja. U nastavku slijede skraćeni opisi tri predmeta u kojima je navedeni institut AZTN primijenio i to na isti način kako ga uobičajeno koristi

⁴⁹ Detaljan opis određivanja mjerodavnog tržišta utvrđen je Uredbom o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta (Narodne novine, broj 9/2011).

Europska komisija i nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU u predmetima utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika.

AZTN protiv Primalab d.o.o., Zabok⁵⁰

Poduzetnik Ohm Lab d.o.o., Zabok, podnio je inicijativu za pokretanje postupka Agencije po službenoj dužnosti radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv Primalaba d.o.o., Zabok, u kojoj je prema navodima Ohm Laba, Primalab kao jedini ovlašten prodavač rezervnih dijelova Metrohma u Republici Hrvatskoj odbio prodavati rezervne dijelove i potrošni materijal Ohm Labu te ga time onemogućio u obavljanju servisnih poslova kao neovlaštenog serviser. Naime, Primalab je uvjetovao nabavu rezervnih dijelova izravno krajnjem kupcu, isključivo s ciljem onemogućavanja Ohm Laba da se predstavlja ovlaštenim serviserom Metrohmovih proizvoda, dok istovremeno nabavu rezervnih dijelova Primalab nije uvjetovao obavljanjem servisa isključivo od strane Primalaba. Metrohmovi originalni rezervni dijelovi u Republici Hrvatskoj dostupni su isključivo putem Primalaba.

Primalab je samoinicijativno žurno nakon pokretanja postupka predložio Agenciji preuzimanje obveza.

Prijedlogom mjera, uvjeta i rokova Primalab se obvezao da na svojim internetskim stranicama objavi obavijest svim zainteresiranim kupcima rezervnih dijelova za servis proizvoda marke „Metrohm“ da bez ikakvih ograničenja imaju pravo kupovati sve rezervne dijelove za proizvode marke „Metrohm“ za potrebe servisa, s time da su kupci u obvezi prilikom ugradnje ili zamjene rezervnih dijelova voditi računa o poslovnom ugledu poduzetnika Metrohm i o ESD zaštiti prilikom rada na otvorenom instrumentu. Obavijest će biti dostupna na internetskim stranicama Primalaba za cijelo vrijeme trajanja ugovora između Metrohma Ltd., Švicarska i Primalaba d.o.o., Slovenija, temeljem kojeg je Primalab d.o.o., Zabok, stekao status isključivog distributera proizvoda marke „Metrohm“ na teritoriju Republike Hrvatske, odnosno do 31. prosinca 2014. godine. Primalab je obavezan do 31. prosinca 2014. godine, na kraju svake kalendarske godine izvještavati Agenciju o tome održava li na svojim internetskim stranicama javno dostupnom navedenu obavijest kupcima.

Agencija je u cilju žurnog osiguranja učinkovitog tržišnog natjecanja odlučila prihvatiti mjere, uvjete i rokove koje je Primalab predložio. Stoga je javnim pozivom objavljenim na njezinim internetskim stranicama pozvala svu zainteresiranu javnost na dostavu pisanih primjedaba, stavova ili mišljenja vezano uz prihvaćanje preuzimanja obveza predloženih od strane Primalaba, ali u otvorenom roku nitko nije dostavio nikakve primjedbe.

S obzirom na utvrđene činjenice i okolnosti, ali istovremeno i u cilju osiguranja učinkovitog tržišnog natjecanja između serviser proizvoda određene robne marke, osobito u slučaju kada se proizvod distribuira kroz sustav isključive distribucije na određenom teritoriju, svrsishodno je bilo prihvatiti predloženu mjeru i obustaviti postupak. Naime, izvršenje obveze koju je preuzeo Primalab, a prihvatila Agencija, pružilo je dodatnu javnu, transparentnu, svima dostupnu informaciju o osiguranju

⁵⁰ Izreka rješenja Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/018 od 26. srpnja 2012. (Narodne novine, broj 104/2012.), a cjelokupno rješenje objavljeno je na internetskoj stranici Agencije.

nesmetane nabave rezervnih dijelova od Primalaba za servis proizvoda marke „Metrohm“ od strane neovisnih servisera.

Primalab je u otvorenom roku obavijestio Agenciju kako je predmetna obavijest objavljena i javno dostupna na njegovim internetskim stranicama što je potvrđeno i uvidom na internetsku stranicu toga poduzetnika 1. listopada 2012. godine⁵¹.

AZTN protiv Europlakat d.o.o., Zagreb⁵²

Rješenjem od 6. rujna 2012. o prihvaćanju mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje eventualnih negativnih učinaka na tržištu koje je predložio poduzetnik Europlakat, Agencija je obustavila postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu vanjskog oglašavanja u Hrvatskoj. Agencija je postupak protiv Europlakata pokrenula 27. veljače 2012. zbog postojanja dostatnih indicija da je taj poduzetnik imao nejednak i netransparentan način određivanja cijena usluga obrade i distribucije plakata, što je, s obzirom na njegovu tržišnu snagu, moglo rezultirati zlouporabom vladajućeg položaja.

Naime, cjenik usluga koji je na snazi od 1. siječnja 2010. godine Europlakatu je omogućio primjenu različitih uvjeta zakupa oglasnih površina ovisno o tome kako kupci tiskaju plakate - samostalno, putem drugih tiskara ili su koristili usluge Europlakata. Prema uvjetima iz cjenika, uslugu tiska Europlakat je svojim kupcima nudio kao uslugu povezanu s uslugom oglašavanja, dakle u paketu sa zakupom oglasnog prostora. Kupci su mogli te usluge koristiti zasebno i skupno, no oni koji su isključivo uzimali u zakup oglasni prostor, plaćali su pritom i troškove obrade i distribucije, dok oni koji su koristili i usluge tiska u Europlakatu takvih troškova nisu imali. Takvo ponašanje u konačnici može dovesti do zatvaranja tržišta za druge pružatelje usluga tiska plakata velikih formata zbog čega je Agencija i pokrenula postupak protiv ovog poduzetnika.

Europlakat je, međutim, samoinicijativno 31. svibnja 2012. godine ponudio da će se obvezati na provođenje mjera i uvjeta koje je detaljno obrazložio 20. srpnja 2012. godine, a Agencija je procijenila da će u odnosu na izvjesno dugotrajno vođenje postupka, prihvaćanjem toga prijedloga doći do bržeg uspostavljanja tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu.

Osim toga, Agencija u obzir uzela i rezultate analize tržišta koji su ukazivale da unatoč takvom cjeniku, udio Europlakata na mjerodavnom tržištu vanjskog oglašavanja pada, poduzetniku se smanjuju prihodi, a pod utjecajem ekonomske krize i recesije pada i vrijednost ukupnog tržišta vanjskog oglašavanja i tiska plakata.

⁵¹ Agencija je u ovom predmetu također izvršila uvid u provedbenu praksu EU i to u presudu Hugin Kassaregister AB and Hugin Cash Registers Ltd. V. Commission of the European Communities, br. 22/78, [1979] ECR te u odluku Europske komisije (COMP/C-3/39692-IBM Maintenance Services od 13. prosinca 2011.

⁵² Izreka rješenja Agencije, klasa: UP/I 030-02/10-01/023 od 6. rujna 2012. (Narodne novine, broj 123/2012), a cjelokupno rješenje je objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

Mjerama koje je prihvatila Agencija Europlakat se obvezao da će od 1. siječnja 2013. primjenjivati novi cjenik usluga koji se sastoji od cjenika za najam billboard i city light oglasnih površina, pravila i procedura prilikom naručivanja plakata, cjenika tiska kao dodatne usluge neobvezujućeg karaktera te tehničkih standarda i općih uvjeta poslovanja tog poduzetnika.

Novim cjenikom Europlakat je uveo zasebne cjenike oglašavanja prema vrsti oglasne površine (billboard, city light), pri čemu visina cijene oglašavanja ostaje nepromijenjena u odnosu na cjenik iz 2010. godine. Također, u novi cjenik Europlakat je uveo kategoriju manipulativnih troškova koja obuhvaća troškove cjelokupne logistike distribucije po Hrvatskoj u jednakom iznosu za sve kupce, neovisno o tome koristi li kupac istovremeno i uslugu tiska u Europlakatu.

Novim cjenikom su, također, utvrđeni rokovi i rabati za dostavu materijala za tisak, odnosno već tiskanih plakata za sve kupce te visina cijene tiska u odnosu na količinu naručenih plakata. U odnosu na cjenik iz 2010. godine snižene su cijene za tisak plakata namijenjenih billboard oglasnoj površini od 20 do 100 komada te cijene za tisak plakata namijenjenih city light oglasnoj površini do 50 komada.

Agencija je prihvatila prijedlog Europlakata da tijekom četvrtog kvartala 2012. svojim kupcima najavi primjenu novoga cjenika usluga uz obvezu primjene od 1. siječnja 2013. i objavu cjenika na internetskim stranicama. Također, do 31. prosinca 2015. Europlakat Agenciju mora izvijestiti o svakoj eventualnoj izmjeni cjenika usluga.

Stoga je javnim pozivom objavljenim na njezinim internetskim stranicama pozvala svu zainteresiranu javnost na dostavu pisanih primjedaba, stavova ili mišljenja vezano uz prihvaćanje preuzimanja obveza predloženih od strane Europlakata, ali u otvorenom roku nitko nije dostavio nikakve primjedbe.

Budući da nije bilo primjedbi, Agencija je predmetnim rješenjem obustavila postupak protiv Europlakata.

Zanimljivo je napomenuti kako je na istovjetan način, prihvaćanjem mjera i uvjeta radi otklanjanja negativnih učinaka na tržišno natjecanje, okončan postupak kojeg je protiv Europlakata Slovenija vodilo slovensko tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja zbog politike određivanja rabata koju je imao taj poduzetnik⁵³.

⁵³ Agencija je u ovom predmetu također izvršila uvid u poredbenu praksu EU, i to u: odluke Europske komisije (COMP/M.553 - RTL/Veronica/Endemol, 1995; COMP/M.1401 - Recoletos/Unedisa, 1999; COMP/M.1574 - Kirch/Mediaset, 1999.; COMP/M.2529 - JCD / RCS / PUBLITRANSPORT/IGP; odluka od 14. rujna 2001.), odluke donesene od strane tijela za zaštitu tržišnog natjecanja Republike Slovenije iz 2006. i 2011. godine vezane uz tržište vanjskog oglašavanja (ocjena koncentracije poduzetnika Europlakat d.o.o. i Metropolis Media d.o.o., broj: 306-42/2006-76, odluka od 4. listopada 2006. i utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika Europlakat d.o.o., broj: 306-140/2007-247, odluka od 23. veljače 2011.), te istraživanje provedeno od strane tijela za zaštitu tržišnog natjecanja Velike Britanije i dvije odluke tog tijela iz 2010. i 2012. godine (OFT Market Study: Outdoor Advertising, veljača 2011.; ocjena koncentracije JCDecaux UK Ltd. / Concourse Initiatives Ltd. i Media Initiatives Ltd., ME/5303/11, odluka od 19. ožujka 2012.; ocjena koncentracije JCDecaux UK Ltd. / Titan Outdoor Advertising Ltd., ME/4470/10, odluka od 5. svibnja 2010.).

U trećem od naprijed navedenih predmeta **AZTN protiv Hrvatskog autokluba, Zagreb**⁵⁴

Rješenjem od 4. listopada 2012. godine o prihvaćanju mjera za otklanjanje negativnih učinaka na tržištu koje je predložio Hrvatski autoklub (HAK), Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja obustavila je postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja kojeg je 12. srpnja 2012. godine pokrenula protiv HAK-a, polazeći od inicijative koju je Agenciji podnijela grupa poduzetnika iz Rijeke.

HAK je ukinuo odredbu članka 7. Pravilnika o pružanju usluga tehničke pomoći vozačima na cesti od 25. svibnja 2011. godine kojom je bilo propisano da svi ugovorni suradnici koji s HAK-om sklope ugovor o izvršavanju dijela poslova pružanja tehničke pomoći vozačima na cesti, u djelatnosti tehničke pomoći ne smiju surađivati s drugim domaćim ili inozemnim tijelima te, bez posebnog prethodnog odobrenja HAK-a, ne smiju sklopiti ili imati sklopljene ugovore s drugim pravnim osobama pri čemu taj popis utvrđuje Upravni odbor HAK-a. Za tu je odredbu Agencija utvrdila da bi mogla narušavati tržišno natjecanje na tržištu pružanja usluga uklanjanja i prijevoza vozila s prometnica.

Nakon što je Agencija pokrenula postupak, Upravni odbor HAK-a je 27. srpnja 2012. samoinicijativno izmijenio spomenuti Pravilnik i ukinuo sporne odredbe te zatražio od Agencije primjenu članka 49. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Preuzimanje obveza od strane poduzetnika). Agencija je prihvatila taj prijedlog, a predložene mjere je ocijenila dostatnima za otklanjanje negativnih učinaka i ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu. Stoga je javnim pozivom objavljenim na svojoj internetskoj stranici pozvala svu zainteresiranu javnost na dostavu pisanih primjedaba, stavova ili mišljenja vezano uz prihvaćanje preuzimanja obveza predloženih od strane HAK-a, ali u otvorenom roku nitko nije dostavio nikakve primjedbe.

HAK je u otvorenom roku na svojim internetskim stranicama objavio pročišćeni tekst Pravilnika o pružanju usluga tehničke pomoći vozačima na cesti s unesenim izmjenama.

Tržište pružanja komunalnih usluga, dobava prirodnog plina, javni i posebni linijski prijevoz putnika, željeznički prijevoz tereta, tržište pružanja medijskih usluga televizijskog emitiranja, pružanje tehničke pomoći na cestama, poštanske usluge, samo su neki od sektora koji su u okviru redovnih aktivnosti Agencije obrađeni u 2012. godini. Svaki od njih, u svakom zasebnom postupku, zahtijevali su temeljite pravne i ekonomske analize načina funkcioniranja tržišta i pripadajućih propisa. Riječ je o kompleksnim analizama s obzirom na pravni okvir, broj poduzetnika koji su na izravan i neizravan način povezani s tržištem koje se analizira, njihov stupanj povezanosti, vrstu promjena na tržištu, trendove itd.

⁵⁴ Izreka rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/051 od 4. listopada 2012. (Narodne novine, broj 118/2012), a cjelokupno rješenje objavljeno je na internetskoj stranici Agencije.

Tako je, primjerice, tijekom ispitnog postupka na mjerodavnom tržištu obavljanja djelatnosti prijevoza tereta u unutarnjem i međunarodnom željezničkom prometu u predmetu *AZTN protiv HŽ Cargo d.o.o.* utvrđeno da nema pravnih pretpostavki za daljnje vođenje postupka budući da nije bilo zlouporabe vladajućeg položaja predmetnog poduzetnika.

AZTN protiv HŽ Cargo d.o.o.⁵⁵

Agencija je obustavila postupak pokrenut po službenoj dužnosti kojim je, na temelju inicijative poduzetnika Jadran – Metal, utvrđivala zlouporabljuje li HŽ Cargo Zagreb vladajući položaj na tržištu obavljanja djelatnosti prijevoza tereta u unutarnjem i međunarodnom željezničkom prometu.

Jadran –Metal je, naime, naveo kako HŽ Cargo, kao jedini poduzetnik u Republici Hrvatskoj koji obavlja djelatnost prijevoza tereta u unutarnjem i međunarodnom željezničkom prometu, zlorabi vladajući položaj jer korisnicima svojih usluga, u konkretnom slučaju kod prijevoza starog željeza, zaračunava različite cijene prijevoza za istovrsnu robu na istim relacijama odnosno za prijevoz tereta na istim relacijama, primjenjuje različite redovne tarife.

Kako se radi o monopolistu odnosno prijevozniku koji jedini obavlja prijevoz tereta željeznicom u Republici Hrvatskoj, Agencija je nakon provedenog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, u listopadu 2011. godine pokrenula postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv HŽ Carga. No, nakon analize ugovora, korisničkih tarifa i računa koje je HŽ Cargo ispostavljao svojim korisnicima odnosno dubinske ekonomske i pravne analize mjerodavnog tržišta, utvrđeno je kako nema dokaza da je postupanje HŽ Carga bilo u suprotnosti s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja (tijekom provedenog postupka analizirano je oko 300 relacija definiranih u sklopljenim korisničkim tarifama za prijevoz starog željeza, te je kontaktirano i ispitano oko 25 poduzetnika korisnika usluga HŽ Carga, među kojima i 13 ključnih HŽ Cargovih korisnika prijevoza).

Agencija u ovome postupku nije pronašla niti jedan dokaz koji bi potvrdio navode Jadran-Metala da je HŽ Cargo prema njemu zlouporabno postupao primjenom nejednakih uvjeta na istovrsne poslove te da je zbog toga poduzetnika C.I.O.S. doveo u povoljniji položaj.

Konkretno, u postupku je utvrđeno kako je HŽ Cargo korisnicima koji su s njim sklapali ugovore o prijevozu većih količina tereta u pravilu odobravao niže cijene, što s aspekta primjene propisa o zaštiti tržišnog natjecanja nije zabranjeno jer se radi o tržišno i ekonomski utemeljenom postupanju. Poduzetnik time postiže učinke ekonomije obujma, a istodobno utječe na smanjivanje troškova, posebno fiksnih, koji

⁵⁵ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/025 od 27. prosinca 2012. objavljeno je na internetskoj stranici Agencije.

su u ovoj djelatnosti visoki i mogu ih pokriti samo veće količine tereta odnosno veće korištenje prijevoznih kapaciteta.

Također, analiza korisničkih tarifa ugovorenih za prijevoz starog željeza u 2010. i 2011. odnosno razlika u cijenama koje je HŽ Cargo odobravao pojedinim korisnicima primjenom korisničkih tarifa, pokazala je kako u cijenama koje su naplaćivane nije bilo međusobnog značajnijeg odstupanja niti je bilo koji korisnik usluga HŽ Carga sustavno ostvarivao najpovoljniju cijenu prijevoza na svim prijevoznim pravcima (relacijama).

Budući da u dosadašnjem tijeku postupka nisu pronađeni dokazi, a niti nove činjenice koje bi ukazivale na zlouporabno ponašanje HŽ Carga u primjeni prijevoznih tarifa na mjerodavnom tržištu, Agencija je obustavila postupak jer njegovo daljnje vođenje po službenoj dužnosti ne bi bilo svrsishodno niti ekonomično.

U 2012. godini je nakon sveobuhvatnog prethodnog ispitivanja stanja na tržištu prava prijenosa nogometnih utakmica na teritoriju Republike Hrvatske, pokrenut i postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv *Hrvatskog Telekom d.d.*, zbog indicija o ograničavanju tržišta na štetu potrošača na maloprodajnom tržištu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade⁵⁶. Ovdje je potrebno naglasiti, da je u prethodnim ispitivanjima stanja na tržištu, a kako bi utvrdila postoje li uopće dostatne indicije za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv određenog poduzetnika, u predmetima u kojima je Agencija postupala u 2012. godini bilo obuhvaćeno dvjestotinjak poduzetnika i ostalih pravnih ili fizičkih osoba strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga, odnosno komora poduzetnika, udruga potrošača, tijela državne uprave, te tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, svih koji imaju ili bi mogli imati određena saznanja koja su bitna za ispitivanje tržišta i utvrđivanje stanja na tržištu.

S obzirom na vrlo učestale upite poduzetnika i građana koji se žale na monopolizaciju tržišta od strane poduzetnika kojima su na lokalnoj razini povjereni **poslovi pružanja komunalnih usluga** (primjerice, odvoz i zbrinjavanje komunalnog otpada, opskrba pitkom vodom itd.) te smatraju da bi i ta tržišta trebalo otvoriti konkurenciji, Agencija, u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, ističe kako bi s aspekta interesa potrošača odnosno korisnika tih usluga, bilo da je riječ o poduzetnicima ili građanima, bilo poželjno otvaranje i tih djelatnosti tržišnom natjecanju u mjeri u kojoj to neće dovesti u pitanje izvršavanje zadaća koje su im povjerene posebnim propisima, ali će osigurati veći utjecaj potrošača i tržišnih načela u njihovom poslovanju. Iako je prostor za primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja veoma sužen odredbama posebnih propisa kojima se uređuju njihova prava i obveze, Agencija prati djelovanja jedinica lokalne samouprave i poduzetnika na tržištima komunalnih usluga. Tako je do sada, u prošlosti u više navrata reagirala na ponašanja koja nisu u skladu s temeljnim načelima tržišnog natjecanja ili predstavljaju izravno kršenje propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Djelovanje je bilo

⁵⁶ Postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja u predmetu klase: UP/I 034-03/12-01/023, AZTN protiv Hrvatski Telekom d.d., pokrenut je zaključkom od 18. prosinca 2012. Postupak je u tijeku.

izravno - pokretanjem postupka za utvrđivanje narušavanja tržišnog natjecanja (kao u predmetu u kojem je rješenjem utvrđena zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika *Ponikve d.o.o., Krk*⁵⁷ na mjerodavnom tržištu opskrbe vodom kućanstava putem vodovodne mreže i odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda kućanstava na otoku Krku i to izravnim nametanjem nepravednih prodajnih cijena, ili pak u najnovijem slučaju iz 2012. godine poduzetnika *Usluga Poreč d.o.o., Poreč* čiji opis slijedi). S druge strane neizravnim djelovanjem, Agencija upozorava nadležne institucije i najširu javnost na propise i ponašanja kojima se otežava ili onemogućuje tržišno natjecanje, što za posljedicu ima smanjivanje ili ukidanje koristi koje ono ima za sve potrošače te daje inicijative i mišljenja za promjenu takvih propisa, kao u slučaju *Istarskog vodovoda d.o.o.*⁵⁸ gdje je učinkovito tržišno natjecanje postignuto i prije pokretanja postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja i kao takvo najbolji je primjer funkcioniranja promicanja tržišnog natjecanja na način da se na određenom tržištu ili u odnosu na određene zapreke reagira i prije pokretanja postupaka.

AZTN protiv USLUGA POREČ d.o.o., Poreč⁵⁹

Postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja pokrenut je temeljem inicijative poduzetnika Riviera Adria d.o.o., Poreč, zbog indicija da je Usluga Poreč po istoj obračunskoj jedinici otpada (litri), za otpad koji ima ista svojstva, naplaćivala različite cijene za kućanstva te kategorije gospodarstvo – turizam, gospodarstvo – obrtnici, mala privreda i ostali. Također, Riviera Adria je navela da su Cjenikom usluga gospodarenja otpadom za kategoriju turizam, koji je stupio na snagu 1. lipnja 2011. godine, cijene za poduzetnike iz te kategorije izrazito povećane u odnosu na raniji cjenik te da je uz to, pri određivanju kategorije, Usluga Poreč primjenjivala različite kriterije. Primjerice, neke je korisnike kategorije turizam odredila poimence, kao u slučaju podnositelja inicijative, druge općenito, dok privatne vlasnike apartmana/soba i odmarališta koji se bave turističkom djelatnošću, uopće nije svrstala u tu kategoriju.

Iako je riječ o djelatnosti koja je u cijelosti regulirana posebnim propisima - Zakonom o otpadu i Zakonom o komunalnom gospodarenju - prema kojima su jedinice lokalne samouprave te pravne i fizičke osobe koje obavljaju komunalne djelatnosti obvezne osigurati trajno i kvalitetno obavljanje tih usluga, Agencija je pokrenula postupak jer su diskriminacija cijenama poduzetnika iz iste kategorije, kao i nametanje izrazito visokih cijena poduzetnicima, zabranjeni propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

Međutim, iz dostavljene dokumentacije i računa, Agencija je utvrdila da je cijena koju je Usluga Poreč primjenjivala bila jednaka za sve korisnike usluga odvoza otpada iz kategorije turizam, a da se promjenom načina obračuna i povećanjem osnovne cijene ukupan iznos naknade za Rivijeru Adria, nije značajnije mijenjao u odnosu na cjenik iz ranijeg razdoblja. Istodobno, Agencija je utvrdila da nije došlo do diskriminacije cijenama poduzetnika iz iste kategorije turizam, jer objekti u sustavu turističkih tvrtki Maistre, Plave Lagune i Riviere Adria te objekti sa smještajnim kapacitetima – hoteli, apartmanska naselja i autokampovi izvan sustava navedenih tvrtki, cijenama i razinom usluga nisu izravni konkurenti kućama s apartmanima i

⁵⁷ Rješenje Agencije, klasa: UP/I-030-02/2004-01/66 od 20. listopada 2005. (Narodne novine, broj 132/2005).

⁵⁸ Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/10-01/011 od 4. studenoga 2010.

⁵⁹ Rješenje, klasa: UP/I 030-02/11-01/043 od 25. listopada 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

sobama koje služe isključivo za iznajmljivanje. Naime, objekti s manjim brojem prijavljenih gostiju i manjim brojem odvoza komunalnog otpada, udaljeni od užeg dijela grada Poreča kao i od turističkih naselja, za koje je Agencija utvrdila da nisu svrstani u kategoriju turizam nego im se naplata vrši temeljem cijene za kategoriju malo gospodarstvo, predstavljaju izdvojene slučajeve i nisu mogli prouzročiti značajniji negativan učinak na tržište.

Stoga je Agencija utvrdila da više nema pravnih pretpostavki za daljnje vođenje postupka, odnosno da bi ono bilo nesvrsishodno pa je postupak obustavila, tim više što je Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva 21. studenoga 2011. godine objavilo Naputak o gospodarenju komunalnim otpadom prema kojem su sve jedinice lokalne samouprave odnosno nadležna tijela za gospodarenje komunalnim otpadom, u konkretnom slučaju i Općina Poreč, dužne do 31. prosinca 2012. godine donijeti Odluku o kriterijima za izračun naknade gospodarenja komunalnim otpadom. Naputkom je, između ostalog, određena jedinstvena naknada za jedinicu mase otpada za komunalni otpad iz kućanstava i iz proizvodne i/ili uslužne djelatnosti, a ujedno je i zabranjena podjela korisnika usluge na kategorije turizam, kućanstva, obrtnici, mala privreda i ostalo.

Poduzetnik Riviera Adria je tužbom protiv navedenog rješenja pokrenuo upravni spor protiv Agencije kao tuženika, pred Upravnim sudom u Rijeci. Upravni spor je u tijeku.

I u slučajevima kada mora utvrditi da nema uvjeta za pokretanje postupka zlorababe vladajućeg položaja protiv određenog poduzetnika, Agencija često svojim aktivnostima uspije ukazati na neusklađenost zakonskog okvira, postojanje odredaba koje su u međudjelovanju ili čak u suprotnosti s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, podići svijest o neophodnosti uključivanja propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u sva područja gospodarske aktivnosti ili pak utjecati na ponašanje poduzetnika na tržištu. Tako je, primjerice, i na temelju inicijative Sektora za industriju Hrvatske gospodarske komore protiv poduzetnika *Prirodni plin d.o.o.*, provela prethodno ispitivanje stanja na tržištu plina radi utvrđivanja ima li dostatno uvjeta za pokretanje postupka protiv tog poduzetnika, tijekom kojega je utjecala na izmjenu odredbe o ugovornoj kazni – tzv. odredbe „uzmi ili plati“ (eng. *take or pay*) za koju je podnositelj inicijative smatrao da obveza opskrbljivača da plati ugovornu kaznu ako preuzme manje od tromjesečno ugovorenih količina plina uz dozvoljeno odstupanje predstavlja zlorababu vladajućeg položaja poduzetnika *Prirodni plin d.o.o.*

AZTN protiv PRIRODNI PLIN d.o.o.⁶⁰

HGK je, naime smatrao, da dijelovima ugovora koje sklapa s društvima za distribuciju plina, *Prirodni plin* ograničava i narušava tržišno natjecanje zlorabom vladajućeg položaja i to stoga što su ugovori za razdoblje 2010./2011. godinu između dobavljača plina i distributera sadržavali odredbu „uzmi ili plati“ (eng. „*take or pay*“) prema kojoj su distributeri dobavljaču obvezni platiti ugovornu kaznu ukoliko ne preuzmu

⁶⁰ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/038 od 5. travnja 2012.

ugovorene količine plina, neovisno o tome je li plin isporučen kupcima. Ta se obveza aktivirala ako bi distributer preuzeo 20 posto manje plina od ugovorene tromjesečne količine kada se radi o Ugovoru o dobavi plina odnosno 15 posto kod Ugovora o prodaji prirodnog plina. Time se, prema mišljenju HGK, rizik financijskih obveza u potpunosti prebacivao na distributera. Također, Prirodni plin je uvjetovao svoje kupce da istodobno sklope i ugovor o dobavi plina i ugovor o prodaji plina.

Tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, Agencija je utvrdila da su svi ugovori sklopljeni između Prirodnog plina i ukupno 36 distributera koji posluju u RH, sadržavali odredbe o ugovornoj kazni te da ju je Prirodni plin za razdoblje 2010./2011. godinu obračunao za 13 distributera. Istodobno, analiza isporučenih količina plina je pokazala da je tih 13 distributera preuzelo svega 10 posto ukupnih količina plina, odnosno da ostala 23 distributera koja su preuzela oko 90 posto isporučenog plina, nisu imala obvezu plaćanja ugovorne kazne. Međutim, već tijekom prethodnog ispitivanja stanja na tom tržištu koje je provodila Agencija, Prirodni plin je svim distributerima u prosincu 2011. godine stornirao ugovorne kazne tako da ih nitko nije platio. Također, Prirodni plin je distributerima u ugovorima za 2011./2012. godinu povećao granicu dozvoljenog odstupanja s 20 na 25 posto te je odustao od naplate ugovornih kazni.

S druge strane, Agencija je utvrdila kako i ugovori koje Prirodni plin sklapa sa svojim dobavljačima pri kupnji plina za daljnju prodaju također sadrže "take or pay" odredbu te da je ugovorna kazna viša od one koju je Prirodni plin ugovarao sa svojim kupcima, pa je zatražila očitovanja svih sudionika na tržištu, uključujući i Podzemno skladište plina (PSP) - tvrtku za skladištenje plina, Hrvatsku energetske regulatornu agenciju (HERA) te Ministarstvo gospodarstva.

Dok je HERA navela kako nije ovlaštena davati mišljenje u pogledu primjene propisa koje sama nije donijela kao ni u pogledu primjene odredbe „take or pay“, PSP i Ministarstvo gospodarstva su potvrdili kako trenutni kapaciteti podzemnog skladišta plina nisu dovoljni da uravnoteže dobavu i potrošnju plina u Hrvatskoj u slučaju ekstremno niskih temperatura tijekom zimskih mjeseci zbog čega nije ni moguće skladištiti velike količine plina za daljnju distribuciju., Ministarstvo gospodarstva je, pritom, potvrdilo da su ugovori koji sadrže odredbu „take or pay“ uobičajeni u plinskoj praksi i nisu protivni energetske politici i propisima kojima se uređuje tržište plina u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji.

Agencija je, pak, proučavajući praksu europskih država utvrdila kako takva ugovorna odredba nije uobičajena u uvjetima kada postoji veći broj konkurenata na tržištu odnosno u konkurentnom okruženju gdje postoji veći broj dobavljača plina i gdje je ovo tržište manje regulirano. Međutim, to u Hrvatskoj nije slučaj. Zbog nedostatnih količina plina iz domaće proizvodnje, nedostatnih skladišnih kapaciteta koji onemogućuju nabavu plina iz uvoza u vrijeme kada su uvjeti na ovom tržištu najpovoljniji i činjenice da Prirodni plin također pri nabavi uvoznog plina plaća višu ugovornu kaznu ukoliko ne povuče ugovorene količine, razvidno je da se primjena klauzule „take or pay“ ne može okarakterizirati kao zlouporaba vladajućeg položaja. Pritom je Agencija uzela u obzir i činjenicu da je Prirodni plin distributerima povećao dopušteno odstupanje na 25 posto, što čini jednu četvrtinu godišnje potrošnje, čime je distributerima plina dana dodatna sigurnost u planiranju potrebnih količina plina. A da je to moguće, ukazuje i činjenica da je najveći dio distributera, odnosno njih 23 od 36 koji preuzimaju oko 90 posto plina, i do sada, unatoč svim nepredvidivim

okolnostima na tržištu, ipak bio u stanju realno procjenjivati potrebne količine plina.

Slijedom utvrđenih činjenica već tijekom prethodnog ispitivanja stanja na tržištu Agencija je zaključila kako nema dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti radi utvrđivanja zlorporabe vladajućeg položaja protiv poduzetnika Prirodni plin d.o.o. Stoga je odbacila inicijativu HGK.

Zaključno, potrebno je spomenuti da su česti predmeti upita i inicijativa za pokretanje postupka kada je riječ o zloporabi vladajućeg položaja i sumnje na „preniske“, „dampinške“ odnosno **predatorske cijene** (eng. *predatory pricing*). Međutim, u tržišnom gospodarstvu niske cijene nisu zabranjene same po sebi, osobito kada je riječ o poduzetnicima koji tek ulaze na neko tržište ili imaju neznatan ili nizak tržišni udjel na nekom tržištu. Za utvrđenje predatorskog postupanja potrebno je dokazati postojanje predatorske strategije poduzetnika u vladajućem položaju koja predstavlja jedan od oblika zlorporabe vladajućeg položaja poduzetnika na mjerodavnom tržištu. Ono se u bitnome očituje na način da poduzetnik u vladajućem položaju svoje proizvode odnosno usluge privremeno prodaje po cijenama nižima od odgovarajućih troškova, s ciljem da svoje konkurente istisne s tržišta ili da im spriječi pristup tržištu. Takvo postupanje za posljedicu uobičajeno ima jačanje tržišne snage poduzetnika u vladajućem položaju i štetu za krajnje potrošače.

Naime, predatorska strategija snižavanja cijena ispod troškova poslovanja je racionalna samo ukoliko poduzetnik njezinom primjenom uspije izazvati izlazak konkurenata s tržišta odnosno spriječiti novim konkurentima pristup tržištu, da bi nakon toga povišio svoje cijene na razinu koja je bila na snazi prije snižavanja, ili još višu. Posljedično, poduzetnik time ostvaruje dodatnu dobit koju u konkurentskom okruženju inače ne bi imao, a takvo postupanje, naravno, proizvodi i izravnu štetu za potrošače.

Sukladno kriterijima iz pravne stečevine EU⁶¹, da bi se utvrdilo predatorsko ponašanje poduzetnika potrebno je, načelno, osim utvrđenja da je poduzetnik u vladajućem položaju, kumulativno ispuniti ključne kriterije, koji u pravilu određuju predatorsko postupanje. Naime, u svakom konkretnom slučaju sumnje na predatorstvo, potrebno je utvrditi:

- u kolikoj se mjeri poduzetnik u vladajućem položaju kratkoročno **odriče dijela dobiti** kao uobičajene posljedice kratkoročnog sniženja cijene proizvoda odnosno usluga. Samo odricanje od dijela dobiti uobičajeno se utvrđuje primjenom odgovarajućeg testa odnosa cijene i troškova. Također, u svrhu ocjene predatorske strategije poduzetnika u vladajućem položaju kada je riječ o kratkoročnom odricanju od dijela dobiti, mogu se ocjenjivati i alternativna postupanja poduzetnika. Dakle, ocjenjuju se ekonomski racionalna i alternativna postupanja poduzetnika u

⁶¹ Priopćenje Komisije – Uputa o provedbenim prioritetima Komisije u primjeni članka 82. Ugovora o EZ-u na postupanja poduzetnika u vladajućem položaju koja za posljedicu mogu imati zlorporabu u smislu isključivanja konkurenata s tržišta, SL C 45, 24.2.2009., točke 63. do 74.

vladajućem položaju koja bi bila profitabilnija od postupanja koje stvarno provodi poduzetnik u vladajućem položaju;

- da takvim postupanjem poduzetnik u vladajućem položaju **isključuje konkurente s mjerodavnog tržišta i sprječava potencijalnim konkurentima ulazak na tržište**, odnosno da je vjerojatno da će do takvog isključivanja doći. Drugim riječima, potrebno je utvrditi pokazatelje zatvaranja mjerodavnog tržišta od strane poduzetnika u vladajućem položaju. Naime, predatorska strategija racionalna je ukoliko poduzetnik u vladajućem položaju koji primjenjuje takvu strategiju uspije izazvati izlazak konkurenata s tržišta odnosno spriječiti ulazak potencijalnim konkurentima, kako bi nakon toga povisio cijenu svojih proizvoda odnosno usluga na razinu cijene koja je bila na snazi prije snižavanja, ili na još višu, čime bi posljedično ostvario dodatnu dobit koja ne bi bila moguća u konkurentskom okruženju;

- da postupanje poduzetnika u vladajućem položaju nanosi **štetu krajnjim potrošačima**, u obliku viših cijena, manje dostupnosti alternativnih proizvoda ili usluga i sl., odnosno potrebno je utvrditi negativne učinke takvog postupanja na krajnje potrošače;

- kao dodatan element potrebno je dokazati *de iure ili de facto*, i **postojanje namjere** poduzetnika u vladajućem položaju da isključi konkurente s tržišta.

Iako ne predstavlja nužan element u dokazivanju predatorskog postupanja, **mogućnost povrata troškova** koji su nastali iz prvobitnog odricanja od dijela dobiti kroz privremeno snižavanje cijene predstavlja dodatni čimbenik koji također može ukazivati na predatorsko postupanje poduzetnika u vladajućem položaju.

Dakle, navedeni uvjeti koji trebaju biti kumulativno ispunjeni da bi se radilo o predatorstvu, a koje je potvrdila praksa tijela za zaštitu tržišnog natjecanja u SAD-u i drugim državama, osobito praksa Europske komisije i europskih sudova, što je za ovu Agenciju osobito važno, nalažu posebnu pozornost i provedbu zahtjevnih pravnih i naročito ekonomskih analiza ponašanja, a posljedično i poslovanja poduzetnika koje konkurenti ili druge zainteresirane osobe prijavljuju Agenciji zbog predatorskog ponašanja. Da se radi o iznimno složenim i teško dokazivim postupanjima potvrđuje i već spomenuta komparativna praksa, budući da je i na globalnoj razini, relativno skroman broj vođenih postupaka u kojima je utvrđeno postojanje predatorskih cijena⁶².

U 2012. godini Agencija je vodila i takav postupak, a sažetak odluke daje se u nastavku teksta.

⁶² Primjerice, presuda Suda EU od 3. srpnja 1991. godine u predmetu AKZO Chemie BV v Commission, C-62/86, [1991] ECR I-3359, presuda Općeg suda od 6. listopada 1994. godine u predmetu T-83/91 Tetra Pak International v Commission [1994] ECR II-755, Odluka Europske komisije od 16. srpnja 2003. u predmetu COMP/38.233 – Wanadoo Interactive i Presuda Općeg suda od 30. siječnja 2007. godine u predmetu T-340/03 France Télécom SA. v Commission, kao i Izvješće ICN-a o predatorskim cijenama.

Amis telekom d.o.o., Zagreb protiv HT d.d., Zagreb i Iskon Internet d.d., Zagreb⁶³

Na temelju zahtjeva poduzetnika Amis Telekom d.o.o., Agencija je pokrenula postupak utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja zloporabom vladajućeg položaja na mjerodavnom tržištu protiv HT d.d. i njegovog povezanog društva poduzetnika Iskon Internet d.d., budući da je Amis u svom zahtjevu tvrdio da Iskon Internet d.d. primjenjuje predatorske cijene svojih maloprodajnih usluga Iskon.DUO i Iskon.TRIO.

U odnosu na tržišni udjel T-HT Grupe (HT d.d. i njegovog povezanog društva Iskon Interneta d.d.) na mjerodavnom tržištu, rezultati provedene analize pokazali su kako je u početnoj godini promatranog razdoblja HT d.d. zajedno s Iskon Internetom d.d. imao tržišni udjel od gotovo 100 posto te da se uz stalno prisutan trend pada taj udjel u 2011. godini zadržao na razini višoj od 70 posto. Stoga je, uzimajući u obzir i ostale relevantne kriterije ocjene, Agencija utvrdila da se HT d.d. i njegovo povezano društvo Iskon Internet d.d. smatraju poduzetnicima u vladajućem položaju.

Nadalje, Agencija je detaljnom analizom svakog od četiri kriterija predatorskog postupanja utvrdila da u ovom konkretnom slučaju ti kriteriji nisu bili kumulativno ispunjeni, a naročito nisu bili ispunjeni kriterij isključivanja konkurenata s tržišta i zatvaranja tržišta, kriterij povrata troškova, a nisu utvrđeni niti negativni učinci za krajnje potrošače. Baš suprotno, broj konkurenata na tržištu nije se bitno mijenjao, a rastao je i njihov tržišni udjel, a došlo je i do snižavanja opće razine cijena dual play i triple play paketa povezanih usluga (govorne usluge, usluge širokopojsnog pristupa internetu i TV usluga), što za krajnje potrošače predstavljalo pozitivan učinak inovacija i ulaska novih konkurenata odnosno jačanja tržišnog natjecanja na tom rastućem tržištu.

Primjerice, kada je riječ o utvrđivanju kriterija snižavanja cijena, Agencija je ocijenila kako se snižavanje cijena Iskon.DUO usluge u 2007. godini, nakon što je Amis Telekom d.o.o. ušao na tržište sa svojim usporedivim paketom Amis 2u1 po nižoj cijeni, može smatrati razumnim prilagođavanjem Iskona na nove uvjete na tržištu nakon ulaska konkurencije. Osim toga, snižavanje cijene nije bilo kratkoročno, jer se ista cijena osnovnog paketa Iskon.DUO usluge uglavnom zadržala kroz cijelo promatrano razdoblje, a nije bilo ni daljnjih pritisaka na snižavanje cijena usluga od strane Iskona. Uz to, Agencija je utvrdila da je snižavanje opće razine cijena dual play paketa povezanih usluga direktne koristi donijelo i korisnicima usluga na hrvatskom tržištu, budući da su te cijene prije snižavanja bile relativno više u odnosu na usporedive cijene na drugim tržištima.

S kriterijem snižavanja cijena bila je povezana i ocjena mogućnosti povrata troškova koji su rezultat možebitnog predatorstva. Budući da cijene Iskon.DUO usluge, nakon snižavanja u 2007.godini, nisu bile vraćene na razdoblje prije snižavanja, nije se moglo govoriti o postojanju elementa povrata tih troškova niti izravne štete za potrošače.

⁶³ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2009-01/11 od 12. srpnja 2012. (Narodne novine, broj 114/2012).

U ocjeni kriterija mogućeg isključivanja konkurenata s tržišta, Agencija je utvrdila kako je većina operatora u promatranom razdoblju imala rast broja pretplatnika odnosno povećanje tržišnog udjela pa nije bilo dokaza predatorske strategije poduzetnika u vladajućem položaju.

Ovdje ne treba zaboraviti da tržišna snaga i značajan udjel HT d.d., na mjerodavnom tržištu širokopojasnog pristupa internetu za privatne korisnike, prvenstveno proizlazi iz činjenice da je HT d.d. u vrijeme početka pružanja usluge širokopojasnog pristupa internetu bio vlasnik pretežitog dijela infrastrukture, odnosno PSTN mreže, a temeljem koje se počela pružati usluga širokopojasnog pristupa internetu. Naime, iz tada postojeće PSTN mreže proizašlo je pružanje usluge širokopojasnog pristupa putem DSL tehnologije koja je danas dominantno tehnologija u širokopojasnom pristupu. S druge strane, udjel drugih tehnologija širokopojasnog pristupa, kao što su mreže kablskih operatora i druge pristupne tehnologije je zanemariv. Pored navedenog, na tržištu širokopojasnog pristupa internetu u Hrvatskoj, pristup novih operatora krajnjim korisnicima putem bitstreama nije bio dovoljno zastupljen što je zasigurno imalo utjecaja na položaj HT d.d. na tom tržištu.

Zaključno, na temelju činjenica utvrđenih u postupku, Agencija je utvrdila kako nema dokaza da su HT d.d. i Iskon Internet d.d. zlouporabili vladajući položaj na mjerodavnom tržištu jer je u ispitnom postupku utvrđeno da maloprodajne usluge Iskon Internet d.d. nije pružao primjenom predatorske politike cijena i s ciljem istiskivanja drugih konkurenata s tržišta odnosno nije konkurentima onemogućavao pristup tom tržištu.

Stoga je Agencija predmetni postupak okončala rješenjem o odbijanju zahtjeva kao na zakonu neosnovanom.

Protiv rješenja Agencije, Amis Telekom d.o.o. pokrenuo je tužbom upravni spor pred nadležnim upravnim sudom koji je u tijeku.

Dakle, i poduzetniku koji se nalazi u vladajućem položaju u pravilu treba priznati pravo na poduzimanje razumnih koraka kako bi zaštitio vlastite komercijalne odnosno ekonomske interese. Pri tome, poduzetnik u vladajućem položaju sam mora voditi računa da ta zaštita ne dovede do istiskivanja konkurencije s tržišta ili do zatvaranja tržišta za nove konkurente, što bi za krajnju posljedicu imalo povećanje cijena i smanjivanje izbora za potrošače, odnosno jačanje njegovog vladajućeg položaja na tržištu.

3. Prihvaćanje preuzimanja obveza predloženih od strane poduzetnika – mjere i uvjeti te rokovi izvršenja

Člankom 49. ZZTN-a utvrđeno je da nakon pokretanja postupka sukladno članku 39. ZZTN-a, a najkasnije prije dostave Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku iz članka 48. ZZTN-a, stranka u postupku može Agenciji predložiti preuzimanje obveze izvršenja određenih mjera i uvjeta, te rokove u kojima će to učiniti (*eng. commitments*), kako bi se otklonili negativni učinci njezinog postupanja ili propuštanja postupanja na tržišno natjecanje. Ako Agencija ocijeni da su predložene mjere, uvjeti i rokovi **dostatni za otklanjanje negativnih učinaka i ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja**, rješenjem prihvaća predložene mjere, uvjete i rokove koji time postaju obveznim za predlagatelja. Agencija pak rješenjem obvezuje poduzetnika na **dostavu dokaza kojima potvrđuje izvršenje mjera i uvjeta u zadanom roku**, te obustavlja postupak jer nema uvjeta za daljnje vođenje postupka protiv tog poduzetnika.

Preuzimanje izvršenja određenih mjera i uvjeta kao alata u rješavanju određenih protutržišnih postupanja moći će se prihvatiti u pravilu u slučajevima kratkog trajanja povrede, suradnje poduzetnika u postupku i predlaganja mjera i uvjeta u prvih šest mjeseci vođenja postupka, a osobito ako je riječ o postupku koji se vodi protiv više stranaka, te u drugim slučajevima kada Agencija ocijeni da je prihvaćanje preuzimanja mjera i uvjeta svrsishodno radi bržeg uspostavljanja tržišnog natjecanja na određenom tržištu, a bez dugotrajnog vođenja postupka. Namjeru prihvaćanja preuzimanja izvršenja mjera i uvjeta Agencija objavljuje na svojoj internetskoj stranici u obliku skraćenog opisa predmeta i sadržaja mjera i uvjeta, uz **poziv svim zainteresiranim stranama** za dostavljanje pisanih primjedaba, stavova i mišljenja u roku od 20 dana od dana objave poziva.

No, Agencija može ponovno pokrenuti postupak protiv poduzetnika u slučaju: ako je rješenje Agencije doneseno na temelju netočnih ili neistinitih podataka dostavljenih od stranaka, i/ili ako su se značajno promijenile okolnosti na kojima se temeljilo rješenje Agencije. Konačno, ako u nadzoru nad provedbom preuzetih mjera i uvjeta Agencija utvrdi da se poduzetnik ne pridržava utvrđenih mjera, uvjeta i rokova, takvo postupanje smatrat će se povredom ZZTN-a, te će se to utvrditi posebnim rješenjem kojim će se izreći i upravno-kaznena mjera za tešku povredu sukladno odredbama ZZTN-a⁶⁴.

Preuzimanje obveza od strane poduzetnika poznat je i često korišten institut u pravu tržišnog natjecanja. U Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja koji je stupio na snagu 2010. preuzet je izravno i u cijelosti iz pravne stečevine EU, točnije članka 9. Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju utvrđenim člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice⁶⁵ (u

⁶⁴ Članak 49. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/2009).

⁶⁵ SL L 001, 04. 01. 2003.

daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003), koji ovlašćuje Europsku komisiju (odnosno nacionalno tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja) da u cilju otklanjanja povrede odredaba Ugovora o funkcioniranju Europske unije⁶⁶ odlukom obveže poduzetnika na preuzimanje tih mjera i uvjeta. Njegova prednost prije svega je u ekspeditivnosti postupka i relativno brzom načinu rješavanja potencijalne povrede tržišnog natjecanja, u tome što su obveze „skrojene po mjeri“ poduzetnika odnosno poduzetnik ih dobrovoljno predlaže, a tržišno natjecanje se brže uspostavlja, bez službenog utvrđenja povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. S druge strane, preuzimanje obveza nije primjenjivo u slučajevima kada priroda povrede zahtijeva izricanje upravno-kaznene mjere (uopće nije primjereno za kartele), dok tzv. *market testing* odnosno javni poziv tijela za zaštitu tržišnog natjecanja svim zainteresiranim stranama, u slučaju da namjerava prihvatiti ponuđene obveze, može ukazati i na neprimjerenost ponuđenih obveza pa time i produljuje postupak⁶⁷.

Značajan broj postupaka okončan je od strane Europske komisije upravo primjenom ovoga instituta, a često se radilo o velikim, globalnim poduzetnicima, visokih prihoda, naročito na tržištima novih tehnologija. Jedna od poznatijih odluka takve vrste u javnosti, bila je donesena u lipnju 2005. godine u predmetu *Coca-Cola*, kada je Europska komisija (EK) preliminarno utvrdila da je *Coca-Cola* primjenjivala praksu kojom je konkurentima otežavala pristup maloprodajnim mjestima pa je u konačnici takva praksa bila na štetu krajnjih potrošača bezalkoholnih gaziranih pića. *Coca-Cola* je EK na to ponudila preuzimanje obveza izvršenja određenih mjera kojima bi se otklonili negativni učinci njezina ponašanja na tržišno natjecanje. Predložene mjere EK je u cijelosti objavila na svojoj internetskoj stranici, te pozvala zainteresirane treće strane da u roku od mjesec dana dostave svoje komentare i mišljenja. Zaprimito je ukupno 33 mišljenja od sudionika na tržištu gaziranih bezalkoholnih pića o kojima je EK obavijestila *Coca-Colu*. Nakon toga, *Coca-Cola* je podnijela EK izmijenjen prijedlog obveza na koje su zemlje članice, nakon konzultacija o nacrtu predloženih obveza sa Savjetodavnim odborom za pitanja ograničavajućeg djelovanja i vladajućeg položaja, jednoglasno dale pozitivno mišljenje. Konkretni predmet se time okončao bez donošenja formalne odluke EK kojom se utvrđuje narušavanje tržišnog natjecanja od strane *Coca-Cole*, pa posljedično i bez izricanja kazne. Najpoznatiji predmeti u EU obuhvaćaju primjerice mjere i uvjete koje su ponudili poduzetnici poput *Microsofta*, *Siemens*a, *Vise*, *Thomson Reuters*a i sve do najnovijih ponuđenih obveza *Googla*.

Agencija je po prvi put u 2012. godini donijela ukupno četiri rješenja o prihvaćanju mjera i u uvjeta, i to: u predmetu utvrđivanja zabranjenog sporazuma: *AZTN protiv*

⁶⁶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (pročišćeni tekst), SL C 326, 26.10.2012.

⁶⁷ Od ostalih značajki preuzimanja obveza ovdje se može spomenuti da jednom predložene obveze postaju obvezujuće za poduzetnika predlagatelja. Drugo, praksa u EU pokazuje da su to češće mjere praćenja ponašanja poduzetnika na tržištu, no zastupljene su i strukturne mjere ili obveze pristupa, a prema tumačenju Europske komisije sve one moraju poduzetnicima pružiti pravnu sigurnost, biti proporcionalne negativnim učincima na tržištu i učinkovite u ponovnoj uspostavi tržišnog natjecanja. Treba istaći i da javni poziv (*eng. market testing*) upućen ostalim poduzetnicima na tržištu osigurava potvrdu primjerenosti i održivosti postavljenih uvjeta, mjera i rokova pa predstavlja vrlo važan čimbenik u donošenju konačne odluke o njihovoj prihvatljivosti, neophodnu učinkovitost i proporcionalnost u rješavanju negativnih učinaka koji se žele ukloniti.

*Primalab d.o.o, Zabok*⁶⁸, čiji je detaljan opis sadržan u 1. odjeljku ovoga poglavlja, te u predmetu utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja *AZTN protiv Primalab d.o.o. Zabok*⁶⁹ (na primarnom tržištu distribucije laboratorijske opreme u RH i sekundarnom tržištu distribucije rezervnih dijelova za Metrohm laboratorijsku opremu i pružanja usluga održavanja i popravaka Metrohm laboratorijske opreme nakon isteka jamstvenog roka u RH) čiji se sažetak nalazi u 2. odjeljku ovoga poglavlja, kao i u predmetima *AZTN protiv Europlakat d.o.o., Zagreb*⁷⁰ (na tržištu vanjskog oglašavanja u RH i povezanom tržištu tiskanja plakata velikih formata u RH) i *AZTN protiv Hrvatskog autokluba, Zagreb*⁷¹ (na tržištu pružanja tehničke pomoći na cestama), koji su također detaljnije opisani u drugom odjeljku ovoga poglavlja.

Na taj način došlo je do brže uspostave djelotvornog tržišnog natjecanja ili uklanjanja zapreka ulasku na tržište i doprinijelo razvoju tržišta i tržišnog natjecanja na njemu bez dugotrajnog vođenja postupka i bez naknadnih sudskih postupaka.

4. Kontrola koncentracija poduzetnika

U doba snažne konkurencije i nastojanja poduzetnika da povećaju konkurentnost i efikasnost poslovanja, dolazi do spajanja i pripajanja, odnosno preuzimanja kontrole nad drugim poduzetnicima – koncentracija poduzetnika. Koncentracija poduzetnika sukladno članku 15. ZZTN-a nastaje promjenom kontrole nad poduzetnikom na trajnoj osnovi koja se stječe:

1. pripajanjem ili spajanjem dva ili više neovisnih poduzetnika ili dijelova tih poduzetnika,

2. stjecanjem izravne ili neizravne kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog, odnosno više poduzetnika nad drugim, odnosno više drugih poduzetnika ili dijelom, odnosno dijelovima drugih poduzetnika i to:

– stjecanjem većine dionica ili udjela, ili

– stjecanjem većine prava glasa, ili

– na drugi način u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima i drugim propisima.

Ukratko, bit svake koncentracije koju ocjenjuje Agencija je stjecanje kontrole. Ono se ostvaruje prijenosom prava, ugovora ili drugih sredstava kojima jedan ili više poduzetnika, bilo pojedinačno, bilo zajednički, stječe mogućnost ostvarivanja prevladavajućeg utjecaja nad jednim ili više poduzetnika na trajnijoj osnovi. Stvaranje

⁶⁸ Izreka rješenja Agencije, klasa: UP/I 034-03/2012-01/003 od 12. srpnja 2012., objavljena u Narodnim novinama, broj 104/2012.

⁶⁹ Izreka rješenja Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/018 od 26. srpnja 2012., objavljena u Narodnim novinama, broj 104/2012.

⁷⁰ Izreka rješenja Agencije, klasa: UP/I 030-02/10-01/023 od 6. rujna 2012., objavljena u Narodnim novinama, broj 123/2012.

⁷¹ Izreka rješenja Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/051 od 4. listopada 2012., objavljena u Narodnim novinama, broj 118/2012.

zajedničkog pothvata (*joint venture*) od strane dva ili više neovisnih poduzetnika, koji na trajnijoj osnovi djeluje kao neovisan gospodarski subjekt, smatra se koncentracijom u smislu ZZTN-a⁷².

Koncentracije poduzetnika mogu imati pozitivne učinke na tržištu, kao što su jačanje tržišnog natjecanja, povećanje konkurentnosti, jačanje ekonomije obujma i prijenos koncentracijom nastale uštede u troškovima na potrošače, u obliku nižih cijena, veće kvalitete i raznovrsnije ponude. No, koncentracije mogu imati i negativne učinke na tržišno natjecanje i potrošače: mogu smanjiti broj konkurenata na tržištu i održavati takvu značajnu snagu određenog poduzetnika tako da on nekontrolirano može povećati cijene, ograničiti proizvodnju, smanjiti kvalitetu proizvoda i sl. Zbog toga je navedena spajanja ili pripajanja u koje je uključena promjena kontrole poduzetnika na trajnoj osnovi (koncentracije), potrebno prije njihove provedbe, u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, prijaviti Agenciji na ocjenu.

Agencija sukladno propisima ne ocjenjuje sve poslovne transakcije koje imaju učinak na tržište Republike Hrvatske i koje imaju obilježja koncentracije, već samo one značajne ekonomske snage koja se očituje kroz ukupne prihode poduzetnika sudionika koncentracije. Pritom, Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja, kao opći propis, ni veličinu tržišnog udjela sudionika koncentracije, niti tržišni udjel nastao nakon provedbe koncentracije ne predviđa kao preduvjet obveze prijave koncentracije na ocjenu Agenciji. **Jedini objektivni i mjerljivi kriterij za postojanje te obveze je visina ukupnog godišnjeg prihoda poduzetnika-sudionika koncentracije**, koja i njima daje pravnu sigurnost pri utvrđivanju zakonske obveze prijave koncentracije Agenciji.

Poduzetnik je dakle **obvezan prijaviti** svaku namjeru provedbe koncentracije ako su, sukladno članku 17. stavku 1. ZZTN-a, kumulativno ispunjena dva uvjeta:

- prvi, da ukupan godišnji konsolidirani prihod svih sudionika koncentracije na svjetskom tržištu iznosi najmanje jednu milijardu kuna u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji, ako najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u Republici Hrvatskoj;
- i drugi, da ukupan prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije, u Republici Hrvatskoj, iznosi najmanje 100.000.000 kuna, u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji. Propuštanje obvezne prijave namjere koncentracije Agencija može sankcionirati upravno-kaznenom mjerom.

⁷² Koncentracijom poduzetnika u smislu ZZTN-a ne smatra se:

1. kada kreditne ili druge financijske institucije, investicijski fondovi ili društva za osiguranje, u svojem redovnom poslovanju, koje uključuje promet i posredovanje vrijednosnim papirima, za vlastiti račun ili račun trećih, privremeno, ali ne dulje od 12 mjeseci, stječu ili drže dionice ili udjele s namjerom njihove daljnje prodaje i to, ako ne koriste pravo glasa s obzirom na te dionice ili udjele na takav način da to utječe na konkurentno ponašanje tog poduzetnika. Na zahtjev, Agencija može produljiti rok od 12 mjeseci ako poduzetnik dokaže da se takva prodaja nije mogla provesti u zadanom roku,
2. stjecanje dionica ili udjela koje je posljedica internog restrukturiranja poduzetnika povezanih zajedničkom kontrolom (pripajanje, spajanje, prijenos vlasništva i sl.),
3. kada je kontrola nad poduzetnikom prenesena na stečajnog upravitelja ili likvidatora sukladno odredbama Stečajnog zakona i Zakona o trgovačkim društvima.

O kriterijima ocjene pojedinačne koncentracije odlučuje Agencija uzimajući u obzir učinke koncentracije na mjerodavnom tržištu ili tržištima. Ti se kriteriji prije svega odnose na strukturu mjerodavnog tržišta, postojeće i moguće buduće konkurente na mjerodavnom tržištu, strukturu i izbor ponude i potražnje na tržištu te njihove trendove, cijene, rizike, ekonomske, pravne i ostale zapreke pristupu ili izlasku s tržišta. Nadalje, tu su položaj, tržišni udjeli i ekonomska i financijska snaga poduzetnika na mjerodavnom tržištu, stupanj konkurentnosti sudionika koncentracije, moguće promjene u poslovanju sudionika koncentracije i alternativni izvori nabave za kupce koji nastaju kao posljedica koncentracije. Također, Agencija tijekom ocjene mjeri i učinke koncentracije na druge poduzetnike ili na potrošače, kao što su primjerice, kraći putovi distribucije, sniženje troškova transporta ili distribucije, specijalizacija u proizvodnji, tehnološke inovacije, sniženje cijena robe ili usluga, i druge prednosti koje izravno proizlaze iz provedbe koncentracije i stvaraju dobrobit za potrošače.

Kako bi se problematika ocjene koncentracija poduzetnika za koju je nadležna Agencija u potpunosti i bez dvojbi približila javnosti, Agencija je na svojim internetskim stranicama pod naslovom: „**Prijava koncentracija**“ objavila sve važnije upute s poveznicama na propise i materijale koji se odnose na obvezu prijave. Ovo je utemeljeno na potrebi da se javnost upozna s propisima, odnosno jasno odgovori na pitanje u kojim slučajevima za poduzetnike nastaje obveza prijave koncentracije na ocjenu Agenciji i koji se propisi u takvim slučajevima primjenjuju. Pri tome je prvenstveno na samim poduzetnicima da usvoje pravila o obvezi prijave koncentracije, polazeći od ostvarenog prihoda sudionika koncentracije i promjene u kontroli, a na Agenciji je da koncentracije za koje je nadležna ocijeni, prikupljajući podatke o tržišnim učincima određene koncentracije od sudionika koncentracije, njihovih tržišnih takmaca, nadležnih državnih tijela itd. Pritom, Agencija objavljuje na svojoj internetskoj stranici javni poziv za dostavu očitovanja vezanih uz namjeru provedbe koncentracije, pa se na taj javni poziv mogu očitovati svi zainteresirani poduzetnici, strukovne udruge, udruge poslodavaca, udruge za zaštitu potrošača, koji na taj način upućuju na moguće značajne učinke koncentracije na njihovo poslovanje ili na tržišno natjecanje na navedenim tržištima.

Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja koje Agencija uvijek pokreće po službenoj dužnosti, **postupak ocjene koncentracija** pokreće se u pravilu temeljem prijave njezinih sudionika⁷³. Ako Agencija na temelju potpune prijave namjere koncentracije ocijeni da se može razumno pretpostaviti da predmetna koncentracija nema značajni učinak na mjerodavnom tržištu, takva se koncentracija smatra dopuštenom na I. razini (bez pokretanja i vođenja postupka). U tom slučaju, Agencija će bez odlaganja obavijestiti javnost o dopuštenosti koncentracije na I. razini i dostaviti podnositelju prijave koncentracije potvrdu o dopuštenosti te koncentracije. U protivnom, ako procijeni da bi provedba koncentracije mogla imati značajan učinak na tržišno natjecanje na

⁷³ Postupak prijave namjere provedbe koncentracije, postupak ocjene dopuštenosti koncentracije, potvrda o dopuštenosti koncentracije i rješenje o ocjeni koncentracije, mjere nakon provedbe nedopuštene koncentracije detaljno su opisani u člancima 19. do 24. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/2009), te Uredbom o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika (Narodne novine, broj 38/2011).

mjerodavnom tržištu, a osobito ako se tom koncentracijom stvara novi ili jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije, donijet će zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Donošenjem zaključka o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije, započinje ocjena koncentracije na II. razini.

Ako tijekom ispitnog postupka ocjene koncentracije Agencija utvrdi da se koncentracija može dopustiti samo uz ispunjavanje određenih mjera i uvjeta, podnositelj prijave dužan je samoinicijativno predložiti odgovarajuće mjere praćenja poslovanja i/ili strukturne mjere, i uvjete kojima bi se trebali otkloniti negativni učinci predmetne koncentracije. Ako Agencija ocijeni da predložene mjere nisu dostatne za otklanjanje negativnih učinaka koncentracije, odnosno ako podnositelj prijave uopće ne predloži mjere, tada donosi odluku o njezinoj zabrani⁷⁴.

Iznimno, Agencija može pokrenuti postupak ocjene koncentracija po službenoj dužnosti i to ako sudionici ne prijave koncentraciju ili u slučaju ukidanja ili izmjene rješenja o koncentraciji, odnosno u slučaju određivanja mjera nakon provedbe nedopuštene koncentracije⁷⁵.

S obzirom na činjenicu da je prijava koncentracije povezana s aktivnostima poduzetnika na tržištu, Agencija nema nikakav utjecaj na broj podnesenih prijava koji je u pravilu odraz općeg stanja gospodarstva, zainteresiranosti domaćih i inozemnih poduzetnika za poslovanje na hrvatskom tržištu, uvjeta poslovanja u RH itd.

Na poduzetnicima je dakle da usvoje pravila ponašanja o prijavi koncentracije u koju ulaze u skladu sa svojim ostvarenim prihodom i promjenom u kontroli, a na Agenciji da ih ocijeni, prikupljajući podatke i objavom javnog poziva na koji se mogu očitovati svi zainteresirani poduzetnici, strukovne udruge, udruge poslodavaca, udruge za zaštitu potrošača, koji na taj način upućuju na moguće značajne učinke koncentracije na njihovo poslovanje ili na tržišno natjecanje na navedenim tržištima.

U odnosu na **koncentracije u području medija** primjenjuju se posebni propisi⁷⁶. Nakladnici sudionici koncentracija obvezni su podnijeti prijavu namjere provedbe koncentracije neovisno o visini prihoda sudionika koncentracije. Naime, Zakon o medijima i Zakon o elektroničkim medijima utvrđuju da obveza podnošenja prijave koncentracije poduzetnika koji djeluju na tržištu naklade medija nastaje neovisno o tome jesu li ispunjeni uvjeti ukupnoga prihoda njihovih sudionika. U slučaju trajne promjene kontrole nad poduzetnikom u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, neovisno o visini prihoda sudionika koncentracije, nakladnici medija moraju podnijeti prijavu Agenciji, koja onda takvu koncentraciju ocjenjuje isključivo sukladno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Propuštanje podnošenja prijave koncentracije u zakonskom roku predstavlja povredu ZZTN-a temeljem koje Agencija

⁷⁴ Članak 16. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/2009) glasi: „Zabranjena je koncentracija poduzetnika koja može značajno narušiti tržišno natjecanje, a osobito ako je takvo narušavanje tržišnog natjecanja posljedica jačanja postojećeg ili stvaranja novog vladajućeg položaja sudionika koncentracije.”

⁷⁵ Članak 38. stavak 2. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/2009).

⁷⁶ Zakon o medijima (Narodne novine, broj 59/2004 i 84/2011), i Zakon o elektroničkim medijima (Narodne novine, broj 153/2009 i 84/2011).

poduzetnicima može izreći upravno-kaznenu mjeru do najviše jedan posto ukupnoga prihoda poduzetnika.

Također, u odnosu na financijski sektor, valja imati na umu da Agencija, sve do ulaska RH u EU, nije nadležna za ocjenu koncentracija poduzetnika na tržištu bankarskih usluga, već je za to nadležna Hrvatska narodna banka. Od 1. srpnja 2013., s punopravnim članstvom Republike Hrvatske u Europskoj uniji, Agencija će preuzeti nadležnost za ocjenu koncentracija na tržištu bankarskih i financijskih usluga.

Prijava koncentracija u 2012. godini

Protekle 2012. godinu obilježio je **trend daljnjeg pada ukupnog broja prijava koncentracija** u realnom sektoru. Ističemo da navedeni trend samo potvrđuje procjenu Agencije iz njezinog Programa rada za 2012. i 2013. godinu. U stvarnim brojkama, u odnosu na 2011. godinu to znači da se u 2012. godini doslovce prepolovio broj prijavljenih koncentracija Agenciji, što je, znajući da Agencija ocjenjuje samo one koncentracije koje ispunjavaju pragove zadane ekonomske veličine njezinih sudionika, jedan od izravnih pokazatelja dubine gospodarske krize u realnom sektoru.

U 2012. godini Agencija je ocijenila dopuštenima pet koncentracija. Od toga broja četiri na I. razini, od čega su tri ocijenjene temeljem prijave koncentracije, a jedna po službenoj dužnosti u svezi koje je u tijeku postupak za utvrđivanje uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere zbog propuštanja prijave koncentracije na ocjenu Agenciji. Na II. razini ocijenjena je jedna koncentracija - *AGROKOR d.d., Zagreb i ROTO DINAMIC d.o.o., Zagreb*. Od četiri dopuštene koncentracije na I. razini, dvije su se odnosile na područje medija, i to na koncentraciju *Expres radio d.o.o., Zagreb / Janus d.o.o., Osijek i Otočni radio Kornati d.o.o., Murter*⁷⁷ te *DOMAĆI RADIO d.o.o., Viškovo*⁷⁸, a jedna je bila eksteritorijalna koncentracija *Sony Corporation, Tokyo, Japan / Sony Ericsson Mobile Communications AB, Lund, Kraljevina Švedska*. Od ukupnog broja od pet ocijenjenih koncentracija u 2012. godini, sve su se odnosile na stjecanje kontrole, odnosno promjenu u kontroli nad poduzetnikom.

Zabranjenom nije ocijenjena niti jedna koncentracija.

AGROKOR d.d., Zagreb i ROTO DINAMIC d.o.o., Zagreb

*Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja donijela je 14. veljače 2012. godine rješenje o dopuštenosti koncentracije kojom koncern Agrokor stječe kontrolu nad poduzetnikom Roto Dinamic*⁷⁹.

⁷⁷ Obavijest o dopuštenosti koncentracije poduzetnika na I. razini, klasa: UP/I 030-02/11-02/002 od 27. prosinca 2012. objavljena na internetskoj stranici Agencije.

⁷⁸ Obavijest o dopuštenosti koncentracije poduzetnika na I. razini, klasa: UP/I 034-03/12-02/001 od 25. listopada 2012. objavljena na internetskoj stranici Agencije.

⁷⁹ Izreka rješenja o dopuštenosti koncentracije na II. razini, klasa: UP/I 030-02/11-02/007 od 14. veljače 2012., objavljena u Narodnim novinama, broj 44/2012, a cjelokupno rješenje na internetskoj stranici Agencije.

Postupak ocjene dopuštenosti koncentracije na drugoj razini pokrenut je 21. studenoga 2011. godine, a nakon sveobuhvatne pravne i ekonomske analize Agencija je zaključila da je provedbom koncentracije na mjerodavnom tržištu prodaje na veliko alkoholnih i bezalkoholnih pića kroz kanal distribucije HoReCa (hoteli, restorani, kafići) na teritoriju Republike Hrvatske došlo do rasta tržišnog udjela sudionika koncentracije, međutim, to nije rezultiralo negativnim učincima na tržišno natjecanje. Provedbom koncentracije nije došlo do jačanja postojećeg niti do stvaranja novog vladajućeg položaja sudionika koncentracije na utvrđenom mjerodavnom tržištu. Naime, provedbom koncentracije udjel Agrokora na tržištu prodaje na veliko alkoholnih i bezalkoholnih pića kroz kanal distribucije HoReCa u Republici Hrvatskoj u 2010. godini iznosio je između 20 i 30 posto. Vodeći poduzetnik na tom tržištu bila je i ostala Gastro Grupa s tržišnim udjelom od 30 do 40 posto, a između dva vodeća takmaca, Gastro Grupe i Agrokora, postoji jaki konkurentski pritisak.

Prepreke pristupu mjerodavnom tržištu nisu postojale, a tržište je bilo dobro strukturirano. Na njemu djeluje značajan broj konkurenata različite tržišne snage - desetak većih poduzetnika s tržišnim udjelima koji se kreću od 1 do 10 posto, te između 100 i 150 malih veletrgovaca i uvoznika čiji je zajednički tržišni udio gotovo 8 posto.

Agencija je posebno analizirala i moguće vertikalne učinke predmetne koncentracije na uzlaznim tržištima: tržištu nabave mineralnih i izvorskih voda u bocama i tržištu nabave vina u Republici Hrvatskoj, budući da u sastavu Agrokora djeluje Jamnica, odnosno povezani poduzetnik Agrokor vina.

U oba slučaja analiza je pokazala da koncentracija neće imati značajne vertikalne učinke na tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu. Komercijalni uvjeti prodaje vode distributerima pića kroz kanal distribucije HoReCa jednaki su prema kupcima vode iz koncerna Agrokor i ostalim neovisnim kupcima. Također, pokazalo se da na potražnju za vodama utječu marketing i promocija proizvođača/uvoznika vode u bocama kao i lojalnost potrošača/konzumenta određenoj robnoj marki. Zato presudan utjecaj na prodaju voda u bocama kroz HoReCa kanale nemaju distributeri pića, već ugostitelji koji uvažavaju želje potrošača. S obzirom na visok udjel koji je Jamnica ostvarivala na tržištu nabave mineralnih i izvorskih voda u bocama na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske u 2010. godini (50-80 posto), neizbježno je da se takva tržišna situacija odražava i na plasmanu tih robnih marki kroz HoReCa kanale, budući da Agrokor tim proizvodima opskrbljuje i svoje konkurente. Kada je riječ o tržištu nabave vina u Republici Hrvatskoj, tržišni udjel sudionika koncentracije u 2010. godini kretao se između 10 i 20 posto, a tržište je bilo dobro strukturirano osobito po broju proizvođača i uvoznika vina. Koncentracija nije ugrozila opskrbu tržišta niti je proizvela značajnije učinke na tržištu nabave vina.

Konačno, posebno je važno naglasiti da je Agencija anketirala i izravne konkurente sudionika koncentracije (Gastro grupa, Atlantic, Metro C&C, Coca-cola HBC Hrvatska, Franck, Badel 1862, Orbico, Bacom trgovina i AWT) i Hrvatsku gospodarsku komoru (Sektor za trgovinu). Niti jedan anketirani poduzetnik nije smatrao da bi provedba koncentracije mogla imati značajne negativne učinke na tržišno natjecanje. Također, nije zaprimljen niti jedan podnesak vezan uz javni poziv Agencije za dostavljanje mišljenja i primjedbi na ovu koncentraciju.

Sukladno ZZTN-u, Agencija je u obvezi ocjenjivati i koncentracije koje se provode izvan teritorija Republike Hrvatske (tzv. eksteritorijalne koncentracije), ako iste imaju učinak na hrvatskom tržištu.

Sony Corporation, Tokyo, Japan / Sony Ericsson Mobile Communications AB, Lund, Kraljevina Švedska

Agencija je 26. siječnja 2012. godine ocijenila koncentraciju poduzetnika Sony Corporation, sa sjedištem u Japanu (dalje u tekstu: Sony) i Sony Ericsson Mobile Communications AB, sa sjedištem u Kraljevini Švedskoj (dalje u tekstu: Sony Ericsson) dopuštenom na I. razini⁸⁰.

Nakon što je 14. prosinca 2011. godine zaprimila prijavu namjere provedbe koncentracije koja nastaje stjecanjem kontrole poduzetnika Sony nad Sony Ericssonom na trajnoj osnovi, i to stjecanjem većine udjela u temeljnom kapitalu tog poduzetnika, u provedenom postupku utvrdila je sljedeće:

Sony Ericsson osnovan je 2011. godine od strane Sonyja i Telefonaktiebolaget LM Ericsson publ, sa sjedištem u Kraljevini Švedskoj (dalje u tekstu: Ericsson) kao zajednički pothvat koji na trajnijoj osnovi djeluje kao neovisan gospodarski subjekt u industriji mobilnih telefonskih uređaja, u kojem je svaki od osnivača sudjelovao sa 50 posto udjela u temeljnom kapitalu. Provedbom predmetne koncentracije Sony je stekao 50 postotni udjel Ericssona u Sony Ericssonu, te je time postao imatelj 100 posto udjela u Sony Ericssonu.

Sony Ericsson posluje na području razvoja, proizvodnje i prodaje mobilnih telefonskih uređaja, s naglaskom na pametnim telefonima na Android platformi, te je dobavljač mobilnih telefona mrežnim operaterima i ostalim neovisnim distributerima komunikacijske opreme u RH gdje je prisutan je kroz podružnicu svojeg društva kćeri – Sony Ericsson Mobile Communications International AB, Podružnica Zagreb koja isključivo obavlja djelatnost marketinške podrške za Sony Ericsson.

Sony, izravno i putem povezanih društava, na globalnoj razini posluje na tržištu elektroničkih proizvoda (audio, video, televizija, digitalni fotoaparati, kamkorderi, osobna računala, tablet računala, poluvodiči i komponente), igara (igraće konzole i softver), zabave (filmovi, tv programi, snimanje i objavljivanje glazbe), financijskih usluga (npr. životno osiguranje i bankarstvo). U RH nema povezanih društava te se prodaja proizvoda/usluga obavlja putem distribucijskih kanala od strane trećih osoba (neovisnih distributera).

U predmetnom slučaju sudionici koncentracije nisu obavljali preklapajuće djelatnosti, budući da Sony nije bio aktivan na tržištu mobilnih telefonskih uređaja izvan Sony Ericssona. Ocjenom koncentracije utvrđeno je kako je riječ o eksteritorijalnoj koncentraciji koja nema značajni učinak na mjerodavnom tržištu prodaje mobilnih telefona u Republici Hrvatskoj. Istovremeno je i Europska komisija predmetnu koncentraciju 26. siječnja 2012. ocijenila dopuštenom.

⁸⁰ Obavijest o dopuštenosti koncentracije poduzetnika na I. razini, klasa: UP/I 030-02/11-02/011 od 30. siječnja 2012., objavljena na internetskoj stranici Agencije.

Konačno, budući da **propuštanje podnošenja prijave koncentracije u zakonskom roku predstavlja povredu ZZTN-a** temeljem koje Agencija poduzetnicima može izreći upravno-kaznenu mjeru do najviše jedan posto ukupnoga prihoda poduzetnika, po prvi puta je u jednom slučaju, a nakon što je na prvoj razini odobrila koncentraciju poduzetnika *Tommy i Kerum*, kojom je *Tommy* u 2010. i 2012. godini sukcesivno stekao dio prodajnih mjesta *Keruma*⁸¹, Agencija protiv *Tommyja* pokrenula postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere zbog nepodnošenja prijave namjere provedbe koncentracije na ocjenu u zakonskom roku. Riječ je o lakšoj povredi ZZTN-a, a obveza prijave za *Tommy* je nastala 10. svibnja 2010. kada je kupio, odnosno zakupio posljednji od šest prodajnih prostora *Keruma* u Dubrovačko-neretvanskoj županiji i trajala je sve do dana podnošenja potpune prijave koncentracije tj. do dana 16. studenoga 2012. godine. Postupak je okončan 2013. godine izricanjem upravno-kaznene mjere u iznosu od 93.000 kuna⁸².

U 2012. godini Agencija je dala Hrvatskoj narodnoj banci na njezin zahtjev i dva mišljenja o namjeri provedbe koncentracija u bankarskom sektoru⁸³. Također, stručne službe institucija surađivale su i na predmetima u području zlouporaba⁸⁴.

5. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja

Promicanje tržišnog natjecanja važna je zadaća Agencije. Pojednostavljeno rečeno, osnovni je cilj u okviru ove odgovornosti Agencije upoznati tijela javne vlasti, ostale institucije, poduzetnike, stručnu i širu javnost, o važnosti jačanja tržišnog natjecanja za povećanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva, povećanje njegove efikasnosti, gospodarskog rasta i povećanje zaposlenosti.

Jačanje kulture tržišnog natjecanja i promicanje svijesti o koristi koju građanima (potrošačima i poreznim obveznicima) donosi fer tržišno natjecanje i kontrola ponašanja poduzetnika i države na tržištu ključno je za ostvarivanje ciljeva zacrtanih u Programu rada Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. i 2013. godinu. Osim prednosti koje tržišno natjecanje donosi potrošačima (u pravu tržišnog natjecanja to su u širem smislu i svi poduzetnici koji se u poslovnome lancu jednom nađu u toj ulozi, a ne isključivo krajnji potrošači), jačanje kulture tržišnog natjecanja znači proaktivno djelovanje u stvaranju i postizanju zakonodavnog okvira koji je temelj za lakši razvitak poduzetništva, poslovnih politika poduzetnika koje se temelje na dopuštenim i opravdanim oblicima tržišnog natjecanja vlastitim zaslugama, kvalitetom proizvoda ili usluga, izborom i cijenom, poštujući pravila regulatornog okvira ali u konkurentnom okruženju i u općem interesu.

⁸¹ Obavijest o dopuštenosti koncentracije poduzetnika na I. razini, klasa: UP/I 034-03/12-02/002 od 30. studenog 2012., objavljena na internetskoj stranici Agencije.

⁸² Rješenje Agencije, klasa: UP/I 034-03/12-02/002 od 9. svibnja 2013. objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

⁸³ Mišljenje Agencije o dopuštenosti koncentracije na I. razini, klasa: 034-08/12-01/047 od 28. lipnja 2012., te mišljenje Agencije, klasa: 034-08/12-01/108 od 7. prosinca 2012., oba objavljena na internetskoj stranici Agencije.

⁸⁴ Dvije institucije svoju suradnju temelje na Sporazumu o suradnji na području zaštite tržišnog natjecanja na tržištu bankarskih i financijskih usluga.

Sukladno članku 25. ZZTN-a **Agencija je ovlaštena davati mišljenja na nacрте prijedloga zakona i ostale propise te na važeće zakone i druge propise koji imaju utjecaja na tržišno natjecanje**⁸⁵. Također, zaposlenici Agencije sudjeluju u radnim skupinama za izradu zakona i provedbenih propisa, provode sektorska istraživanja tržišta i pokreću inicijative za smanjenje zapreka pristupu tržištu, bilo da se radi o administrativnim zaprekama, ili onih od strane sudionika na tržištu.

U središtu je **prevencija** umjesto kažnjavanja, u ovom slučaju smanjenje mogućnosti donošenja propisa kojima se narušava tržišno natjecanje. Posljedično se smanjuje i broj *ex post* postupanja Agencije, broj sudionika na tržištu kojima se nanosi šteta ili iznosi tih šteta koji su mjerljivi u državama koje prate negativne učinke. Inicijative i očitovanja Agencije upućene Vladi RH, ministarstvima i drugim regulatorima i institucijama, a često i poduzetnicima, uvijek ukazuju na mogućnosti negativnih učinaka određenih regulatornih rješenja na razvitak djelotvornog tržišnog natjecanja, naročito pri donošenju zakona i propisa koji mogu značajno utjecati na poduzetnike i tržište, korisnike i potrošače.

Jedna od takvih inicijativa koje su obilježile rad Agencije u 2012. godini bila je ona za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, čiji je cilj, s obzirom na pristupanje Republike Hrvatske EU 1. srpnja 2013., omogućiti izravnu primjene pravne stečevine EU iz područja zaštite tržišnog natjecanja, članka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije koji uređuju pitanja vezana uz zaštitu tržišnog natjecanja između država članica EU.

5.1. Inicijativa za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja

Pregovori u poglavlju 8.: Tržišno natjecanje uspješno su okončani zahvaljujući i činjenici što je 24. lipnja 2009. godine donesen tada novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/2009), koji je u primjeni od 1. listopada 2010.

Iako je taj, sada važeći zakon u velikoj mjeri usklađen s postojećom pravnom stečevinom EU u području zaštite tržišnog natjecanja, Republika Hrvatska ulaskom u EU postaje dio unutarnjeg tržišta Europske unije čime nastaje i obveza odgovarajućih prilagodbi Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja u dijelu koji se odnosi na izravnu primjenu pravne stečevine EU iz područja zaštite tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj.

⁸⁵ Članak 25. ZZTN-a propisuje: "(1) Agencija, na zahtjev Hrvatskoga sabora, Vlade Republike Hrvatske, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima u skladu s posebnim zakonom i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave daje stručna mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa s ovim Zakonom te o ostalim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje. (2) Agencija može zatražiti od središnjih tijela državne uprave ili drugih državnih tijela dostavljanje na uvid nacрта prijedloga zakona i drugih propisa, radi davanja stručnih mišljenja o njihovoj sukladnosti s ovim Zakonom, ako smatra da mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje. (3) Agencija može tijelima iz stavka 1. ovoga članka davati mišljenja o sukladnosti važećih zakona i drugih propisa s ovim Zakonom, donositi mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju, odnosno podiže razina svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava tržišnog natjecanja, kao i donositi mišljenja i stručne stavove o rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja".

Razlog za podnošenje inicijative:

Osnovni razlog za podnošenje inicijative resornom ministarstvu – Ministarstvu gospodarstva, kao ovlaštenom predlagatelju Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja s Konačnim prijedlogom Zakona (dalje u tekstu: Konačni prijedlog Zakona) jest **omogućavanje izravne primjene pravne stečevine Europske unije** iz područja zaštite tržišnog natjecanja i to: članaka 101. i 102. UFEU koji uređuju pitanja vezana uz zaštitu tržišnog natjecanja između država članica EU, prije spomenute Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 te Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama)⁸⁶.

Svrha propisa:

Agencija je inicirala da se Konačnim prijedlogom Zakona, u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 uredi nadležnost Agencije kao tijela ovlaštenog za primjenu članaka 101. i 102. UFEU. Naime, važećim Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja Agencija je ovlaštena samo za primjenu ZZTN-a na zabranjene sporazume i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika isključivo s učinkom na području Republike Hrvatske. Konačnim prijedlogom Zakona omogućena je Agenciji izravna primjena članka 101. (zabranjeni sporazumi poduzetnika) i članka 102. UFEU (zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika) u slučaju sporazuma i zlouporaba poduzetnika koji imaju učinak na trgovinu između RH i države/a članica EU, dakle na unutarnjem tržištu EU.

U inicijativi je predviđeno da se Konačnim prijedlogom Zakona uredi i nadležnost trgovačkih sudova za izravnu primjenu članaka 101. i 102. UFEU u privatnopravnim sporovima po tužbama stranaka i u postupcima za utvrđivanje naknade štete nastale uslijed povreda članaka 101. i 102. UFEU i povreda odgovarajućih nacionalnih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja (članka 8. ZZTN-a koji uređuje zabranjene sporazume poduzetnika i članka 13. ZZTN-a koji uređuje zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika). Davanjem ovlasti izravne primjene članaka 101. i 102. UFEU nadležnim trgovačkim sudovima u privatnopravnim sporovima po tužbama stranaka omogućuje se brža i efikasnija pravna zaštita.

Izmjene i dopune važećeg ZZTN-a inicirane od strane Agencije neophodne su kako bi se ostvarila **paralelna nadležnost** između Europske komisije, tijela za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU, nadležnih europskih sudova (Suda EU i Općeg suda) i nacionalnih sudova u državama članicama EU u izravnoj primjeni pravne stečevine EU iz područja prava zaštite tržišnog natjecanja, kao i suradnja s Europskom komisijom i nadležnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica Europske unije u okviru Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja.

Iako je važeći ZZTN usklađen s postojećom pravnom stečevinom EU u području zaštite tržišnog natjecanja, članstvom u EU, u postupcima utvrđivanja zabranjenih

⁸⁶ SL L 24, 29.1.2004., str. 1. – 22.

sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika, potrebno je osigurati da se, uz nacionalno zakonodavstvo u Republici Hrvatskoj izravno primjenjuje i pravo EU kada je riječ o postupanjima poduzetnika koji imaju učinak na trgovinu između Republike Hrvatske i država članica Europske unije. Slijedom toga, potrebno je u hrvatsko zakonodavstvo uvrstiti relevantne odredbe Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 (članke 81. i 82. Ugovora o osnivanju EZ-a koji postaju članci 101. i 102. UFEU) kako bi adresati propisa o zaštiti tržišnog natjecanja bili upoznati s načinom primjene EU i hrvatskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Drugim riječima, kako bi adresatima bili poznati uvjeti i kriteriji koji određuju kada nadležnost u ovom području ima Europska komisija i nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja drugih država članica EU, kada hrvatska Agencija postupajući u javnom interesu, a kada nadležni nacionalni sudovi (trgovački sudovi) u slučaju privatno-pravnih sporova za utvrđenje povrede članka 101. ili 102. UFEU, odnosno u sporovima za naknadu štete zbog povrede članka 101. ili 102. UFEU ili članka 8. ili 13. ZZTN-a.

Istodobno, bilo je nužno osigurati i odredbe za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama) slijedom koje će nakon pristupanja Republike Hrvatske u EU, Agencija ocjenjivati koncentracije koje imaju učinak na trgovinu između država članica EU, ali samo kada ocjenu tih koncentracija Europska komisija odluči ustupiti Agenciji. U tom slučaju, Agencija će primjenjivati samo nacionalno zakonodavstvo koje je već usklađeno s relevantnim europskim propisima o ocjeni koncentracija.

Nadalje, Zakonom o izmjenama i dopunama ZZTN-a uređuje se isključiva nadležnost Visokog upravnog suda Republike Hrvatske za odlučivanje o tužbama protiv odluka Agencije i za izdavanje naloga za provođenje nenajavljenih pretraga poslovnih i drugih prostorija, zemljišta i prijevoznih sredstava u postupcima koji se odnose na utvrđivanje najtežih povreda ZZTN-a (u pravilu, zabranjenih horizontalnih sporazuma poduzetnika - kartela). Člankom 12. Zakona o upravnim sporovima⁸⁷ propisano je da u posebnom zakonu može biti propisana mogućnost odlučivanja Visokog upravnog suda Republike Hrvatske kao prvostupanjskog suda, međutim za propisivanje tog izuzetka moraju postojati opravdani razlozi. U konkretnom slučaju, postoje osobito opravdani razlozi kao što su obvezna izravna primjena prava EU i složenost materije koja se primjenjuje, odnosno obveza jedinstvene i konzistentne primjene članaka 101. i 102. UFEU u svim državama članicama EU, neophodnost specijalizacije sudaca, te žurnost i tajnost postupaka.

Navedeno rješenje je logično jer je s jedne strane riječ o **žurnim postupcima na sudovima**, a s druge strane u predmetnim postupcima sudjeluje u pravilu veći broj stranaka sa različitim sjedištima na cijelom teritoriju Republike Hrvatske. Stoga bi nadležnost čak četiri upravna suda (primjerice, u slučaju zabranjenih horizontalnih sporazuma poduzetnika-kartela) za odlučivanje o zakonitosti odluke Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u prvom stupnju, bilo neekonomično i izvjesno bi

⁸⁷ Narodne novine, broj 20/2010 i 143/2012.

rezultiralo odugovlačenjem postupaka, koji sukladno odredbi članka 69. ZZTN-a moraju biti žurni. S druge strane, kod izdavanja naloga za provedbu nenajavljene pretrage od strane Agencije ili Europske komisije u svrhu utvrđenja kartela, izvjesno je da bi obraćanje Agencije sa zahtjevom mjesno nadležnim upravnim sudovima za izdavanje takvih naloga pored žurnosti postupka mogla biti ugrožena i tajnost postupka odnosno sama svrha provođenja nenajavljene pretrage.

Zaključno, Ministarstvo gospodarstva kao ovlašteni predlagatelj, prihvatilo je u cijelosti inicijativu Agencije za donošenje Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama ZZTN-a. U trenutku izrade ovoga izvješća Konačni prijedlog Zakona upućen je Vladi RH, a nakon usvajanja od strane Vlade RH bit će upućen u Hrvatski sabor.

5.2. Test učinaka propisa na tržišno natjecanje

Druga inicijativa Agencije u 2012. godini bila je i ona kojom je Agencija, opet u sukladnosti sa zacrtanim ciljevima iz svoga programa rada, predložila Uredu za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske da kao tijelo nadležno za koordinaciju i izradu dokumenata u svezi procjene učinka propisa, test učinka propisa na tržišno natjecanje, uključi u sastavni dio dokumenta u postupka donošenja propisa. Agencija je predložila da se procjeni učinak propisa uoče odredbe koje mogu ograničiti tržišno natjecanje, pa ukoliko su takve odredbe prisutne, da se, prije donošenja propisa, zatraži i njezino mišljenje⁸⁸.

Test učinka propisa na tržišno natjecanje, po uzoru na standarde OECD-a, prije svega se odnosi na propise koji pokrivaju posebno osjetljive sektore kao što su tzv. mrežne industrije (sektor energetike - električna energija, plin, sektor telekomunikacija), zatim slobodne profesije (odvjetnici, javni bilježnici, revizori itd.), profesionalna udruženja, sektor javnih nabava, industrije koje obilježava visok stupanj zaštite standardima i normama, poduzetnike s posebnim ili isključivim pravima itd.

Cilj uvođenja analize je smanjivanje mogućnosti donošenja propisa kojima se svjesno ili nesvjesno narušava tržišno natjecanje na štetu potrošača i ukupne konkurentnosti hrvatskog gospodarstva, ako je iste ciljeve moguće ostvariti i na drugi način. Time se unaprijed smanjuje i potreba za postupanjima Agencije, kao i broj subjekata kojima se nanosi šteta ograničavanjem tržišnog natjecanja.

Konkretno, prema prijedlogu Agencije, predlagatelj propisa trebao bi prije svega utvrditi cilj donošenja propisa (je li to, primjerice, unaprijeđenje i učinkovitost propisa, reguliranje postupanja poduzetnika na tržištu, otvaranje tržišta, uvođenje standarda, zaštita potrošača, zaštita zdravlja i sl.) te razmotriti alternative njegovom donošenju (je li, primjerice, bolje zadržati postojeće stanje, treba li propise ukinuti ili, pak,

⁸⁸ Inicijativa Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za uvrštavanje Testa učinaka propisa na tržišno natjecanja u procjenu učinaka propisa, klasa: 034-08/12-01/016 od 27. veljače 2012., objavljena na internetskoj stranici Agencije.

sigurnost ostvariti uvođenjem dodatnih ograničenja, sustava licencija, dozvola i sl.), te na kraju, utvrditi o kojim se tržištima odnosno sektorima radi⁸⁹. Takva praksa razvijena je u nizu zemalja svijeta, poput SAD-a, Velike Britanije, Njemačke i Italije, ali i u Albaniji, koja je tek u postupku pridruživanja EU.

5.3. Mišljenja na zakone i ostale propise

U 2012. godini dano je ukupno 130 mišljenja, očitovanja i odgovora tijelima javne vlasti i poduzetnicima, od toga 28 stručna mišljenja temeljem članka 25. ZZTN-a te 102 ostala očitovanja i odgovora (osim mišljenja). Na četrdesetak je upita iz područja tržišnog natjecanja odgovoreno elektronskom poštom.

Najčešća područja iz kojih su bila zatražena mišljenja u ovoj godini bila su ona iz telekomunikacijskog sektora, komunalnih usluga, sektora energije, područja javne nabave, poštanskih usluga i mnogih drugih.

Od 28 stručna mišljenja u 2012. godini Agencija je, primjerice, dala mišljenje na Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama Zakona o elektroničkim medijima⁹⁰, Nacrt prijedloga Zakona o poštanskim uslugama⁹¹, Nacrt prijedloga Zakona o tržištu električne energije⁹², Nacrt prijedloga Zakona o regulaciji energetske djelatnosti⁹³, Nacrt prijedloga Zakona o energiji⁹⁴, Nacrt prijedloga Zakona o tržištu plina⁹⁵, Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u prometu nekretnina⁹⁶, Nacrt prijedloga Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o preoblikovanju Energetskog instituta Hrvoje Požar u ustanovu⁹⁷ te na Nacrt prijedloga Uredbe o provedbi postupka procjene učinaka propisa⁹⁸.

Agencija je također dala stručno mišljenje na važeći Zakon o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji i Pravilnik o cijenama usluga strukovnih komora⁹⁹, Zakon o obavljanju geodetske djelatnosti i Pravilnik o cijenama usluga¹⁰⁰ te Pravilnik o ortopedskim i drugim pomagalicama¹⁰¹.

⁸⁹ Obrazac Test učinka propisa na tržišno natjecanje uvršten je u Procjenu učinaka propisa – Smjernice za državne službenike sukladno Uredbi o provedbi postupka procjene učinaka propisa (Narodne novine, broj 66/2012 odnosno Zakonu o procjeni učinaka propisa (Narodne novine, broj 90/2011).

⁹⁰ Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/12-02/013 od 8. studenoga 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

⁹¹ Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/2012-02/014 od 8. studenoga 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

⁹² Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/2012-02/016 od 30. studenoga 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

⁹³ Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/12-02/011 od 4. listopada 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

⁹⁴ Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/2012-02/008 od 30. kolovoza 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

⁹⁵ Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/2012-02/017 od 7. prosinca 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

⁹⁶ Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/2012-02/015 od 20. studenoga 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

⁹⁷ Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/2012-02/012 od 25. listopada 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

⁹⁸ Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/12-01/034 od 3. svibnja 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

⁹⁹ Mišljenja Agencije u predmetima klase: 011-01/2012-02/001; 011-01/2012-02/002; 011-01/2012-02/003; 011-01/2012-02/004, sva od 5. travnja 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

¹⁰⁰ Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/12-02/005 od 5. travnja 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

¹⁰¹ Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/12-01/026 od 26. ožujka 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

Stručno mišljenje dano je i na Odluku Vlade RH o povjeravanju Agenciji za podršku informacijskim sustavima i informacijskim tehnologijama d.o.o. poslova pohranjivanja drugog primjerka državnih matica, knjige državljana i replike podataka popisa birača, u elektroničkom obliku¹⁰² te na Odluku Vlade RH o obavljanju poslova odnosa s javnošću¹⁰³.

Agencija je nadležnom ministarstvu dostavila inicijativu radi izmjene Zakona o sigurnosti prometa na cestama (Narodne novine, broj 67/08 i 74/11) u svezi ovlasti stručnih organizacija navedenoga zakona u odnosu na obavljanje djelatnosti tehničkog pregleda vozila, te na organiziranje i provođenje vozačkih ispita i stručnog nadzora nad radom autoškola¹⁰⁴.

Nadalje, u 2012. godini Agencija je dala i tri mišljenja na odluke HAKOM-a¹⁰⁵, očitovanje Ministarstvu gospodarstva o primjeni ZZTN-a u sustavu javne nabave¹⁰⁶, Gradu Zagrebu, u svezi upisa u registar udruga¹⁰⁷, Obrtničkoj komori Primorsko – goranske županije u svezi načina pružanja obrtničkih usluga itd.¹⁰⁸.

Primjerice, u stručnom mišljenju o sukladnosti **Nacrta prijedloga Zakona o energiji**, iako je ocijenila da prijedlog navedenog zakona ne sadrži odredbe kojima se sprječava, ograničava ili narušava tržišno natjecanje, Agencija je ukazala kako je prilikom donošenja provedbenih propisa potrebno voditi računa da se prema svim poduzetnicima iz pojedine energetske djelatnosti primjenjuju istovrsni uvjeti na istovrsne poslove, uzimajući u obzir specifičnost svake pojedine energetske djelatnosti kako bi se na taj način sukladno načelima proporcionalnosti, nediskriminacije i transparentnosti osigurala učinkovita regulacija i tržišno natjecanje na predmetnom tržištu, neovisno o veličini poduzetnika.

U mišljenju na **Nacrt prijedloga Zakona o poštanskim uslugama** Agencija je ukazala na potrebu preciznijeg utvrđivanja onih odredbi navedenog zakona koje se odnose na davanje mišljenja ove Agencije pri donošenju odluke o zamjenskim poštanskim uslugama. Ovo iz razloga kako bi se izbjegle dvojbe u tumačenju pojmova «zamjenske poštanske usluge» dvaju tijela, s obzirom na nadležnost i način postupanja Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije (HAKOM) i ove Agencije, nadležne za tržišno natjecanje. Nadalje, ukazala je kako je kod određivanja davatelja univerzalne usluge, poželjno omogućiti svim poduzetnicima koji ispunjavaju uvjete za obavljanje određene djelatnosti, odnosno pružanje usluge, pristup i sudjelovanje na tržištu.

¹⁰² Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/2012-02/006 od 31. svibnja 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

¹⁰³ Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/12-01/059 od 26. srpnja 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

¹⁰⁴ Inicijativa Agencije, klasa: 031-02/2011-01/038 od 27. prosinca 2012.

¹⁰⁵ Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/2012-01/014 od 12. ožujka 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije; Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/2012-01/022 od 31. svibnja 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije;

Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/12-01/073 od 17. rujna 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

¹⁰⁶ Očitovanje Agencije, klasa: 034-08/12-01/019 od 26. ožujka 2012.

¹⁰⁷ Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/12-01/067 od 17. rujna 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

¹⁰⁸ Očitovanje Agencije, klasa: 034-08/12-01/052 od 28. lipnja 2012.

Na zahtjev Ministarstva kulture kojim se tražilo mišljenje Agencije o sukladnosti **Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama Zakona o elektroničkim medijima** s odredbama ZZTN-a, Agencija je donijela mišljenje kojim je ukazala da Vijeće za elektroničke medije s osobitom pažnjom treba odrediti detaljne kriterije za određivanje statusa audiovizualnih i/ili radijskih programa te neprofitnih elektroničkih publikacija. Agencija je pritom posebno istakla kako se u pravu tržišnog natjecanja, u smislu članka 3. stavka 1. i 2. ZZTN-a, poduzetnicima smatraju trgovačka društva, trgovci pojedinci, obrtnici i druge pravne i fizičke osobe koje obavljajući gospodarsku djelatnost sudjeluju u proizvodnji i/ili prometu robe, odnosno pružanju usluga, državna tijela i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kada izravno ili neizravno djeluju na tržištu, kao i sve druge pravne ili fizičke osobe (udruge, sportske organizacije, ustanove, vlasnici autorskih i sličnih prava i ostali) koje djeluju na tržištu. Pravni oblik, način financiranja i namjera ili činjenica ostvarivanja dobiti, sjedište ili prebivalište u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu, kao i činjenica obavlja li se djelatnost na tržištu izravno ili neizravno, trajno, povremeno ili jednokratno, te činjenica ostvaruje li takva osoba profit ili ne, nije od utjecaja na određivanje pojma poduzetnika. S druge strane, budući da predmetni Prijedlog Zakona predstavlja pravnu osnovu za donošenje programa državne potpore u smislu dodjele sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, te da korisnicima potpore daje ekonomsku prednost koju ne bi ostvario kroz svoje redovno poslovanje, potrebno je da davatelj državnih potpora nadležan za dodjelu sredstava Fonda, ukoliko namjerava objavljivati nove programe za dodjelu državnih potpora temeljem Zakona o elektroničkim medijima, takve programe državnih potpora dostavi Agenciji na ocjenu sukladno članku 12. stavku 1. Zakona o državnim potporama.

U mišljenju o sukladnosti **Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji i Pravilnika o cijenama usluga s odredbama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja**¹⁰⁹, a u svrhu unaprijeđenja tzv. slobodnih profesija odnosno djelatnosti kojima se bave članovi komora te uz uvažavanje svih njihovih specifičnosti, Agencija je istakla da su komore obvezne u razumnom roku donijeti nove cjenike koji bi bili u cijelosti usklađeni sa ZZTN-om. Prilikom donošenja cjenika, trebaju voditi računa o tome da cijene po kojima će njihovi članovi pružati svoje usluge ne smiju biti određene u minimalnom ili fiksnom iznosu, odnosno da članovi, ukoliko imaju ekonomski interes, mogu primjenjivati i niže cijene od onih propisanih cjenikom, a zbog toga ni u kom slučaju ne smiju biti sankcionirani. Umjesto minimalne cijene trebali bi se propisati drugi uvjeti kojima se može osigurati ravnoteža između osiguranja kvalitete usluga i poštivanja prisilnih

¹⁰⁹ Agencija je u 2011. godini pokrenula postupak protiv četiri komore (Hrvatske komore inženjera elektrotehnike, Hrvatske komore inženjera građevinarstva, Hrvatske komore inženjera strojarstva te Hrvatske komore arhitekata) upravo zbog navedenog pravilnika o cijenama koji određuje najviše i najniže naknade za obavljanje usluga članova komora. No, postupak je morala obustaviti jer je utvrdila da je ponašanje komora izravna posljedica Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji (Narodne novine, broj 152/08 i 49/11) koji im je dao izričite ovlasti za takvo postupanje obvezujući ih na primjenu Pravilnika o cijenama usluga (Narodne novine, broj 85/99). Naime, iako je navedeni zakon propisao da komore, kada se steknu uvjeti, donesu svoje pravilnike o cijenama usluga, propustio je propisati razuman rok za ispunjenje te obveze. Tako se dogodilo da više od tri godine od stupanja zakona na snagu, komore nisu donijele svoj pravilnik o cijenama usluga, nego primjenjuju pravilnik iz 1999. godine.

propisa. Takvo rješenje trebalo bi predstavljati jamstvo korisnicima usluga koje pružaju članovi komora da će usluge biti obavljene u skladu s pravilima struke. Ujedno bi ono trebalo omogućiti da, između ostalih kriterija, pružatelja usluga mogu odabrati i temeljem cijene. Ukoliko komore ne postupe sukladno ovome mišljenju, Agencija smatra da bi Ministarstvo graditeljstva, kao predlagač Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji trebalo predložiti izmjenu toga zakona odnosno odrediti rok za donošenje cjenika.

U inicijativi Agencije radi **izmjene Zakona o sigurnosti prometa na cestama**¹¹⁰ i podzakonskih akata, Agencija je nakon izvršene pravne analize, zaprimljenih očitovanja i uvida u komparativnu praksu nekoliko europskih zemalja temeljem ovlasti iz članka 25. stavka 3. ZZTN-a dostavila nadležnom ministarstvu inicijativu radi izmjene navedenog zakona te pozvala nadležno ministarstvo da razmotri mogućnost razdvajanja ovlasti koje trenutno u svezi tehničkog pregleda vozila ima stručna organizacija iz članka 273. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, na način da se odvoji djelatnost obavljanja tehničkih pregleda vozila od određivanja ovlasti te nadzora nad radom stanica za tehnički pregled vozila. Predmetnim mišljenjem, Agencija je ukazala na potrebu uspostave i funkcioniranja stvarno neovisnog javnog tijela, uvođenja transparentnosti u raspolaganje sredstvima takvog tijela kao i poštivanje pravila odvojenosti njegovih regulatornih ovlasti od onih tržišnih, kako se tržišno natjecanje ne bi narušilo na štetu ostalih poduzetnika, stvarnih ili potencijalnih. Navedeno razdvajanje podrazumijeva i način financiranja koji je isto tako potrebno jasno definirati zakonom kako bi se izbjeglo prelijevanje sredstava (*eng. cross-subsidizing*) iz regulirane u komercijalnu djelatnost. Na taj način omogućila bi se transparentna i učinkovita dodjela javnih ovlasti odnosno ispunjenje javnog interesa u povjeravanju predmetnih poslova i financiranje samo onih usluga koje su kao javna ovlast prenesene u nadležnost jednog, stvarno neovisnog tijela. Jasnim prijenosom javnih ovlasti na stvarno neovisno tijelo omogućuje se i transparentno financiranje iz proračuna onih djelatnosti koje se smatraju javnim ovlastima, a razdvajanje od onih koje čine prihodi iz komercijalnih djelatnosti. Dakle, dodjela javnih ovlasti iako neupitna, može predstavljati ograničenje tržišnog natjecanja pa zato mora biti jasno utvrđena zakonom i proporcionalna ciljevima koji se žele postići. Opravdani i transparentni moraju biti i kriteriji i uvjeti koji jamče ulazak novih poduzetnika na tržište tehničkog pregleda vozila, a time i liberalizaciju ovoga tržišta i raznovrsnost ponude za potrošače¹¹¹.

Od ostalih mišljenja treba spomenuti ono na temelju zahtjeva **Hrvatske udruge komunikacijskih agencija** (HUKA) iz Zagreba, gdje je Agencija dala stručno mišljenje u svezi nacrta Odluke o obavljanju poslova odnosa s javnošću Vlade Republike Hrvatske¹¹². Iako je HUKA smatrala da ova odluka agencije za odnose s javnošću dovodi u nepovoljan položaj na tržištu u odnosu na druge pružatelje

¹¹⁰ Narodne novine, broj 67/08 i 74/11.

¹¹¹ Inicijativa Agencije, klasa: 031-02/11-01/38 od 27. prosinca 2012.

¹¹² Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/12-01/059 od 26. srpnja 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

intelektualnih usluga, Agencija je istakla da odluka nije u suprotnosti s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, odnosno da zabranom korištenja PR usluga od strane tijela državne uprave, pravnih osoba i trgovačkih društava u pretežitom ili većinskom vlasništvu Republike Hrvatske nije spriječeno ograničeno ili narušeno tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu pružanja usluga odnosa s javnošću odnosno PR usluga, jer kako proizlazi iz teksta predmetne odluke, niti jednom poduzetniku ili grupi poduzetnika koji pružaju spomenute usluge na ovom tržištu nije dano isključivo pravo ili mogućnost pružanja tih usluga tijelima državne uprave i ostalim subjektima iz Odluke Vlade RH, čime bi ih se dovelo u tržišno povoljniji položaj u odnosu na ostale poduzetnike odnosno čime bi se ostale poduzetnike koji pružaju te usluge dovelo u neravnopravan položaj na tržištu, već se radi o odluci koja na isti način pogađa sve agencije koje obavljaju poslove odnosa s javnošću (PR usluge). Također, Agencija je u predmetnom mišljenju zaključila kako odredbama iz Odluke Vlade RH nije narušeno tržišno natjecanje između agencija za odnose s javnošću i u odnosu na pružatelja ostalih intelektualnih usluga na hrvatskom tržištu, budući da agencije za odnose s javnošću i pružatelji ostalih intelektualnih usluga ne djeluju na istom mjerodavnom tržištu pa stoga nisu niti međusobni konkurenti.

Međutim, Agencija je u predmetnom mišljenju naglasila kako bi u provedbi ove odluke, odnosno prije donošenja pojedinačnih odluka o izuzećima od zabrane, trebalo urediti i objaviti način i postupak ili kriterije za ta izuzeća odnosno da angažiranje pravnih osoba za određene poslove odnosa s javnošću (PR posla) treba biti transparentno i javno, polazeći od propisa koji uređuju postupak javne nabave, kako bi se svim poduzetnicima koji obavljaju predmetnu uslugu mogao osigurati jednak i nediskriminirajući položaj i sudjelovanje na tom tržištu.

U sektoru elektroničkih komunikacija u okviru suradnje AZTN-a s Hrvatskom agencijom za poštu i elektroničke komunikacije (dalje u tekstu i: HAKOM), kao regulatorom u sektoru elektroničkih komunikacija u pitanjima tržišnog natjecanja u tom sektoru, Agencija je na traženje HAKOM-a u 2012. godini, izradila tri stručna mišljenja¹¹³.

Naime, HAKOM je u okviru analiza mjerodavnih tržišta podložnih prethodnoj (*ex ante*) regulaciji temeljem Zakona o elektroničkim komunikacijama¹¹⁴ (dalje u tekstu: ZEK) proveo postupke analize pojedinih mjerodavnih tržišta u svrhu ocjene djelotvornosti tržišnog natjecanja na istima, procjene postojanja jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom i određivanja regulatornih obveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom.

Pri provedbi postupaka analize tržišta, HAKOM sukladno odredbama ZEK-a, osobito vodi računa o primjeni mjerodavne Preporuke Europske komisije o mjerodavnim

¹¹³ Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/2012-01/014 od 12. ožujka 2012.; mišljenje Agencije, klasa: 034-08/2012-01/022 od 31. svibnja 2012., i mišljenje Agencije, klasa: 034-08/12-01/073 od 17. rujna 2012., sva objavljena na internetskoj stranici Agencije.

¹¹⁴ Narodne novine, broj 73/2008, 90/2011 i 133/2012.

tržištima podložnima prethodnoj regulaciji¹¹⁵, i mjerodavnim Smjernicama Europske komisije o analizi tržišta i utvrđivanju značajne tržišne snage sukladno zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge¹¹⁶. Navedene preporuke i smjernice, u dijelu koji se odnosi na određivanje mjerodavnih tržišta i procjenu postojanja značajne tržišne snage operatora, u bitnome se temelje na načelima iz prava tržišnog natjecanja. U tom smislu, Agencija daje mišljenja na analize tržišta koje u prethodnoj (*ex ante*) regulaciji tržišta provodi HAKOM.

Prvo stručno mišljenje HAKOM-u, Agencija je dala na zaključke iz Prijedloga odluke o određivanju regulatornih obveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom na mjerodavnom tržištu maloprodaje širokopojasnog pristupa Internetu te na usko povezanom tržištu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade.

U dijelu koji se odnosi na pitanje granica mjerodavnog tržišta prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade, Agencija je predložila HAKOM-u da razmotri i pitanje usluge prijenosa televizijskih programa krajnjim korisnicima putem DVB-T platforme. Naime, prema saznanjima Agencije, u razdoblju na koje se odnosila predmetna analiza HAKOM-a, usluga prijenosa televizijskih programa putem digitalne radiodifuzije (DVB-T platforma) mogla bi se početi pružati krajnjim potrošačima u komercijalnom smislu. Stoga je Agencija bila mišljenja kako u skladu s „*načelom pogleda u budućnost*“ treba uzeti u obzir promjene koje se mogu izvjesno očekivati na tržištu u dijelu koji se odnosi na pružanje predmetne usluge putem DVB-T platforme. Ispravnost uključivanja predmetne tehnologije u mjerodavno tržište pokazalo se kasnijim razvojem tržišta jer je predmetnu uslugu putem DVB-T platforme na tržištu počela pružati Hrvatska pošta d.d.

Pored navedenog, Agencija je u predmetnom mišljenju izrazila stav kako za ostvarivanje regulatornih načela i krajnjeg cilja *ex ante* pristupa regulaciji tržišta, uspostave jednakih uvjeta za sve operatore na mjerodavnom tržištu (eng. *level playing field*), primarno treba koristiti mogućnosti koje pruža regulatorni okvir tržišta veleprodajnog širokopojasnog pristupa, a da je regulacija tržišta na maloprodajnoj razini prihvatljiva samo kao iznimna i privremena mjera. Pri tome treba voditi računa o tome kako takva *ex ante* regulacija na maloprodajnoj razini ne bi smjela imati za učinak usporavanje razvoja predmetnog tržišta odnosno tržišnog natjecanja na istom, a čime bi mogli izostati i pozitivni učinci i koristi za potrošače.

Također, Agencija je u predmetnom mišljenju navela kako navedeno tržište nije dio mjerodavne preporuke Europske komisije o mjerodavnim tržištima podložnima prethodnoj regulaciji, a prema saznanjima Agencije, nije niti bilo sadržano u provedbenoj praksi većine država članica EU. Stoga je Agencija izrazila stav kako bi HAKOM, pri određivanju i provedbi regulatornih obveza, trebao uzeti u obzir načelo objektivnosti i proporcionalnosti. S jedne strane, u cilju stvaranja jasnog okvira koji će

¹¹⁵ Commission Recommendation of 17 December 2007 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to *ex ante* regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services, SL L 344, 28.12.2007.

¹¹⁶ Commission guidelines on market analysis and the assessment of significant market power under the Community regulatory framework for electronic communications networks and services, SL C 165, 11.7.2002.

doprinijeti učinkovitom tržišnom natjecanju na mjerodavnom tržištu i jednakopravnom tretmanu svih operatora, a s druge strane u cilju zaštite i promicanja interesa krajnjih korisnika kroz tehnološki razvoj mjerodavnog tržišta i uvjete korištenja usluga.

Nadalje, Agencija je dala stručno mišljenje HAKOM-u o zaključcima u dokumentu pod nazivom „*Test tri mjerila na tržištu pristupa mreži za operatore usluga s posebnom tarifom*“, a u svezi utvrđivanja mjerodavnih tržišta. Naime, HAKOM je započeo postupak utvrđivanja mjerodavnog tržišta pristupa mreži za operatore usluga s posebnom tarifom koje čine dva zasebna mjerodavna tržišta i to tržište pristupa mreži u svrhu pružanja usluga s posebnom tarifom putem 06x brojeva te tržište pristupa mreži u svrhu pružanja usluge uskopojasnog pristupa Internetu (076, 077).

Rezultat provođenja navedenog postupka od strane HAKOM-a bio je prijedlog odluke kojom se utvrđuje da ni tržište pristupa mreži za operatore usluga s posebnom tarifom u svrhu pružanja usluga s posebnom tarifom putem 06x brojeva niti tržište pristupa mreži u svrhu pružanja usluge uskopojasnog pristupa Internetu, nije podložno prethodnoj regulaciji zbog čega se ukidaju regulatorne obveze poduzetniku Hrvatski Telekom d.d., kao operatoru sa znatnijom tržišnom snagom na predmetnim tržištima. Prijedlog odluke HAKOM-a temeljio se na činjenici da na predmetnim tržištima nisu istodobno zadovoljena sva tri mjerila iz članka 53. stavka 2. ZEK-a. S obzirom na to da je HAKOM pri određivanju mjerodavnog tržišta na određeni način primijenio načela i metodologiju iz prava tržišnog natjecanja te da su zaključci provedene analize bili izvjesni, Agencija je donijela mišljenje kako zaključci iz dokumenta „*Test tri mjerila na tržištu pristupa mreži za operatore usluga s posebnom tarifom*“, a u svezi utvrđivanja mjerodavnih tržišta, nisu u suprotnosti s odredbama ZZTN-a.

Konačno, u trećem stručnom mišljenju HAKOM je zatražio stručno mišljene Agencije o mogućnosti usklađivanja maloprodajnih cijena pozivanja kratkih kodova za usluge s posebnom tarifom između operatora javno dostupne telefonske usluge u nepokretnoj i pokretnoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži. Usluge s posebnom tarifom koje se pozivaju putem kratkih kodova različite su usluge poput, primjerice, usluge pozivanja taksi službi koje korisnici prepoznaju u pravilu kroz upotrebu četiri znamenke (npr. 1234).

S obzirom na navod HAKOM-a da bi radi postizanja transparentnosti u pružanju usluga s posebnom tarifom putem kratkih kodova bilo svrsishodno i opravdano da svi operatori za pružanje usluga s posebnom tarifom putem kratkih kodova odrede dovoljan broj tarifnih razreda kako bi se primijenio isti model poslovanja kao i za potrebe pružanja glasovnih usluga s posebnom tarifom putem 06x numeracije, a sve to kako ne bi došlo do zatvaranja predmetnog tržišta, Agencija je, u odnosu na pitanje određivanja maloprodajnih cijena pozivanja kratkih kodova za usluge s posebnom tarifom od strane operatora javno dostupne telefonske usluge u nepokretnoj i pokretnoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži naglasila kako su svi sporazumi odnosno dogovori o cijenama između poduzetnika koji posluju na istom

tržištu, dakle između izravnih konkurenata, u suprotnosti s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Takvi dogovori ne potiču učinkovito poslovanje poduzetnika, niti stvaranje proizvoda i usluga koji bi po svojim cijenama i obilježjima na optimalan način zadovoljili potrebe potrošača. Drugim riječima, s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, Agencija je izrazila mišljenje kako određivanje maloprodajnih cijena usluga s posebnom tarifom ne smije biti rezultat dogovora između konkurenata na tržištu odnosno operatora javno dostupne telefonske usluge u nepokretnoj i pokretnoj elektroničkoj mreži.

U okviru pak suradnje s Nacionalnom udrugom televizija (NUT) Agencija se očitovala u svezi primjene **Pravilnika o obvezi, visini i načinu plaćanja naknada** (Narodne novine, broj 46/10)¹¹⁷ gdje je na temelju svih navoda NUT-a, dostavila Vijeću za elektroničke medije očitovanje kojim je naglasila kako je važno osigurati da poduzetnici na određenom mjerodavnom tržištu sudjeluju ravnopravno i pod jednakim uvjetima¹¹⁸. Također, predmetnim očitovanjem Agencija je naglasila kako prilikom određivanja naknada za obavljanje djelatnosti pružanja medijskih usluga treba voditi računa kako o svrsi i cilju radi kojih se propisuje obveza plaćanja naknada, tako i o razmjernoj koristi koje takvo određivanje naknada može imati za razvoj pluralizma medija. S tim u svezi, način određivanje naknade za koncesiju za obavljanje djelatnosti radija i/ili televizije mora biti transparentan i osigurati da iste budu zasnovane na načelu objektivnosti i proporcionalnosti. Također, Agencija je naglasila kako je nužno stvoriti uvjete ravnopravnog tržišnog natjecanja za nakladnike različitog područja pokrivanja i različite tržišne snage, odnosno doprinijeti stvaranju i razvitku regionalnih i lokalnih nakladnika koji će se učinkovito tržišno natjecati s nakladnicima na nacionalnoj razini na svim platformama. Očitovanje Agencije baziralo se i na dostupnim primjerima iz prakse EU.

Konačno, u ostalim očitovanjima Agencije, poglavito u svezi upita pojedinih poduzetnika, radilo se o nizu očitovanja, primjerice, u svezi dostupnosti lijekova i pitanja tržišnog natjecanja u obavljanju javne zadaće Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje koja mu je dana na temelju posebnih propisa¹¹⁹, u svezi postupanja naručitelja u postupku javne nabave odnosno uvjeta koje propisuje za ponuditelje¹²⁰, o mogućnosti da jedinica lokalne samouprave temeljem određenog broja stanovnika na određenom području ograniči broj obrtničkih radnji¹²¹ ili pak u postupku licitacije za zakup poslovnih prostora isključuje poduzetnike koji su s njima u sudskom postupku¹²² itd.

¹¹⁷ Očitovanje Agencije, klasa: 034-08/12-01/078 od 19. rujna 2012.

¹¹⁸ Slično očitovanje Agencija je već dostavila Agenciji za elektroničke medije, klasa: 031-02/2011-01/141 od 17. studenoga 2011., povodom upita NUT-a u svezi primjene predmetnog Pravilnika.

¹¹⁹ Očitovanje Agencije, klasa: 034-01/12-01/005 od 26. siječnja 2012.

¹²⁰ Očitovanje Agencije, klasa: 034-08/12-01/019 od 26. ožujka 2012.

¹²¹ Očitovanje Agencije, klasa: 034-08/12-01/052 od 28. lipnja 2012.

¹²² Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/12-01/091 od 11. listopada 2012.

5.4. Sektorska istraživanja

Sektorska istraživanja tržišta provode se u cilju boljeg razumijevanja pojedinih sektora odnosno mjerodavnih tržišta, dubinskih analiza tržišta ili pojedine prakse na tržištu, i to prije svega na tržištima koja ukazuju na slabosti funkcioniranja tržišta. Te slabosti mogu biti posljedica postupanja poduzetnika na tržištu, strukture pojedinog tržišta, ponašanja i navika potrošača, utjecaja države na tržište kroz regulaciju ili drugih čimbenika koji mogu negativno utjecati na krajnje potrošače. Sektorska istraživanja provode se i na tržištima na kojima se kroz davanje mišljenja i preporuka može znatno povećati konkurentsko okruženje te posljedično povećati korist koje tržišno natjecanje donosi za krajnje potrošače. No, takva istraživanja često otkriju i nepravilnosti na tržištu koja su suprotna propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Tada Agencija pokreće postupke protiv poduzetnika za koje sumnja da svojim aktivnostima i postupanjima krše tržišno natjecanje.

Istodobno, sektorska istraživanja često su temelj za mišljenja i preporuke koje Agencija dostavlja Vladi RH, tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju uklanjanja zapreka pristupu tržištu koje su posljedica regulatornog okvira, dok se objavom rezultata takvih istraživanja a posebno provođenjem mjera iz mišljenja i preporuka, istodobno jača kultura tržišnog natjecanja.

Agencija redovito provodi istraživanje **tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj**. Radi se o redovitom istraživanju tržišta kakvo se u Agenciji provodi niz godina uzastopno. Rezultat provedenog istraživanja su utvrđeni kvantitativni pokazatelji stanja na tržištu trgovine na malo hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo (dalje u tekstu: maloprodaja) koje Agencija koristi u postupcima ocjene koncentracija poduzetnika, budući da se radi o iznimno dinamičnoj djelatnosti u kojoj su prisutne česte promjene vlasničkih odnosa i, sve više, konsolidacije i okrupnjavanje.

Rezultati istraživanja pokazali su kontinuirani rast tržišta maloprodaje u 2011. godini na koju se odnosi istraživanje provedeno u 2012. godini, promatran kroz rast ostvarenih prihoda trgovaca na tom tržištu.

Prema pokazateljima koncentriranosti tržišta koji se uobičajeno koriste u pravu tržišnog natjecanja, i to omjer koncentracije (CR) te Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI)¹²³, rezultati istraživanja pokazali su da je tržište maloprodaje umjereno koncentrirano tržište. Ukoliko se promatra pet, odnosno deset najvećih trgovaca na

¹²³ Omjer tržišne koncentracije (*eng. CR index*) jedno je, uz Herfindahl-Hirschmanov indeks, od uobičajenih mjerila tržišne koncentracije. Njime se prikazuje ukupni (zajednički) tržišni udjel dvaju ili više najvećih poduzetnika koji djeluju na nekom tržištu. S obzirom na broj poduzetnika čiji tržišni udjel uključuje, omjer tržišne koncentracije označava se sa CR2, CR3, CR4 itd. Herfindahl-Hirschmanov indeks služi za određivanje omjera između ukupnog broja i relativne veličine poduzetnika koji djeluju na nekom tržištu izražen u postotku njihova tržišnog udjela. (Izvor: Mladen Cerovac, Rječnik pojmova prava i politike tržišnog natjecanja i srodnih područja, TEB 2004.).

malo, pokazao se trend povećanja koncentriranosti vodećih pet, odnosno vodećih deset trgovačkih lanaca.

Nadalje, rezultati istraživanja pokazali su višegodišnji trend smanjivanja dominacije *Konzuma* kao najvećeg poduzetnika u maloprodaji u Hrvatskoj koji je nastavljen i u 2011. godini, uz kontinuirani rast tržišnih udjela njegovih glavnih konkurenata, prije svega *Lidla* i *Kauflanda* (članice *Schwarz Grupe*) te *Plodina*. Zahvaljujući tome, na tržištu se dodatno smanjuje asimetrija koju je proteklih godina obilježavao višestruko veći tržišni udio *Konzuma* u odnosu na njegovog prvog konkurenta. Iako se razlika u tržišnom udjelu kontinuirano smanjuje, *Konsum* je još uvijek najznačajniji trgovac u maloprodaji u Hrvatskoj, s tržišnim udjelom nešto ispod 30 posto i liderskom pozicijom u jedanaest županija u Hrvatskoj te Gradu Zagrebu. Ipak, iako je ostao lider na nacionalnoj razini, *Konsumov* se tržišni udjel u jedanaest županija smanjio u odnosu na godinu ranije.

Također, rezultati istraživanja pokazali su dinamičnost tržišta maloprodaje u 2011. godini koja se očitovala kroz promjene i prilagodbe uvjetima na tržištu koje su se događale u grupacijama odnosno savezima poduzetnika u koje su oni prethodnih godina ulazili, bilo kroz model kapitalne povezanosti bilo kroz sporazume o suradnji, a u cilju povećanja tržišne snage odnosno pregovaračke pozicije prema dobavljačima i jačanja prepoznatljivosti na tržištu. U odnosu na spomenuto istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj, a s obzirom na to da su postojale indicije o rastu cijena prehrambenih proizvoda u maloprodaji, Agencija je odlučila provesti dodatno dubinsku analizu odnosa u vertikalnom lancu opskrbe krajnjih potrošača u maloprodaji radi utvrđivanja daljnjih relevantnih činjenica za ocjenu konkurentnosti i uvjeta na tom tržištu, ali i na susjednim, uzlaznim tržištima proizvodnje i distribucije hrane, pića i higijenskih proizvoda namijenjenih za daljnju prodaju krajnjim potrošačima. Rezultati do tada provedene analize kao i uvid u komparativnu praksu, pokazali su kako jačanje tržišnog natjecanja između trgovaca na tržištu maloprodaje značajno utječe, s jedne strane, na stanje i uvjete na uzlaznom tržištu proizvodnje i distribucije hrane i pića, a s druge strane, na ponudu i cijene proizvoda za krajnje potrošače.

U tom smislu, Agencija je tijekom 2012. godine prikupila i obradila opsežnu dokumentaciju koja svjedoči o međusobnim odnosima trgovačkih lanaca i njihovih dobavljača u odnosu na različite kategorije roba. Nastavak istraživanja obuhvatio je sve najznačajnije trgovačke lance u Republici Hrvatskoj, kao i njihove najznačajnije dobavljače po različitim kategorijama roba, poput dobavljača kruha, tjestenina, mesa, konditorskih proizvoda, pića itd. Prikupljena dokumentacija, pored samih ugovora između trgovačkih lanaca i njihovih dobavljača, sadržavala je i podatke o komercijalnim i financijskim uvjetima u odnosima trgovaca i dobavljača, što uključuje prodajne cijene roba, razne vrsta naknada, rabate, bonuse, doprinose, stimulacije itd.

Temeljem prikupljene dokumentacije, tijekom 2013. godine pokrenut je i niz postupaka kojima se ispituju mogući negativni učinci pojedinih odredaba spomenutih ugovora na tržišno natjecanje.

Nadalje, Agencija je u izvještajnoj godini provela **istraživanje tržišta osiguranja** u kojem su dobiveni pokazatelji stanja na tržištu osiguranja, koji čine temelj baze podataka o tom tržištu. Predmetno istraživanje obuhvaćalo je četiri segmenta tržišta osiguranja, i to ukupno tržište osiguranja (životnih i neživotnih), zasebno tržište životnih osiguranja, tržište neživotnih osiguranja i tržište osiguranja motornih vozila. U okviru tržišta osiguranja motornih vozila istraživanje je dodatno obuhvatilo obvezno osiguranje vlasnika - korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete nanesene trećim osobama (kao izdvojeni prikaz unutar tržišta neživotnih osiguranja).

Rezultati istraživanja pokazali su kako su neživotna osiguranja dominantan segment tržišta osiguranja. Pri tome, najznačajniji segment predstavlja osiguranje motornih vozila koja su činila preko 40 posto u ukupnoj zaračunatoj bruto premiji osiguranja u 2011. godini na koju se odnosi istraživanje provedeno tijekom 2012. godine.

Tržište obveznog osiguranja motornih vozila najznačajniji je i propulzivni segment tržišta koji bilježi rast u 2011. godini. S druge strane, „kasko“ segment tržišta bilježi pad. Usporedni pokazatelji s drugim nacionalnim tržištima zemalja članica EU pokazuju da je u Republici Hrvatskoj, promatrajući unutar ukupnog tržišta osiguranja motornih vozila, niži omjer kasko osiguranja u ukupnom segmentu osiguranja motornih vozila.

Nadalje, rezultati istraživanja pokazali su kako tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj promatrajući sve segmente tržišta te promatrajući tržište obveznog osiguranja motornih vozila kao najznačajniji segment, obilježavaju pokazatelji visoke razine koncentriranosti tržišta.

S obzirom na to da su rezultati istraživanja pokazali poseban značaj segmenta tržišta osiguranja motornih vozila u odnosu na cjelokupno tržište svih vrsta osiguranja te s obzirom na to da je Agencija zaprimila određene upite koji se odnose na tržište obveznog osiguranja motornih vozila, radi boljeg razumijevanja stanja na tom tržištu, nastavljeno je dodatno istraživanje toga segmenta tržišta.

6. Sudska kontrola

Upravni sudovi

Sukladno ZZTN-u nezadovoljna stranka protiv odluka Agencije može pokrenuti upravni spor pred mjesno nadležnim upravnim sudom.

Od 1. siječnja 2012. godine sudovi koji preispituju odluke Agencije (u dijelu koji se odnosi na utvrđenu povredu zakona i na izrečenu upravno-kaznenu mjeru) su mjesno nadležni upravni sudovi odnosno Visoki upravni sud Republike Hrvatske¹²⁴.

U 2012. Visoki upravni sud Republike Hrvatske donio je ukupno 30 odluka, a mjesno nadležni upravni sudovi 13 odluka po tužbama protiv odluka Agencije. Od ukupno 43 podnesene tužbe u 38 odluka sudovi su potvrdili odluku Agencije, odnosno odbili tužbu podnositelja, sve iz područja zaštite tržišnog natjecanja. Četiri tužbe su mjesno upravni sudovi odbacili kao nepravodobne dok su jedan postupak iz područja državnih potpora obustavili. Niti jedna od podnesenih tužbi nije uvažena.

Tijekom 2012. godine Agencija je zaprimila dva rješenja **Ustavnog suda** temeljem kojih je jednu tužbu odbacio a jednu odbio. Oba postupka ustavnom tužbom pri Ustavnom sudu pokrenuli su isti poduzetnici i to: *Selec d.o.o., Zagreb, Magic Telekom d.o.o., Ludbreg, KDS d.o.o., Čakovec, CATV 047 d.o.o., Karlovac, Kabelska televizija Šibenik d.o.o., Šibenik i Optika Kabel TV*. Prva tužba pokrenuta je protiv presude Upravnog suda Republike Hrvatske kojom je taj sud odbio tužbu protiv zaključka Agencije od 25.2.2010. godine kojim je odbijen zahtjev navedenih poduzetnika za uvid u dio dokumentacije spisa predmeta *B.net Hrvatska d.o.o., Zagreb i drugi protiv Hrvatsko društvo skladatelja - Zaštita autorskih muzičkih prava, Zagreb*. Ustavni sud ovu je tužbu odbacio¹²⁵.

Druga tužba pokrenuta je protiv presude Visokog upravnog suda Republike Hrvatske kojom je taj sud odbio tužbu protiv rješenja Agencije od 16. prosinca 2010. godine u gore navedenom predmetu¹²⁶. Ustavni sud ovu je tužbu odbio¹²⁷.

Popis presuda mjesno nadležnih upravnih sudova i Visokog upravnog suda RH u 2012. godini nalazi se u Prilogu I. na kraju ovoga izvješća.

¹²⁴ Sukladno člancima 8. i 9. Zakona o izmjenama Zakona o sudovima (Narodne novine, broj 130/2011), kada je posebnim zakonima za rješavanje upravnih sporova propisana nadležnost Upravnog suda Republike Hrvatske, sukladno Zakonu o upravnim sporovima (Narodne novine, broj 53/1991, 9/92 i 77/1992) za takve sporove od 1. siječnja 2012. nadležni su mjesno nadležni upravni sudovi, osim upravnih sporova za koje je Zakonom o upravnim sporovima (Narodne novine, broj 20/2010) i drugim posebnim zakonima propisano da rješava Visoki upravni sud Republike Hrvatske. Upravni sud Republike Hrvatske od 1. siječnja 2012. nastavlja s radom kao Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

¹²⁵ Odluka Ustavnog suda broj U-III-564/2011 od 8. prosinca 2011., a koja je Agenciji dostavljena 13. siječnja 2012.

¹²⁶ Agencija je u predmetu klase: UP/I 030-02/2008-01/21, od 16. prosinca 2010. donijela rješenje kojim je kao neosnovan odbijen zahtjev podnositelja za utvrđivanje zlorabe vladajućeg položaja protiv poduzetnika HDS-ZAMP, radi utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja zlorabom vladajućeg položaja na tržištu prikupljanja naknade za reemitiranje glazbenih djela u TV programima u Republici Hrvatskoj, a koja se očituje kao primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju u smislu članka 16. stavka 2. točke 3. ZZTN-a (Narodne novine, broj 122/2003).

¹²⁷ Odluka Ustavnog suda broj U-III-1804/2012 od 17. svibnja 2012, a koja je Agenciji dostavljena 30. svibnja 2012.

II. DRŽAVNE POTPORE

Pravni okvir

Sukladno **Zakonu o državnim potporama** (dalje u tekstu i: ZDP), Agencija do ulaska Republike Hrvatske u EU, osim u području poljoprivrede i ribarstva, **odobrava i nadzire provedbu državnih potpora te nalaže povrat državnih potpora koje su dane ili korištene protivno propisima o državnim potporama** te podnosi godišnje izvješće o državnim potporama Hrvatskom saboru.

Djelokrug Agencije u području državnih potpora uređen je Zakonom o državnim potporama¹²⁸, Uredbom o državnim potporama¹²⁹, odlukama Vlade Republike Hrvatske o preuzimanju pravila o državnim potporama iz pravne stečevine EU (*acquis*) u hrvatski pravni sustav¹³⁰ i Pravilnikom o obliku i sadržaju, te načinu prikupljanja podataka i vođenja evidencija državnih potpora¹³¹.

Agencija sukladno ovlastima iz članka 6. Zakona o državnim potporama obavlja niz poslova vezanih uz državne potpore, a osobito:

- razmatra i ocjenjuje prijedloge državnih potpora te programe državnih potpora u okviru godišnjih i višegodišnjih planova odobravanja državnih potpora,
- nadzire provedbu i učinke dodijeljenih državnih potpora te nalaže povrat državnih potpora koje su dane ili korištene protivno propisima,
- prikuplja, obrađuje i evidentira podatke o državnim potporama te izvješćuje Hrvatski sabor o državnim potporama,
- prikuplja podatke o korištenju i učincima dodijeljenih državnih potpora,
- surađuje s tijelima nadležnima za pripremu proračuna, sukladno posebnom zakonu, države, jedinica područne (regionalne) samouprave i jedinica lokalne samouprave prilikom pripreme proračuna,
- surađuje s međunarodnim tijelima, u skladu s međunarodno preuzetim obvezama Republike Hrvatske,
- sudjeluje u pripremi nacрта prijedloga zakona i drugih propisa koji se odnose na državne potpore te daje poticaje i prijedloge za unapređenje sustava državnih potpora.

¹²⁸ Narodne novine, broj 140/2005 i 49/2011.

¹²⁹ Narodne novine, broj 50/2006.

¹³⁰ Sukladno članku 3. Uredbe o državnim potporama, Vlada Republike Hrvatske donosi odluke o objavljivanju u Narodnim novinama pravila o državnim potporama koja se primjenjuju EU. Na taj način je od 2007. pa do kraja 2012. objavljeno ukupno 36 odluka o pravilima za dodjelu određenih kategorija i oblika potpora ili o pravilima za dodjelu potpora određenim sektorima (promet, audiovizualne djelatnosti itd.) u kojima je iz relevantne pravne stečevine EU preneseno 53 različite uredbe, odluke, okvira, priopćenja i slično. U 2012. objavljene su tri nove odluke: Odluka o dopunama Odluke objavljivanju pravila o državnim potporama za zapošljavanje (Narodne novine, broj 31/2012), Odluka o dopunama Odluke o objavljivanju pravila o državnim potporama za poticanje ulaganja rizičnog kapitala u male i srednje poduzetnike (Narodne novine, broj 117/2012) i Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o objavljivanju pravila o regionalnim potporama – velika ulaganja (Narodne novine, broj 117/2012).

¹³¹ Narodne novine, broj 47/2012.

S obzirom na to da predmet Zakona o državnim potporama nisu potpore poljoprivredi i ribarstvu, Agencija nije nadležna za odobravanje i nadzor nad dodjelom državnih potpora u ovom sektoru.

Pri ocjeni i nadzoru državnih potpora, Agencija u skladu s odredbama Zakona o državnim potporama na odgovarajući način primjenjuje kriterije koji proizlaze iz pravilne primjene pravila o državnim potporama koja proizlaze iz članka 70. SSP-a. Konkretno, radi se o odlukama iz prakse EK, presudama sudova EU, odlukama Vijeća EU i drugih, uputama, obavijestima i smjernicama.

Ministarstva i druga tijela državne uprave, prije upućivanja nacрта prijedloga zakona koji sadrže državne potpore Vladi Republike Hrvatske, dužna su dostaviti prijedlog državne potpore Agenciji na prethodno obvezujuće mišljenje¹³².

Sve ostale prijedloge akata koji sadrže državne potpore davatelji su dužni dostaviti Agenciji na odobrenje prije dodjele potpora¹³³. Agencija donosi odobrenje, najkasnije u roku od 90 dana od dana primitka potpunog prijedloga za odobrenje potpore, ako utvrdi da je prijedlog državne potpore sukladan odredbama Zakona o državnim potporama, a ako utvrdi da prijedlog državne potpore nije sukladan odredbama Zakona o državnim potporama, odbija davanje odobrenja¹³⁴.

Državne potpore dodijeljene bez odobrenja Agencije **nezakonite su**¹³⁵. Ako se državna potpora dodijeli bez odobrenja, Agencija nalaže povrat iznosa iskorištene državne potpore uvećan za iznos kamate počevši od dana početka korištenja državne potpore. Iznimno, u posebno opravdanim slučajevima, već dodijeljena potpora se može naknadno odobriti, ako je sukladna propisima o potporama.

Nadzor provedbe odobrene državne potpore Agencija obavlja po službenoj dužnosti ili na prijedlog korisnika državne potpore, davatelja državne potpore ili osobe koja ima pravni interes.

Sukladno članku 17. Zakona o državnim potporama, Agencija je dužna propisati oblik i sadržaj te način prikupljanja podataka i vođenja evidencije o državnim potporama. Premda je takav akt donesen 2006. godine, Agencija je 2012. godine donijela novi Pravilnik o obliku i sadržaju te načinu prikupljanja podataka i vođenja evidencije o državnim potporama¹³⁶ kojim su dopunjene i izmijenjene odredbe dosadašnjeg pravilnika, te je propisan i **način prikupljanja podataka o korištenju i učincima dodijeljenih državnih potpora**.

Naime, prilikom podnošenja Hrvatskom saboru Godišnjeg izvješća o državnim potporama za 2010. godinu Agencija se obvezala na izradu jedinstvenog naputka svim davateljima državnih potpora kojim bi se uvelo praćenje učinaka dodijeljenih

¹³² Članak 10. Zakona o državnim potporama (Narodne novine, broj 140/2005 i 49/2011).

¹³³ Članak 11. i članak 12. Zakona o državnim potporama (Narodne novine, broj 140/2005 i 49/2011).

¹³⁴ Članak 13. Zakona o državnim potporama (Narodne novine, broj 140/2005 i 49/2011).

¹³⁵ Članak 14. Zakona o državnim potporama (Narodne novine, broj 140/2005 i 49/2011).

¹³⁶ Narodne novine, broj 47/2012.

državnih potpora, a polazeći od svojih iskustava i stečenih znanja na području praćenja i kontrole državnih potpora, te od najbolje prakse drugih država članica EU, iako jedinstvena mjerila ne postoje. Stoga, sukladno ovom pravilniku, praćenje učinaka potpore se osigurava kroz usporedbu utvrđenih ciljeva potpore i ostvarenih rezultata (primjerice, stvarnog povećanja broja zaposlenih kao posljedice dodjele potpore za zapošljavanje) i uloženi sredstava odnosno iznosa potpore.

Cilj prikupljanja podataka o ostvarenim učincima je da se objektivno procijeni korištenje proračunskih sredstava i svrsishodnost sustava dodjele državnih potpora, te prikaže njihova uspješnost u postizanju zadanih ciljeva.

Sukladno novo uspostavljenom sustavu praćenja učinaka potpora, svaki davatelj državne potpore dužan je u obrascu koji je izradila Agencija prilikom dostave podataka za izradu godišnjeg izvješća o državnim potporama dostaviti Agenciji konkretne podatke o korištenju i učincima dodijeljenih državnih potpora.

Primjena propisa o državnim potporama

U 2012. godini Agencija je riješila ukupno **136 predmeta** u području državnih potpora, što je za 40 predmeta ili oko 42 % više nego u prethodnoj, 2011. godini.

U 2012. godini osobito je bila izražena savjetodavna uloga Agencije u pripremi programa odnosno u davanju mišljenja i tumačenja davateljima potpora u svezi ispravne primjene propisa o državnim potporama. Drugim riječima, razvidno je kako su s obzirom na približavanje članstva u EU, davatelji potpora počeli sve veću pozornost posvećivati pravilnoj provedbi pravila o dodjeli potpora koja su sadržana u više od pedeset propisa koji uređuju ovu pravnu materiju. Naime, **ukupan broj mišljenja, očitovanja i naputaka koje je dala Agencija se s 57 u 2011. godini, povećao na 99 u 2012. godini.**

Tablica 2. Broj riješenih predmeta u 2012. u području državnih potpora

Kategorija	Broj riješenih predmeta u 2012.
1. Programi državnih potpora	11
2. Pojedinačne državne potpore	26
I. UKUPNO	37
1. Prethodno obvezujuće mišljenje na zakon	1
2. Stručno mišljenje na zakon	7
3. Mišljenja i očitovanja na programe i pojedinačne državne potpore	30
4. Ostala očitovanja davateljima/korisnicima potpora	61
II. UKUPNO OSTALI PREDMETI:	99
UKUPNO	136

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Slijedeća značajka rada Agencije u 2012. godini kada se radi o odobravanju programa¹³⁷ ili pojedinačnih potpora¹³⁸ je prevaga broja predmeta koji se odnose na rješavanje pojedinačnih slučajeva prijedloga za dodjelu ili povrat državnih potpora u odnosu na programe državnih potpora.

Naime, u 2012. godini Agencija je ocjenjivala 11 programa državnih potpora, dok je taj broj u 2011. godini bio znatno viši, odnosno ocjenjivan je 21 program državnih potpora. Nasuprot tomu, u 2012. godini ocjenjivana je dodjela pojedinačnih potpora u 26 slučajeva, a u 2011. godini u 18 slučajeva. Radi se u osnovi o negativnom trendu koji ukazuje na to da davatelji potpora potiču dodjelu državnih potpora pojedinačnim poduzetnicima, a smanjuju broj programa usmjerenih na dodjelu potpora unaprijed nepoznatim korisnicima koji udovoljavaju kriterijima za korištenje potpora usmjerenih na horizontalne ciljeve, čime se, na jednoj strani, naglašava selektivan karakter potpora, a na drugoj, umanjuju pozitivni učinci potpora na gospodarski rast i povećanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Također, treba imati u vidu kako postupak ocjene pojedinačnih potpora zahtijeva znatno više vremena, pažnje i napora, i od davatelja potpore i od Agencije kao nadzornog tijela, kako bi u konačnici predložena potpora bila usklađena sa strogim propisima o dodjeli pojedinačnih potpora (primjerice za restrukturiranje). Drugim riječima, kada se radi o dodjeli pojedinačnih potpora, koje zbog svoje selektivnosti i prednosti koju osiguravaju korisnicima, osobito u slučaju velikih poduzetnika, u pravilu najviše narušavaju tržišno natjecanje, pa ih je nužno svesti na najmanju

¹³⁷ Programom državne potpore smatra se akt na temelju kojeg se, bez potrebe za dodatnim provedbenim mjerama, unaprijed neodređenim korisnicima državne potpore dodjeljuju pojedinačne državne potpore i akt na temelju kojeg se državna potpora koja unaprijed nije vezana uz poseban projekt dodjeljuje jednom ili više korisnika državne potpore na neodređeno vrijeme i/ili u neodređenom iznosu.

¹³⁸ Pojedinačnom državnom potporom smatra se državna potpora koja nije dodijeljena na temelju programa državne potpore uz obvezu dodatnog odobravanja.

moguću mjeru, potrebno je odrediti odgovarajuće kompenzacijske mjere, vlastiti doprinos i ostale uvjete kako bi se minimizirao negativan utjecaj na tržišno natjecanje, što čini upravo te postupke odobravanja najsloženijima i najdugotrajnijima.

1. Ocjena državnih potpora u 2012. godini

1.1. Državne potpore za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama

Potpore za sanaciju je mjera koja je vremenski ograničena i privremena, a mora biti vraćena. Njezin je primarni cilj osigurati održavanje poduzetnika u teškoćama na životu dok ne pripremi program restrukturiranja. Stoga je svrha potpore za sanaciju da poduzetniku koji je suočen sa značajnim pogoršanjem financijskog stanja koje se odražava u akutnoj krizi likvidnosti ili tehničkoj insolventnosti pruži potrebnu pomoć kako bi, ili pripremio održivi program restrukturiranja, ili pokrenuo druge aktivnosti usmjerene na opstanak ili izlazak s tržišta. Zato potpora za sanaciju, sukladno propisima, može trajati najviše šest mjeseci, a može sadržavati financijsku posudbu u obliku kredita ili jamstva, koji moraju biti vraćeni uz kamatnu stopu koja je barem usporediva s onom koja se naplaćuje na kredite tržišno „zdravim“ poduzetnicima, a naročito s referentnim kamatnim stopama. Strukturne mjere koje ne obilježava brzo djelovanje, kao primjerice bespovratno i automatsko sudjelovanje države u vlastitom kapitalu društva, ne mogu se financirati iz potpore za sanaciju.

Agencija je u 2012. odobrila mjere sanacije za *HNK Hajduk š.d.d.*, a za *Imunološki zavod d.d.* izmijenila rješenje, koje je donijela 20. listopada 2011. godine¹³⁹. Mjere sanacije u oba spomenuta slučaja odnose se na državnu potporu u obliku izdavanja državnog jamstva. Također, Agencija je 2011. odobrila i potporu za sanaciju za *Croatia Airlines d.o.o.*, ali je davatelj potpore odustao od te potpore pa je u srpnju 2012. godine Agencija ukinula odluku o dodjeli potpore za sanaciju ovom poduzetniku.

Potpore za sanaciju za HNK Hajduk

Agencija je odobrila državnu potporu za sanaciju sadržanu u jamstvu koje je Grad Split dao nogometnom klubu Hajduk za kreditno zaduženje kod dvije banke, u ukupnom iznosu od 30 milijuna kuna. U postupku odobravanja ovoga jamstva utvrđeno je da su zahtjev za davanjem odobrenja za izdavanje jamstva Grada Splita HNK-u Hajduk te ostala dostavljena dokumentacija, uključujući i Plan sanacije, izrađeni sukladno propisima o državnim potporama. No, potpora je odobrena uz pretpostavku ispunjavanja određenih uvjeta¹⁴⁰.

¹³⁹ Rješenje o ispravku rješenja od 20. listopada 2011., klasa: UP/I 430-01/2011-115/001 objavljeno u Narodnim novinama, broj 14/2012.

¹⁴⁰ Rješenje o odobrenju državne potpore, klasa: UP/I 430-01/12- 02/013 od 25. listopada 2012. objavljeno u Narodnim novinama, broj 131/2012.

Agencija je utvrdila da se, bez obzira na činjenicu što je jamstvo dano sportskom klubu, radi o poduzetniku odnosno korisniku potpore iz članka 3. Zakona o državnim potporama, budući da nogometni klub Hajduk obavlja gospodarsku djelatnost na tržištu kroz prihode od prodaje ulaznica, prodaje igrača, sponzorstava, najma prostora itd. Naime, u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i državnim potporama poduzetnikom se smatra svaka pravna i fizička osoba, bez obzira na njezin pravni oblik, vlasnika ili ustroj, koja obavlja gospodarsku djelatnost odnosno djeluje na tržištu.

Provedena je analiza Plana sanacije, koja je potvrdila da je HNK Hajduk poduzetnik u teškoćama koji nije u stanju vlastitim sredstvima odnosno sredstvima koje može pribaviti od vlasnika/dioničara spriječiti nove gubitke. Stoga je poduzetnik zatražio intervenciju države u obliku jamstva Grada Splita kako bi u roku od šest mjeseci, do izrade održivog plana restrukturiranja, osigurao tekuću likvidnost kako ne bi došlo do mogućeg pokretanja stečaja.

Sukladno propisima o dodjeli potpora za sanaciju¹⁴¹ Grad Split, kao davatelj potpore, u roku od šest mjeseci u obvezi je Agenciji dostaviti dokaz da je zajam vraćen u cijelosti odnosno da je jamstvo isteklo ili pak dostaviti održivi plan restrukturiranja poduzetnika. Također, odmah po odobrenju kredita, Grad Split Agenciji treba dostaviti ugovor ili drugi akt kojim osigurava naplatu kredita u slučaju da HNK Hajduk ne vrati u potpunosti kredit bankama, a banke naplate svoja potraživanja od Grada Splita kao jamca ili da ne izradi održivi program restrukturiranja.

Radi provedbe nadzora nad izvršenjem ovoga rješenja, Grad Split Agenciji je u obvezi dostavljati redovita mjesečna izvješća o uvjetima i namjeni korištenja kredita za koje je jamstvo izdano kao i o načinu podmirenja ostalih obveza koje dospijevaju za vrijeme provedbe procesa sanacije.

Potpore za sanaciju Imunološkog zavoda d.d.

Na zahtjev davatelja potpore, današnjeg Ministarstva zdravlja, Agencija je u listopadu 2011. donijela odluku o odobrenju potpore za sanaciju u obliku državnog jamstva Imunološkom zavodu d.d. Odobreno jamstvo u iznosu od 43,2 milijuna kuna je moglo biti korišteno za kreditno zaduženje kod komercijalnih banaka za podmirenje dospjelih tekućih troškova poslovanja tijekom razdoblja sanacije u trajanju od šest mjeseci, najkasnije do 20. travnja 2012.

Davatelj državne potpore¹⁴², u obvezi je bio Agenciji dostaviti ugovor o kreditu i odluku o izdavanju državnog jamstva najkasnije u roku od tri mjeseca od dana zaprimanja rješenja, a iz ugovora o kreditu je moralo biti vidljivo da je odobren po tržišnim uvjetima. Također, radi provedbe nadzora nad izvršenjem ovog rješenja, ministarstvo je bilo u obvezi dostavljati redovita mjesečna izvješća o uvjetima i namjeni korištenja kredita za koje je izdano državno jamstvo.

¹⁴¹ Odluka o objavljivanju pravila o dodjeli potpora za sanaciju i restrukturiranje (Narodne novine, broj 20/2007).

¹⁴² Naknadno je dogovoreno između ministarstava kako je davatelj potpore Ministarstvo gospodarstva.

Uz to, po isteku roka od šest mjeseci od odobrenja potpore za sanaciju, ministarstvo je bilo dužno dostaviti dokaz da je zajam vraćen u cijelosti i/ili da je jamstvo isteklo ili plan restrukturiranja Imunološkog zavoda.

No, budući da u predviđenim rokovima jamstvo odnosno kredit nije realiziran, na zahtjev davatelja Agencija je 12. ožujka 2012. donijela odluku sukladno kojoj navedeni rok od 6 mjeseci počinje teći od dana kada jamstvo bude stvarno i dodijeljeno poduzetniku¹⁴³.

Imunološkom zavodu d.d. državno jamstvo je odobreno 26. srpnja 2012..

Sanacija Croatia Airlinesa d.d.

U 2011. godini rješenjem Agencije poduzetniku Croatia Airlines d.d. bila je odobrena državna potpora za sanaciju u obliku državnog jamstva u iznosu od 57,7 milijuna USD¹⁴⁴.

Međutim, Agencija je 27. siječnja 2012. zaprimila obavijest Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture u kojem je stajalo da poduzetnik Croatia Airlines d.d. nije koristio državno jamstvo odobreno rješenjem od 27. rujna 2011.

Slijedom navedenog Agencija je 12. srpnja 2012. ukinula navedeno prethodno rješenje od 27. rujna 2011¹⁴⁵.

S obzirom na ovu odluku, prekinut je postupak sanacije, no i ministarstvo i poduzetnik su izvijestili Agenciju da će Croatia Airlines d.d., pristupiti procesu restrukturiranja te nastaviti sve potrebne radnje za izradu održivog programa restrukturiranja.

Državne potpore za restrukturiranje

Potpora za restrukturiranje može se dodijeliti uz uvjete poštivanja pravila o državnim potporama za restrukturiranje, koji se odnose na sljedeće:

- potpora za restrukturiranje se može dodijeliti isključivo **poduzetniku u teškoćama**,
- potpora za restrukturiranje poduzetnika u teškoćama može se dodijeliti na temelju **održivog programa (plana) restrukturiranja** iz kojeg proizlazi da će poduzetnik na kraju razdoblja restrukturiranja biti sposoban, bez daljnjih operativnih potpora, opstati na tržištu odnosno da će iz vlastitih prihoda moći podmiriti sve svoje rashode, uključujući i amortizaciju,

¹⁴³ Rješenje o ispravku rješenja od 20. listopada 2011., klasa: UP/I 430-01/2011-115/001 od 12. ožujka 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 41/2012.

¹⁴⁴ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/11-04/004 od 27. rujna 2011., objavljeno u Narodnim novinama, broj 142/2011.

¹⁴⁵ Rješenje Agencija, klasa: UP/I 430-01/11-04/004 od 12. srpnja 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 108/2012.

- **potpora mora biti svedena na minimum** odnosno poduzetnik u procesu restrukturiranja mora sudjelovati s vlastitim sredstvima koja trebaju osigurati njegovi vlasnici, sam poduzetnik prodajom nekretnina koje mu nisu u funkciji za održanje osnovne djelatnosti odnosno sredstvima dobivenih od komercijalnih banaka koja u sebi ne sadržavaju državnu potporu (npr. jamstvo države),
- iznos vlastitih sredstava odnosno **vlastitog doprinosa restrukturiranju** ovisi o veličini poduzetnika, pa konkretno, veliki poduzetnik mora osigurati najmanje 50 % ukupnih troškova restrukturiranja, dok je kod malog poduzetnika taj vlastiti doprinos 25 %,
- program restrukturiranja mora sadržavati **kompensacijske mjere**, odnosno obeštećenje konkurentima koji ne primaju takve potpore, a kako bi se osiguralo da potpora proizvode minimalne negativne učinke na tržište i tržišno natjecanje (primjerice, prodaja ili prijenos imovine, smanjenje kapaciteta i sl.). Ove mjere ovise o veličini državne potpore i sektora u kojem poduzetnik djeluje.

Potpore za restrukturiranje - Pounje trikotaža d.d.

Agencija je odobrila državnu potporu za restrukturiranje sadržanu u Programu restrukturiranja poduzetnika Pounje Trikotaža d.d. iz Hrvatske Kostajnice budući da su u predmetnom programu restrukturiranja sukladno pravilima bili ispunjeni svi uvjeti koje se odnose na opis uzroka koji su poduzetnika doveli u teškoće, način ponovne uspostave dugoročne održivosti, izbjegavanje prekomjernog narušavanja tržišnog natjecanja i vlastiti doprinos restrukturiranju¹⁴⁶. Predviđeno razdoblje u kojem će se provoditi mjere restrukturiranja navedeno u programu restrukturiranja je od 2009. - 2013. godine. Ukupni troškovi restrukturiranja utvrđeni su u iznosu od 10,4 milijuna kuna, od čega državna potpora ukupno iznosi 6,3 milijuna kuna. Vlastiti doprinos poduzetnika iznosi 4,2 milijuna kuna, što predstavlja 40 % ukupnih troškova restrukturiranja s obzirom da se radi se o srednjem poduzetniku.

Ovako dodijeljenu potporu za restrukturiranje poduzetnik će sukladno programu restrukturiranja koristiti za nova ulaganja u poboljšanje postojeće opreme te za unapređenje vlastite robne marke. S obzirom na kompensacijske mjere (smanjenje kapaciteta), ukupna godišnja proizvodnja poduzetnika, izražena u količinskim jedinicama, na kraju razdoblja restrukturiranja ne može iznositi više od 61 % proizvodnje iz 2007. godine kada poduzetnik nije bio u teškoćama.

Program restrukturiranja Pounja Trikotaže d.d. podržali su Ministarstvo gospodarstva te Ministarstvo financija, a sam je program na zahtjev Agencije u nekoliko navrata doradivan. Sukladno pravilima iz Odluke Vlade RH o objavljivanju pravila o državnoj potpore za sanaciju i restrukturiranje poduzetnik do završetka razdoblja restrukturiranja nema pravo na državne potpore koje nisu obuhvaćene predmetnim

¹⁴⁶ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/11-02/002 od 12. siječnja 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 40/2012.

programom restrukturiranja, te ne smije primati nove državne potpore za restrukturiranje nakon proteka barem deset godina od dana završetka razdoblja restrukturiranja.

Dubrovačko primorje d.d.

Agencija nije odobrila državnu potporu za restrukturiranje u slučaju poduzetnika Dubrovačko primorje d.d.¹⁴⁷ jer se nije radilo poduzetniku u teškoćama, kojima se jedino, sukladno Odluci o objavljivanju pravila o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje može dodijeliti spomenuta vrsta potpore¹⁴⁸.

Prijedlog za odobrenje potpore iz Plana restrukturiranja Dubrovačkog primorja Agenciji je uputila Državna agencija za sanaciju banaka (dalje u tekstu: DAB), a državna potpora za restrukturiranje trebala je biti dana u obliku pretvaranje duga od 38,4 milijuna kuna s osnove kredita u temeljni kapital ovog poduzetnika, te u obliku otpisa potraživanja s osnove zateznih kamata po tom kreditu u iznosu od 8,4 milijuna kuna. Riječ je o namjenskom kreditu za izgradnju Admiral Grand Hotela koji je ovom poduzetniku, putem Dubrovačke banke, 1997. godine odobrila Hrvatska banka za obnovu i razvoj. No, sanacijom Dubrovačke banke obveze po tom kreditu prenesene su na DAB. U slučaju dodjele potpore odnosno izvršene dokapitalizacije, DAB bi postao vlasnik 26,56 % dionica Dubrovačkog primorja, dok bi se vlasnički udjeli sadašnjih vlasnika, uglavnom fizičkih osoba, razmjerno smanjili.

Kako bi utvrdila zadovoljava li poduzetnik uvjete za dodjelu potpore za restrukturiranje, Agencija je analizirala rezultate poslovanja Dubrovačkog primorja, bilancu, račun dobiti i gubitka te ostale pokazatelja stanja ovog poduzetnika u proteklih nekoliko godina. Naime, državna potpora za restrukturiranje može se dodijeliti isključivo poduzetniku u teškoćama. **Poduzetnikom u teškoćama** smatra se posebno, sukladno točki 10. Odluke o objavljivanju pravila o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje, trgovačko društvo u kojem su barem neki članovi neograničeno odgovorni za dugove društva, ako je više od polovice kapitala prikazanog u financijskim izvještajima trgovačkog društva nestalo, a više od četvrtine tog kapitala izgubljeno u prethodnih dvanaest mjeseci. Također, poduzetnik se smatra poduzetnikom u teškoćama i ako temeljem nacionalnih propisa ispunjava uvjete za pokretanje stečajnog postupka odnosno smanjuje mu se prihod, a rastu gubici i dug.

Dubrovačko primorje d. d. se sukladno navedenim odredbama propisa o potporama nije se moglo smatrati poduzetnikom u teškoćama jer ostvaruje rast ukupnog prihoda i dobiti, a svi gubici u poslovanju, ostvareni zaključno s 2009. godinom, pokriveni su iz kapitalnih rezervi. Istodobno, kapital i rezerve poduzetnika u razdoblju od 2009. – 2011. godine imali su trend rasta. Agencija je također utvrdila da plan restrukturiranja koji je dostavio poduzetnik ne sadrži ni druge mjere koje bi, sukladno propisima,

¹⁴⁷ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/11-59/001 od 3. srpnja 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 102/2012.

¹⁴⁸ Narodne novine, broj 20/2007.

trebao sadržavati plan restrukturiranja poduzetnika u teškoćama, kao što su unutarnje odnosno organizacijsko restrukturiranje, vlastiti doprinos poduzetnika ili njegovih vlasnika procesu restrukturiranja, kompenzacijske mjere i slično. Upravo suprotno, planom je predviđeno širenje i modernizacija poslovanja za što se, prema propisima o dodjeli potpora za restrukturiranje, moraju koristiti ili vlastita sredstva poduzetnika i njegovih vlasnika ili sredstva pribavljena na tržištu kapitala, a ne državne potpore za restrukturiranje.

U 2012. Agencija je obustavila vođenje tri postupka restrukturiranja koji su započeli u 2011., jer joj davatelji državnih potpora i korisnici potpora tijekom vođenja postupka nisu dostavili potrebnu dokumentaciju iz koje bi bilo vidljivo jesu li ispunjeni uvjeti iz relevantne odluke Vlade RH o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama ili su pak davatelji potpora odustali od vođenja daljnjeg postupka. Riječ je o poduzetniku *Orljava d.o.o.*, gdje je zahtjev za dodjelom državne potpore za restrukturiranje podnesen od strane Ministarstva gospodarstva, poduzetniku *Varteks d.d.*, također od strane Ministarstva gospodarstva, i o poduzetniku *Grupa Brestovac, drvna industrija* gdje je zahtjev za dodjelom državne potpore za restrukturiranje podnijelo Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva¹⁴⁹.

Potpore za restrukturiranje hrvatskih brodogradilišta

Proces restrukturiranja pet velikih hrvatskih brodogradilišta (*Brodograđevna industrija d.d. iz Splita i BSO d.o.o. iz Splita, Brodotrogir d.d. iz Trogira, Brodograđevna industrija 3. MAJ d.d. iz Rijeke te Brodogradilište Kraljevica d.d. iz Kraljevice*) započeo je 2006. godine kada je Agencija odobrila potpore za sanaciju tih brodogradilišta u ukupnom iznosu od 4,2 milijarde kuna. Tijekom 2007. i 2008. godine tadašnje uprave brodogradilišta, uključivo i brodogradilišta *Uljanik d.d. iz Pule* izradile su, a Ministarstvo gospodarstva Agenciji na ocjenu dostavilo programe restrukturiranja. No, kako oni nisu sadržavali dokaze o budućoj tržišnoj održivosti, nisu mogli biti niti odobreni. Stoga je Vlada Republike Hrvatske u svibnju 2008. godine donijela odluku o privatizaciji svih 6 brodogradilišta (i *Uljanika* koji nije bio obuhvaćen sanacijom). S obzirom na to, postupak ocjene programa restrukturiranja obustavljen je do odabira najpovoljnijih ponuda za kupnju brodogradilišta i nastavljen je tek 2010. godine kada su potencijalni privatni investitori, odabrani temeljem javnog natječaja, dostavili nove planove restrukturiranja na ocjenu. Agencija je tijekom 2011. godine, nakon provedenog postupka ocjene programa restrukturiranja svakog pojedinog brodogradilišta, donijela rješenja o odobrenju potpora za restrukturiranje s

¹⁴⁹ Rješenja Agencije kako slijedi: rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/2011-02/003 od 30. studenog 2012.; rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/2011-02/006 od 30. studenog 2012., i rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/2011-81/002 od 25. listopada 2012.

izuzetkom brodogradilišta *Uljanik d.d.*, za kojeg je ocijenjeno da se više ne nalazi u teškoćama¹⁵⁰.

Istodobno, restrukturiranje velikih hrvatskih brodogradilišta bilo je predmet pregovora Republike Hrvatske o stjecanju članstva u Europskoj uniji te su Agencija i Europska komisija u tom procesu međusobno surađivale. Stoga su sastavni dio Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (dalje u tekstu i: Ugovor o pristupanju)¹⁵¹ i uvjeti koji se odnose na dodjelu potpora za restrukturiranje, ocjena održivosti tih programa, kompenzacijske mjere, vlastiti doprinos brodogradilišta i investitora u troškovima restrukturiranja i slično, a sadržani su u Prilogu VIII. Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji¹⁵².

Međutim, nakon što su odobreni programi restrukturiranja, ni u 2011., a niti u 2012. nije provedena privatizacija brodogradilišta, već je za *Brodotrogir d.d.* proveden novi odabir investitora, za *Brodogradilište d.d. Kraljevica* je u srpnju 2012. otvoren stečaj, za *3. MAJ d.d.* ponudu je podnio *Uljanik Brodogradilište d.d. Pula*, a za *Brodosplit i BSO* i nadalje je ostao isti investitor, odnosno *DIV d.o.o.* iz Samobora.

Nastavno na novonastalo stanje, u srpnju 2012. Ministarstvo gospodarstva kao davatelj potpore je Agenciji dostavilo na odobravanje Dodatak Programu restrukturiranja *Brodograđevne industrije Split d.d.* koji je izradio investitor *DIV-a d.o.o.*

Dakle, program restrukturiranja je izmijenjen odnosno pripremljen je navedeni Dodatak programu restrukturiranja iz razloga promijenjenih okolnosti odnosno povećanja troškova restrukturiranja i državnih potpora koji su nastali u razdoblju od odobrenja Programa restrukturiranja, 13. listopada 2011. godine, do trenutka izrade Dodatka Programu restrukturiranja, koji je istodobno dostavljen, sukladno Prilogu VIII. Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji i Europskoj komisiji na ocjenu.

¹⁵⁰ Rješenje Agencije kojim su odobrene potpore za restrukturiranje za *Brodotrogir d.d.*, klase: UP/I 430-01/2007-02/014 od 27. rujna 2011., Narodne novine, broj: 21/2012., rješenje Agencije kojim su odobrene potpore za restrukturiranje *Brodograđevne industrije Split d.d.* (uključivo i *BSO d.o.o.*), klase: UP/I 430-01/2007-02/013 od 13. listopada 2011., Narodne novine, broj: 17/2012., i ispravak rješenja Agencije od 22. prosinca 2011., Narodne novine, broj: 17/2012., rješenje Agencije kojom su odobrene potpore za restrukturiranje brodogradilišta *3. Maj d.d.*, klase: UP/I 430-01/2007-02/012 od 13. listopada 2011., Narodne novine, broj 34/2012., i rješenje Agencije kojim su odobrene potpore za restrukturiranje za brodogradilište *Kraljevica d.d.*, klase: UP/I 430-01/2007-02/015 od 13. listopada 2011., Narodne novine, broj: 13/2012.

¹⁵¹ Narodne novine - Međunarodni ugovori br. 2, od 28. 3. 2012.

¹⁵² Sukladno propisima o državnim potporama za restrukturiranje te Sporazumu o međusobnim pravima i obvezama vezano uz ukupno ograničenje proizvodnje od 2011. do 2020. za svako pojedino brodogradilište je određeno kako sanacija i restrukturiranje započinju 1. ožujka 2006. godine odnosno da se sve potpore dodijeljene brodogradilištima od toga dana smatraju potporama za restrukturiranje. Utvrđen je vlastiti doprinos restrukturiranju koji niti za jedno brodogradilište nije niži od 40 % ukupnih troškova restrukturiranja, određene su i kvantificirane kompenzacijske mjere, kako u pogledu smanjivanja proizvodnih kapaciteta, tako i ukupne godišnje proizvodnje u narednom razdoblju od deset godina počevši od 1. siječnja 2011. godine, određeno je da trajanje provedbe programa restrukturiranja ne može biti duže od pet godina te su utvrđeni ostali uvjeti i mjere koje brodogradilišta i investitori moraju ispuniti u provedbi procesa restrukturiranja.

Tijekom srpnja i kolovoza 2012. godine odvijala se suradnja i komunikacija između Agencije i Ministarstva gospodarstva, na jednoj strani, i Europske Komisije, na drugoj, u svezi s dostavljenim Dodatkom Programa restrukturiranja. Ubrzo je Europska komisija, polazeći od odredaba Priloga VIII. Akta iz Ugovora, 16. kolovoza 2012. godine donijela i odluku o odobrenju Dodatka Programu restrukturiranja *BI Split d.d. (C(2012) 5692 final - State Aid No. HT-3271 – Pre-accession Croatia – Restructuring of the shipbuilding companies Brodograđevna Industrija Split dioničko društvo, Split and Brodopsplit – Brodogradilište specijalnih objekata društvo s ograničenom odgovornošću, Split)*.

Slijedom navedenog, Agencija je donijela odluku da više ne postoje pravne pretpostavke za daljnje vođenje postupka od strane Agencije, te je 30. rujna 2012. doneseno rješenje kojim se obustavlja postupak davanja prethodnog odobrenja na spomenuti Dodatak Programu restrukturiranja *Brodograđevne Industrije Split d.d.*

Naime, daljnje vođenje postupka bilo bi nesvrishodno i neekonomično budući da je, sukladno članku 36. Akta o pristupanju¹⁵³ Ugovora o pristupanju, koji između ostalog uređuje i nadležnost Europske komisije u području restrukturiranja hrvatske brodogradnje i koji se primjenjuje od dana potpisivanja Ugovora o pristupanju, odnosno od 9. prosinca 2011., Europska komisija odobrila Dodatak Programu restrukturiranja *Brodograđevne Industrije Split d.d.*¹⁵⁴

Drugim riječima, Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji potpisan je 9. prosinca 2011. godine, a potvrđen je od strane Hrvatskog sabora 9. ožujka 2012. godine, te je objavljen u Narodnim novinama – Međunarodni ugovori, 28. ožujka 2012. godine, a stupa na snagu 1. srpnja 2013. godine pod uvjetom da su sve isprave o ratifikaciji položene prije tog datuma, kako to proizlazi iz članka 3. stavka 3. Ugovora o pristupanju. No, u članku 3. stavku 5. Ugovora o pristupanju navedeno je da se neovisno o njegovom stupanju na snagu, članak 36. Akta o pristupanju primjenjuje od dana od potpisivanja Ugovora, dakle od 9. prosinca 2011. godine.

Iz članka 36. stavka 1. spomenutog Akta o pristupanju također proizlazi da Europska komisija pozorno prati sve obveze koje je Hrvatska preuzela u pregovorima o pristupanju, uključujući one koje se moraju ispuniti prije ili do dana pristupanja. U članku 36. stavku 1. trećem podstavku Akta o pristupanju određeno je, između ostaloga, da je dodatno praćenje od strane Europske komisije usmjereno na obveze u području politike tržišnog natjecanja, uključujući restrukturiranje brodograđevne industrije iz Priloga VIII. Akta o pristupanju pod naslovom Obveze koje je preuzela Republika Hrvatska u vezi s restrukturiranjem hrvatske brodograđevne industrije (iz članka 36. stavka 1. trećeg podstavka Akta o pristupanju), u kojem je navedeno da se sve naknadne izmjene planova restrukturiranja brodogradilišta podnose Europskoj komisiji na prihvatanje.

¹⁵³ Akt o uvjetima pristupanja Republike Hrvatske i prilagodbama Ugovora o Europskoj uniji, Ugovora o funkcioniranju Europske unije i Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju.

¹⁵⁴ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/2012-02/009 od 30. kolovoza 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

1.2. Državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije

Uvjeti za dodjelu državnih potpora za istraživanje i razvoj i inovacije uređeni su Odlukom o objavljivanju pravila o potporama za istraživanje i razvoj i inovacije¹⁵⁵ i Odlukom o objavljivanju općih pravila o skupnim izuzećima u području državnih potpora¹⁵⁶. Cilj koji odražavaju odredbe iz navedenih odluka je poticanje istraživanja i razvoja i inovacija radi povećanja ekonomske učinkovitosti i to otklanjanjem jasno definiranih tržišnih nedostataka koji stoje na putu ostvarenja optimalne razine istraživanja i razvoja.

Osnovna područja odnosno aktivnosti za koje se dodjeljuje ova kategorija državnih potpora odnose se na temeljno istraživanje, primijenjeno istraživanje, razvojno istraživanje i inovacije.

Opravidanima se, u mjeri u kojoj se koriste za projekt istraživanja, smatraju troškovi: rada zaposlenih istraživača, tehničara i ostalih; za instrumente i opremu; za zgrade i zemljište; za istraživanje, koje se provodi temeljem ugovora, tehničkog znanja i patenata, koji se pribavljaju ili ustupaju licencom od drugih strana po tržišnoj cijeni, pod uvjetom da se te transakcije obavljaju sukladno uobičajenoj poslovnoj praksi; za savjetodavne i slične usluge; za dodatne opće i ostale operativne troškove.

Dopušteni intenziteti potpora su za temeljno istraživanje do 100 % opravdanih troškova; primijenjeno istraživanje do 70 % opravdanih troškova za male poduzetnike, 60 % za srednje poduzetnike i 50 % za velike poduzetnike. Za razvojno istraživanje do 45 % opravdanih troškova za male poduzetnike, do 35 % za srednje poduzetnike i do 25 % za velike poduzetnike. Za studije tehničke izvedivosti - za troškove studija koje su priprema primijenjenom istraživanju malim i srednjim poduzetnicima do 75 % opravdanih troškova, odnosno 65 % velikim poduzetnicima, te za studije koje su priprema razvojnom istraživanju malim i srednjim poduzetnicima do 50 % opravdanih troškova odnosno 40 % velikim poduzetnicima.

Potpore se mogu dodijeliti i za izradu studije o tehničkoj izvedivosti, za pokrivanje troškova zaštite prava industrijskog vlasništva za male i srednje poduzetnike, mladim poduzetnicima koji se bave inovacijama, za inovacije procesa i organizacije poslovanja u sektoru pružanja usluga, za savjetodavne usluge o inovacijama i za usluge koje potiču inovacije, za unajmljivanje visoko stručnog kadra te za inovacijske klastere.

¹⁵⁵ Narodne novine, broj 84/2007.

¹⁵⁶ Narodne novine, broj 37/2009.

Potpore Poslovno inovacijskoj agenciji Bicro

Agencija je u 2012. godini odobrila nekoliko programa potpora za istraživanje i razvoj i inovacije, među kojima treba izdvojiti Program potpora za poticanje inovacijsko-tehnološkog sustava Poslovno inovacijske agencije Bicro¹⁵⁷.

Nakon dugotrajnog usklađivanja ovog programa s pravilima o potporama za istraživanje i razvoj i inovacije¹⁵⁸, niza provedenih konzultacija s europskim institucijama i nacionalnim tijelima, počevši od nadležnog ministarstva do zagrebačkog sveučilišta i drugih zainteresiranih ovaj program, koji se, između ostalog, financira i sredstvima iz EU fondova, odobren je od strane Agencije. Naime, doneseno je rješenje kojim se odobrava državna potpora Bicro za male i srednje poduzetnike za primijenjena i razvojna istraživanja, studije tehničke izvedivosti, pokrivanje troškova zaštite prava industrijskog vlasništva, usluge savjetovanja za inovacije i za usluge podrške inovacijama, te za unajmljivanje visokokvalificiranog osoblja.

Instrument državne potpore odnosno oblik u kojem će potpore biti stavljene na raspolaganje korisnicima za primijenjena i razvojna rješenja jesu subvencije i povratni predujam, a kod ostalih kategorija istraživanja i gore navedenih aktivnosti instrument potpore su subvencije. Kod povratnog predujma radi se o zajmu koji je projektu isplaćen u jednoj ili više rata, a uvjeti njegovog povrata ovise o rezultatu projekta istraživanja, razvoja i inovacija. Niti jedna od navedenih potpora (subvencija ili povratni predujam) ne mogu se dodijeliti poduzetnicima u teškoćama, kao što je to općenito slučaj s potporama kojima se potiču horizontalni ciljevi.

Program se primjenjuje zaključno do 31. prosinca 2013. godine, a ukupna sredstva za provedbu programa iznose za 2012. godinu 32.195.800 kn, dok za 2013. godinu iznose 71.187.600 kn.

Državne potpore u predmetnom programu mogu se zbrajati sa svim drugim potporama sve dok se te mjere potpora tiču različitih opravdanih troškova koje je moguće utvrditi, ali se ne smiju zbrajati s drugom potporom ili s bilo kakvim drugim oblikom financiranja od strane EU u svezi s istim opravdanim troškovima, uz djelomično ili potpuno preklapanje, ako bi takvo zbrajanje za rezultat imalo prelaženje najvišeg intenziteta potpore ili iznosa potpore koji se primjenjuje na tu kategoriju potpora. Pri određivanju poštuju li se pragovi pojedinačne prijave, uzima se u obzir ukupan iznos mjera javne pomoći za potpomognutu djelatnost ili projekt, bez obzira na to financira li se ta pomoć iz lokalnih, regionalnih, nacionalnih ili EU izvora.

Osim korisnika državne potpore, malih i srednjih poduzetnika, korisnici sredstava mogu biti i istraživačke organizacije koje se ne smatraju korisnikom državne potpore sukladno ZDP-u jer su ispunjeni uvjeti iz točke 3.2.1. i 3.2.2. Odluke o objavljivanju pravila o potporama za istraživanje i razvoj i inovacije, a to su javne ustanove (javni

¹⁵⁷ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/12-02/002 od 3. srpnja 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 83/2012.

¹⁵⁸ Odluka o objavljivanju pravila o potporama za istraživanje i razvoj i inovacije (Narodne novine, broj 84/2007).

istraživački instituti, sveučilišta, fakulteti i druge visokoškolske organizacije), koje provode primijenjena ili razvojna istraživanja i šire rezultate putem predavanja, objavljivanja ili transfera tehnologije, pri čemu se sva dobit ponovno ulaže u te djelatnosti, te u slučaju kada istraživačke organizacije istraživanja obavljaju u korist poduzetnika na način da izvršavaju uslugu za poduzetnika koji je nalogodavatelj, uz uvjet da istraživačka organizacija provodi istraživanje po tržišnoj cijeni ili cijeni koja odražava sveukupne troškove usluge uvećane za uobičajenu maržu.

U sklopu potprograma Techro, tehnološko inovacijski centri koji se grade odnosno financiraju iz sredstava navedenog potprograma pružat će širok spektar usluga poput iznajmljivanja prostora, opreme i laboratorija, te konzultantskih i edukacijskih usluga prema stanarima i ostalim klijentima i to isključivo po tržišnim cijenama, a opravdani troškovi podijeljeni su u tri kategorije: priprema projekata za financiranje iz strukturnih fondova EU, osnivanje i razvoj postojeće infrastrukture te izgradnja nove infrastrukture. Obveza je Bicra Agenciji dostavljati godišnja izvješća o dodijeljenim državnim potporama temeljem ovoga programa.

Program potpora za znanstveno-istraživačke projekte Fonda „Jedinstvo uz pomoć znanja“

Na zahtjev Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta – davatelja potpore, Agencija je odobrila i državnu potporu u obliku subvencije u ukupnom iznosu od 11.550.000 kuna za male, srednje i velike poduzetnike za temeljna, primijenjena i razvojna istraživanja sadržana u Programu potpora za znanstveno-istraživačke projekte kroz Fond „Jedinstvo uz pomoć znanja“¹⁵⁹.

Spomenuti program obuhvaća četiri zasebne cjeline: „Znanstvena suradnja“, „Povezivanje znanstvenika“, „Moje prvo istraživanje“ i „Istraživanje u gospodarstvu i akademiji“, a opravdani troškovi svakog pojedinog potprograma odgovaraju opravdanim troškovima za temeljna, primijenjena i razvojna istraživanja sukladno Odluci o objavljivanju pravila o potporama za istraživanje i razvoj i inovacije¹⁶⁰.

Državna potpora iz ovog programa ne može se dodijeliti poduzetnicima u teškoćama, a nadležno ministarstvo je u obvezi dostavljati Agenciji izvješće o korištenju potpore za sve vrijeme korištenja potpore. Trajanje programa je do 31. prosinca 2013. godine.

1.3. Regionalne potpore

Propisi o dodjeli regionalnih potpora¹⁶¹, odnosno potpora za ulaganja i novo zapošljavanje vezano uz ta ulaganja, dopuštaju značajno podupiranje područja i regija koje zaostaju u gospodarskom razvoju ili imaju iznadprosječnu nezaposlenost.

¹⁵⁹ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/12-02/008 od 25. listopada 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 129/2012.

¹⁶⁰ Narodne novine, broj 84/2007.

¹⁶¹ Odluka o objavljivanju pravila o regionalnim potporama (Narodne novine, broj 58/2008).

Stoga se dodjelom regionalnih potpora promiče širenje, modernizacija i raznolikost gospodarskih aktivnosti poduzetnika sa sjedištem u tim područjima te potiče nove poduzetnike na investiranje u tim područja. Regionalne potpore, se međutim, mogu dodijeliti u skladu s kartom regionalnih potpora¹⁶².

Početna ulaganja odnose se na ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu poduzetnika kao što su: osnivanje novog poduzetnika, proširenje poslovanja postojećeg poduzetnika, proširenje postojećeg proizvodnog programa i cjelokupna promjena proizvodnog procesa postojećeg poduzetnika.

Potpore za početna ulaganja izračunava se kao postotak vrijednosti investicije. Ta se vrijednost utvrđuje temeljem ukupnih troškova (standardna osnovica) koji se odnose na ulaganja u zemljište, zgrade i postrojenja/opremu. Opravdani troškovi također mogu uključivati određene kategorije nematerijalnih ulaganja koja se odnose na ulaganja u nabavu patenata, licenci, tehnološkog znanja ili stručnog znanja (*know-how*) koje nije zaštićeno patentom. Osnovno je da nematerijalna ulaganja predstavljaju amortizirajuću imovinu koja mora biti iskazana u bilanci primatelja regionalne potpore najmanje tri godine.

Regionalnim se potporama potiče otvaranje novih radnih mjesta koja su vezana za konkretan investicijski projekt odnosno koja su povezana s izvršenjem projekta početnog ulaganja.

Gornja granica odnosno intenzitet regionalne potpore ne smije premašiti 50 % opravdanih troškova, ali se za male poduzetnike može uvećati za 20 %, a za srednje poduzetnike za 10 %.

Agencija je u 2012. odobrila regionalne državne potpore na zahtjev **Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost** kao davatelja potpore, i to za sljedeće poduzetnike: **Brković d.o.o.**, **Sveta Nedjelja**¹⁶³, **Biodizel Vukovar d.o.o.**¹⁶⁴ i **Yitres d.o.o.**, **Donji Kneginec**¹⁶⁵.

Radi se o naknadnom odobrenju potpora koje su dodijeljene bez odobrenja Agencije. Državne potpore dodijeljene bez prethodnog odobrenja Agencije su nezakonite i Agencija je u takvim slučajevima ovlaštena naložiti povrat iznosa iskorištene državne potpore uvećan za iznos kamata. No, iznimno, članak 14. Zakona o državnim potporama omogućuje Agenciji da u posebnom opravdanim slučajevima donese naknadno odobrenje državne potpore, ako utvrdi da je predmetna potpora sukladna propisima o državnim potporama.

¹⁶² Odluka o karti regionalnih potpora (Narodne novine, broj 52/2008).

¹⁶³ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/11-83/002 od 25. listopada 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 128/2012.

¹⁶⁴ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/11-83/003 od 4. listopada 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 121/2012.

¹⁶⁵ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/11-83/006 od 20. listopada 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 137/2012.

S obzirom na navedeno, Agencija je u provedenom postupku naknadnog odobrenja državne potpore, za sva tri slučaja dodjele potpora spomenutim poduzetnicima, a temeljem podataka i dokumentacije koju joj je dostavio Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, te usmene rasprave na kojoj su sudjelovali i korisnici potpora, utvrdila da je riječ o sredstvima koja su dodijeljena kao državna potpora te da se na te slučajeve mogu primijeniti propisi o regionalnim potporama. Radi se o potpori u obliku subvencije kamate koja je bila namijenjena za ulaganja u izgradnju različitih pogona u cilju proširenja postojeće djelatnosti koja se odnose na ulaganja za reciklažu plastičnih masa iz otpada, liniju za proizvodnju biogoriva i ulaganja u pročištač otpadnih voda. Također, iznosi danih potpora na temelju ukupnih opravdanih troškova svakog od navedenih projekata bili su značajno manji od dopuštenih gornjih granica potpora koji su predviđeni propisima o regionalnim potporama. Stoga su donesena rješenja o naknadnom odobrenju već ranije dodijeljenih državnih potpora.

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost - Zahtjev za naknadno odobrenje državne potpore dodijeljene poduzetniku Ytres d.o.o. iz Donjeg Kneginca

Agencija je u postupku naknadnog odobrenja, ocjenjivala državnu potporu u iznosu od 1,7 milijun kuna koju je 20. prosinca 2006. godine poduzetniku Ytres d.o.o. za proizvodnju ženskih čarapa, sa sjedištem u Donjem Knegincu, u obliku subvencije na kamatnu stopu dodijelio Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost bez prethodnog odobrenja Agencije. Zahtjev za naknadno odobrenje ove potpore Agenciji je Fond uputio u lipnju 2011. godine navodeći kako je prije dodjele potpore propustio zatražiti prethodno odobrenje Agencije, jer je bilo potrebno žurno realizirati financijski plan, odnosno projekte od državnog interesa za Republiku Hrvatsku i potaknuti regionalni razvoj. Državne potpore dodijeljene bez prethodnog odobrenja Agencije su nezakonite i Agencija je u takvim slučajevima ovlaštena naložiti povrat potpore uvećan za iznos kamata. No, Zakon o državnim potporama omogućuje Agenciji da naknadno odobri takvu državnu potporu ako utvrdi da je ona sukladna propisima o državnim potporama.

U konkretnom slučaju, Agencija je u provedenom postupku naknadnog odobrenja državne potpore temeljem podataka i dokumentacije koju je dostavio Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te usmene rasprave na kojoj je sudjelovao i korisnik, utvrdila da je riječ o regionalnoj potpori te da se na nju mogu primijeniti propisi o regionalnim potporama, jer se radi o potpori u obliku subvencije kamate na kredit, koja je bila namijenjena za ulaganje u izgradnju pogona pročištača otpadnih voda u poslovnoj zoni Kneginec, u cilju proširenja postojeće proizvodnje.

Intenzitet potpore koja je dodijeljena poduzetniku Ytres iznosi 7,3 % od ukupno dozvoljenih opravdanih troškova projekta, a propisi o regionalnim potporama manje razvijenim područjima omogućuju da intenzitet kod te vrste potpora za velikog poduzetnika u području sjeverozapadne Hrvatske iznosi do najviše 40 % opravdanih troškova ulaganja.

Stoga je Agencija donijela rješenje kojim se tom poduzetniku naknadno odobrava dodjela državne potpore od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u iznosu od 1,7 milijuna kuna¹⁶⁶.

1.4. Državne potpore za kulturu

Državne potpore mogu se dodjeljivati poduzetnicima koji djeluju u kulturi i to za: promicanje kulture i očuvanje baštine, audiovizualnu djelatnost, nakladništvo i sektoru pružanja javne radiodifuzijske usluge odnosno javnoj televiziji.

U 2012. godini, programi potpora u kulturi koje je ocjenjivala Agencija odnosili su se na dodjelu državnih potpora kinematografskoj i audiovizualnoj djelatnosti. Radi se o četiri različita programa, tri na nacionalnoj razini i jednom za koji je sredstva osigurao Grad Zagreb. Propisi o državnim potporama kinematografskoj i ostaloj audiovizualnoj djelatnosti¹⁶⁷ dopuštaju dodjelu potpora pod uvjetom da se radi o kulturnom proizvodu sukladno nacionalnim kriterijima svake države članice EU, a intenzitet potpore se u pravilu ograničava na 50 % proračuna proizvodnje, a u slučaju proizvodnje filma i programa s teškim sadržajem odnosno onog s niskim proračunom, taj se intenzitet može i povećati.

Pravilnik o poticanju ulaganja u proizvodnju audiovizualnih djela

Ministarstvo kulture je sukladno Pravilniku o poticanju ulaganja u proizvodnju audiovizualnih djela predvidjelo sredstva u iznosu od 40.000.000 kuna za razvoj ove djelatnosti. Agencija je predloženi program potpora odobrila¹⁶⁸. Program se odnosi na proizvodnju audiovizualnih djela odnosno igrani, dokumentarni, animirani i televizijski film ili televizijsku seriju. Ukupan iznos od 40 milijuna kuna podijeljen je na dvije godine, za razdoblje od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2013. godine, a odobravat će se u obliku subvencija. Davatelj potpore je Ministarstvo kulture preko Hrvatskog audiovizualnog centra.

Razvoj, proizvodnja, promocija i distribucija te prikazivanje audiovizualnih djela su temeljem Zakona o audiovizualnim djelatnostima utvrđene kao djelatnosti od interesa za Republiku Hrvatsku, što je uobičajeni pristup i u ostalim članicama Europske unije, a sustavno poticanje razvoja vlastite kinematografske produkcije omogućuje i dobro razrađen sustav državnih potpora. Stoga svrha dodjele potpora sukladno ovom programu nije samo poticanje razvoja projekata s područja filmskih i audiovizualnih djelatnosti i stvaranje povoljnijih uvjeta razvoja hrvatskog i europskog kulturnog proizvoda, nego i poticanje filmske i televizijske produkcije u svrhu gospodarskog napretka Hrvatske. Naime, potpore su jedan od oblika privlačenja strane produkcije odnosno i na taj način se stvaraju preduvjeti da Hrvatska postane relevantna

¹⁶⁶ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/11-83/006 od 20. studenog 2012. objavljeno u Narodnim novinama, broj 137/2012.

¹⁶⁷ Odluka o objavljivanju pravila o državnoj potpori kinematografskoj i ostaloj audiovizualnoj djelatnosti (Narodne novine, broj 46/2008).

¹⁶⁸ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/11-03/002 od 14. veljače 2012. objavljeno Narodnim novinama, broj 26/2012.

destinacija za proizvodnju filmova i televizijskih serija. To, konkretno, doprinosi razvoju hrvatskog audiovizualnog sektora, otvara mogućnosti obrazovanja i stručnog usavršavanja iz područja audiovizualnih djelatnosti, te povećava hrvatsku međunarodnu konkurentnost.

Sukladno predmetnom pravilniku, intenzitet potpore iznosi 20 % opravdanih troškova proizvodnje pojedinog audiovizualnog djela nastalog u RH, ali ne smije premašiti četiri milijuna kuna po pojedinom projektu. Istodobno, pojedini korisnik, uz ovu državnu potpore, za iste opravdane troškove, može ostvariti i ostale državne potpore uključujući potpore male vrijednosti eventualno dodijeljene za isti projekt, s tim da njihov ukupni iznos ne prelazi više od 50 % opravdanih troškova proizvodnje pojedinog audiovizualnog djela. No, ako se radi o proizvodnji teškog audiovizualnog djela ili djela niskog proračuna, taj iznos ne može prijeći 80 % opravdanih troškova. Opravdani troškovi, između ostaloga, obuhvaćaju troškove otkupa, primjerice, arhivskog materijala ili autorskih prava, troškove najma, troškove režije, produkcije, glumaca, scenarista, kaskadera, kamere, svijetla, zvuka itd. Državna potpora ne može se dodijeliti za promidžbena i/ili komercijalna komunikacijska audiovizualna djela, djela koja promiču nasilje, rasizam, govor mržnje i pornografski sadržaj, te djela koja promiču ponašanja u suprotnosti javnog zdravlja, zaštite ljudskih prava, javne sigurnosti, za dnevne drame (tzv. sapunice) i situacijske komedije (tzv. sitcom). Korisnici potpora mogu biti svi poduzetnici (mali, srednji i veliki) registrirani u Republici Hrvatskoj za proizvodnju audiovizualnih djela.

Program državne potpore za dodjelu sredstava za promicanje audiovizualnog stvaralaštva

Radi se također o programu državnih potpora namijenjenih razvoju filma, s proračunom od 100 milijuna kuna za dvije godine, koji je Agencija odobrila na zahtjev Hrvatskog audiovizualnog centra¹⁶⁹. Program državne potpore za dodjelu sredstava za promicanje audiovizualnog stvaralaštva predviđa dodjelu subvencija, uz posebne uvjete: državna potpora može iznositi najviše do 50 % opravdanih troškova proizvodnje pojedinog audiovizualnog djela, uključujući i ostale državne potpore odnosno potpore male vrijednosti za iste opravdane troškove, dodijeljene od ostalih davatelja državne potpore neovisno o njihovoj razini, osim iznimno u slučaju teškog (zahtjevnog) i audiovizualnog djela niskog proračuna, pri čemu se intenzitet državne potpore može povećati do najviše 80 % opravdanih troškova. Kao i u ostalim slučajevima poticanja audiovizualnog stvaralaštva, državna potpora ne može se dodijeliti poduzetnicima u teškoćama. Program potpora odnosi se na razdoblje od 20. studenog 2012. do 31. prosinca 2014. godine, a sredstava se dodjeljuju temeljem raspisanih javnih poziva. Da bi pojedino audiovizualno djelo uopće moglo dobiti državnu potporu, isto mora zadovoljiti kvalifikacijski test, koji predviđa sustav bodovanja kulturnog sadržaja takvog djela. Takvo vrednovanje provodi Umjetničko vijeće sastavljeno od nezavisnih umjetničkih savjetnika.

¹⁶⁹ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/12-02/004 od 20. studenoga 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 131/2012.

Cilj i namjena programa je sustavno poticanje audiovizualnog stvaralaštva, radi očuvanja hrvatske kulturne raznolikosti, a što je utvrđeno kao i jedan od prioriteta hrvatske kulturne politike

Program raspodjele sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija

Na zahtjev Agencije za elektroničke medije Agencija je ocjenjivala državne potpore sadržane u Programu raspodjele sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, kojim je predviđena raspodjela 62 milijuna kuna poduzetnicima koji djeluju na području elektroničkih medija¹⁷⁰. Radi se o višegodišnjem programu (2012. - 2014.). U skladu s propisima za dodjelu potpora za audiovizualnu djelatnost potpore predviđene ovim programom će se kao subvencije dodjeljivati radio i televizijskim nakladnicima na regionalnoj i lokalnoj razini. Konkretno, korisniku se može dodijeliti potpora najviše u iznosu do 50 % troškova proračuna za proizvodnju pojedinog audiovizualnog i audio djela odnosno televizijske ili radijske emisije. Samo iznimno, potpora može iznositi do 80 % troškova, ako je riječ o proizvodnji teških (složenih) ili nisko proračunskih djela kao što su, primjerice, ona namijenjena osobama s oštećenjima sluha ili pak očuvanju hrvatskog jezika ili jezika nacionalnih manjina. I ova potpora odobrena je uz posebne uvjete: ne može se dodijeliti poduzetnicima u teškoćama, onima kojima je naložen povrat nezakonite državne potpore ili se nalaze u postupku povrata potpore, za audiovizualne i/ili radijske programe koji se već sufinanciraju po bilo kojoj osnovi iz proračunskih sredstava, osim programa neprofitne televizije i/ili radija.

Odluka o subvencioniranju proizvodnje i emitiranja audiovizualnih i/ili radijskih programskih sadržaja u programima nakladnika TV ili radija

I Grad Zagreb je 2012. godine predvidio dodjelu državnih potpora nakladnicima elektroničkih medija i to u iznosu od 46.240.000 kuna¹⁷¹. Kao i u prethodnim slučajevima, Agencija je odobrila državne potpore sadržane u predloženom programu, ali uz posebne uvjete: potpora se ne može se dodijeliti poduzetnicima u teškoćama, može iznositi najviše do 50 % opravdanih troškova proizvodnje pojedinog programskog sadržaja, uključujući i ostale državne potpore odnosno potpore male vrijednosti za iste opravdane troškove dodijeljene od ostalih davatelja državne potpore neovisno o njihovoj razini. Program potpore odnosi se na razdoblje od 1. ožujka 2012. do 31. prosinca 2014. godine. Intenzitet potpore iznosi do 50 % opravdanih troškova proizvodnje programskog sadržaja. Potpore se dodjeljuju u obliku subvencija, a cilj im je promicati gradske teme od osobitog interesa za građane Grada Zagreba, interese Grada Zagreba, ostvarivati pravo građana na javno informiranje, obrađivati teme o gospodarskim aktivnostima u Gradu Zagrebu i slično. Potpora je namijenjena za nakladnike radija i/ili televizije koji imaju sjedište na području Grada Zagreba.

¹⁷⁰ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/12-03/001 od 17. svibnja 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 59/2012.

¹⁷¹ Rješenje Agencije, klasa:UP/I 430-01/12-02/001 od 27. veljače 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 29/2012.

1.5. Državne potpore za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa

Sukladno propisima o državnim potporama, uslugama od općeg gospodarskog interesa smatraju se usluge koje imaju posebnu važnost za građane i funkcioniranje društva, a koje se ne mogu prepustiti isključivo tržištu i tržišnim zakonitostima. Stoga, kako bi se osigurala njihova dostupnost svim građanima, i država mora sudjelovati u pokriću troškova pružanja tih usluga. Pravna stečevina EU, bez obzira na niz propisa kojima su uređeni uvjeti pod kojima države članice mogu sudjelovati u pokriću troškova pružanja tih usluga, eksplicitno ne određuje koje se usluge smatraju uslugama od općeg gospodarskog interesa već je nadležnost Europske komisije da procijeni je li u definiciji nastala „očita greška“, (tzv. *manifest error*), drugim riječima je li ekonomski i tržišno racionalno određenu uslugu smatrati uslugom od općeg gospodarskog interesa ili nije. Stoga se uobičajeno uslugama od općeg ekonomskog interesa smatraju usluge na području prometa, poštanske usluge, zdravstvene, socijalne i slične usluge.

Sukladno pravnoj stečevini EU, odnosno članku 345. UFEU i tumačenjima europskih sudova, irelevantno je pružaju li usluge od općeg gospodarskog interesa davatelji u privatnom ili državnom vlasništvu. Drugim riječima, države članice mogu obavljanje usluga od općeg gospodarskog odnosno javnog interesa povjeriti i državnim ali i privatnim poduzetnicima.

Propisi kojima se uređuje dodjela potpora za obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa uređuju uvjete koji moraju biti ispunjeni kako bi se neka usluga mogla smatrati **uslugom od općeg gospodarskog interesa** i kako bi pružatelj te usluge mogao primati naknadu za pružanje takve usluge¹⁷². U načelu, radi se o sljedećem:

1. Usluga od općeg gospodarskog interesa mora biti odgovarajućim aktom utvrđena kao javna usluga, a mora biti utvrđena i obveza pružanja te usluge kao i vrijeme odnosno trajanje obveze pružanja te usluge.
2. Mora biti jasno utvrđena obveza pružanja te usluge od strane određenog poduzetnika i područje na koje se ta obveza odnosi.
3. Parametri za obračun, nadzor i kontrolu naknade za javnu uslugu moraju biti unaprijed utvrđeni.
4. Mora biti utvrđen način izbjegavanja ili povrata prekomjerne naknade – iznos naknade mora biti strogo ograničen odnosno dostatan za pokriće troškova

¹⁷² Priopćenje Komisije o primjeni pravila Europske unije o državnim potporama na naknadu koja se dodjeljuje za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa, SL C 8, 11. 1. 2012., Odluka Komisije od 20. prosinca 2011. o primjeni članka 106. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na državne potpore u obliku naknade za pružanje javnih usluga koje se dodjeljuju određenim poduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa, SL L 7, 11. 1. 2012., Uredba Komisije (EU) br. 360/2012 od 25. travnja 2012. o primjeni članka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na državne potpore male vrijednosti (potpore *de minimis*) koje se dodjeljuju poduzetnicima koji pružaju usluge od općeg gospodarskog interesa, SL L 114, 26. 4. 2012., Priopćenje Komisije – Okvir Europske unije o državnim potporama u obliku naknade za obavljanje javne usluge (2011), SL C 8, 11.1.2012.

pružanja usluge od općeg gospodarskog interesa, uz uključivanje razumne dobiti.

5. Novi propisi o pružanju usluga od općeg gospodarskog interesa zahtijevaju da se radi osiguranja „što nižih troškova za zajednicu“ tamo gdje je to moguće pružatelji tih usluga biraju poštujući propise o javnoj nabavi.

S obzirom na navedeno, nadležna tijela u Republici Hrvatskoj, kao i u drugim državama članicama EU, samostalno odlučuju o dodjeli i postupku dodjele naknada poduzetnicima kojima je temeljem posebnih propisa povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa, a koji bi bez državnih potpora bili onemogućeni u obavljanju i provedbi povjerene im obveze. To znači da ukoliko poduzetnik obavlja i neke druge komercijalne aktivnosti, a ne samo povjerenu mu uslugu od općeg gospodarskog interesa, država može pokrivati isključivo troškove nastale obavljanjem povjerene mu javne usluge. Nadalje, kompenzacija (naknada) za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa nije državna potpora ako su ispunjeni određeni uvjeti koji se odnose na način povjeravanja obavljanja te usluge, provedbu javnog natječaja za odabir pružatelja usluge i sl.¹⁷³. U svim drugim slučajevima ta kompenzacija predstavlja državnu potporu.

Jedna od važnijih novosti koju su donijeli novi propisi o obavljanju usluga od općeg gospodarskog interesa u EU, a koji su stupili na snagu 2012. godine¹⁷⁴, je odredba prema kojoj naknada za pružanje usluge od općeg gospodarskog interesa u slučaju kada tu uslugu obavlja poduzetnik u teškoćama može biti dodijeljena odnosno ocijenjena sukladno propisima o sanaciji i restrukturiranju poduzetnika u teškoćama. Drugim riječima, poduzetniku u teškoćama mogu se dodijeliti sredstva za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa u okviru procesa restrukturiranja, ali ne izvan toga.

U 2012. godini Agencija je odobrila povećanje iznosa državne potpore za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa u slučaju *Zračne luke Osijek d.o.o.*, dok u slučaju *Croatia Airlinesa d.d.*, Agencija nije mogla odobriti naknadu za pružanje javne usluge povezivanja regionalnih hrvatskih zračnih luka sa *Zračnom lukom Zagreb d.o.o.*, jer sukladno novim propisima o pružanju usluga od općeg gospodarskog interesa, ukoliko se poduzetnik smatra poduzetnikom u teškoćama, a za *Croatia Airlines d.d.* je utvrđeno da se radi o poduzetniku u teškoćama, dodjelu takve vrste

¹⁷³ U presudi *Case C-280/00 Altmark*, Europski sud je zauzeo stajalište da naknada za pružanje javne usluge ne predstavlja potporu u smislu današnjeg članka 107. UFEU ako su istodobno (kumulativno) ispunjena četiri kriterija: Prvo, poduzetnik koji prima naknadu mora stvarno imati obvezu pružanja javnih usluga i ta obveza mora biti jasno utvrđena. Drugo, parametri na temelju kojih se naknada izračunava moraju biti utvrđeni unaprijed, na objektivan i transparentan način. Treće, naknada ne može prelaziti iznos koji je neophodan za pokrivanje svih ili dijela troškova koji su nastali pri ispunjavanju obveze pružanja javnih usluga, uzimajući u obzir realizirane primitke i razumnu dobit. Konačno, ako poduzetnik kojemu je povjerena obveza obavljanja javnih usluga, u konkretnom slučaju, nije izabran u postupku javnog natječaja, koji bi omogućio odabir ponuditelja sposobnog za pružanje tih usluga uz najmanje troškove za zajednicu, razina potrebne naknade mora biti utvrđena na temelju analize troškova koje bi imao tipičan poduzetnik kojim se dobro upravlja i koje ima odgovarajuća potrebna sredstva (*eng. well run*).

¹⁷⁴ Točka 9. Priopćenja Komisije – Okvira Europske unije o državnim potporama u obliku naknade za obavljanje javne usluge (2011), SL C 8, 11.1.2012.

potpore potrebno je ocijeniti u okviru održivog programa restrukturiranja koji nije postojao u 2012. godini.

Zračna luka Osijek d.o.o.

U 2012. godini Agencija je odobrila povećanje iznosa državne potpore za obavljanje javne usluge (službe), na zahtjev Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture, u predmetu Odluka o izmjeni Odluke o obvezi otvorenosti Zračne luke Osijek d.o.o. za javni zračni promet u razdoblju 2009. – 2013.¹⁷⁵.

Naime, 25. svibnja 2009. godine Zračnoj luci Osijek d.o.o. odobrene su državne potpore za obavljanje javne službe za razdoblje od 2009. – 2013. godine u iznosu od 10.573.174 kuna. Međutim, budući da planirani iznosi naknada nisu bili dostatni za pokrivanje troškova obavljanja javne usluge za razdoblje od 2011 – 2013. godine, nadležno ministarstvo je Agenciji podnijelo zahtjev za povećanje naknade za navedene tri godine. Razlika prvobitno planirane naknade za razdoblje 2011. – 2013. i one navedene u novom zahtjevu iznosila je 7.545.899 kuna. Razlog za povećanje naknade bio je smanjenje prihoda iz osnovne djelatnosti i posljedica gospodarske krize koja je utjecala na poslovanje zračnih prijevoznika, a samim time i na poslovanje zračnih luka, jer nisu bili realizirani planirani prihodi od teretnog prometa kao i ugovoreni čarter letovi za Tunis. Osim toga, sredstva Grada Osijeka i Županije Osječko-baranjske su u 2011.godini smanjena s planiranih 700.000 kuna na 300.000 kuna.

Agencija je analizom utvrdila da revidirane naknade za razdoblje 2011.- 2013. ne premašuju iznose koji su neophodni za pokrivanje troškova (kompenzaciju troškova) koji su nastali pružanjem usluge od općeg gospodarskog interesa pa je povećanje iznosa državne potpore odobrila.

¹⁷⁵ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/11-04/008 od 26. siječnja 2012. objavljeno u Narodnim novinama, broj 42/2012.

2. Povrat državne potpore

Uvjeti koji se odnose na povrat državne potpore uređeni su člankom 14. stavkom 1. Zakona o državnim potporama, a predviđaju povrat nezakonito dodijeljene državne potpore, odnosno potpore koja je dodijeljena bez prethodnog odobrenja Agencije. Povrat nezakonito dodijeljene državne potpore podrazumijeva povrat iznosa iskorištene državne potpore uvećan za iznos osnovne referentne stope uvećane za 100 baznih bodova počevši od dana početka korištenja državne potpore. Povrat državne potpore podrazumijeva da korisnik potpore izvrši njezin povrat uvećan za složene kamate u proračun davatelja potpore, najčešće državni proračun ili proračun jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave.

Također, ukoliko je Agencija odobrila dodjelu državne potpore, ali je u postupku nadzora utvrdila da potpora nije dodijeljena temeljem odluke o odobrenju, tada se davatelju državne potpora određuje rok od tri mjeseca za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti. Ako davatelj i/ili korisnik državne potpore ne otklone nepravilnosti u danom roku, Agencija nalaže povrat iznosa dodijeljene državne potpore u dijelu u kojemu je utvrđena nepravilnost, uvećan za iznos kamata koje teku od dana koji je utvrđen kao dan na koji je nepravilnost započela.

Osnovno načelo prilikom povrata državne potpore je da korisnik koji je dobio nezakonitu ili nesukladnu državnu potporu ne smije ni na koji način profitirati od „nelegalno“ dobivene potpore, odnosno steći prednost na tržištu u odnosu na svoje konkurente zbog te potpore. Stoga, osim povrata iznosa iskorištene potpore, taj korisnik mora vratiti i kamatu za koju se uvećava iznos nezakonite potpore. Treba istaći da se sam povrat nezakonito dodijeljene državne potpore ne smije smatrati kaznom nego logičnom posljedicom nezakonite radnje.

Jedan od osnovnih zahtjeva efikasne provedbe propisa o državnim potporama je i neodgodiv i uspješan povrat nezakonito dodijeljene državne potpore, odnosno potpore koja je korištena suprotno dobivenom odobrenju. Stoga, mora postojati dobra suradnja između Agencije i davatelja državne potpore.

Vodoprivreda d.d., Imotski¹⁷⁶

Povrat državne potpore Vodoprivredi d.d. iz Imotskog Agencija je naložila iz razloga što taj poduzetnik nije uspio izraditi održiv program restrukturiranja kako to propisuju propisi o dodjeli državnih potpora za restrukturiranje. No, državna potpora je bila dodijeljena i bez odobrenja Agencije.

Stoga je Agencija donijela rješenje kojim je odbila dati odobrenje za državne potpore koje su Vodoprivredi Imotski d.d. „u stečaju“, dodijeljene u obliku pretvaranja potraživanja Ministarstva financija u udjel u temeljenom kapitalu i u obliku otpisa kamata. Istovremeno, naložen je i povrat nezakonito dodijeljenih državnih potpora

¹⁷⁶ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/08-01/21 od 28. lipnja 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 83/2012.

Vodoprivredi d.d. u obliku pozajmica odobrenih od strane Splitsko-dalmatinske županije.

Donošenju spomenute odluke Agencije prethodio je dugotrajan postupak pred Agencijom koji je započeo 2008. godine. Naime, tada je Ministarstvo financija, Porezna uprava – Središnji ured od Agencije zatražio mišljenje o mogućnostima dodjele državne potpore Vodoprivredi d.d. u iznosu od 12,2 milijuna kuna za nepodmirene obveze poduzetnika temeljem neplaćenih poreza i doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje. Tada je dostavljen i program restrukturiranja ovoga poduzetnika.

Dostavljeni program restrukturiranja nije bio izrađen sukladno odredbama iz Odluke o objavljivanju pravila o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje¹⁷⁷, a sadržavao je i niz nejasnih i međusobno neusklađenih podataka, te ga Agencija unatoč nizu dopisa i sastanaka na kojima je ukazivano na koji način se mora pripremiti program restrukturiranja kako bi opravdao dodjelu potpore za restrukturiranje, ipak odbila.

Toj odluci Agencije prethodilo je i pokretanje stečajnog postupka pred Trgovačkim sudom u Splitu. U obrazloženju rješenja navedeno je da se stečajni postupak pokreće s obzirom da Vodoprivreda Imotski d.d. prema Republici Hrvatskoj ima nepodmirenu novčanu tražbinu u iznosu od 29,2 milijuna kuna, te da je poduzetniku blokiran žiro-račun 586 dana neprekidno, a iznos blokade žiro-računa iznosi 31,7 milijuna kuna.

Međutim, u postupku pred Agencijom je utvrđeno da su Vodoprivredi Imotski d.d. prethodno dodijeljene i državne potpore u obliku kratkoročnih pozajmica u iznosu od 5,1 milijun kuna od strane Splitsko-dalmatinske županije. Budući da su te pozajmice dodijeljene bez odobrenja Agencije, one su se mogle opravdati isključivo kao potpore za restrukturiranje u okviru ukupnog procesa restrukturiranja ovog poduzetnika.

No, Agencija je utvrdila da program restrukturiranja Vodoprivrede d.d. ne jamči njegovu dugoročnu tržišnu održivost bez daljnjih državnih potpora te da je nerealno postavljen, a restrukturiranje se odnosi isključivo na financijsko restrukturiranje, bez dubljeg poslovnog restrukturiranja, pa državnu potporu u obliku pretvaranja potraživanja ministarstva u udjel u temeljnom kapitalu poduzetnika nije bilo moguće odobriti.

Iz istog razloga nije bilo moguće naknadno odobriti nezakonite državne potpore u obliku pozajmica u ukupnom iznosu od 5,1 milijun kuna. Stoga je Agencija, sukladno članku 14. stavku 1. ZDP-a, naložila njihov povrat uvećan za iznos zakonske zatezne kamate počevši od dana početka korištenja državne potpore. Ukupan iznos zakonske kamate koji se odnosi na odobrene pozajmice iznosio je 2,8 milijuna kuna, a odnosi se na razdoblje od odobrenja pozajmice do otvaranja stečajnog postupka.

¹⁷⁷ Narodne novine, broj 20/2007.

3. Odluke Agencije kojima je utvrđeno da se ne radi o državnim potporama

Ne predstavljaju svi transferi sredstava iz proračuna ili umanjeni prihodi iz državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, javnih poduzeća i slično, državnu potporu u smislu Zakona o državnim potporama, odnosno odgovarajuće pravne stečevine EU (članak 107. UFEU). Naime, **da bi se određena mjera smatrala državnom potporom, sukladno članku 3. Zakona o državnim potporama, moraju biti ispunjeni sljedeći uvjeti:**

1. mora se raditi o državnim sredstvima koja predstavljaju stvarni i potencijalni rashod ili umanjeni prihod države dodijeljen od davatelja državne potpore. Davatelji državne potpore, sukladno članku 2. stavku 1. ZDP-a jesu Republika Hrvatska putem ovlaštenih pravnih osoba i središnjih tijela državne uprave, jedinice lokalne samouprave, jedinice područne (regionalne) samouprave te svaka pravna osoba koja dodjeljuje ili upravlja državnim potporama,
2. tako dodijeljenim sredstvima jednom poduzetniku ili grupi poduzetnika daje se prednost na tržištu u odnosu na druge poduzetnike, koju korisnik potpore ne bi mogao ostvariti iz svog redovnog poslovanja,
3. radi se o selektivnosti odnosno stvara se neravnoteža između korisnika potpore i njegove konkurencije, jer se državna potpora dodjeljuje samo jednom ili određenim poduzetnicima ili sektorima,
4. dodijeljena državna potpora ima utjecaj na ispunjenje međunarodno preuzetih obveza Republike Hrvatske sukladno kriterijima iz SSP-a, odnosno utječe na trgovinu između Republike Hrvatske i država članica EU.

Ukoliko kumulativno nisu ispunjena sva četiri kriterija, tada se ne radi o državnoj potpori iz Zakona o državnim potporama. Na taj način **državnom potporom se ne smatraju:**

- pomoć kućanstvima, invalidnim osobama, javnim tijelima i različitim ustanovama za djelatnosti koje nemaju gospodarski karakter,
- sredstva za infrastrukturne projekte koji se komercijalno ne iskorištavaju odnosno čija se uporaba ne naplaćuje niti se nekom korisniku te infrastrukture daje prednost u odnosu na ostale (komunalna infrastruktura, ceste, pruge, ulaganja u sigurnosnu opremu, ulaganja koja imaju lokalni karakter itd.),
- opće mjere državne politike (npr. smanjenje poreza na dobit),
- mjere koje zadovoljavaju test privatnog investitora,
- sredstva namijenjena za obranu i javne radove.

U 2012. godini Agencija je temeljem zahtjeva potencijalnih davatelja potpora ocjenjivala niz projekata i transfera iz državnog proračuna koji nisu ispunjavali jedan ili više uvjeta kako bi se smatrali državnom potporom. Pritom, u suradnji s državnim tijelima, nositeljima tih projekata, nađena su rješenja kojima je omogućena realizacija

projekata ili korištenje državnih sredstava ali na način da se ne radi o državnoj potpori iz Zakona o državnim potporama. Radi se o sljedećim primjerima:

- dodjeli državnog jamstva *Uljanik plovidbi d.d., Pula*¹⁷⁸,
- odluci o gradnji dva Ro-Ro putnička broda za potrebe *Jadrolinije, Rijeka u Brodogradilištu Brodosplit-BSO Split*¹⁷⁹,
- odluci o gradnji dva Ro-Ro putnička broda za potrebe *Jadrolinije, Rijeka u Brodogradilištu Kraljevica*¹⁸⁰,
- dodjeli državnog jamstva brodogradilištu *Uljanik d.d.* za novogradnju 490¹⁸¹,
- dodjeli državnog jamstva *Hrvatskim cestama d.o.o.* u iznosu od 134 milijuna eura¹⁸²,
- odluci o otpisu kamata na porezni duga poduzetniku *Vodovod i kanalizacija d.o.o. iz Splita*¹⁸³,
- dodjeli državnog jamstva od 130 milijuna eura za kreditiranje obveza *HAC-a d.o.o.* za 2012. godinu¹⁸⁴,
- Programu kreditiranja energetske obnove zgrada javnog sektora 2012. – 2013.¹⁸⁵.

Državno jamstvo Uljanik Plovidbi d.d., Pula

Agencija je u postupku ocjene državnog jamstva u iznosu od 27.600.000 USD za kreditno zaduženje poduzetnika *Uljanik Plovidba d.d.* kod Privredne banke Zagreb d.d. (dalje u tekstu: banka kreditor), za financiranje primopredajne rate za tanker „Istra“, donijela rješenje kojim se utvrđuje da predmetno državno jamstvo ne sadrži državnu potporu.

Naime, *Uljanik Plovidbi d.d.*, kao sudužniku, državno jamstvo bilo je potrebno radi dobivanja kredita za plaćanje primopredajne rate za novogradnju 713 (m/t „Istra“) – broda za prijevoz naftnih produkata i kemikalija, nosivosti 52.000 dwt, koji je izgrađen u BI 3. Maj d.d.

¹⁷⁸ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/12-02/003 od 18. srpnja 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 104/2012.

¹⁷⁹ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/12-03/004 od 13. prosinca 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

¹⁸⁰ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/06-04/13 od 30. studenoga 2012., objavljeno na internetskoj stranici Agencije.

¹⁸¹ Rješenje Agencija, klasa: UP/I 430-01/12-02/005 od 26. srpnja 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 100/2012.

¹⁸² Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/12-02/010 od 17. rujna 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 115/2012.

¹⁸³ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/12-02/012 od 6. rujna 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 126/2012.

¹⁸⁴ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/12-02/014 od 7. prosinca 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 9/2013.

¹⁸⁵ Rješenje Agencija, klasa: UP/I 430-01/12-02/011 od 17. rujna 2012., objavljeno u Narodnim novinama, broj 108/2012.

Stoga je bilo potrebno utvrditi sadrži li državno jamstvo državnu potporu, odnosno jesu li kumulativno ispunjeni uvjeti iz točke 3.2. Odluke o objavljivanju pravila o državnoj potpori u obliku jamstava¹⁸⁶.

Sukladno navedenoj odluci isključuje se postojanje državne potpore u jamstvu ako se zajmoprimac ne nalazi u financijskim teškoćama u smislu Odluke o objavljivanju pravila o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje¹⁸⁷. U postupku je utvrđeno da se Uljanik Plovidba d.d. ne nalazi u financijskim teškoćama.

Istodobno, sukladno spomenutoj odluci jamstvo mora biti vezano uz određenu financijsku transakciju, za fiksni najviši iznos i mora biti vremenski ograničeno, odnosno jamstvo ne smije pokrivati više od 80 % neotplaćenog zajma ili druge kreditne obveze. Zajamčeni iznos mora se razmjerno smanjivati, na takav način da u svakom trenutku jamstvo ne smije pokrivati više od 80 % neotplaćenog zajma ili financijske obveze, a zajmodavac i jamac moraju gubitke snositi razmjerno i na jednak način.

Nakon analize Prijedloga Odluke o davanju državnog jamstva u korist banke kreditora za financiranje primopredajne rate tankera „Istra“, te nacрта Ugovora o dugoročnom kreditu banke kreditora, utvrđeno je da se državno jamstvo odnosi na kredit u fiksnom iznosu, s određenim rokom povrata. Državno jamstvo izdano je za cijelo vrijeme trajanja kredita te je pokrivalo i pripadajuće kamate, troškove i naknade kredita, odnosno 80 % ukupne financijske obveze. Također, u postupku je utvrđeno da i zajmodavac snosi dio rizika, odnosno preostalih 20 % iznosa financijske obveze predstavlja dio rizika kojeg snosi banka. Iz provedene analize bilo je razvidno da su navedeni uvjeti ispunjeni, jer predmetno državno jamstvo neće prelaziti više od 80 % ukupne financijske obveze.

Konačno, sukladno točki 3.2. (d) Odluke o objavljivanju pravila o državnoj potpori u obliku jamstava, za jamstvo mora biti plaćena tržišna cijena, odnosno tržišna premija/provizija kako se ono ne bi smatralo potporom. Jamstvo ne sadrži potporu kada je cijena plaćena za jamstvo barem toliko visoka kao odgovarajuće premije jamstva koje se mogu naći na financijskim tržištima.

Ako se odgovarajuća vrijednost ne može naći na financijskim tržištima, ukupni financijski trošak zajamčenog zajma, uključujući kamatnu stopu zajma i proviziju jamstva, mora se usporediti s tržišnom cijenom sličnog zajma bez jamstva. U određivanju odgovarajuće tržišne cijene potrebno je uzeti u obzir obilježja jamstva i temeljnog zajma odnosno iznos i trajanje transakcije; osiguranje koje daje zajmoprimac i druge okolnosti koje utječu na procjenu stope naplate; vjerojatnost neizvršavanja obveza zajmoprimca koja proizlazi iz njegove financijske situacije, njegovog sektora djelatnosti i očekivanja, kao i druge gospodarske okolnosti. Proviziju je moguće platiti jednokratno ili godišnje na ostatak duga za svaku godinu za cijelo vrijeme trajanja jamstva. Ukoliko davatelj jamstva nije u mogućnosti

¹⁸⁶ Narodne novine, broj 39/2009.

¹⁸⁷ Narodne novine, broj 20/2007.

izračunati tržišnu proviziju za jamstvo, to može učiniti i banka. Također, banka kod koje se realizira kredit, može dati podatke pod kojim bi uvjetima odobrila takav kredit bez državnog jamstva.

U ovom slučaju, iz očitovanja banke kreditora, ali i od drugih banaka, koja je prikupila Agencija ili ih je dostavilo Ministarstvo financija, tržišne premije koju naplaćuju banke za slične slučajeve kreću se od 0,6-1,2 % na preostali iznos aktivnog jamstva. To se smatra tržišnom cijenom te se poduzetnik mora obvezati plaćati takvu naknadu u cijelom razdoblju korištenja državnog jamstva. Poduzetniku je zaračunata premija u tim okvirima i na taj način utvrđeno je da su zadovoljeni svi uvjeti iz točke 3.2. predmetne odluke i kako se predloženo državno jamstvo ne odnosi na državnu potporu.

Također, u postupku je utvrđeno da će se Ministarstvo financija za osiguranje iznosa kredita pokrivnim državnim jamstvom osigurati založnim pravom (hipotekom) prvog reda na predmetnom tankeru „Istra“ u iznosu od 27.600.000 USD.

No, kod kredita za kojeg je kao instrument osiguranja predviđeno državno jamstvo Agencija treba ispitati i mogućnost da državno jamstvo predstavlja državnu potporu, ne samo korisniku kredita koji se osigurava državnim jamstvom, već i banci kod koje je poduzetnik realizira kredit. Naime, ne može se isključiti činjenica, da će u određenim okolnostima zajmodavac također imati izravno koristi od državne potpore. To proizlazi iz činjenice da se jamstva razlikuju od ostalih instrumenata državnih potpora, jer u slučaju dodjele jamstva, država stupa u pravni odnos i sa zajmodavcem.

U cilju dokazivanja nepostojanja državne potpore u korist banke kreditora, utvrđeno je da je Uljanik Plovidba d.d. odabrao banku nakon provedenog transparentnog postupka u kojem je sudjelovalo 14 domaćih i stranih banaka, među kojima je ponuda Privredne banke Zagreb d.d. ocijenjena kao najpovoljnija.

Dakle, slijedom navedenog, utvrđeno je da u ovom konkretnom slučaju državno jamstvo ne predstavlja državnu potporu u korist banke kreditora, odnosno zajmodavca.

Program kreditiranja energetske obnove zgrada javnog sektora 2012. – 2013.

Ovdje je riječ o programu na temelju kojeg će Hrvatska banka za obnovu i razvitak (dalje u tekstu: HBOR) izvođačima radova obnove zgrada javnoga sektora, odabranima putem javnog natječaja, odobravati povoljne kredite uz kamatnu stopu od četiri posto. Naime, cilj ovoga programa bio je, sukladno Programu energetske obnove zgrada javnog sektora 2012. – 2013., potaknuti realizaciju investicijskih projekata kojima je svrha podizanje razine energetske učinkovitosti zgrada javnog sektora i smanjenje potrošnje energije u javnom sektoru, te poticanje cjelovite energetske obnove radi postizanja maksimalnih učinaka uštede kojom se mijenjaju

fizikalna (energetska) svojstva zgrade i optimizira sustav opskrbe i proizvodnje energije u zgradi u slučajevima kad je to tehnički izvedivo.

Program kreditiranja energetske obnove zgrada javnog sektora 2012. – 2013. temelji se dakle na Zakonu o učinkovitom korištenju energije u neposrednoj potrošnji, Uredbi o ugovaranju i provedbi energetske usluge u javnom sektoru te Programu energetske obnove zgrada javnog sektora 2012. – 2013.

U tijeku postupka izrade predmetnog programa kreditiranja, Agencija je svojim sugestijama i primjedbama nositelju projekta nastojala pomoći u smislu da se ovaj projekt postavi na način da se izbjegne dodjela državnih potpora, kako izvođačima radova, tako i vlasnicima odnosno korisnicima objekata. Naime, Agencija je utvrdila da u samom Programu energetske obnove zgrada javnog sektora 2012. – 2013. i predmetnom programu kreditiranja sudjeluje više subjekata.

Prije svega, u prvom koraku bilo je predviđeno da vlasnici objekata (jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, tijela državne uprave i ustanove, agencije, škole i bolnice u njihovom vlasništvu) kao naručitelji energetske usluge predlažu projekte prihvatljive za Program energetske obnove zgrada javnog sektora 2012. – 2013., planiraju projektirane uštede energije u razdoblju trajanja projekta u svom proračunskom planu, te iz projektiranih ušteda troškova energije plaćaju razlike projektirane uštede prema krajnjim korisnicima kredita i/ili HBOR-u i izdaju odgovarajuća jamstva.

Za postupak odabira prihvatljivih projekata odnosno zgrada koje će biti energetske obnovljene bili su zaduženi Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja i Centar za praćenje poslovanja energetskeg sektora i investicije. Naime, nakon odabira prihvatljivih projekata, bilo je predviđeno da ova dva tijela provedu postupak javne nabave u kojem će odabrati izvođače radova za poboljšanje energetske učinkovitosti zgrada javnog sektora. Također utvrđeno je da će Ministarstvo u suradnji s Centrom za praćenje poslovanja energetskeg sektora i investicije ocjenjivati tehničku i financijsku izvedivost projekta.

Izvođači radova su korisnici kredita HBOR-a koji će uložiti sredstva u energetske obnovu zgrada javnog sektora (projektiranje, izvođenje i financiranje projekta). Presudni kriterij za odabir izvođača radova odnosno pružatelja usluge energetske obnove zgrada bio je ekonomski najprihvatljivija ponuda, točnije najveće projektirane uštede na troškovima energije iz kojih će se podmirivati kredit korišten za obavljanje usluge obnove. Drugim riječima, izvođači radova jamčili su svojim projektima za učinkovitu obnovu zgrada.

S obzirom da je Agencija u postupku utvrdila da je riječ o obnovi zgrada javnoga sektora (škole, vrtići, bolnice itd.), da su krajnji korisnici kredita vlasnici javnih zgrada, odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u čijem su vlasništvu objekti koji se obnavljaju, te oni iz svojih proračunskih ušteda podmiruju kreditnu obvezu, a da će izvođači radova, trgovačka društva, biti izabrana na javnom

natječaju prema kriteriju najpovoljnije ponude, Agencija je utvrdila da krediti HBOR-a po povoljnoj kamatnoj stopi ne predstavljaju državnu potporu ni izvođačima radova niti vlasnicima zgrada.

Naime, najvažniji kriterij za odabir projekta i izvođača je da uštede na budućim troškovima energije budu dostatne za vraćanje kredita HBOR-u. Ovaj model kreditiranja se provodi tako da se dodjela kredita omogućuje izvođačima radova za financiranje obnove zgrada, a stvarnu otplatu kredita preuzimaju vlasnici javnih zgrada – jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave - iz budućih ušteda na energiji.

Iz provedene analize Agencije na svim razinama Programa energetske obnove zgrada javnog sektora 2012. – 2013., bilo je razvidno da krediti HBOR-a namijenjeni energetske obnovi zgrada javnog sektora ne predstavljaju državnu potporu niti jednom od subjekata u postupku, izvođačima radova, vlasnicima zgrada, niti samim zgradama javnog sektora, pa je Program kreditiranja projekata energetske učinkovitosti zgrada javnog sektora 2012. – 2013. HBOR-a ocijenjen da ne sadrži državnu potporu.

4. Prethodno obvezujuće mišljenje na nacrt prijedloga zakona

Sukladno članku 10. stavku 1. Zakona o državnim potporama, ministarstva i druga tijela državne uprave, prije upućivanja nacrta prijedloga zakona koji sadrže državne potpore Vladi Republike Hrvatske, dužna su dostaviti prijedlog državne potpore Agenciji na prethodno obvezujuće mišljenje.

Prijedlog Zakona o poticanju investicija i investicijskog okruženja

U 2012. godini Agencija je dala jedno prethodno obvezujuće mišljenje, i to na Prijedlog Zakona o poticanju investicija i investicijskog okruženja, kojim je potvrdila njegovu sukladnost sa Zakonom o državnim potporama¹⁸⁸. Pritom je, prije davanja konačnog mišljenja, u nekoliko navrata davala i stručna mišljenja tijekom izrade nacrta predmetnog zakona.

Naime, Zakon o poticanju investicija i investicijskog okruženja¹⁸⁹ predviđa dodjelu državnih potpora prema pravilima za regionalne potpore i prema intenzitetima određenih regionalnom kartom državnih potpora. Pravo na državnu potporu iz predmetnog zakona imaju trgovačko društvo i poduzetnik – fizička osoba (obrtnik) koji su registrirani na teritoriju Republike Hrvatske. Pritom, sukladno propisima o potporama ti poduzetnici ne smiju biti u teškoćama¹⁹⁰, potpore se ne smiju dodjeljivati sektoru čelika, brodogradnje (izgradnja pomorskih trgovačkih plovila od najmanje 100 bruto registarskih tona), industriji sintetičkih vlakana i sektoru prometa. Državne potpore dodjeljivat će su u obliku umanjenja odnosno oslobođenja plaćanja poreza na dobit i u obliku subvencije.

Gornja granica dopuštene regionalne potpore (intenzitet) regionalne državne potpore izračunava se sukladno pravilima za dodjelu regionalnih potpora¹⁹¹ u odnosu na opravdane troškove za materijalnu i nematerijalnu imovinu investicijskog projekta ili u odnosu na troškove plaće za nova radna mjesta koja su otvorena kao izravna posljedica projekta ulaganja. Dakle, kao temelj za izračun potpore koriste se ili opravdani troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu projekta početnog ulaganja, ili troškovi plaće za nova radna mjesta koja su otvorena kao izravna posljedica projekta ulaganja za isti investicijski projekt. Maksimalni intenzitet regionalne državne potpore, neovisno računa li se u odnosu na opravdane troškove investicije ili u odnosu na troškove plaća, ne smije prijeći intenzitete određene regionalnom kartom državnih potpora, a kod izračuna visine državne potpore uključuju se i potpore iz drugih izvora.

Opravdani troškovi za novootvorena radna mjesta moraju biti povezani s investicijom, a radna mjesta moraju biti otvorena kao izravna posljedica projekta ulaganja, a

¹⁸⁸ Mišljenje Agencije, klasa: 430-01/12-06/005 od 30. srpnja 2012. objavljeno u Narodnim novinama, broj 103/2012.

¹⁸⁹ Narodne novine, broj 111/2012 i 28/2013.

¹⁹⁰ Pojam poduzetnika u teškoćama definiran je Odlukom o objavljivanju pravila o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje (Narodne novine, broj 20/2007).

¹⁹¹ Odluka o objavljivanju pravila o regionalnim potporama (Narodne novine, broj 58/2008).

izračunavaju se kao postotak bruto plaće u dvogodišnjem razdoblju. Nova radna mjesta moraju biti otvorena u roku od 3 godine nakon završetka radova. Minimalno razdoblje očuvanja radnih mjesta povezanih s investicijom iznosi 5 godina za velike poduzetnike, odnosno 3 godine za male i srednje poduzetnike. Pri tom se novootvorena radna mjesta smatraju ona radna mjesta koja vode povećanju broja radnika kod korisnika regionalne potpore u usporedbi s prosjekom broja radnika u proteklih dvanaest mjeseci. Radna mjesta izgubljena u proteklih dvanaest mjeseci trebaju se odbiti od broja novootvorenih radnih mjesta u istom razdoblju.

Minimalno 25 % opravdanih troškova investicije mora biti osigurano od strane nositelja poticajnih mjera i ne smije sadržavati državnu potporu.

Zakon također uređuje metodologiju dodjele državnih potpora za velike investicijske projekte, a to su projekti čija vrijednost iznosi najmanje 50 milijuna eura u kunskoj protuvrijednosti.

U cilju sprečavanja umjetne podjele velikih investicijskih projekata na pod-projekte propisano je da veliki investicijski projekt predstavlja jedan investicijski projekt kada je investicija poduzeta u razdoblju od tri godine od strane istog investitora i sastoji se od dugotrajne imovine na nedjeljivi ekonomski način.

Osim regionalnih državnih potpora predmetni zakon propisuje i uvjete za dodjelu državnih potpora za opće i posebno usavršavanje ukoliko su povezane s investicijskim projektom koje moraju biti sukladne s pravilima za usavršavanje.

5. Stručna mišljenja Agencije

Sukladno članku 6. stavku 1. točki (j) Zakona o državnim potporama, djelokrug rada Agencije obuhvaća i sudjelovanje u pripremi nacrtu prijedloga zakona i drugih propisa koji se odnose na državne potpore te na davanje inicijativa i prijedloga za unapređenje sustava državnih potpora.

Na taj način Agencija daje mišljenja na zakone i izmjene zakona iz kojih je vidljivo da ne sadrže državnu potporu ili koji još nisu u fazi konačnog prijedloga za upućivanje u postupak donošenja Vladi RH odnosno Hrvatskom saboru, na uredbe i pravilnike kao i na zakone koji bi mogli sadržavati državnu potporu, a nisu prijavljeni Agenciji temeljem članka 10. stavka 1. Zakona o državnim potporama kada, kao što je to navedeno u prethodnom odjeljku, Agencija daje prethodno obvezujuće mišljenje.

U 2012. Agencija je dala sedam stručnih mišljenja i to na:

- Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posebnoj mjeri naplate poreznog duga¹⁹²;
- Zakon o porezu na dobit s konačnim prijedlogom zakona¹⁹³;
- Prijedlog Odluke o naplati dospjelih, a nenaplaćenih potraživanja Grada Zagreba¹⁹⁴;
- Prijedlog Uredbe o kriterijima, mjerilima i postupku za odgodu plaćanja ili obročnu otplatu duga te prodaju, otpis ili djelomičan otpis potraživanja¹⁹⁵;
- Nacrt konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o HRTu¹⁹⁶;
- Prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi¹⁹⁷, i
- Nacrt prijedloga Zakona o strateškim investicijskim projektima RH¹⁹⁸.

Prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi

Agencija je uputila Ministarstvu financija stručno mišljenje na radnu verziju Nacrta prijedloga Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (preuzetu s internetske stranice Ministarstva financija), osobito u odnosu na one odredbe koje bi u primjeni ovoga zakona mogle sadržavati državnu potporu.

Naime, u postupku predstečajne nagodbe između dužnika koji je dužan predložiti predstečajnu nagodbu kada se za to ostvare uvjeti, i njegovih vjerovnika, dužnik

¹⁹² Stručno mišljenje Agencije, klasa: 430-01/12-06/001 od 12. ožujka 2012.

¹⁹³ Stručno mišljenje Agencije, klasa: 430-01/12-06/002 od 26. ožujka 2012.

¹⁹⁴ Stručno mišljenje Agencije, klasa: 430-01/12-06/004 od 26. ožujka 2012.

¹⁹⁵ Stručno mišljenje Agencije, klasa: 430-01/12-06/006 od 3. svibnja 2012.

¹⁹⁶ Stručno mišljenje Agencije, klasa: 430-01/12-06/008 od 26. lipnja 2012.

¹⁹⁷ Stručno mišljenje Agencije, klasa: 430-01/12-07/044 od 27. kolovoza 2012.

¹⁹⁸ Stručno mišljenje Agencije, klasa: 430-01/12-06/011 od 18. prosinca 2012.

podnosi plan financijskog restrukturiranja koji može sadržavati različite mjere restrukturiranja: smanjenje i odgodu dospeljeća obveza, otplatu u ratama, otpust duga, otpis kamata, pretvaranje potraživanja u temeljni kapital i slično.

S obzirom na to da se u načelu radi o poduzetnicima u teškoćama, takve mjere mogle bi predstavljati državnu potporu za restrukturiranje ukoliko svi vjerovnici ne podnose jednak teret restrukturiranja. Naime, u tom postupku sudjeluju različiti vjerovnici, poput komercijalnih banaka, privatnih poduzetnika, ali i država.

Stoga, kako bi se izbjeglo da država podnese najveći dio tereta restrukturiranja poduzetnika u predstečajnoj nagodbi i na taj način postane davatelj državne potpore, i da bude jedan od ravnopravnih vjerovnika i sudionika ovog postupka, u svom stručnom mišljenju Agencija je naglasila kako država treba podnijeti jednaki teret u restrukturiranju dužnika kao i ostali privatni vjerovnici, odnosno sudjelovati u tom postupku pod istim uvjetima kao i ostali vjerovnici. Samo u tom slučaju neće se raditi o dodjeli državne potpore. Drugim riječima, država se u svakom konkretnom slučaju otpisa ili reprograma duga treba ponašati kao svaki privatni poduzetnik/vjerovnik (izraz u stručnoj literaturi poznat kao „market economy operator“). U tom slučaju ne bi bila riječ o državnoj potpori za restrukturiranje, već o logičnom i očekivanom ponašanju, po načelu privatnog vjerovnika. Naime, samo u tom slučaju ne bi na konkretan postupak predstečajne nagodbe u slučaju otpisa ili reprograma duga od strane države trebalo primjenjivati propise o državnim potporama.

Uobičajeni **test privatnog kreditora/investitora** provodi se na način da se ocjenjuje i analizira bi li ulaganje ili oprost duga države, u danom trenutku, bilo prihvatljivo i privatnom poduzetniku. Drugim riječima, ako taj test potvrdi da bi i privatni investitor/vjerovnik učinio isto što čini i država (smanjio ili odgodio naplatu svog potraživanja, prihvatio otplatu u ratama, otpustio dug, otpisao kamatu i slično, što predviđa i članak 48. nacrtu Prijedloga Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, tada bi se isključilo postojanje prednosti na tržištu dužniku jer se u tom slučaju država ne ponaša kao davatelj potpore već se ponaša poput privatnog poduzetnika, koji poduzima sve raspoložive mogućnosti kako bi naplatio ili spasio svoje potraživanje.

Primjerice, osobito se znakovitom smatra situacija u kojoj su komercijalne banke, koje su inače iznimno konzervativne i dubinski procjenjuju rizike, spremne pretvoriti svoja potraživanja u temeljni kapital ili dokapitalizirati poduzetnika, smanjiti kamate, ili prolongirati otplatu duga. Ako se u određenom slučaju i država u pogledu svojih potraživanja ponaša na isti način odnosno zajedno s bankama kao vjerovnicima sudjeluje u restrukturiranju dužnika, takva situacija jasan je pokazatelj da država nastupa kao privatni poduzetnik/vjerovnik i da se ne radi o državnoj potpori.

U slučajevima u kojima je država jedini vjerovnik ili većinski sa značajnim udjelom (od 50 % na više), a ostali vjerovnici imaju usitnjene iznose potraživanja u ukupnoj masi potraživanja, moguće je ispuniti kriterije iz testa privatnog investitora/kreditora ukoliko financijske projekcije i novčani tokovi poduzetnika u sljedećem razdoblju

jasno pokazuju da država od ulaganja/kreditiranja može očekivati povrat na ulaganje na tržišnoj razini. Takva stopa povrata mora biti izračunata temeljem opće prihvaćenih načela financijskog upravljanja i budžetiranja, a prihvatljive su razne inačice tzv. ROIC, ROCE, ROA ili IRR. Navedeno pod uvjetom da se projekcije novčanih tokova temelje na realnim pretpostavkama odnosno da uzimaju u obzir trenutno stanje poduzetnika, tržišne potencijale, rizike i sve ostale faktore koji mogu utjecati na ostvarenje rezultata.

Također, u situaciji u kojoj kod grupe vjerovnika uključujući i privatne poduzetnike samo država iskazuje interes za pretvaranje potraživanja u kapital ili dokapitalizaciju, vrlo je teško dokazati da je riječ o tržišnom ulaganju, već je to pokazatelj da se ne radi o ponašanju države kao privatnog poduzetnika/vjerovnika nego o spašavanju poduzetnika od izlaska s tržišta, dakle i o dodjeli potpore.

Nedostatak interesa privatnih ulagatelja odnosno nespremnost privatnih vjerovnika da sudjeluju u refinanciranju odnosno financijskom restrukturiranju dužnika ili pak odgoda očekivanih prinosa odnosno povrata na ulaganje (primjerice, ako država u prvih 5 godina ne očekuje nikakav povrat što bi bilo teško prihvatljivo bilo kojem poduzetniku koji posluje po tržišnim uvjetima i o čijem je kapitalu riječ) jasno ukazuje na činjenicu kako se radi o spašavanju dužnika te mu se isključivo intervencijom države omogućuje ostanak na tržištu. U takvim slučajevima najčešće je riječ o državnoj potpori za restrukturiranje koju je moguće odobriti sukladno posebnim pravilima odnosno isključivo temeljem kriterija iz Odluke o objavljivanju pravila o državnoj potpori za sanaciju i restrukturiranje, odnosno svaku takvu pojedinačnu potporu za restrukturiranje potrebno je prijaviti Agenciji odnosno, nakon pristupanja Republike Hrvatske u EU, Europskoj komisiji na ocjenu¹⁹⁹.

Predmetno stručno mišljenje dano je polazeći od prakse, odnosno odluke Europske komisije i odluka europskih sudova, a sukladno članku 6. stavku 4. Zakona o državnim potporama²⁰⁰.

¹⁹⁹ Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje (Narodne novine, broj 20/2007), preuzeta iz Priopćenja Komisije – Smjernice Zajednice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama, SL C 244, 01.10.2004.

²⁰⁰ „Pri obavljanju poslova iz stavka 1. ovoga članka Agencija primjenjuje na odgovarajući način kriterije koji proizlaze iz pravilne primjene pravila o državnim potporama koja proizlaze iz članka 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica“.

6. Državne potpore male vrijednosti

Za dodjelu potpora male vrijednosti (*de minimis*) nije potrebno prethodno odobrenje Agencije ako su one dane sukladno propisima²⁰¹. Ipak, značajan dio aktivnosti stručne službe Agencije uvijek se, pa i u 2012. godini odnosio na intenzivnu suradnju s davateljima ove vrste potpora na izradi njihovih programa, neovisno o razini davatelja koji dodjeljuju potporu male vrijednosti (ministarstva, gradovi ili županije). U 2012. godini bilo je 22 odluke Agencije koje su se odnosile, bilo na utvrđenja kako pojedinačni program potpore koji je prijavljen Agenciji ne sadrži državnu potporu u smislu Zakona o državnim potporama, bilo na očitovanja, odgovore i mišljenja na upite davatelja i korisnika potpora o programima potpora koji se temelje dodjeli potpora male vrijednosti.

U pripremi programa državnih potpora koji su se odnosili na potpore male vrijednosti, na usklađivanju kriterija i iznosa za dodjelu takvih potpora temeljem programa potpora ili pak na širenje znanja o tome kako predmetne programe uskladiti s Odlukom o objavljivanju pravila o potporama male vrijednosti, najbrojniji su bili upiti davatelja državnih potpora kao što su, primjerice, Ministarstvo poduzetništva i obrta (*Poduzetnički impuls-plan poticanja poduzetništva i obrtništva za 2012.*), te Ministarstvo pomorstva, mora i infrastrukture (*Prijedlog potpora za izradu državnog proračuna ministarstva za 2013. – 2015.*, kao i *Prijedlog potpora brodarima unutarnje plovidbe*), Primorsko-goranska županija, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, gradovi Split, Sinj i Mali Lošinj, ali isto tako i poduzetnici koji su se u svezi mogućnosti dodjele potpora male vrijednosti obraćali i Agenciji.

²⁰¹ Odluka o objavljivanju pravila o potporama male vrijednosti (Narodne novine, broj 45/2007).

7. Utvrđivanje referentne kamatne stope

U svom djelokrugu Agencija, između ostaloga, utvrđuje, ažurira i objavljuje referentnu i diskontnu stopu. Referentna kamatna stopa odražava prosječnu tržišnu kamatnu stopu obračunatu na srednjoročne i dugoročne zajmove, osigurane uobičajenim instrumentima osiguranja, a sastoji se od dvije komponente: referentne osnovne stope (međubankarske stope) i referentne marže za rizik.

Referentna kamatna stopa primjenjuje se prilikom izračuna elementa državne potpore u tri slučaja:

- kao granična kamatna stopa za određivanje smatra li se zajam odobren od strane države državnom potporom,
- kao diskontna stopa za izračun sadašnje vrijednosti dodijeljene državne potpore, te
- za izračun buduće vrijednosti nezakonito dodijeljene državne potpore u trenutku povrata.

Agencija, sukladno propisima, izračunava osnovnu stopu za svaku godinu temeljem prosječne stope na trezorske zapise Ministarstva financija Republike Hrvatske zabilježene u razdoblju od rujna do studenog prethodne godine²⁰².

S obzirom na to da su krajem 2011. godine kamatne stope na trezorske zapise Ministarstva financija zabilježile rast u odnosu na prethodno razdoblje, nova osnovna stopa koja se primjenjivala od 1. siječnja 2012. iznosila je 4,74 %.

Tijekom 2012. Agencija je nastavila pratiti i izračunavati prosječne stope sukladno obvezi za redovnim izračunavanjem i objavljivanjem referentnih stopa. Naime, ukoliko prosječna kamatna stopa na trezorske zapise zabilježena u zadnja tri mjeseca odstupa više od ± 15 % od zadnje utvrđenog prosjeka, Agencija je obvezna izmijeniti osnovnu referentnu stopu tijekom godine.

Sredinom 2012. godine (svibanj, lipanj i srpanj) kamatne stope na trezorske zapise pale su više od 15 % od zadnje utvrđene prosječne stope, te je Agencija izračunala novu osnovnu referentnu stopu u iznosu od 3,58 % koja se primjenjivala od 1. rujna 2012. godine.

²⁰² Odluka o objavljivanju pravila o utvrđivanju referentne i diskontne stope (Narodne novine, broj 114/2008).

Tablica 3. Osnovna referentna i diskontna stopa u 2012. godini

Razdoblje		Osnovna referentna stopa (%)	Diskontna stopa (%)
od	do		
1.9.2012.	31.12.2012.	3,58%	4,58%
1.7.2012.	31.8.2012.	4,74%	5,74%
1.4.2012.	30.6.2012.	4,74%	5,74%
1.1.2012.	31.3.2012.	4,74%	5,74%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Istovremeno, u 2012. godini Agencija nije izračunavala privremenu (umanjenu) referentnu stopu kao prethodnih godina, s obzirom da su s krajem 2011. godine prestala vrijediti pravila iz Privremenog okvira za primjenu mjera državnih potpora s ciljem olakšanja pristupa financiranju, usvojenog 17. prosinca 2008. godine, objavljenog u Službenom listu Europske unije od 22. siječnja 2009., broj C16, te Priopćenja Europske komisije kojim se produljuje primjena Privremenog okvira, objavljenog u Službenom listu Europske unije od 11. siječnja 2011., broj C6²⁰³.

Osnovna referentna stopa uvećava se za referentnu maržu za rizik ovisno o kreditnom rejtingu poduzetnika i ponuđenim instrumentima osiguranja, a uvećana za fiksnu maržu od 100 baznih bodova primjenjuje se kao diskontna kamatna stopa prilikom izračuna sadašnje vrijednosti dodijeljene potpore.

Tablica 4. Referentne marže za rizik (iznosi u baznim bodovima)

Kreditni rejting	Razina kreditnog osiguranja		
	Visoka	Prosječna	Niska
Jak (AAA-A)	60	75	100
Dobar (BBB)	75	100	220
Zadovoljavajući (BB)	100	220	400
Slab (B)	220	400	650
Loš / Financijske teškoće (CCC i ispod)	400	650	1000

Izvor: Odluka o objavljivanju pravila o utvrđivanju referentne i diskontne stope (Narodne novine, broj 114/2008).

²⁰³ Odluka o objavljivanju pravila privremenog okvira za mjere državnih potpora kojima se podupire pristup financiranju u trenutnoj financijskoj i gospodarskoj krizi (Narodne novine, broj 56/2009).

8. Ostale aktivnosti i poslovi Agencije u području državnih potpora

Osim navedenih aktivnosti i poslova koji se odnose na postupke odobravanja i nadzora nad dodjelom potpora u 2012. godini, kao i u prethodnim izvještajnim razdobljima, značajan dio aktivnosti Agencije odnosio se i na poslove u svezi praćenja, vođenja evidencije o državnim potporama odnosno prikupljanja podataka o dodijeljenim državnim potporama od svih stvarnih i potencijalnih davatelja potpora u Republici Hrvatskoj. Ti se podaci prikupljaju i obrađuju u Agenciji prema metodologiji EU u cilju izrade godišnjeg izvješća o državnim potporama kojeg je Agencija dužna dostaviti Hrvatskom saboru na usvajanje²⁰⁴, a sukladno obvezama iz SSP-a i nadležnim institucijama EU. U Godišnjem izvješću o državnim potporama za 2011. godinu, po prvi puta izvršena je i **analiza dodijeljenih potpora prema karti statističkih regija u Republici Hrvatskoj za 2011. godinu** odnosno po NUTS 2 regijama. Sukladno tome, Središnjoj i istočnoj (Panonskoj) Hrvatskoj dodijeljeno je 950,4 milijuna kuna potpora (765,1 milijun kuna sektorskih potpora i 185,3 milijuna kuna horizontalnih potpora), Jadranskoj Hrvatskoj dodijeljeno je 2.291 milijun kuna (1.968,5 milijuna kuna sektorskih potpora i 322,5 milijuna kuna horizontalnih potpora), te statističkoj regiji Sjeverozapadna Hrvatska dodijeljeno je 1.634,5 milijuna kuna potpora (869,7 milijuna kuna sektorskih i 764,8 milijuna kuna horizontalnih potpora).

Također, u ovom godišnjem izvješću po prvi puta je Agencija izvijestila o **uspostavljenom modelu praćenja učinaka dodijeljenih potpora u 2011. godini** s ciljem objektivne procijene efikasnosti korištenja odnosno trošenja proračunskih sredstava i uspješnosti postizanja zadanih ciljeva dodijeljenih potpora.

Hrvatski sabor usvojio je predmetno izvješće na 7. sjednici 15. veljače 2013., a ono je objavljeno i na internetskoj stranici Agencije.

Važan aspekt rada Agencije je i suradnja s davateljima državnih potpora, kako onima iz jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, tako i s ministarstvima, fondovima, agencijama i drugima na razini Republike Hrvatske, koja se ostvaruje na različite načine, a osobito tijekom izrade spomenutog godišnjeg izvješća o državnim potporama ili kod pripreme projekata državnih potpora. Cilj ove suradnje je pružanje pomoći u izradi i pripremi programa potpora kako bi oni bili sukladni Zakonu o državnim potporama, a od iznimne je važnosti jer u tom slučaju postupak ocjene odnosno usklađenosti i odobravanja tih programa sukladno ZDP-u teče brže i jednostavnije. Također, na taj se način širi znanje o potporama i razumijevanje pravila dodjele, a davatelji se pripremaju za članstvo u EU, kada potpore više neće odobravati ova Agencija već Europska komisija.

²⁰⁴ Članak 20. Zakona o državnim potporama.

Lista postojećih potpora

Sve do ulaska Republike Hrvatske u EU važan dio aktivnosti Agencije vezan je uz izradu liste postojećih potpora (na engleskom jeziku *Existing Aid List*).

Od zaključivanja pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji u izradi liste postojećih potpora Agencija je zajedno s davateljima potpora, na jednoj strani, i Europskom komisijom, na drugoj, usuglašavala programe potpora kako bi oni bili odobreni od strane EK, te na taj način kroz tu listu postali sastavni dio Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Naime, **mehanizam postojećih potpora** sukladno pravnoj stečevini EU (*acquis*) znači da se potpore koje su uključene na tu listu mogu dodjeljivati i nakon stjecanja članstva u EU bez potrebe ponovne prijave odnosno odobrenja od strane Europske komisije. Nadalje, te potpore ne mogu biti predmet naloga za povrat potpora. Drugim riječima, svi programi potpora i pojedinačne potpore koje se nalaze na listi postojećih potpora zaštićeni su od naknadne kontrole Europske komisije i tijela EU sve do isteka roka važenja programa koji je također naveden u listi, uz uvjet da se ne mijenjaju ni prije, a niti nakon stjecanja članstva u EU.

Sukladno Ugovoru o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Prilogu IV. 2. Politika tržišnog natjecanja, sljedeći programi potpora i pojedinačne potpore koji su stupili na snagu u Republici Hrvatskoj prije dana pristupanja te se primjenjuju i nakon tog dana, od pristupanja se smatraju postojećim potporama u smislu članka 108. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije:

- (i) potpore koje su stupile na snagu prije 1. ožujka 2002.,
- (ii) potpore koje su sadržane u samom Ugovoru o pristupanju,
- (iii) potpore koje je prije dana pristupanja ocijenila Agencija i za koje je utvrdila da su usklađene s pravnom stečevinom EU te u svezi s kojima Europska komisija nije iznijela prigovor na temelju ozbiljne sumnje u usklađenost s unutarnjim tržištem, a sukladno postupku koji uređuje Ugovor o pristupanju.

Dakle, sve mjere postojećih državnih potpora koje nisu navedene u Ugovoru o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji i koje je Agencija je odobrila nakon sklapanja toga Ugovora, a **Europska komisija nije iznijela prigovore na njihovu usklađenost s pravnom stečevinom EU** u postupku tzv. „prijelaznog mehanizma postojećih potpora“, smatraju se usklađenim s pravnom stečevinom EU i mogu se primjenjivati do roka na koji su odobrene. Drugim riječima, sve mjere koje se primjenjuju i nakon pristupanja, a predstavljaju državnu potporu, ali **nisu** odobrene od strane Agencije, a nakon toga i od Europske komisije, odnosno koje se ne nalaze se na listi postojećih potpora, smatraju se novim potporama koje podliježu nadzoru Europske komisije.

Na listu postojećih državnih potpora, prihvaćenih od strane Europske komisije, a koje se nalaze i u Dodatku Priloga IV. Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, uvršteni su sljedeći programi i pojedinačne državne potpore temeljem kojih Republika Hrvatska i nakon pristupanja Europskoj uniji može dodjeljivati potpore bez posebnog odobrenja Europske komisije:

1. Zakon o slobodnim zonama – 31. prosinac 2016.,
2. Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji – neograničeno,
3. Odluka o otvorenosti Zračne luke Osijek d.o.o. – 31. prosinac 2013.,
4. Program financiranja nakladništva od 2011. do 2013. – 31. prosinac 2013.,
5. Naknadno odobrenje državnih potpora poduzetniku *Rockwool Adriatic d.o.o.* – 31. prosinac 2015.,
6. Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju – 31. prosinac 2014.,
7. Odluka o obvezi otvorenosti *Zračne luke Rijeka d.o.o.* – 31. prosinac 2014.

Sve ostale programe i pojedinačne državne potpore, kako je prije navedeno, koje je odobrila Agencija u razdoblju od dana potpisivanja Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji do dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, koje će se dodjeljivati nakon pristupanja, Agencija je u obvezi prijaviti Europskoj komisiji koja na temelju podataka koje joj je dostavila Agencija i davatelji potpora procjenjuje njihovu sukladnost s pravnom stečevinom EU.

U okviru „*prijelaznog mehanizma postojećih potpora*“, Agencija je Europskoj komisiji 18. rujna 2012. dostavila na ocjenu sljedeće mjere državnih potpora:

1. Pravilnik o izdavanju jamstva HAMAG-a – 31. prosinac 2013.,
2. Program novčanog poticaja za proizvodnju biogoriva za prijevoz – 31. prosinac 2014.,
3. Program razvoja interneta i širokopojasnog pristupa internetu na područjima od posebne državne skrbi, brdsko-planinskim područjima i otocima – 31. prosinac 2016.,
4. Izmjene i dopune Operativnog programa razvoja prerade drva i proizvodnje namještaja – 31. prosinac 2013.,
5. Program potpora za poticanje razvoja i proizvodnje opreme za primjenu obnovljivih izvora energije u prerađivačkoj industriji – 31. prosinac 2013.,
6. Odluka o izmjeni Odluke o obvezi otvorenosti *Zračne luke Osijek d.o.o.* za javni zračni promet u razdoblju 2009. – 2013. – 31. prosinac 2013.,
7. Pravilnik o poticanju ulaganja u proizvodnju audiovizualnih djela – 31. prosinac 2013.,

8. Odluka o subvencioniranju proizvodnje i emitiranja audiovizualnih i/ili radijskih programskih sadržaja u programima nakladnika televizija ili radija – 31. prosinac 2014.,
9. Pravilnik o osnovnim uvjetima financiranja pojedinih ciljnih skupina s izmjenama i dopunama – 31. prosinac 2013.,
10. Program raspodjele sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija – 31. prosinac 2014.,
11. Program potpora za promicanje inovacijsko-tehnološkog sustava – 31. prosinac 2013.,
12. Zakon o poticanju investicija i investicijskog okruženja – neograničeno, uz napomenu da će ga, ukoliko bude potrebno, trebati uskladiti s novim propisima o regionalnim potporama koje će biti na snazi od 1. siječnja 2014.

Europska komisija je pokrenula službeni postupak ocjene navedenih programa i pojedinačnih potpora, koji u trenutku zaključivanja ovog izvješća još uvijek nije okončan. Suradnja i komunikacija između Agencije i EK odnosno pojašnjenja dostavljenih programa još uvijek su važan dio aktivnosti, kako Agencije tako i davatelja potpora²⁰⁵.

Zaključno, treba ponoviti da je u 2012. godini izraziti naglasak u aktivnostima Agencije bio na mišljenjima, očitovanjima, odgovorima na upite i stručnim objašnjenjima koje je stručna služba davala na upite i zahtjeve davatelja ili korisnika potpora u rješavanju kako konkretnih slučajeva, tako i objašnjavanju primjene pojedinih propisa o državnim potporama (tzv. „advocacy“). Na takvu se **savjetodavnu ulogu Agencije odnosilo 61 očitovanje i mišljenje, a dodatna 22 očitovanja odnosila su se na državne potpore male vrijednosti** (potpore *de minimis*) za koje, kao što je prethodno spomenuto u ovom izvješću, nije potrebno prethodno odobrenje Agencije²⁰⁶. Ukupna brojka od 83 predmeta govori o značaju ovoga dijela aktivnosti stručne službe kada je pružala pomoć davateljima, neovisno o njihovoj razini. U 2012. godini to su prije svega bila ministarstva – primjerice, Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture itd., zatim davatelji na lokalnoj razini – primjerice, Krapinsko–zagorska županija, Sisačko–moslavačka županija, Primorsko–goranska županija itd., Hrvatska banka za obnovu i razvitak, sveučilišta u Osijeku i Splitu itd.

²⁰⁵ U međuvremenu, Europska komisija odobrila je devet mjera državnih potpora s popisa dvanaest mjera potpora koje je Agencija dostavila EK na ocjenu u rujnu 2012. godine, a koje se u smislu članka 108. UFEU mogu smatrati postojećim potporama od dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. To su Prijedlog izmjena i dopuna Operativnog programa razvoja prerade drva i proizvodnje namještaja 2011. – 2013., Odluka o izmjeni Odluke o obvezi otvorenosti Zračne luke Osijek d.o.o. za promet u razdoblju od 2009. – 2013., Pravilnik o poticanju ulaganja u proizvodnju audiovizualnih djela, Pravilnik o osnovnim uvjetima financiranja pojedinih ciljnih skupina s izmjenama i dopunama, Program razvoja interneta i širokopojsnog pristupa internetu na područjima od posebne državne skrbi, brdsko-planinskim područjima i otocima te Program potpora za poticanje razvoja i proizvodnje opreme za primjenu obnovljivih izvora energije u prerađivačkoj industriji, Pravilnik o izdavanju jamstva Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, Program potpora za poticanje inovacijsko tehnološkog sustava i Zakon o poticanju investicija i unapređenju investicijskog okruženja.

²⁰⁶ Sukladno Odluci o objavljivanju pravila o potporama male vrijednosti (Narodne novine, broj 45/2007).

III. MEĐUNARODNA SURADNJA

Odjel za međunarodnu suradnju Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja prati pravo i praksu Europske unije i država članica s područja zaštite tržišnog natjecanja i državnih potpora, surađuje s inozemnim agencijama i drugim tijelima nadležnima za područje tržišnog natjecanja i državnih potpora, međunarodnim organizacijama i institucijama, kao što su UNCTAD, WTO, OECD, Svjetska banka, EBRD i ostali, planira i provodi projekte pomoći i organizira sudjelovanje zaposlenika Agencije na međunarodnim seminarima, konferencijama i radnim skupinama o pravu i politici tržišnog natjecanja i državnih potpora, te u radu Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN) čiji punopravni član Agencija postaje s pristupanjem Europskoj uniji.

U nastavku je dan prikaz najvažnijih aktivnosti u 2012. godini na području međunarodne suradnje.

Multilateralna suradnja

ICN – Međunarodna mreža tijela za zaštitu tržišnog natjecanja

I tijekom 2012. godine Agencija je sustavno pratila aktivnosti ICN-a i sudjelovala u radu nekoliko radnih skupina. U radnoj skupini za promicanje prava i politike tržišnog natjecanja Agencija je sudjelovala na nekoliko teleseminara i telekonferencija. Ujedno je u listopadu predstavnica Agencije sudjelovala na prvoj radionici ove radne grupe održanoj u Parizu i održala prezentaciju o promicanju kulture tržišnog natjecanja u RH. Nastavno na spomenutu radionicu radne skupine održane krajem listopada 2012., voditelji radne skupine za temu «Promicanje kulture tržišnog natjecanja» u prosincu su pozvali govornike s radionice da iskažu interes za teme koje bi se obrađivale tijekom 2013. godine u svrhu sastavljanja tzv. *ICN Competition Advocacy Toolkit*. Agencija je iskazala interes te predložila sudjelovanje u promicanju kulture tržišnog natjecanja za ciljeve: pravosuđe te malo i srednje poduzetništvo.

Radna skupina za kartele bavila se pitanjima razmjene informacija i suradnje agencija u predmetima kartela te je u tu svrhu Agencija u siječnju ispunila upitnik o praksi Agencije u predmetima kartela uz poseban naglasak na razmjeni informacija s drugim agencijama. Druga značajna aktivnost radne skupine koju je pratila Agencija jest održavanje niza teleseminara na temu programa pokajnika (eng. *leniency*) u razdoblju od listopada do prosinca. Agencija je zajedno s ostalim članovima ove radne skupine sudjelovala i u izradi prijedloga tema za budući rad radne skupine.

Agencija je također bila uključena u rad radne skupine o učinkovitosti rada tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, koja se i tijekom 2012. godine nastavila baviti pitanjima upravljanja znanjem i prenošenja znanja te upravljanja ljudskim resursima kao temelja za uspješan rad tijela za zaštitu tržišnog natjecanja. U navedenoj radnoj

skupini Agencija je sudjelovala na telekonferenciji o budućem planu rada radne skupine u lipnju, te je slijedom toga u srpnju predložila da se među teme kojima će se baviti radna skupina i budući teleseminari uključi i sustav interne edukacije koju provodi Agencija (Inter-Eduka). Slijedom toga u kolovozu su voditelji radne skupine (Meksiko) poslali zamolbu o pripremi prezentacije o Inter-Educi za teleseminar koji se održao u rujnu i na kojem je Agencija prezentirala jedinstven sustav interne edukacije koji provodi. U prosincu su voditeljima radne skupine poslani odgovori na upitnik o provedbenim alatima i transparentnosti u radu Agencije.

U redovitim kontaktima sa tajništvom ICN-a, Agencija je u travnju predložila drugog nevladinog predstavnika iz Američkog Instituta za tržišno natjecanje u Bruxellesu.

U rujnu Agencija je izradila odgovore na detaljan upitnik za potrebe posebnog projekta ICN-a i OECD-a o međunarodnoj suradnji.

ECN - Europska mreža tijela za zaštitu tržišnog natjecanja

Od studenoga 2011. godine predstavnici AZTN-a imaju pravo kao promatrači sudjelovati na sastancima Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (*European Competition Network – ECN*). Tijekom 2012. godine Agencija je bila zastupljena u sljedećim radnim skupinama:

- a) Radna skupina za suradnju i procesna pitanja,
- b) Radna skupina za informatičku forenziku,
- c) Sastanci šefova nacionalnih agencija,
- d) Radna skupina ekonomista.

Temeljem odluke Europske komisije iz lipnja 2012. o ostvarivanju refundacije troškova sudjelovanja hrvatskih predstavnika na sastancima odbora i stručnih skupina EK, troškovi puta na sastanke navedenih radnih skupina redovito se refundiraju od strane EK čime je sudjelovanje predstavnika Agencije, s obzirom na njezina proračunska ograničenja, znatno olakšano.

OECD – Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj

Visoka predstavnik Agencije sudjelovala je u radu Globalnog foruma OECD-a za pravo tržišnog natjecanja u Parizu 16. i 17. veljače 2012. godine. Teme koje su diskutirane na OECD-ovu forumu odnosile su se na područja zaštite tržišnog natjecanja u uvjetima nestabilnosti cijena na određenim osjetljivim tržištima kao što su hrana, energenti i sl., te međunarodna suradnja u pitanjima provođenja istraga u prekograničnim kartelima. Krajem 2012. godine u OECD je dostavljen i pregled o korištenju radnih dokumenata, studija, izvješća OECD-a tijekom 2012. godine. od strane Agencije u radu na predmetima ili pripremi stručnih mišljenja.

Europska energetska zajednica

Tijekom 2012. godine nastavljena je suradnja s Tajništvom Europske energetske zajednice putem ažuriranja podataka o praksi Agencije u sektoru energetike koji su prikupljeni tijekom svibnja i Tajništvu Europske energetske zajednice dostavljeni u lipnju i srpnju. Drugi oblik suradnje ostvaren je sudjelovanjem predstavnika Agencije na seminaru o primjeni pravila o tržišnom natjecanju u sektoru energetike održanom u Beču u studenom.

UNCTAD – Konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju

U Sofiji je 12. studenoga 2012. održan Forum tržišnog natjecanja Sofija. Na poziv bugarske komisije i UNCTAD-a, zemlje osnivačice foruma potpisale su Izjavu kojom prihvaćaju usku bilateralnu i regionalnu suradnju kao preduvjet za razvoj tržišnog natjecanja u regiji. Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Hrvatska, Kosovo, Makedonija i Srbija - zemlje potpisnice izjave priznaju da se sofijski forum temelji na međunarodnim forumima kao što su OECD, UNCTAD, ICN i postaje platforma razmjene informacija, iskustva i znanja u području tržišnog natjecanja. Potpisnice su se obvezale da će suradnju produbiti i ojačati, održavati redovite kontakte, uspostaviti elektronsku bazu podataka dostupnu svim zemljama potpisnicama i nastaviti postojeći dijalog na visokoj razini između tijela za zaštitu tržišnog natjecanja u interesu regije. U tu svrhu održavat će se i godišnji sastanci foruma, a po potrebi i seminari i radionice.

Sudjelovanje u izradi međunarodnih publikacija o praksi tijela za zaštitu tržišnog natjecanja

U 2012. godini Agencija je nastavila sastavljati sažetke i ispunjavati upitnike za potrebe međunarodnih publikacija o praksi tijela za zaštitu tržišnog natjecanja. U tu je svrhu Agencija surađivala s Europskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) na *Istraživanju o tržišnom natjecanju*, zatim s *Global Competition Review (GCR)* na *Pregledu rada agencija za zaštitu tržišnog natjecanja*, te na publikaciji *Getting the deal through merger control* - pregledu prakse agencija za zaštitu tržišnog natjecanja u području ocjene koncentracija poduzetnika.

Ostalo u području međunarodne suradnje

Svjetska organizacija za pravo intelektualnog vlasništva – *World Intellectual Property Organization (WIPO)*

Tijekom prosinca Agencija je izradila odgovore na upitnik Svjetske organizacije za pravo intelektualnog vlasništva o odnosu prava zaštite tržišnog natjecanja i prava intelektualnog vlasništva. Odgovori i dodatna pojašnjenja dostavljeni su u WIPO do kraja prosinca.

Suradnja u okviru mediteranskih zemalja

U svrhu pripreme 13. konferencije mediteranskih zemalja održane u ožujku u Italiji, Agencija je na poziv organizatora Europskog instituta Robert Schuman i Mediteranske zajednice za tržišno natjecanje pripremila stručni članak na temu «Praksa Agencije u predmetima kartela».

Bilateralna suradnja

U ožujku 2012. godine Agenciju je posjetila delegacija Anti-monopolskog ureda Ministarstva trgovine Narodne Republike Kine. U delegaciji koju je vodio gospodin Shang Ming, generalni direktor, bili su i predstavnici kineskog veleposlanstva u Hrvatskoj. Izaslanstva su razmijenila informacije o propisima koji reguliraju tržišno natjecanje u dvije države, iskustvima u njihovoj provedbi, te organizacijskoj strukturi tijela za zaštitu tržišnog natjecanja. Shang Ming naglasio je kako jačanje svijesti o poštivanju pravila tržišnog natjecanja u Kini pomaže i kineskim poduzetnicima u njihovim ulagačkim aktivnostima na drugim tržištima, a njegovo je mišljenje da tome može pomoći još veća harmonizacija zakonodavstava na globalnoj razini. Ovakvi bilateralni susreti tome dodatno doprinose.

Hrvatska je, inače, jedna od tri zemlje čije su regulatore na svojoj europskoj turneji posjetili članovi kineske delegacije. Prethodno su bili u Velikoj Britaniji, a nakon Hrvatske i u Albaniji.

Predstavnici Agencije sudjelovali su u Bukureštu na konferenciji pod nazivom «Dostignuća i perspektive: 1997. – 2012.» te na okruglom stolu o pravu tržišnog natjecanja u telekomunikacijskom sektoru kojima je u svibnju obilježena 15. godišnjica rada rumunjskog Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja²⁰⁷. Na konferenciji su predstavljena postignuća rumunjskog vijeća u prethodnih 15 godina, a poseban naglasak bio je na razmjeni praktičnih iskustava i specifičnih problema u aktualnim temama prava tržišnog natjecanja i državnih potpora s kojima se tijela za zaštitu tržišnog natjecanja susreću u provedbi svojih nadležnosti.

U srpnju je na studijskom putovanju u Hrvatskoj boravila skupina pregovarača Republike Kosovo za ugovore o slobodnoj trgovini s EU. Kosovski pregovarači u Hrvatskoj su željeli čuti iskustava ministarstava i institucija koje su bile uključene u pregovore ili zadužene za provedbu trgovinskih sporazuma odredaba SSP-a. Jedna od njih bila je i Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja. Kosovskim su pregovaračima prenijeta iskustva iz pregovora o SSP-u te ulogi Agencije u pregovorima i provedbi, a goste iz Kosova zanimali su i predmeti iz tržišnog natjecanja i državnih potpora.

U Brnu je u studenom prošle godine održana šesta godišnja konferencija o tržišnom natjecanju «Sv. Martin konferencija - Posljednji trendovi i razvoj prava i politike

²⁰⁷ Program konferencije dostupan je na:

http://www.consiliulconcurentei.ro/uploads/docs/items/id7421/agenda_eveniment_25_mai_2012_en.pdf

tržišnog natjecanja 2012.“²⁰⁸. U panelu «Poduzetnici kao gospodarski subjekti» predstavnica hrvatske Agencije je izložila hrvatska zakonodavna rješenja i praksu u predmetima u kojima su se kao poduzetnici javljala tijela lokalne vlasti i strukovna udruženja. Na konferenciji su sudjelovali predstavnici Europske komisije, OECD-a, nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja iz Austrije, Belgije, Bosne i Hercegovine, Finske, Nizozemske, Njemačke, Slovačke te privatnog sektora (odvjetnici, predstavnici akademske zajednice, poslovne zajednice i potrošača) iz Češke i Slovačke.

²⁰⁸ Program i prezentacije s konferencije dostupni su na stranici www.compet.cz

IV. FINANCIRANJE I UNUTARNJE USTROJSTVO AGENCIJE

Proračun Agencije

Sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije, sukladno članku 26. stavku 7. ZZTN-a, osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske. Financiranje rada i aktivnosti Agencije isključivo proizlazi iz sredstava koja se osiguravaju u državnom proračunu Republike Hrvatske. Agencija ne ostvaruje vlastite prihode. Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje naplaćuje i izriče Agencija, sukladno članku 26. stavku 8. ZZTN-a, prihod su državnog proračuna Republike Hrvatske.

U tablici 5. prikazuje se plan i izvršenje rashoda Agencije za 2012. godinu promatrano po izvorima financiranja.

Tablica 5. Plan i izvršenje rashoda Agencije po izvorima financiranja za 2012. godinu

Izvor financiranja	Plan 2012.	Izvršenje 2012.	Indeks	Struktura izvršenja po izvorima financiranja
1 - Opći prihodi i primici	13.633.000	13.554.023,46	99,4	72,75%
5 - Pomoći	6.155.230	5.077.833,72	82,5	27,25%
Ukupno	19.788.230	18.631.857,18	94,2	100%

U odnosu na ukupni proračun Agencije, treba razlikovati dva izvora financiranja. Prvi izvor označava se kao stavka „Opći prihodi i primici“ i u bitnome se odnosi na sredstva koja se za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije osiguravaju u državnom proračunu Republike Hrvatske. Ta stavka uključuje sredstva za redovan rad Agencije i sredstva učešća Republike Hrvatske za projekte pomoći. Drugi izvor financiranja označava se kao stavka „Pomoći“, a u bitnome predstavlja sredstva EU za projekte IPA 2007 i IPA 2008. Ta sredstva iskazana su u proračunu Agencije za 2012. godinu.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije u državnom proračunu za 2012. godinu iz izvora 1 - Općih prihoda i primitaka, a koji predstavlja izvor sredstava za redovan rad Agencije i učešće RH za projekte pomoći, iznosila su **13.633.000,00** kuna. Pored toga, iz izvora 5 – Pomoći, a koji predstavlja sredstva EU za projekte IPA 2007 i IPA 2008, planirano je **6.155.230,00** kuna.

Planirana sredstva po oba izvora financiranja za 2012. godinu iznosila su **19.788.230,00** kuna.

Za redovan rad Agencije, uključujući i učešće RH za projekte pomoći, izvršeno je **13.554.023,46** kuna što predstavlja 99,4 posto u odnosu na plan. Dodatno, iz sredstava EU za Projekte IPA 2007 i IPA 2008 izvršen je iznos od **5.077.833,72** kuna što

predstavlja 82,5 posto u odnosu na planirana sredstva. Značajnije odstupanje izvršenja u odnosu na planirana sredstva EU za projekte IPA proizlazi iz činjenice da je projekt iz programa IPA 2007 završen u 2012. godini, ali nije izvršeno završno plaćanje. Tijekom 2012. godine u Agenciji je proveden i projekt iz programa IPA 2008 koji je završen i po kojem je naplata izvršena u cijelosti. Promatrano po oba izvora financiranja, ukupno izvršena sredstva u 2012. godini iznosila su **18.631.857,18** kuna što predstavlja 94,2 posto iznosa u odnosu na plan rashoda Agencije za 2012. godinu.

Ukoliko se promatra struktura izvršenja rashoda Agencije za 2012. po izvorima financiranja, proizlazi kako je 72,75 posto izvršenja rashoda proizlazilo iz izvora 1 – Opći prihodi i primici, dok je 27,25 posto izvršenja proizlazilo iz izvora 5 – Pomoći.

Nadalje, u tablici 6. prikazuje se plan i izvršenje rashoda Agencije za 2012. godinu promatrano po grupama računa.

Tablica 6. Plan i izvršenje rashoda Agencije za 2012. godinu po grupama računa

Grupa računa	Plan	Izvršenje	Indeks	struktura
31 Rashodi za zaposlene	9.869.900	9.844.269,03	99,7	52,84%
32 Materijalni rashodi a) za redovan rad Agencije	3.711.300	3.659.944,70	98,6	19,64%
34 Financijski rashodi	3.800	3.289,48	86,6	0,02%
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	48.000	46.520,25	96,9	0,25%
Ukupno (31+32a+34+42)	13.633.000	13.554.023,46	99,4	72,75%
32 Materijalni rashodi b) IPA 2007 i IPA 2008	6.155.230	5.077.833,72	82,5	27,25%
Ukupno (31+32a+32b+34+42)	19.788.230	18.631.857,18	94,2	100,00%

Rashodi za zaposlene (31)

Rashodi za zaposlene izvršeni su u iznosu od 9.844.269,03 kuna, odnosno 99,7 posto u odnosu na plan. Promatrano po strukturi, rashodi za zaposlene činili su 52,84 posto rashoda u odnosu na ukupne rashode, odnosno 72,63 posto ukoliko se njihov udjel promatra u odnosu na rashode ostvarene iz proračunskih sredstava (naznačen kao izvor 1 u tablici 5.) Rashodi za zaposlene uključuju bruto plaće u iznosu od 8.355.103,46 kuna, ostale rashode za zaposlene u iznosu od 140.300,00 kuna te doprinose na plaće u iznosu od 1.348.865,57 kuna.

U 2012. godini nije bilo zapošljavanja novih radnika. Plaće su se odnosile na redovan rad za 53 radnika. Pri isplati ostalih rashoda za zaposlene (regres, jubilarne nagrade,

dar za djecu, pomoći i slično), Agencija se pridržavala odredbi Kolektivnog ugovora za državne službenike i namještenike.

Materijalni rashodi (32)

U odnosu na materijalne rashode, Agencija je u 2012. godini, mjerama štednje i vodeći računa o racionalnom raspolaganju sredstvima, ostvarila uštedu u iznosu od oko 10 posto rashoda u usporedbi s 2011. godinom i to na gotovo svim stavkama materijalnih rashoda, izuzev rashoda za računalne usluge na kojima je ostvaren porast. Na visinu rashoda za računalne usluge Agencija nije mogla utjecati jer su oni bili uvjetovani potrebom ugovaranja usluga održavanja informatičke i telekomunikacijske opreme za koju je istekao jamstveni rok.

Materijalne rashode činili su rashodi za redovan rad Agencije koji se financiraju iz proračunskih sredstava i koji uključuju sredstva učešća Republike Hrvatske za projekte pomoći (izvor 1) te rashodi za projekte pomoći IPA 2007 i IPA 2008 (izvor 5).

Materijalni rashodi za redovan rad Agencije (naznačeno kao stavka 32a u tablici 6.) izvršeni su u iznosu od 3.659.944,70 kuna, odnosno 98,6 posto u odnosu na planirano. Od tog iznosa, 3.601.701,05 kuna odnosilo se na rashode za redovan rad Agencije, a 58.243,65 kuna odnosilo se na nacionalno učešće za Projekt IPA 2008. U odnosu na ukupne rashode, rashodi za redovan rad Agencije činili su 19,64 posto rashoda.

Druga komponenta materijalnih rashoda predstavljala je rashode za projekte IPA 2007 i IPA 2008 (naznačeno kao stavka 32b u tablici 6.). Ti rashodi izvršeni su u iznosu od 5.077.833,72 kuna odnosno 82,5 posto u odnosu na planirano.

Financijski rashodi (34)

Nadalje, financijski rashodi izvršeni su u iznosu od 3.289,48 kuna odnosno 86,6 posto u odnosu na planirano. Ti rashodi odnose se na bankarske troškove pri provođenju usluga deviznog poslovanja.

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine (42)

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine iznosili su u 2012. godini 46.520,25 kuna ili 0,25 posto ukupnih rashoda Agencije a odnosili su se na zamjenu najnužnije uredske opreme.

EU fondovi

Agencija je tijekom 2012. godine bila korisnik programa pomoći EU i to kroz IPA 2007 projekt.

U ožujku 2012. godine dovršena je provedba *twinning* projekta „Provođenje politika tržišnog natjecanja i državnih potpora u RH“. Vrijednost projekta koji se od srpnja 2010. godine provodio u Agenciji bila je milijun eura, a financiran je sredstvima iz programa Europske unije za Hrvatsku IPA 2007. Partneri u projektu bili su talijanska Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja i britansko Ministarstvo za poduzetništvo, inovacije i vještine. Osnovni cilj projekta bio je poboljšati provođenje politika tržišnog natjecanja i državnih potpora, uz stalnu stručnu pomoć AZTN-u i ostalim mjerodavnim institucijama u Hrvatskoj na temelju pravila koja se primjenjuju u EU i primjera iz prakse.

Uz AZTN, više je domaćih institucija aktivno sudjelovalo u projektu: Pravosudna akademija i sudovi, Hrvatska narodna banka (HNB), Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije (HAKOM), Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA), Agencija za regulaciju željezničkih usluga (ARTZU), Državni ured za intelektualno vlasništvo (DZIV), Državna komisija za javnu nabavu (DZKOM), te Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije.

Jedna od završnih aktivnosti projekta bilo je održavanje okruglog stola o tržišnom natjecanju i javnim nabavama u veljači. Cilj diskusije bio je sagledavanje uloge koju javna tijela trebaju odigrati ne bi li pri javnim natječajima spriječila nedopuštene radnje u smislu narušavanja tržišnog natjecanja. Predstavljene su provedbene i druge inicijative koje se poduzimaju kako bi se osiguralo ostvarenje svih koristi za potrošače. Održavanjem okruglog stola, na kojem su sudjelovali i gosti iz Bugarske, Rumunjske, Turske, Srbije i Makedonije, ujedno se htjelo potaknuti suradnju mjerodavnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja iz regije na ovom i drugim područjima rada. Na skupu je bilo govora o kartelima u javnim nabavama, o sprečavanju rizika tajnih dogovora u centraliziranom sustavu javne nabave, te o inicijativi OECD-a za poticanje konkurencije u javnoj nabavi.

Iz prikazanih podataka u tablici 5. proizlazi kako su sredstva EU za projekte pomoći, koja su iskazana kroz proračun Agencije, predstavljala značajan izvor financiranja Agencije u 2012. godini s iznosom od 5,1 milijun kuna te udjelom u strukturi izvora financiranja od 27,25 posto. Na strani rashoda, ta sredstva iz EU fondova u 2012. godini odnose se na rashode za konzultantske usluge (evidentirane kao intelektualne usluge) u spomenutom projektu pomoći IPA 2007 te na završno plaćanje u projektu IPA 2008 koji se u Agenciji provodio tijekom 2010. i 2011. godine.

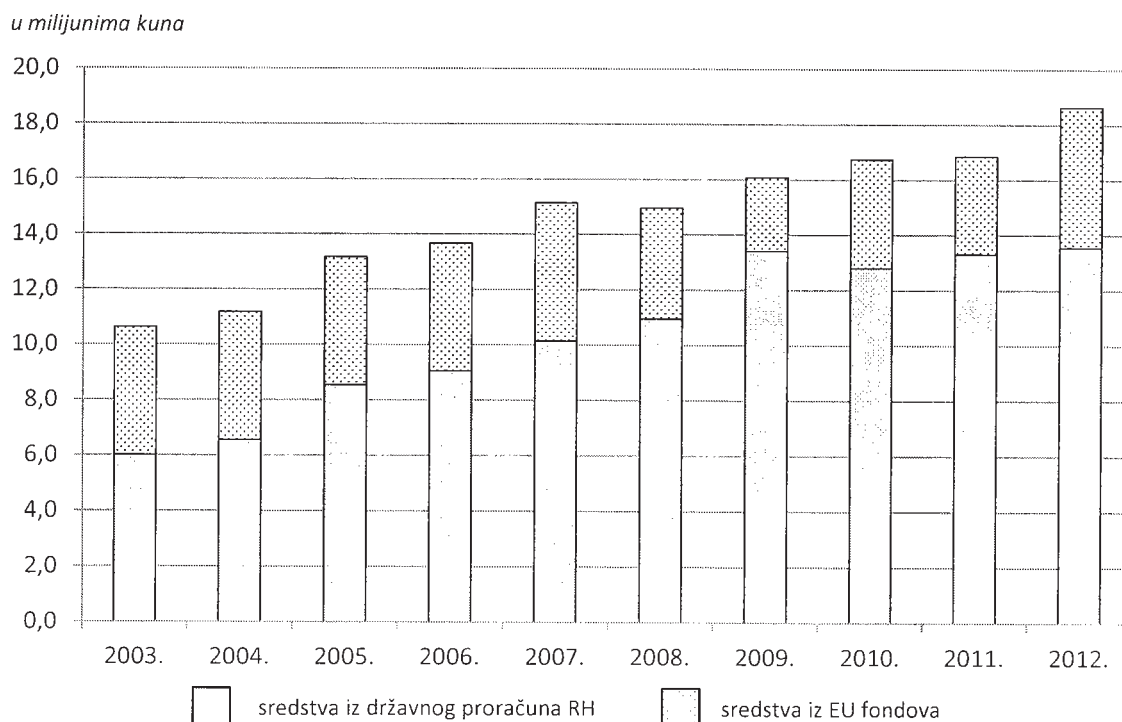
Valja napomenuti da je Agencija i svih ranijih godina tijekom procesa približavanja, odnosno pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, uspješno koristila sredstva koja su bila na raspolaganju iz EU fondova. U tom smislu, Agencija je bila praćena podrškom stranih stručnjaka, angažiranih kroz projekte pomoći Europske unije. U razdoblju od 2003. do 2012. godine, Agencija je bila korisnica EU projekata (CARDS, PHARE i IPA) u ukupnoj planiranoj vrijednosti od oko sedam milijuna eura, realiziranih kroz razne vrste ugovora. Prvenstveno se radilo o ugovorima o tehničkoj pomoći i *twinning* ugovorima. Projekti su u bitnome bili usmjereni na proces jačanja

administrativnog kapaciteta Agencije u dijelu koji se odnosi na provedbu sustava zaštite tržišnog natjecanja i državnih potpora.

Pored navedenog, projekti su u određenom dijelu obuhvaćali i nabavu opreme poput primjerice informatičke opreme, IP telefonije, nabavu baze podataka državnih potpora, literature itd. Pomoć je u ranijim godinama bila usmjerena na preuzimanje zakonodavnog okvira EU u području tržišnog natjecanja i državnih potpora, edukaciju o zakonodavstvu EU i pravilima unutar Agencije i kod vanjskih dionika (davatelja potpora, sudaca, odvjetnika) te pomoć Agenciji pri rješavanju složenih predmeta vezanih uz obveze preuzete SSP-om (na području državnih potpora – brodogradnja, čelik). Nakon što je zakonodavni okvir uspostavljen, naglasak je stavljen na informiranje hrvatske javnosti, poslovne i opće, o provedbi toga okvira i ulozi Agencije, te posljedicama (pogodnostima) koje taj okvir pruža hrvatskoj poslovnoj zajednici, te u konačnici potrošačima, kao i na pripremu Agencije za prelazak na sustav zaštite tržišnog natjecanja i kontrole državnih potpora nakon pristupanja Europskoj uniji.

Na slici 2. grafički se prikazuje financiranje Agencije iz sredstava EU fondova u razdoblju od 2003. do 2012. godine.

Slika 2. Financiranje Agencije iz sredstava EU fondova u razdoblju od 2003. do 2012. godine

U odnosu na način realizacije projekata, tijekom ranijih godina korištenja, projekti su bili centralizirani te su se realizirali direktno preko EU, odnosno putem Delegacije Europske unije u Republici Hrvatskoj. Kasniji projekti, nakon što je Republika Hrvatska stekla status kandidatkinje za članstvo u EU, bili su decentralizirani pri

čemu je ugovaratelj bilo Ministarstvo financija RH, odnosno Središnja agencija za financiranje i ugovaranje.

U tom smislu, valja naglasiti kako je u razdoblju od 2003. do 2006. godine Agencija bila korisnik sredstava iz EU fondova (CARDS projekti) u ukupnom iznosu od oko 18,5 milijuna kuna, koja zbog spomenutog centraliziranog sustava, nisu bila iskazana u proračunu Agencije za razliku od sredstava (PHARE i IPA projekti) korištenih u razdoblju od 2007. do 2012. godine koja su bila iskazana u proračunu Agencije. S obzirom na to kako su projekti te posljedično i sredstva iz projekata u razdoblju od 2003. do 2006. godine korištena gotovo ravnomjerno tijekom tih godina, za potrebe grafičkog prikaza ukupan iznos sredstava za to razdoblje razdijeljen je ravnomjerno kroz te godine te se mogu smatrati u bitnome ispravnim prikazom za usporedbu s podacima iz kasnijih godina koji su za svaku godinu zasebno bili iskazani u proračunu Agencije.

Organizacijska struktura Agencije

Unutarnja organizacija, način poslovanja, opći akti Agencije i druga pitanja značajna za rad Agencije uređena su Statutom Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja koji je potvrdio Hrvatski sabor²⁰⁹. Sukladno ZZTN-u za ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa, na radnike Agencije i članove Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja primjenjuju se opći propisi o radu. Na slici 3. prikazuje se organizacijska struktura Agencije.

Radom Agencije upravlja **Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja** koje se sastoji od pet članova, a imenuje ih i razrješava dužnosti Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Uvjeti za imenovanje i trajanje mandata, za razrješenje predsjednika i članova Vijeća, kao i djelokrug Vijeća, uređeni su Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja²¹⁰. Vijeće u upravljanju Agencijom **donosi odluke o svim općim i pojedinačnim aktima Agencije**, na sjednicama Vijeća, većinom od najmanje tri glasa, a član Vijeća ne može biti suzdržan²¹¹.

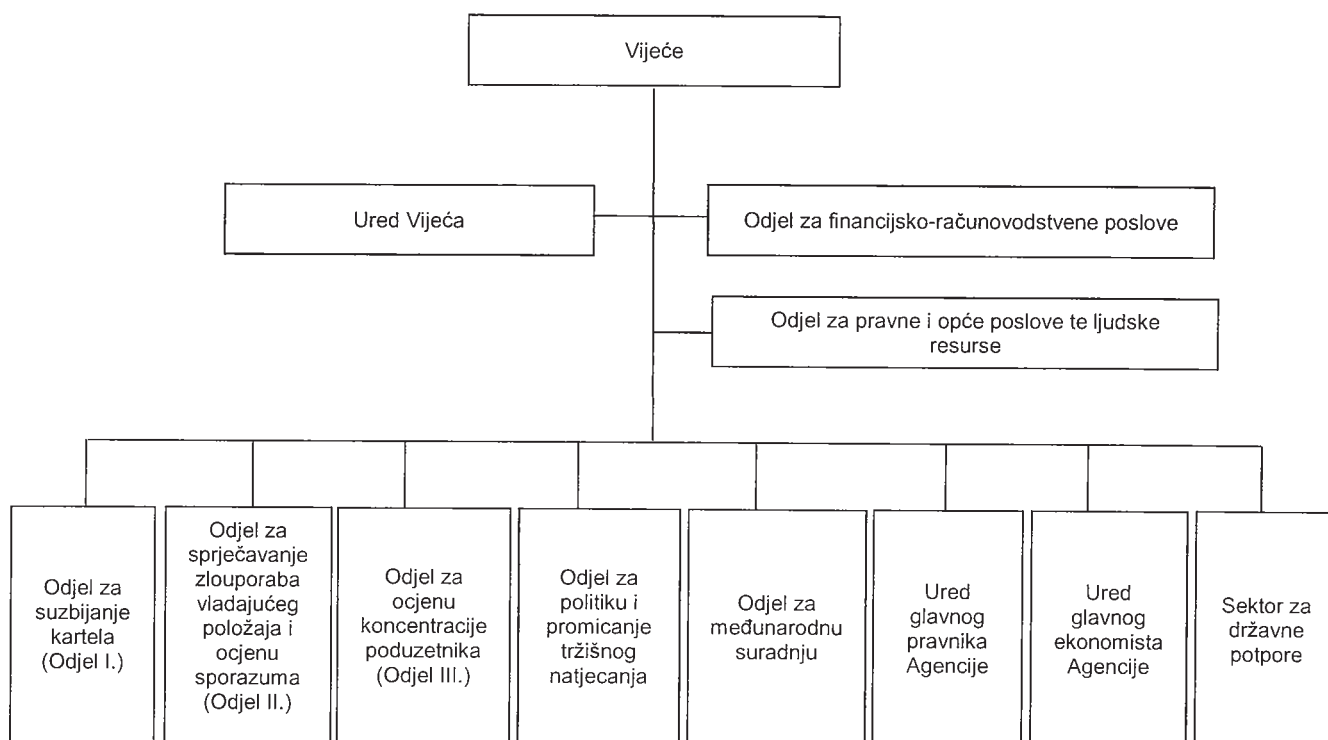
Stručna služba Agencije vodi postupke iz nadležnosti Agencije, dok Vijeće donosi odluke temeljem materijala koje je pripremila stručna služba. Neovisnost odnosno odvojenost priprema odluka, za koje pred Vijećem odgovara stručna služba, od njihovog konačnog donošenja od strane Vijeća, važan je sigurnosni mehanizam sprječavanja bilo kakvih koruptivnih djelovanja kod donošenja odluka u postupcima koji se vode u Agenciji.

²⁰⁹ Važeći Statut Agencije Hrvatski sabor potvrdio je 11. veljače 2011., objavljen je u Narodnim novinama, broj 22/2011, a stupio je na snagu 16. veljače 2011.

²¹⁰ U Vijeću su: mr. sc. Olgica Spevec, predsjednica Vijeća, Mladen Cerovac, mag.iur., zamjenik predsjednice Vijeća, te Milivoj Maršić, dipl.oec, Vesna Patrlj, dipl.iur. i dr.sc. Mirna Pavletić-Župić, članovi Vijeća. Svi članovi Vijeća, uključujući predsjednicu i njezinoga zamjenika, zaposleni su u Agenciji.

²¹¹ Članak 31. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/2009).

Slika 3. Shematski prikaz organizacijske strukture Agencije

Agencija je u 2012. godini zapošljavala **53 djelatnika**, što je za 7 % manje nego u 2011. godini kada je Agencija imala 57 zaposlenih. Od toga broja, u 2012. godini 43 djelatnika bilo je uključeno u provedbu zakona iz nadležnosti Agencije, preostalih 10 djelatnika obavljalo je druge poslove usko povezane s provođenjem zakona i funkcioniranjem Agencije. U tablici 7. prikazuju se podaci o kvalifikacijskoj strukturi djelatnika Agencije. Prikazani podaci uključuju i članove Vijeća.

Tablica 7. Kvalifikacijska struktura djelatnika Agencije (stanje na dan 31. prosinca 2012. godine)

	pravnici	ekonomisti	ostali	ukupno
1. VSS	20	25	2	47
2. VŠS	-	3	1	4
3. SSS	0	-	2	2
Ukupno	20	28	5	53
dr.sc., mr.sc., MBA	2	6	1	9
pravosudni ispit	18	-	-	18
revizorski ispit	-	4	-	4

Ukupno 47 zaposlenika Agencije od ukupno 53 ima visoku stručnu spremu, samo dvoje srednju, devet ih ima završene poslijediplomske znanstvene i stručne

stupnjeve obrazovanja, a svi voditelji postupaka u nadležnosti Agencije moraju imati položen pravosudni ispit (od ukupno 20 pravnika, 18 ih ima položen pravosudni ispit). Uspoređujući se s veličinom, proračunom, provedbenim rezultatima i pokazateljima efikasnosti sličnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja primarno u EU, Agencija sa svojih 53 zaposlenih spada u jednu od manjih Agencija.

U skladu sa svojim finansijskim mogućnostima, Agencija posebnu vrijednost daje kontinuiranom dodatnom obrazovanju i stručnom usavršavanju svojih radnika. Ovdje treba spomenuti jedinstveni i obvezni oblik usavršavanja imena INTER-EDUKA, sustav internog usavršavanja kroz koji i članovi Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja i djelatnici stručne službe Agencije međusobno razmjenjuju znanja o najnovijim propisima, trendovima, postupanjima i konkretnim odlukama u području zaštite tržišnog natjecanja i državnih potpora na redovitim, dvotjednim internim predavanjima. No, i u 2012. godini predstavnici Agencije sudjelovali su i na seminarima i konferencijama iz područja zaštite tržišnog natjecanja i državnih potpora u Hrvatskoj i inozemstvu. Ovdje se posebno ističu seminari u okviru OECD-ovog Regionalnog centra za tržišno natjecanje u Budimpešti koji tradicionalno pruža finansijsku podršku ovakvom sustavnom obrazovanju sudionika iz zemalja koje nisu članice OECD-a.

Javnost rada Agencije

Promicanje kulture tržišnog natjecanja i transparentnost u radu te jasno definirani cilj prenošenja jasnog stava o koristima koje tržišno natjecanje donosi svim društvenim dionicima u središtu su **Komunikacijske strategije** koju je Agencija donijela u srpnju 2012. godine sukladno obvezi iz Programa rada. Također, strategijom su utvrđene ključne poruke Agencije i dijelovi javnosti kojima se Agencija obraća, a u skladu s obilježjima svakog pojedinog dijela javnosti, Agencija prilagođava i svoje ključne poruke. Prilog strategiji je i detaljan plan komunikacijskih aktivnosti Agencije s vremenskim okvirima unutar kojih se komunikacija odvija. Kao i ostali interni akti Agencije, Komunikacijska strategija je javna i dostupna na internetskoj stranici Agencije www.aztn.hr

Jedna od aktivnosti koje su za 2012. godinu utvrđene u Komunikacijskoj strategiji, a u cilju dodatnog jačanja transparentnosti institucije, bilo je osmišljavanje i izdavanje **informativnog biltena Agencije**. Unatoč ograničenim finansijskim resursima koje Agencija ima na raspolaganju, bilten je zamišljen i realiziran kao mjesečna elektronska publikacija koja općoj i stručnoj javnosti na jednostavan i razumljiv način predstavlja odluke i aktivnosti Agencije, ali prenosi i zanimljivije informacije i teme iz područja tržišnog natjecanja i državnih potpora iz Europske unije i svijeta.

Agencija je, naime, uvjerena da je dostupnost informacija o njezinim konkretnim odlukama, kao i njezinim drugim aktivnostima, najbolji način da se o pravilima tržišnog natjecanja i njihovoj provedbi educiraju svi najvažniji dionici u društvu - donositelji odluka, poduzetnici, akademska i stručna javnost, predstavnici medija i - u konačnici - potrošači. Tako bilten predstavlja još jedan korak u otvaranju Agencije za

javnost kojim problematiku tržišnog natjecanja nastoji približiti što je moguće širem krugu korisnika, a ujedno je još jedan instrument realizacije zakonske obveze Agencije – one razvijanja i širenja kulture tržišnog natjecanja.

S redovitom mjesečnom objavom biltena **AZTN info**, Agencija je započela u listopadu 2012., a bilten se elektronskim putem distribuira na oko 200 adresa primatelja iz javnog i privatnog sektora te znanstvene zajednice, a odjek na njegovo izdavanje je izrazito pozitivan. Također, **AZTN info** je dostupan za preuzimanje s internetske stranice Agencije, na kojoj je svim zainteresiranim omogućena besplatna pretplata na taj elektronski mjesečnik. U 2012. objavljena su tri broja biltena, a s objavom je Agencija nastavila i u 2013. godini.

O svim značajnim odlukama Agencije (rješenjima, zaključcima, mišljenjima), istraživanjima koje provodi te o propisima o zaštiti tržišnog natjecanja i državnim potporama kao i o najvažnijim internim dokumentima Agencije (izvještaji o radu, programi rada, statut itd.) Agencija javnost informira putem svoje internetske stranice.

Priopćenja za javnost o najvažnijim odlukama sa sjednica Vijeća, uz objavu na internetskoj stranici, redovito se šalju i direktno novinarima, a na stranici se objavljuju sve značajne informacije vezane za rad Agencije i njezine domaće i međunarodne aktivnosti. Temeljem ovih aktivnosti u 2012. godini je bilo oko **1500 medijskih objava** iz područja zaštite tržišnog natjecanja i državnih potpora odnosno onih koje su se odnosile na rad Agencije. Statistici objava valja pribrojati i oko 200 pismenih i usmenih odgovora na upite stranaka i predstavnika medija.

Ukupno je na internetskoj stranici Agencije u 2012. godini objavljeno 112 odluka.

Sukladno zakonu, Agencija podnosi redovita godišnja izvješća o radu i izvješća o državnim potporama Hrvatskom saboru. Od 2006. godine donosi i programe rada za dvogodišnje razdoblje, iako joj to nije zakonska obveza, kojima utvrđuje strategiju i prioritete u svome radu. Svi navedeni dokumenti nalaze se na službenoj internetskoj stranici Agencije.

U Narodnim novinama objavljuju se **izreke rješenja** Agencije, dok se puni tekst odluka, odluke Upravnog suda RH odnosno Visokog upravnog suda RH te ostali akti Agencije objavljuju na internetskoj stranici Agencije. Podaci koji se smatraju poslovnom tajnom se ne objavljuju.

U cilju jačanja transparentnosti u području ocjene dopuštenosti koncentracija, Agencija u skladu sa svojom zakonskom obvezom na svojoj internetskoj stranici odmah po izdavanju potvrde o potpunosti prijave namjere koncentracije, objavljuje **javni poziv** za dostavljanje primjedaba i mišljenja o mogućim učincima predmetne koncentracije na tržišno natjecanje. Javni poziv upućen je svim zainteresiranim, prije svega konkurentima sudionicima koncentracije, udrugama poduzetnika i potrošača, ali i državnim tijelima i institucijama i drugim pravnim i fizičkim osobama na čije bi interese provedba koncentracije mogla utjecati. Primjedbe, stavovi i mišljenja dostavljaju se Agenciji u pisanom obliku.

S obzirom na to da se sklapanje zabranjenih sporazuma smatra najtežom povredom propisa o zaštiti tržišnog natjecanja za koju su zapriječene i najviše kazne te upravo zbog činjenice da je u 2012. godini Agencija izrekla svoju prvu upravno-kaznenu mjeru za utvrđeni kartel, Agencija je u prosincu 2012. godine osmislila i objavila letak **NE kartelima**. Letak sadrži 10 kratkih pitanja i odgovora s najosnovnijim informacijama o štetnosti kartela, a cilj je kampanje bio preventivno djelovanje, odvrćanje poduzetnika i njihovih udruženja od zabranjenih aktivnosti na tržištu, situacija u kojima mogu prekršiti zakon i zbog toga biti sankcionirani. Akcija je bila popraćena i u medijima, a sam letak Agenciji služi kao materijal kojeg u svrhu promicanja kulture tržišnog natjecanja dijeli poduzetnicima.

Konačno, sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama²¹² Agencija kao tijelo javne vlasti omogućuje i osigurava pravo na **pristup informacijama**. Na internetskoj stranici objavljeni su Odluka o ustroju kataloga informacija Agencije, Katalog informacija Agencije, Obrazac zahtjeva, Pregled sklopljenih ugovora o javnoj nabavi i njihovog izvršenja, te ime i kontakt adresa službenika za informiranje. Također, Agencija redovito nadležnom ministarstvu (danas Agenciji za zaštitu osobnih podataka) dostavlja izvješća o provedbi zakona za prethodnu godinu.

Prema Upisniku o zahtjevima, postupcima i odlukama o ostvarivanju prava na pristup informacijama Agencija je u 2012. zaprimila četiri zahtjeva za pristup informacijama koja su sva prihvaćena.

²¹² Narodne novine, broj 172/2003, 144/2010, 77/2011 i 25/2013.

V. Zaključak

Tržišno natjecanje i konkurencija među poduzetnicima nemaju alternativu kada je riječ o poticanju investicija, izvozne konkurentnosti, gospodarskog rasta i povećanju zaposlenosti. Upravo stoga, stava smo da je zadaća svake vlade i države stvarati okruženje koje će svim poduzetnicima na tržištu osigurati jednake početne uvjete poslovanja i pristup različitim tržištima, ne birajući pritom „pobjednike“ i ne zadirući u međusobne tržišne odnose među njima, već štiteći slobodno i fer tržišno natjecanje.

Najprije su ekonomska teorija, a potom i svjetska praksa pokazali kako ukidanje tržišta i tržišnog natjecanja rijetko kada ima opravdanje. Upravo suprotno, partnerstvo tržišta i države kao regulatora ili nositelja politike otklanjanja tržišnih neuspjeha **uvjet su rasta i društvenog napretka**, osobito u društvima koja razvijaju socijalno tržišno gospodarstvo. A upravo se propisima o zaštiti tržišnog natjecanja u tržišnom gospodarstvu nastoji postići ravnoteža između slobode tržišnog natjecanja i nadzorne (regulatorne) uloge države. Stoga, podizanje svijesti među svima – od poduzetnika do krajnjih potrošača, državnih tijela koji su kreatori politika na pojedinim područjima, poduzetničkih udruga, akademske zajednice, sindikata i novinara, o nepobitnim koristima koje donosi tržište, ali i o potrebi poštivanja pravila ponašanja na tržištu koja su sadržana u propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, ostaje važan dio aktivnosti ove Agencije.

Više od petnaest godina iskustva uvjerava nas da je prevencija protutržišnih postupanja izvor uspješnosti suočavanja s problemima tržišnog natjecanja. Zakonodavni okvir potpuno je usklađen s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja u EU, a na nama preostaje samo da ga provodimo u okviru ovlasti koje nam on daje.

I u 2012. godini pokušali smo promijeniti tradicionalnu svijest, naročito potrošača i građana Hrvatske, da je, primjerice, dogovor o cijenama robe ili usluga između poduzetnika ili unutar profesionalnog udruženja normalna stvar te ih uvjeriti da su oni ti koji izravno uživaju koristi od funkcioniranja tržišnog natjecanja. Iako Agencija nije i ne može uvijek biti prisutna na svakom mjestu i u svako vrijeme, njezin zadatak u ostvarenju zacrtane misije bio je poučiti potrošače i građane da tržišno natjecanje postoji na njihovu dobrobit. Ponekad smo u ostvarenju toga cilja bili i jedini zagovarači kulture tržišnog natjecanja. No, bilo je i puno primjera uspješne suradnje s onima koji kreiraju politiku i donose odluke. S druge strane, često nas prozivaju za odluke koje nikako ne spadaju u našu nadležnost, no srećom, i onda kada smo upravo mi nadležni postupati u nekom problemu tržišnog natjecanja.

Konačno, bilo da se radi o primjeni propisa odnosno o provedbi postupaka protiv onih poduzetnika koji svojim ponašanjem nanose štetu svojim konkurentima ili razvoju tržišnog natjecanja na određenim tržištima, a time i krajnjim potrošačima, dobrovoljnom mijenjanju ponašanja poduzetnika odnosno usklađivanju s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, potpunom usvajanju i daljnjem razvoju kulture tržišnog natjecanja na svim razinama, te pripremi na promjeni sustava državnih potpora i

suradnji s tijelima i institucijama EU koje donosi članstvo u Europskoj uniji, uvjereni smo da je ostvarenje našega cilja moguće. Jednako tako sigurni smo u daljnje jačanje učinkovitosti Agencije, ukoliko joj se osiguraju dostatna sredstva za rad i sačuva njezina prepoznatljivost, operativna i funkcionalna samostalnost i neovisnost te rad koji se temelji na profesionalnom integritetu i stručnosti njezinih zaposlenika.

Zagreb, lipanj 2013.

PRILOG I. PRESUDE MJESNO NADLEŽNIH UPRAVNIH SUDOVA I VISOKOG UPRAVNOG SUDA RH U 2012. GODINI

	KLASA	TUŽITELJ / u predmetu	ODLUKA
1	UP/I 030-02/2008-01/072 Us-4995/2010-2 Upravni sud	GLAS SLAVONIJE d.d., Osijek u predmetu: AZTN protiv grupe nakladnika općeinformativnih dnevnika - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenja AZTN-a 25.03.2010. NN 71/10 Tužba 19.05.2010 Odgovor na tužbu – 14.06.2010. Presuda - 14.02.12. – tužba se odbija (21.12.11.) NN 25/12
2	UP/I 030-02/2008-01/072 Us-4996/2010-2 Upravni sud	VJESNIK-NAKLADA d.o.o., Zagreb u predmetu: AZTN protiv grupa nakladnika općeinformativnih dnevnika - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenja AZTN-a 25.03.2010. NN 71/10 Tužba 19.05.2010 Odgovor na tužbu – 14.06.2010. Presuda - 14.02.12. – tužba se odbija (21.12.11.) NN 25/12
3	UP/I 030-02/2008-01/072 Us-5282/2010-4 Upravni sud	SLOBODNA DALMACIA d.d. i EUROPAPRESS HOLDING d.o.o., Zagreb u predmetu: AZTN protiv grupe nakladnika općeinformativnih dnevnika - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenja AZTN-a 25.03.2010. NN 71/10 Tužba 14.06.2010 Odgovor na tužbu – 14.06.2010. Presuda - 14.02.12. – tužba se odbija (21.12.11.) NN 25/12
4	UP/I 030-02/2008-01/072 Us-5283/2010-2 Upravni sud	NOVI LIST nakladničko dioničko društvo iz Rijeke u predmetu: AZTN protiv grupe nakladnika općeinformativnih dnevnika - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenja AZTN-a 25.03.2010. NN 71/10 Tužba 14.06.2010 Odgovor na tužbu – 01.07.2010. Presuda - 14.02.12. – tužba se odbija (21.12.11.) NN 25/12
5	UP/I 030-02/2008-01/072 Us-5148/2010-2 Upravni sud	VEČERNI LIST d.d., Zagreb u predmetu: AZTN protiv grupe nakladnika općeinformativnih dnevnika - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenja AZTN-a 25.03.2010. NN 71/10 Tužba 14.06.2010 Odgovor na tužbu – 01.07.2010. Presuda - 14.02.12. – tužba se odbija (21.12.11.) NN 25/12

6	UP/I 030-02/2008-01/021 Us – 1090/2011 – 4 Upravni sud	SELEC d.o.o., Zagreb MAGIC TELEKON, Ludbreg; KDS d.o.o., Čakovec; CATV-047, Karlovac; KABELSKA TELEVIZIJA, Šibenik; OPTIKA KABEL TV d.o.o., Zaprešić u predmetu: B.net Hrvatska d.o.o., Zagreb i drugi protiv Hrvatsko društvo skladatelja - Zaštita autorskih muzičkih prava, Zagreb - rješenje o odbijanju zahtjeva	Rješenje AZTN-a 16.12.2010. NN 6/11 Tužba – 22.02.2011. Odgovor na tužbu – 15.03.2011. Presuda - 14.02.12. – tužba se odbija
7	UP/I 030-02/2008-01/021 Us – 1398/2011 – 4 Upravni sud	CONSILIUM d.o.o., Osijek u predmetu: B.net Hrvatska d.o.o., Zagreb i drugi protiv Hrvatsko društvo skladatelja - Zaštita autorskih muzičkih prava, Zagreb - rješenje o odbijanju zahtjeva	Rješenje AZTN-a 16.12.2010. NN 6/11 Tužba – 15.03.2011. Odgovor na tužbu – 30.03.2011. Presuda - 14.02.12. – tužba se odbija
8	UP/I 030-02/2008-01/021 Us – 2544/2010 – 2 Upravni sud	SELEC d.o.o. Zagreb; MAGIC TELEKON, Ludbreg; KDS d.o.o., Čakovec; KTV d.o.o., Koprivnica; CATV-047, Karlovac; KABELSKA TELEVIZIJA, Šibenik; OPTIKA KABEL TV d.o.o., Zaprešić u predmetu: B.net Hrvatska d.o.o., Zagreb i drugi protiv Hrvatsko društvo skladatelja - Zaštita autorskih muzičkih prava, Zagreb	Zaključak AZTN-a 25.02.2010. Tužba – 18.03.2010. Odgovor na tužbu – 29.03.2010. Presuda – 16.03.2012. – tužba se odbija
9	UP/I 030-02/2009-01/035 Us – 7153/2011-4 Visoki upravni sud RH	INA-INDUSTRIJA NAFTE d.d., Zagreb u predmetu: Dubrovnik Airline d.o.o., Dubrovnik protiv INA – Industrija nafte d.d., Zagreb - rješenje o zlouporabi vladajućeg položaja	Rješenje AZTN-a od 19.05.2011. NN 79/11 Tužba – 24.08.2011. Odgovor na tužbu – 09.09.2011. Presuda - 16.03.12. – tužba se odbija (9.2.2011.) NN 35/12
10	UP/I 030-02/2010-01/010 Us – 7922/2010-6 Visoki upravni sud RH	IT JEDAN d.o.o., Brestovje u predmetu: AZTN protiv VIPnet d.o.o. Zagreb	Zaključak AZTN-a od 10.06.2010. Tužba – 27.8.2010 Odgovor na tužbu – 14.09.2010. Presuda – 04.04.12. – tužba se odbija (29.02.12.)

11	UP/I 030-02/2008-01/061 Us – 12531/2010 – 4 Visoki upravni sud RH	M SAN GRUPA d.o.o., Zagreb u predmetu: Rivulus d.o.o., Odra i M SAN Grupa d.d., Zagreb - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 07.10.2010. NN 4/11 Tužba – 15.12.2010. Odgovor na tužbu – 4.1.2011. Presuda – 13.04.12. - tužba se odbija (07.03.12.) NN 55/12
12	UP/I 030-02/2006-01/080 Us – 1774/2009 – 2 Visoki upravni sud RH	SANABILIS d.o.o., Šibenik u predmetu: Sanabilis d.o.o., Šibenik protiv Citroen Hrvatska d.o.o., Zagreb - rješenje o odbijanju zahtjeva	Rješenje AZTN-a 17.12.2008. NN 35/09 Tužba – 19.03.2009. Odgovor na tužbu – 09.04.2009. Presuda – 13.04.12. - tužba se odbija (22.02.12.) NN 55/12
13	UP/I 030-02/2010-01/024 Us – 12006/2011-4 Visoki upravni sud RH	EURO RENT SPORT d.o.o., Zagreb u predmetu: Auto Teskera d.o.o., Velika Mlaka, Autokuća Horvat, Zagreb i Morić d.o.o., Velika Mlaka protiv Euro rent sport d.o.o., Zagreb - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a od 13.10.2011. NN 145/11 Tužba – 13.01.2012. Odgovor na tužbu – 01.02.2012. Presuda - 13.04.12.- tužba se odbija (07.03.12.) NN 52/12
14	UP/I 030-02/2010-01/026 Us – 13766/2010-46 Visoki upravni sud RH	DRAGI NET MEDIA d.o.o., Zagreb u predmetu: DRAGI NET MEDIA d.o.o., Zagreb protiv DIGITEL MEDIJSKI SERVISI d.o.o.; utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja	Zaključak AZTN-a od 04.11.2010. Tužba – 27.1.2011 Odgovor na tužbu – 14.02.2011. Presuda - 13.04.2012.- tužba se odbija (07.03.12.) NN 52/12
15	UP/I 030-02/2010-01/015 Us – 524/2011-4 Visoki upravni sud RH	KMAG d.o.o., Gornji Stupnik u predmetu: AZTN protiv Kmag d.o.o., Gornji Stupnik - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a od 02.12.2010. NN 9/11 Tužba – 11.02.2011 Odgovor na tužbu – 01.03.2011. Presuda – 07.05.12. - tužba se odbija (29.03.12.) NN 59/12
16	UP/I 030-02/2010-01/004 Us – 834/2011-2 Visoki upravni sud RH	AKTON d.o.o., Zagreb u predmetu: Akton d.o.o., Buzin protiv nacionalnih mobilnih operatora u RH - rješenje o odbacivanju zahtjeva	Rješenje AZTN-a od 02.12.2010. Tužba – 11.02.2011 Odgovor na tužbu – 24.02.2011. Presuda - 07.05.12. - tužba se odbija (29.03.12.)
17	UP/I 430-01/2010-00/001 spojeno sa UP/I 430-01/07-00/39 Us – 13810/2010-2 Visoki upravni sud RH	SLAVONIJA MK d.d., Osijek u predmetu: AZTN, Utvrđivanje i ocjena državnih potpora dodijeljenih poduzetniku Slavonija MK d.d., bez odobrenja AZTN-a, sukladno čl. 14 st. 1 ZDP-a	Zaključak AZTN-a od 02.12.2010. Tužba – 14.1.2011 Odgovor na tužbu – 28.01.2011. Presuda - 07.05.12.- postupak se obustavlja (29.03.12.)

18	UP/I 030-02/2009-01/029 Us – 4192/2010-2 Visoki upravni sud RH	MIRNA d.d., Rovinj protiv HEP – OPSKRBA d.o.o., Zagrebi HEP – Operator distribucijskog sustava d.o.o., Zagreb u predmetu: MIRNA d.d., Rovinj protiv HEP - OPSKRBA d.o.o. i HEP - Operator distribucijskog sustava d.o.o.; utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja	Zaključak AZTN-a 11.03.2010. Tužba – 29.04.2010. Odgovor na tužbu – 19.05.2010. Presuda – 21.05.2012. – tužba se odbija (4.4.12.)
19	UP/I 030-02/2009-01/029 Us-7224/2010-5 Visoki upravni sud RH	MIRNA d.d., Rovinj protiv HEP - OPSKRBA d.o.o. i HEP - Operator distribucijskog sustava d.o.o.; utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja u predmetu: MIRNA d.d., Rovinj protiv HEP - OPSKRBA d.o.o. i HEP - Operator distribucijskog sustava d.o.o.; utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja	Rješenja AZTN-a od 10.06.2010. Tužba - 06.09.2010. Odgovor na tužbu – 24.9.2010. Presuda – 21.05.2012. – tužba se odbija (4.4.12.)
20	UP/I 030-02/2008-01/041 Us – 14370/2009 – 2 Visoki upravni sud RH	HRVATSKO DRUŠTVO SKLADATELJA, Zagreb u predmetu: HUVEL, Zagreb protiv HDS -ZAMP , Zagreb - rješenje o zlouporabi vladajućeg položaja	Rješenje AZTN-a 03.11.2009. NN 9/10 Tužba 30.12.2009. Odgovor na tužbu – 28.01.2010. Presuda – 21.05.2012. – tužba se odbija (20.04.12.) NN 62/12
21	UP/I 030-02/2008-01/003 Us – 574/2009 – 4 Visoki upravni sud RH	STANO-UPRAVA d.o.o., Split u predmetu: AZTN protiv Upravitelja stambenih zgrada u Splitu	Zaključak AZTN-a 17.12.2008. Tužba – 19.03.2009. Odgovor na tužbu – 09.04.2009. Presuda – 24.05.2012. – tužba se odbija (22.03.12.)
22	UP/I 030-02/2009-01/002 Us – 10104/2009 – 4 Visoki upravni sud RH	Miroslav Senić iz Zagreba protiv BRODOSPLIT – BRODOGRADILIŠTE d.o.o., Split i BI 3. MAJ d.d., Rijeka u predmetu: MIROSLAV SENIĆ, Zagreb protiv BI 3. MAJ d.d. , Rijeka i BRODOSPLIT_ BRODOGRADILIŠTE d.o.o. Split	Zaključak AZTN-a 16.07.2009. Tužba – 24.09.2009. Odgovor na tužbu – 15.10.2009. Presuda - 02.07.2012. – tužba se odbija (30.05.12.)
23	UP/I 030-02/2010-01/027 Us – 1189/2011-2 Presuda – US-1189/2011-4 Visoki upravni sud RH	NCL Media grupa d.o.o., Zagreb u predmetu: AZTN protiv Europapress Holding d.o.o., Zagreb i NCL Media Grupa d.o.o., Zagreb; Utvrđivanje zabranjenog sporazuma - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a od 16.12.2010. NN 20/11 Tužba – 11.02.2011 Odgovor na tužbu – 28.02.2011. Presuda - 02.07.12. - tužba se odbija (16.05.12.) NN 76/12
24	UP/I 030-02/2010-01/027 Us – 1610/2011-2 Presuda – US-1189/2011-4 Visoki upravni sud RH	EUROPAPRESS HOLDING d.o.o. Zagreb u predmetu: AZTN protiv Europapress Holding d.o.o., Zagreb i NCL Media Grupa d.o.o., Zagreb; Utvrđivanje zabranjenog sporazuma - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a od 16.12.2010. NN 20/11 Tužba – 22.02.2011 Odgovor na tužbu – 11.03.2011. Presuda - 02.07.12. - tužba se odbacuje (16.05.12.) NN 76/12

25	UP/I 030-02/2008-01/078 Us – 2447/2010 – 2 Presuda – US-2248/2010-6 Visoki upravni sud RH	KANY d.o.o., Split u predmetu: AZTN protiv EKI-inženjering d.o.o., Pula, Uljanik upravljanje stambeno - poslovnim zgradama d.o.o., Pula, Stambeni inženjering d.o.o., Pula i Kany d.o.o., Pula - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 23.12.2009. NN 37/10 Tužba – 08.03.2010. Odgovor na tužbu – 08.04.2010. Presuda - 06.07.12. – tužba se odbija (13.06.12.) NN 76/12
26	UP/I 030-02/2008-01/078 Us – 2326/2010 – 2 Presuda – US-2248/2010-6 Visoki upravni sud RH	EKI INŽINJERING d.o.o., Pula u predmetu: AZTN protiv EKI-inženjering d.o.o., Pula, Uljanik upravljanje stambeno - poslovnim zgradama d.o.o., Pula, Stambeni inženjering d.o.o., Pula i Kany d.o.o., Pula - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 23.12.2009. NN 37/10 Tužba – 11.03.2010. Odgovor na tužbu – 31.03.2010. Presuda - 06.07.2012. – tužba se odbija (13.06.12.) NN 98/12
27	UP/I 030-02/2008-01/078 Us – 2248/2010 – 4 Presuda – US-2248/2010-6 Visoki upravni sud RH	STAMBENI INŽINJERING d.o.o., Pula u predmetu: AZTN protiv EKI-inženjering d.o.o., Pula, Uljanik upravljanje stambeno - poslovnim zgradama d.o.o., Pula, Stambeni inženjering d.o.o., Pula i Kany d.o.o., Pula - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 23.12.2009. NN 37/10 Tužba – 31.03.2010. Odgovor na tužbu – 16.04.2010. Presuda - 06.07.2012. – tužba se odbija (13.06.12.) NN 98/12
28	UP/I 030-02/2008-01/078 Us – 2249/2010 – 4 Presuda – US-2248/2010-6 Visoki upravni sud RH	ULJANIK UPRAVLJANJE STAMBENO POSLOVNIM ZGRADAMA d.o.o., Pula u predmetu: AZTN protiv EKI-inženjering d.o.o., Pula, Uljanik upravljanje stambeno - poslovnim zgradama d.o.o., Pula, Stambeni inženjering d.o.o., Pula i Kany d.o.o., Pula - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 23.12.2009. NN 37/10 Tužba – 31.03.2010. Odgovor na tužbu – 16.04.2010. Presuda - 06.07.2012. – tužba se odbija (13.06.12.) NN 98/12
29	UP/I 030-02/2011-01/011 Us – 5425/2011-2 Presuda – US-5425/2011-5 Visoki upravni sud RH	BIS-ZAGREB d.o.o. Zagreb u predmetu: AZTN protiv INA d.d., Zagreb - zaključak o odbacivanju inicijative	Zaključak AZTN-a od 07.04.2011. Tužba – 26.05.2011. Odgovor na tužbu – 06.05.2011. Presuda - 23.07.2012. - tužba se odbija (15.05.12.)
30	UP/I 030-02/2011-01/026 UsI – 1045/12-2 Upravni sud u ZAGREBU	JT INTERNATIONAL ZAGREB d.o.o., Zagreb u predmetu: AZTN protiv TDR d.o.o., Rovinj-inicijativa JT International Zagreb d.o.o., Zagreb - zaključak o odbacivanju inicijative	Zaključak AZTN-a od 12.01.2012. Tužba – 30.03.2012. (23.03.2012) Odgovor na tužbu – 13.04.2012. Presuda – 1.10.2012. – odbija se zahtjev za poništavanje zaključka (11.9.2012)
31	UP/I 030-02/2007-01/015 Us – 4027/2009 – 4 Visoki upravni sud RH	ZRAČNA LUKA ZAGREB – UGOSTITELJSTVO d.o.o., Zagreb ZRAČNA LUKA ZAGREB d.o.o., Zagreb u predmetu: Croatia Airlines d.d., Zagreb protiv Zračna luka Zagreb d.o.o., Zagreb i Zračna luka Zagreb – Ugostiteljstvo d.o.o., Zagreb - rješenje o zlouporabi vladajućeg položaja	Rješenje AZTN-a 30.12.2008. NN 66/09 Tužba – 05.05.2009. Odgovor na tužbu – 25.05.2009. Presuda – 30.10.2012. - tužba se odbija (18.10.2012.) NN 122/12

32	UP/I 030-02/2008-01/068 Us - 10176/2009 – 2 Visoki upravni sud RH - zajednička presuda	AUTO ŠKOLA „AUTOKLUB“, Rijeka u predmetu: AZTN protiv šesnaest autoškola iz Rijeke i Matulja - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 30.07.2009. NN 154/09 Tužba 01.09.2009. Odgovor na tužbu – 15.10.2009. Presuda – 8.11.2012. – tužba se odbija (24.10.2012.) NN 126/12
33	UP/I 030-02/2008-01/068 Us – 10177/2009 – 2 Visoki upravni sud RH - zajednička presuda	Auto škola „RIJEKA“ u predmetu: AZTN protiv šesnaest autoškola iz Rijeke i Matulja - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 30.07.2009. NN 154/09 Tužba 01.09.2009. Odgovor na tužbu – 15.10.2009. Presuda – 8.11.2012. – tužba se odbija (24.10.2012.) NN 126/12
34	UP/I 030-02/2008-01/068 Us – 10173/2009 – 2 Visoki upravni sud RH - zajednička presuda	HIESERA d.o.o., Rijeka u predmetu: AZTN protiv šesnaest autoškola iz Rijeke i Matulja - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 30.07.2009. NN 154/09 Tužba 02.09.2009. Odgovor na tužbu – 15.10.2009. Presuda – 8.11.2012. – tužba se odbija (24.10.2012.) NN 126/12
35	UP/I 030-02/2008-01/068 Us – 10174/2009 – 2 Visoki upravni sud RH - zajednička presuda	Auto škola 051 d.o.o., Rijeka u predmetu: AZTN protiv šesnaest autoškola iz Rijeke i Matulja - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 30.07.2009. NN 154/09 Tužba – 01.09.2009. Odgovor na tužbu – 15.10.2009. Presuda – 8.11.2012. – tužba se odbija (24.10.2012.) NN 126/12
36	UP/I 030-02/2008-01/068 Us – 10175/2009 – 2 Visoki upravni sud RH - zajednička presuda	Uslužni obrt „FORMULA“, Rijeka u predmetu: AZTN protiv šesnaest autoškola iz Rijeke i Matulja - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 30.07.2009. NN 154/09 Tužba – 01.09.2009. Odgovor na tužbu – 15.10.2009. Presuda – 8.11.2012. – tužba se odbija (24.10.2012.) NN 126/12
37	UP/I 030-02/2008-01/068 Us – 10172/2009 – 2 Visoki upravni sud RH - zajednička presuda	VLAMAL d.o.o., Rijeka u predmetu: AZTN protiv šesnaest autoškola iz Rijeke i Matulja - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 30.07.2009. NN 154/09 Tužba – 01.09.2009. Odgovor na tužbu – 15.10.2009. Presuda – 8.11.2012. – tužba se odbija (24.10.2012.) NN 126/12

38	UP/I 030-02/08-01/068 Us – 10178/2009 – 2 Visoki upravni sud RH - zajednička presuda	A.M. MATULJI d.o.o., Matulji u predmetu: AZTN protiv šesnaest autoškola iz Rijeke i Matulja - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 30.07.2009. NN 154/09 Tužba – 01.09.2009. Odgovor na tužbu – 15.10.2009. Presuda – 8.11.2012. – tužba se odbija (24.10.2012.) NN 126/12
39	UP/I 030-02/2008-01/068 Us – 10674/2009 – 2 Visoki upravni sud RH - zajednička presuda	Zajednički obrt auto škola EUROPA, autoškola FORTUNA, autoškola CAR d.o.o., AUTOŠKOLA RI, auto škola ZAMET, svi iz Rijeke u predmetu: AZTN protiv šesnaest autoškola iz Rijeke i Matulja - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 30.07.2009. NN 154/09 Tužba 21.09.2009. Odgovor na tužbu – 15.10.2009. Presuda – 8.11.2012. – tužba se odbija (24.10.2012.) NN 126/12
40	UP/I 030-02/2008-01/068 Us – 10711/2009 – 2 Visoki upravni sud RH - zajednička presuda	MA. D. CAR. d.o.o., Rijeka u predmetu: AZTN protiv šesnaest autoškola iz Rijeke i Matulja - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a 30.07.2009. NN 154/09 Tužba 28.10.2009. Odgovor na tužbu – 03.11.2009. Presuda – 8.11.2012. – tužba se odbija (24.10.2012.) NN 126/12
41	UP/I 030-02/2011-01/039 Usl – 1006/12-4 Upravni sud u OSIJEKU	PEKARSTVO KADULJA d.o.o., Darda u predmetu: AZTN protiv Obrtničke komore Osječko-baranjske županije, Uddruženja obrtnika Osijek i sedamnaest poduzetnika koji su prisustvovali sastanku 16. veljače 2011. - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a od 26.7.2012. NN 102/12 Tužba – 5.10.2012. (2.10.2012.) Odgovor na tužbu – 19.10.2012. Presuda – 19.11.2012. – tužba se odbacuje kao nepravodobna (16.11.2012.)
42	UP/I 030-02/2011-01/039 Usl – 1008/12-4 Upravni sud u OSIJEKU	OBRTNIČKA KOMORA OSIJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE, Udruženje obrtnika, Osijek u predmetu: AZTN protiv Obrtničke komore Osječko-baranjske županije, Uddruženja obrtnika Osijek i sedamnaest poduzetnika koji su prisustvovali sastanku 16. veljače 2011. - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a od 26.7.2012. NN 102/12 Tužba – nije dostavljena Agenciji na odgovor Odgovor na tužbu – ---- Presuda – 30.11.2012. – tužba se odbacuje kao nepravodobna (27.11.2012.)
43	UP/I 030-02/2011-01/039 Usl – 1005/12-3 Upravni sud u OSIJEKU	PEKARANICA LIPA, Osijek u predmetu: AZTN protiv Obrtničke komore Osječko-baranjske županije, Uddruženja obrtnika Osijek i sedamnaest poduzetnika koji su prisustvovali sastanku 16. veljače 2011. - rješenje o zabranjenom sporazumu	Rješenje AZTN-a od 26.7.2012. NN 102/12 Tužba – 17.10.2012. (24.10.2012.) Odgovor na tužbu – 12.11.2012. Presuda - 3.12.2012. – tužba se odbacuje kao nepravodobna (20.12.2012.)

PRILOG II. ODLUKE AGENCIJE IZ 2012. GODINE OBJAVLJENE NA INTERNETSKOJ STRANICI AZTN-a

	Datum odluke	Klasa	Predmet	Područje	Vrsta odluke	Narodne novine
1	12. siječanj 2012.	UP/I 030-02/2011-01/026	AZTN protiv TDR d.o.o., Rovinj- inicijativa JT International Zagreb d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
2	12. siječanj 2012.	UP/I 430-01/2011-02/002	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Pounje trikotaža d.d., Program restrukturiranja	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	40/2012
3	26. siječanj 2012.	UP/I 430-01/2011-04/008	Ministarstvo pomorstva, prometa i veza – državne potpore za obavljanje službe od općeg gospodarskog interesa za Zračnu luku Osijek d.o.o.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	42/2012
4	26. siječanj 2012.	UP/I 430-01/2011-83/004	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost: Postupak za naknadno odobrenje državne potpore dodijeljene poduzetniku Prehrambena industrija Vindija d.d., sa sjedištem u Varaždinu	Državne potpore	Rješenje o obustavi postupka	
5	26. siječanj 2012.	UP/I 030-02/2011-01/028	AZTN protiv Cemex Hrvatska d.d., Holcim Hrvatska d.o.o. i Našicecement d.d., temeljem inicijative poduzetnika Armacom d.o.o.	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
6	26. siječanj 2012.	UP/I 030-02/2011-01/021	AZTN protiv Media d.o.o., Zagreb i Medical Intertrade d.o.o., Sveta Nedjelja po inicijativi HZZO-a,	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
7	30. siječanj 2012.	UP/I 030-02/2011-02/011	Sony Corporation, Tokyo, Japan / Sony Ericsson Mobile Communications AB, Lund, Kraljevina Švedska	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	

8	6. veljača 2012.	UP/I 430-01/2011-05/001	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa- Državna potpora za obavljanje službe od općeg gospodarskog interesa poduzetnika Bicro Biocentar d.o.o.	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	34/2012
9	9. veljača 2012.	UP/I 030-02/2010-01/012	AZTN protiv VIPnet d.o.o., Zagreb - zlouporaba vladajućeg položaja	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
10	9. veljača 2012.	UP/I 030-02/2010-01/007	AZTN protiv HT d.d., Zagreb - zlouporaba vladajućeg položaja	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
11	9. veljača 2012.	UP/I 030-01/2011-01/058	AZTN protiv Eventim d.o.o., Zagreb i Adria Zabava d.o.o., Zagreb po anonimnoj inicijativi	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
12	9. veljača 2012.	UP/I 030-02/2011-01/057	Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja protiv TDR d.o.o., Rovinj-inicijativa Victa d.o.o., Split	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
13	9. veljača 2012.	UP/I 030-02/2011-01/042	Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja protiv TDR d.o.o., Rovinj-inicijativa BAT HRVATSKA d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
14	14. veljača 2012.	UP/I 430-01/2011-03/002	Ministarstvo kulture-Pravilnik o poticanju ulaganja u proizvodnju audiovizualnih djela	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	26/2012
15	14. veljača 2012.	UP/I 030-02/2011-02/007	Agrokro d.d., Zagreb / Roto Dinamic d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o dopuštenosti koncentracije	44/2012
16	27. veljača 2012.	UP/I 430-01/2010-04/007	Zahtjev za dodjelom državne potpore društvu Autotransport Karlovac d.d. Karlovac prema Smjernicama za pomoć poduzetnicima u teškoćama	Državne potpore	Rješenje o obustavi postupka	

17	27. veljača 2012.	UP/I 430-01/2012-02/001	Grad Zagreb – Odluka o subvencioniranju proizvodnje i emitiranja audiovizualnih i/ili radijskih programskih sadržaja u programima nakladnika televizija ili radija	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	29/2012
18	27. veljača 2012.	UP/I 034-03/2012-01/004	AZTN protiv PBZ Card d.o.o., Zagreb, po inicijativi podnositelja sa zaštićenim identitetom	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
19	27. veljača 2012.	UP/I 030-02/2011-01/049	AZTN protiv PBZ Card d.o.o, Zagreb po inicijativi poduzetnika Info box d.o.o.	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
20	27. veljača 2012.	034-08/2012-01/016	Inicijativa Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za uvrštavanje Testa učinaka propisa na tržišno natjecanja u procjenu učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Promicanje tržišnog natjecanja	
21	27. veljača 2012.	UP/I 030-02/2011-01/050	AZTN protiv Zajednice prijevoznika Međimurske županije i općina na području Međimurske županije	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
22	27. veljača 2012.	UP/I 034-03/2012-01/001	AZTN protiv Autotrans d.o.o., Rijeka	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
23	12. ožujak 2012.	UP/I 430-01/2011-09/007	HBOR – Dopune Pravilnika o osnovnim uvjetima financiranja pojedinih ciljnih skupina	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	
24	12. ožujak 2012.	UP/I 430-01/2011-115/001	Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Zahtjev za izdavanja financijskog državnog jamstva za poduzetnika Imunološki zavod d.d.	Državne potpore	Rješenje o ispravku rješenja od 20. listopada 2011.	41/2012
25	12. ožujak 2012.	UP/I 030-02/2011-02/009	Agrokor d.d., Zagreb / Poslovni sistem Mercator d.d., Ljubljana, Republika Slovenija	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju prethodne prijave namjere provedbe koncentracije	

26	12. ožujak 2012.	034-08/2012-01/014	HAKOM - zahtjev za davanje mišljenja na utvrđeno mjerodavno tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
27	26. ožujak 2012.	UP/I 430-01/2011-02/002	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Pounje trikotaža d.d., Program restrukturiranja	Državne potpore	Rješenje o ispravku rješenja od 12. siječnja 2012.	40/2012
28	26. ožujak 2012.	034-08/2012-01/026	Pravilnik o ortopedskim i drugim pomagalicama	Tržišno natjecanje	stručno mišljenje	
29	5. travanj 2012.	UP/I 030-02/2011-01/040	AZTN protiv DHL International d.o.o., Zagreb i Overseas trade Co Ltd d.o.o., Hrvatski Leskovac	Tržišno natjecanje	zaključak o odbacivanju inicijative	
30	5. travanj 2012.	UP/I 030-02/2011-01/038	AZTN protiv Prirodni plin d.o.o., Zagreb, inicijativa HGK, Sektora za industriju	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
31	5. travanj 2012.	011-01/2012-02/005	Mišljenje o sukladnosti Zakona o obavljanju geodetske djelatnosti i Pravilnika o cijenama usluga s odredbama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja za Hrvatsku komoru ovlaštenih inženjera geodezije	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
32	5. travanj 2012.	011-01/2012-02/004	Mišljenje o sukladnosti Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji i Pravilnika o cijenama usluga s odredbama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja za Hrvatsku komoru inženjera građevinarstva	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

33	5. travanj 2012.	011- 01/2012- 02/003	Mišljenje o sukladnosti Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji i Pravilnika o cijenama usluga s odredbama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja za Hrvatsku komoru inženjera elektrotehnike	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
34	5. travanj 2012.	011- 01/2012- 02/002	Mišljenje o sukladnosti Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji i Pravilnika o cijenama usluga s odredbama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja za Hrvatsku komoru inženjera strojarstva	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
35	5. travanj 2012.	011- 01/2012- 02/001	Mišljenje o sukladnosti Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji i Pravilnika o cijenama usluga s odredbama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja za Hrvatsku komoru arhitekata	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
36	19. travanj 2012.	UP/I 430- 01/2011- 00/001	Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja – naknadno odobrenje državnih potpora dodijeljenih Hrvatskoj poštanskoj banci d.d.	Državne potpore	Rješenje o prekidu postupka	
37	19. travanj 2012.	UP/I 030- 02/2010- 01/014	AZTN protiv članica udruga Viadukt - Konstruktor Inženjering i Hidroelektra Niskogradnja-Ingra	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	

38	25. travanj 2012.	430- 01/2010- 02/009	Ministarstvo gospodarstva - Prijedlog Tarifnog sustava za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije tarstvo gospodarstva Kabinet ministra Ulica grada Vukovara 78 10 000 Zagreb	Državne potpore	Mišljenje	
39	3. svibanj 2012.	034- 08/2012- 01/034	Nacrt prijedloga Uredbe o provedbi postupka procjene učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Stručno mišljenje	
40	3. svibanj 2012.	034- 08/2012- 01/031	Državni ured za središnju javnu nabavu – zahtjev za davanjem mišljenja u svezi javne nabave računala i računalne opreme	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
41	3. svibanj 2012.	UP/I 034- 03/2012- 01/005	AZTN protiv Komunalije d.o.o., Đurđevac, po inicijativi gospodina Mladena Fanceva, vlasnika obrta Montaža Fancev, Virje	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
42	17. svibanj 2012.	UP/I 430- 01/2012- 03/001	Program dodjele sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	59/2012
43	31. svibanj 2012.	UP/I 430- 01/2011- 04/007	Hrvatske autoceste d.o.o. - Državno jamstvo za kreditno zaduženje	Državne potpore	Rješenje o obustavi postupka	
44	31. svibanj 2012.	UP/I 030- 02/2011- 01/032	Ured za središnju javnu nabavu Vlade RH protiv Narodne novine d.d., Zagreb, Birodom d.o.o., Lučko, Gornji grad d.o.o., Lučko i Zvibor d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju zahtjeva	

45	31. svibanj 2012.	011-01/2012-02/006	Ministarstvo uprave - Odluka Vlade RH o povjeravanju Agenciji za podršku informacijskim sustavima i informacijskim tehnologijama d.o.o. poslova pohranjivanja drugog primjerka državnih matica, knjige državljana i replike podataka popisa birača, u el. obliku	Tržišno natjecanje	Stručno mišljenje	
46	31. svibanj 2012.	034-08/2012-01/035	Protect d.o.o., Rijeka - upit u svezi javne nabave na tržištu zaštitarskih usluga	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
47	31. svibanj 2012.	034-08/2012-01/022	HAKOM - zahtjev za davanje mišljenja u svezi usklađivanja maloprodajnih cijena pozivanja kratkih kodova za usluge s posebnom tarifom	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
48	28. lipanj 2012.	UP/I 430-01/2008-01/021	Ministarstvo financija – restrukturiranje Vodoprivrede Imotski d.d.	Državne potpore	Rješenje o odbijanju davanja odobrenja i povrat državne potpore	83/2012
49	28. lipanj 2012.	034-08/2012-01/047	Hrvatska narodna banka – zahtjev za davanjem mišljenja o namjeri provedbe koncentracije Alternative upravljanje d.o.o., Zagreb i Centar banka d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
50	28. lipanj 2012.	UP/I 034-03/2012-01/010	AZTN protiv Udruge hrvatskih putničkih agencija	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
51	28. lipanj 2012.	UP/I 034-03/2012-01/012	AZTN protiv APP d.d., Požega - utvrđivanje narušavanja tržišnog natjecanja temeljem inicijative Panturist d.d., Osijek	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se odbacuje inicijativa zbog nenadležnosti	
52	3. srpanj 2012.	UP/I 430-01/2011-59/001	Plan restrukturiranja Dubrovačkog primorja d.d.	Državne potpore	Rješenje o odbijanju	102/2012
53	3. srpanj 2012.	UP/I 430-01/2012-02/002	Poslovno inovacijska agencija Republike Hrvatske – Prijedlog programa potpora za poticanje inovacijsko tehnološkog sustava	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	83/2012

54	12. srpanj 2012.	UP/I 430-01/2011-04/004	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture – državno jamstvo za sanaciju Croatia Airlinesa d.d.	Državne potpore	Rješenje o ukidanju rješenja	108/2012
55	12. srpanj 2012.	UP/I 030-02/2009-01/011	Amis Telekom d.o.o., Zagreb, protiv Hrvatskog Telekoma d.d., Zagreb i Iskon Interneta d.d., Zagreb - Utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbijanju zahtjeva	114/2012
56	12. srpanj 2012.	UP/I 034-03/2012-01/003	AZTN protiv Primalab d.o.o., Zabok - ocjena sporazuma	Tržišno natjecanje	Rješenje o prihvatu predloženih mjera poduzetnika	104/2012
57	12. srpanj 2012.	UP/I 030-02/2011-01/052	AZTN protiv Odašiljači i veze d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
58	18. srpanj 2012.	UP/I 430-01/2012-02/003	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture – državno jamstvo za kreditno zaduženje Uljanik plovidbe d.d. kod Privredne banke Zagreb d.d.	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	104/2012
59	26. srpanj 2012.	UP/I 430-01/2012-02/005	Ministarstvo gospodarstva – državno jamstvo za kreditno zaduženje poduzetnika Uljanik Brodogradilišta d.d. kod Zagrebačke banke d.d. za financiranje novogradnje 490	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	
60	26. srpanj 2012.	UP/I 030-02/2010-01/001	AZTN protiv VIPnet d.o.o., Zagreb, HT d.d., Zagreb i Tele2 d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje	
61	26. srpanj 2012.	034-08/2012-01/059	Vlada Republike Hrvatske - nacrt Odluke o obavljanju poslova odnosa s javnošću	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
62	26. srpanj 2012.	UP/I 034-03/2012-01/006	AZTN protiv City ex d.o.o., Zagreb, po inicijativi poduzetnika Lider Express d.o.o.	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
63	26. srpanj 2012.	UP/I 030-02/2011-01/018	AZTN protiv Primalab d.o.o., Zabok utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja	Tržišno natjecanje	Rješenje o prihvatu predloženih mjera poduzetnika	104/2012

64	26. srpanj 2012.	UP/I 034-03/2012-03/001	Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja protiv VINDIJA d.d., Varaždin - postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere	Tržišno natjecanje	Rješenje	
65	26. srpanj 2012.	UP/I 030-02/2011-01/039	AZTN protiv Obrtničke komore Osječko-baranjske županije, Udruženja obrtnika Osijek i sedamnaest poduzetnika koji su prisustvovali sastanku 16. veljače 2011.	Tržišno natjecanje	Rješenje o zabranjenom sporazumu	102/2012
66	30. srpanj 2012.	430-01/2012-06/005	Ministarstvo gospodarstva - Nacrt prijedloga zakona o poticanju investicija i unapređenju investicijskog okruženja	Državne potpore	Prethodno obvezujuće mišljenje	103/2012
67	30. kolovoz 2012.	UP/I 430-01/2012-02/009	Ministarstvo gospodarstva - Dodatak programu restrukturiranja (verzija 4.2.1) Brodograđevne industrije Split d.d.	Državne potpore	Rješenje o obustavi postupka	
68	30. kolovoz 2012.	011-01/2012-02/009	Ministarstvo kulture - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama Zakona o elektroničkim medijima, s konačnim prijedlogom zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
69	30. kolovoz 2012.	011-01/2012-02/008	Ministarstvo gospodarstva - Nacrt prijedloga Zakona o energiji s konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
70	6. rujan 2012.	UP/I 430-01/2012-02/012	Ministarstvo poljoprivrede – otpis duga poduzetniku Vodovod i kanalizacija d.o.o., sa sjedištem u Splitu, Biokovska 3	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	126/2012
71	6. rujan 2012.	UP/I 030-02/2010-01/023	AZTN protiv Europlakat d.o.o. - utvrđivanje zlorabe vladajućeg položaja poduzetnika	Tržišno natjecanje	Rješenje o prihvatu predloženih mjera poduzetnika	123/2012

72	17. rujan 2012.	UP/I 430-01/2012-02/010	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture – Državna jamstva Hrvatskim cestama d.o.o. u iznosu od 134.000.000 eura	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	115/2012
73	17. rujan 2012.	UP/I 430-01/2012-02/011	HBOR – Program kreditiranja projekata energetske obnove zgrada javnog sektora 2012.-2013.	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	108/2012
74	17. rujan 2012.	UP/I 430-01/2012-02/009	Ministarstvo gospodarstva - Dodatak programu restrukturiranja (verzija 4.2.1) Brodograđevne industrije Split d.d.	Državne potpore	Rješenje o ispravku rješenja	
75	17. rujan 2012.	034-08/2012-01/067	Grad Zagreb, Gradski ured za opću upravu - mišljenje u svezi upisa udruge u registar udruga	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
76	17. rujan 2012.	034-08/2012-01/073	Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije - Test tri mjerila na tržištu pristupa mreži za operatore usluga s posebnom tarifom	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
77	4. listopada 2012.	UP/I 430-01/2011-83/003	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	Državne potpore	Rješenje	121/2012
78	4. listopada 2012.	011-01/2012-02/011	Ministarstvo gospodarstva - Nacrt prijedloga Zakona o regulaciji energetske djelatnosti, s konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
79	4. listopada 2012.	UP/I 030-02/2011-01/051	AZTN protiv Hrvatskog autokluba, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaća preuzimanje izvršenja mjera i uvjeta	118/2012
80	11. listopada 2012.	UP/I 430-01/2012-02/007	Grad Split, Jamstvo HNK Hajduk za kredit	Državne potpore	Rješenje o obustavi postupka	
81	25. listopada 2012.	UP/I 430-01/2011-81/002	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva – Program restrukturiranja Grupe Brestovac	Državne potpore	Rješenje o obustavi postupka	
82	25. listopada 2012.	UP/I 430-01/2012-02/013	Grad Split, Jamstvo za HNK Hajduk š.d.d.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	131/2012

83	25. listopada 2012.	UP/I 430-01/2012-02/008	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta - Prijedlog programa za poticanje inovacijsko-tehnologijskog sustava	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	129/2012
84	25. listopada 2012.	UP/I 430-01/2011-83/002	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	Državne potpore	Rješenje	128/2012
85	25. listopada 2012.	UP/I 030-02/2011-01/043	AZTN protiv Usluga Poreč d.o.o., Poreč	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
86	25. listopada 2012.	UP/I 034-03/2012-02/001	Domaći radio d.o.o., Viškovo – Obavijest o promjeni vlasničke strukture	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
87	25. listopada 2012.	011-01/2012-02/012	MINISTARSTVO GOSPODARSTVA - Prijedlog uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o preoblikovanju Energetskog Instituta Hrvoje Požar u ustanovu	Tržišno natjecanje	Stručno mišljenje	
88	8. studeni 2012.	011-01/2012-02/014	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture - Nacrt prijedloga Zakona o poštanskim uslugama s konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Stručno mišljenje	
89	8. studeni 2012.	011-01/2012-02/013	Ministarstvo kulture - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama Zakona o elektroničkim medijima, s konačnim prijedlogom zakona	Tržišno natjecanje	Stručno mišljenje	
90	20. studeni 2012.	UP/I 430-01/2011-83/006	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	Državne potpore	Rješenje	
91	20. studeni 2012.	UP/I 430-01/2012-02/004	Hrvatski audiovizualni centar	Državne potpore	Rješenje	131/2012
92	20. studeni 2012.	011-01/2012-02/015	Ministarstvo gospodarstva - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u prometu nekretnina s konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Stručno mišljenje	

93	30. studeni 2012.	UP/I 430-01/2006-04/013	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture – financiranje izgradnje dva putnička broda za Jadroliniju u Brodogradilištu Kraljevica d.d.	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	
94	30. studeni 2012.	UP/I 430-01/2011-02/003	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva-Orljava d.o.o. – Program restrukturiranja	Državne potpore	Rješenje o obustavi postupka	
95	30. studeni 2012.	UP/I 430-01/2011-02/006	Ministarstvo gospodarstva – restrukturiranje Varteksa d.d.	Državne potpore	Rješenje o obustavi postupka	
96	30. studeni 2012.	UP/I 034-03/2012-01/009	AZTN protiv Flora VTC d.o.o., Virovitica po inicijativi poduzetnika M San eko d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
97	30. studeni 2012.	UP/I 034-03/2012-02/002	Tommy d.o.o., Split / Kerum d.o.o., Split	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
98	30. studeni 2012.	UP/I 034-03/2012-01/018	AZTN protiv Grada Zagreba	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
99	30. studeni 2012.	UP/I 034-03/2012-01/019	AZTN protiv INA Industrija nafte d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
100	30. studeni 2012.	011-01/2012-02/016	Ministarstvo gospodarstva - Nacrt prijedloga Zakona o tržištu električne energije, s konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Stručno mišljenje	
101	7. prosinac 2012.	UP/I 430-01/2012-02/014	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture – Izdavanje državnog jamstva od 130.000.000 eura za kreditiranje obveza HAC-a d.o.o. za 2012.	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	09/2013
102	7. prosinac 2012.	011-01/2012-02/017	Ministarstvo gospodarstva - Nacrt prijedloga Zakona o tržištu plina, s konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Stručno mišljenje	
103	11. prosinac 2012.	034-08/2012-01/108	Hrvatska narodna banka – zahtjev za davanjem mišljenja o namjeri provedbe koncentracije Karlovačke banke d.d., Zagreb i Nava banke d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

104	13. prosinac 2012.	UP/I 430-01/2012-03/004	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture – financiranje izgradnje dva putnička broda za Jadroliniju u Brodogradilištu BSO d.o.o.	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	
105	14. prosinac 2012.	UP/I 034-03/2012-01/014	AZTN protiv Hrvatska pošta d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
106	14. prosinac 2012.	UP/I 034-03/2012-01/011	AZTN protiv Hrvatska pošta d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
107	27. prosinac 2012.	UP/I 430-01/2012-02/015	HBOR – kratkoročna izvozna kreditna osiguranja	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	
108	27. prosinac 2012.	UP/I 034-03/2012-01/021	AZTN protiv Zagrebačka burza d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
109	27. prosinac 2012.	UP/I 030-02/2011-01/024	AZTN protiv Presečki grupa d.o.o., Krapina, Rudi-express d.o.o., Mihovljan, Borisa Jambrošića, vlasnika obrta „Jambrošić tours“, Mursko Središće i Željka Jakopića, vlasnika obrta Autobusni prijevoznik „Turist“, Sveti Martin na Muri	Tržišno natjecanje	Rješenje o zabranjenom sporazumu	13/2013
110	27. prosinac 2012.	UP/I 030-02/2011-01/025	AZTN protiv HŽ Cargo d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
111	27. prosinac 2012.	UP/I 034-03/2012-01/013	AZTN protiv SC Dubrovnik, Dubrovnik, utvrđivanje zlorabe vladajućeg položaja temeljem inicijative Aide Sorajić, Dubrovnik	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
112	27. prosinac 2012.	UP/I 030-02/2011-02/002	Expres radio d.o.o., Zagreb / Janus d.o.o., Osijek i Otočni radio Kornati d.o.o., Murter	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	

IZJAVA O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI*
ZA PRORAČUNSKU GODINU __2012.____

Ja, Olgica Spevec, mr.sc., predsjednica Vijeća Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, čelnik Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja,

na temelju popunjenog Upitnika o fiskalnoj odgovornosti iz područja planiranja, izvršavanja, javne nabave, računovodstva i izvještavanja, raspoloživih informacija, rezultata rada unutarnje i vanjske revizije te vlastite procjene, potvrđujem:

- zakonito, namjensko i svrhovito korištenje sredstava,
- učinkovito i djelotvorno funkcioniranje sustava financijskog upravljanja i kontrola u okviru proračunom odnosno financijskim planom utvrđenih sredstava.

*Predsjednica Vijeća Agencije
za zaštitu tržišnog natjecanja*

Klasa: 400-05/2012-01/03
Urbroj: 580-11/06-13-1

* Obrazac Izjave o fiskalnoj odgovornosti, koja se daje ako nisu uočene slabosti i nepravilnosti.

UPITNIK O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI ZA PRORAČUNSKU GODINU 2012.

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Obrazloženje (za odgovore NE)	Referenca
		N/P	DA	NE		
PLANIRANJE PRORAČUNA/FINANCIJSKOG PLANA						
1.	Strateški plan je sastavljen i objavljen na web stranicama (odgovaraju ministarstva i druga tijelo državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)		X			link na web stranicu
2.	Programi iz financijskog plana povezani su s ciljevima iz strateškog plana (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)		X			vezne tablice
3.	Upravno tijelo nadležno za financije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave je nakon primitka uputa za izradu proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave Ministarstva financija izradilo upute za izradu proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave s limitima i dostavilo ih proračunskim i izvanproračunskim korisnicima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju proračunske i izvanproračunske korisnike)	X				preslika odnosno referenca dopisa i upute

¹ Stupac Referenca ne popunjava se već su u njemu dane upute koja je vrsta dokaza podloga za davanje odgovora na pitanje.

4.	Ministarstvo je nakon primitka uputa za izradu prijedloga državnog proračuna od Ministarstva financija izradilo i dostavilo upute s limitima proračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti (odgovaraju ministarstva koja u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)	X					preslika odnosno referenca dopisa i upute
5.	Financijski plan proračunskog korisnika državnog proračuna sadrži prihode i primitke iskazane po vrstama, rashode i izdatke predviđene za trogodišnje razdoblje, razvrstane prema proračunskim klasifikacijama i obrazloženje prijedloga financijskog plana		X				preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31. prosinca
6.	Financijski plan proračunskog korisnika jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sadrži prihode i primitke iskazane po vrstama, rashode i izdatke predviđene za trogodišnje razdoblje, razvrstane prema proračunskim klasifikacijama, obrazloženje prijedloga financijskog plana i plan razvojnih programa	X					preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31. prosinca

7.	Obrazloženje financijskog plana proračunskog korisnika državnog proračuna i proračunskog korisnika jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sadrži sažetak djelokruga rada proračunskog korisnika, obrazložene programe, zakonske i druge podloge na kojima se zasnivaju programi, usklađene ciljeve, strategiju i programe s dokumentima dugoročnog razvoja, ishodište i pokazatelje na kojima se zasnivaju izračuni i ocjene potrebnih sredstava za provođenje programa, izvještaj o postignutim ciljevima i rezultatima programa temeljenim na pokazateljima uspješnosti iz nadležnosti proračunskog korisnika u prethodnoj godini te ostala obrazloženja i dokumentaciju.						preslika odnosno referenca obrazloženja financijskog plana usvojenog do 31. prosinca
8.	Financijski plan izvanproračunskog korisnika državnog proračuna i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sadrži prihode i primitke iskazane po vrstama, rashode i izdatke predviđene za trogodišnje razdoblje, razvrstane prema proračunskim klasifikacijama i obrazloženje prijedloga financijskog plana	X					preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31. prosinca
9.	Usklađeni prijedlog financijskog plana ministarstva sastavljen je temeljem prikupljenih i objedinjenih prijedloga financijskih planova proračunskih korisnika (odgovaraju ministarstva koja u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)	X					provesti analizu na način da se zbroje prihodi i rashodi iz financijskih planova proračunskih korisnika te prihodi i rashodi iz financijskog plana nadležnog ministarstva bez proračunskih korisnika te usporede s podacima u usklađenom financijskom planu
10.	Uz opći i posebni dio proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave izrađen je i plan razvojnih programa	X					preslika odnosno referenca plana razvojnih programa

11.	Čelnik jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave uputio je prijedlog proračuna i projekcija predstavničkom tijelu na donošenje u zakonom predviđenom roku	X				preslika odnosno referenca dopisa odnosno drugi dokaz da je prijedlog proračuna i projekcija predan predstavničkom tijelu
12.	Doneseni proračun objavljen je u službenom glasilu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	X				broj i naziv službenog glasila i datum objave
13.	Uz proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave odnosno financijski plan proračunskog i izvanproračunskog korisnika za iduću proračunsku godinu donijele su se i projekcije za sljedeće dvije proračunske godine	X				broj i naziv službenog glasila i datum objave za proračune preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31. prosinca za proračunske i izvanproračunske korisnike
14.	Proračun te izmjene i dopune i odluka o izvršavanju dostavljeni su Ministarstvu financija i Državnom uredu za reviziju u roku od 15 dana od dana njihova stupanja na snagu	X				preslika odnosno referenca dopisa
15.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave se zaduživala/ davala suglasnost za zaduživanje/jamstvo sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	X				preslike odnosno reference dobivenih i danih suglasnosti

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom.

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Obrazloženje (za odgovore NE i DJELOMIGNO)	Referenca
		N/P	DA	NE	DJELOMIGNO		
IZVRŠAVANJE PRORAČUNA/FINACIJSKOG PLANA							
16.	Procedura stvaranja ugovornih obveza jasno je definirana i dostupna svim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima		X				preslika odnosno referenca pisane procedure
17.	Obveze po ugovorima koji zahtijevaju plaćanje iz proračuna u sljedećim godinama preuzimale su se isključivo uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske odnosno općinskog načelnika/gradonačelnika odnosno župana, a na prijedlog ministra financija odnosno pročelnika upravnog tijela nadležnog za financije (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna i proračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X					preslike odnosno reference dobivenih suglasnosti na uzorku od najviše 20
18.	Obveze po investicijskim projektima preuzimaju se isključivo ako su predviđene u proračunu i projekcijama, financijskom planu i po provedenom stručnom vrednovanju i ocjeni opravdanosti te učinkovitosti investicijskog projekta						na uzorku od najviše 10 investicijskih projekata dokazati povezanost s proračunom i projekcijama, odnosno s financijskim planom i priložiti preslike odnosno reference provedenih vrednovanja
19.	Preraspodjele su izvršene u skladu s odlukom o izvršavanju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X					preslika odnosno referenca preraspodjela i odluke

20.	Poduzete su sve potrebne mjere za potpunu naplatu prihoda i primitaka iz nadležnosti i uplatu u proračun	X				na uzorku od 10% dospjelih nenaplaćenih potraživanja sa stanjem 31. prosinca dokazi o poduzetim radnjama za naplatu (preslike odnosno reference odgovarajućih dopisa, opomena), a najviše 100
21.	Svi namijenski prihodi i primici te vlastiti prihodi proračunskih korisnika uplaćivali su se u nadležni proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osim onih koji su izuzeti od obveze uplate temeljem odluke o izvršavanju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)	X				dokaz o uplati namijenskih prihoda i primitaka te vlastitih prihoda u nadležni proračun i preslika odnosno referenca odluke
22.	Ministarstvo odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave pratila je korištenje namjenskih prihoda i primitaka te vlastitih prihoda koje ostvaruju proračunski korisnici iz svoje nadležnosti koji su izuzeti od uplate u proračun	X				dokaz o načinu praćenja
23.	Sredstva su utrošena u skladu s proračunom odnosno financijskim planom					izvještaj o izvršenju proračuna za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave iz kojeg se vidi da nije utrošeno više sredstva od odobrenih proračunom (osim za namjenske prihode i primike definirane člankom 48. Zakona o proračunu)
			X			usporedba izvršenja i financijskog plana iz koje se

						vidi da nije utrošeno više sredstva od odobrenih financijskim planom (osim za namjenske prihode i primike definirane člankom 48. Zakona o proračunu) za proračunske i izvanproračunske korisnike
24.	Isplata sredstava temeljila se na vjerodostojnoj dokumentaciji		X			nasumično odabrano najmanje pet isplata po svakoj od vrsta rashoda na razini definiranoj u Tablici: Testiranja uz pitanje 24. danoj u dodatku 1 Upitnika
25.	Pratilo se i kontroliralo namjensko isplaćivanje donacija, pomoći, subvencija do krajnjeg korisnika te korištenje istih					uzorak od 5 % ukupnog broja svih transfera i minimalno 5 % ukupne vrijednosti svih transfera
25.1.	Dostupne su preslike odnosno reference odnosno referenca ugovora koje su podloga za isplate	X				preslike odnosno reference ugovora
25.2.	Obavljene su provjere na licu mjesta kod krajnjih korisnika na uzorku za pojedinačne isplate iznad 20.000,00 kn	X				preslika odnosno referenca zapisnika izvršene kontrole
25.3.	Postoji izvješće od krajnjeg korisnika o utrošku sredstava/realizaciji projekta za pojedinačne isplate iznad 10.000,00 kn	X				preslika odnosno referenca izvješća
26.	Prilikom isporuke opreme/izvođenja radova obavljene su sve potrebne provjere					provjera na uzorku 5% ukupnog broja svih nabava dugotrajne nefinancijske imovine i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih nabava dugotrajne nefinancijske imovine

26.1.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni na način utvrđen ugovorom		X				priložiti odgovarajući dokaz
26.2.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni u skladu sa vremenskim rokovima iz ugovora		X				priložiti odgovarajući dokaz
26.3.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni u skladu sa zahtjevima količine i kvalitete iz ugovora		X				priložiti odgovarajući dokaz
26.4.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni na lokacijama koje su navedene u ugovoru		X				priložiti odgovarajući dokaz
26.5.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni prema opisu iz ugovora		X				priložiti odgovarajući dokaz
26.6.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni sukladno nacrtima, analizama, modelima, uzorcima iz ugovora		X				priložiti odgovarajući dokaz
26.7.	Oprema je instalirana i u upotrebi		X				priložiti odgovarajući dokaz
27.	Propisana je procedura zaprimanja računa, njihove provjere u odgovarajućim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima i pravovremenog plaćanja		X				preslika odnosno referenca pisane procedure
28.	Svi ugovori se čuvaju i arhiviraju sukladno propisima o čuvanju arhivske građe		X				preslika odnosno referenca ovitaka predmeta na uzorku od 5% svih ugovora, a najviše 100

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom.

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovore.

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Obrazloženje (za odgovore NEI) DJELOVITNO)	Referenca
		N/P	DA	NE	DJELOVITNO		
JAVNA NABAVA							
29.	U zaključenim ugovorima o nabavama velike vrijednosti ugovoreni su instrumenti za osiguranje urednog ispunjenja ugovornih obveza ili odredbe o ugovornoj kazni					preslike odnosno reference ugovora, navesti članak u kojem stoje odredbe o instrumentima urednog ispunjenja ugovornih obveza ili odredbe o ugovornoj kazni	
30.	Ugovori o javnoj nabavi zaključeni su u skladu s uvjetima određenim u dokumentaciji za nadmetanje i odabranom ponudom	X				preslike odnosno reference dokumentacije o provedenim postupcima i preslike odnosno reference ugovora	
31.	Za sve predmete javne nabave čija je procijenjena vrijednost veća od 70.000,00 kn provedeni su postupci javne nabave sukladno odredbama Zakona o javnoj nabavi	X				oznake i datum objave	
32.	Za provedene postupke javne nabave u Elektroničkom oglasniku javne nabave objavljene su odgovarajuće objave sukladno Zakonu o javnoj nabavi	X				oznake i datum objave	
33.	Na internetskim stranicama (ili u službenim glasilu ili na oglasnoj ploči ili na drugi način) je dostupan popis gospodarskih subjekata s kojima je obveznik odnosno predstavnik naručitelja ili s njime povezane osobe u sukobu interesa u smislu propisa o javnoj nabavi	X				adresa internetske stranice ili broj i naziv službenog glasila ili druga oznaka mjesta gdje je popis objavljen	

34.	Donesen je plan nabave u skladu s propisima o javnoj nabavi		X				adresa internetskih stranicama gdje je objavljen plan nabave
35.	U pripremi i provedbi postupka javne nabave najmanje jedan ovlašten predstavnik imao je važeći certifikat u području javne nabave u skladu s propisima o javnoj nabavi.	X					preslika odnosno referenca potvrda i internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja
36.	U pripremi tehničke specifikacije sudjelovale su osobe različite od ovlaštenih predstavnika naručitelja koje ocjenjuju ponude						imena osoba koje su sudjelovale u pripremi tehničke dokumentacije i preslika odnosno referenca internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja
		X					
37.	Ovlašteni predstavnici naručitelja koji daju prijedlog za odluku o odabiru bile su različite od osoba koje prate provedbu ugovora						preslika odnosno referenca internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja i imena osoba koje prate provedbu ugovora
		X					
38.	Naručitelj vodi registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma koji sadrži podatke u skladu s propisima o javnoj nabavi						adresa internetskih stranicama gdje je objavljen registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma
		X					
39.	Sva dokumentacija o svakom postupku javne nabave čuva se najmanje četiri godine od završetka postupka javne nabave						preslika odnosno referenca ovitka predmeta
		X					
40.	Ugovori o nabavi javnih usluga iz Dodatka II. B sklopljeni su na temelju odredaba Zakona o javnoj nabavi						preslike odnosno reference dokumentacije o nabavi i sklopljenih ugovora
		X					

41.	Do 31. ožujka tijelu nadležnom za sustav javne nabave dostavljeno je izvješće o javnoj nabavi za prethodnu godinu koje sadrži podatke sukladno Zakonu o javnoj nabavi		X			preslika odnosno referenca izvješća
-----	---	--	---	--	--	-------------------------------------

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u godini za koju se daje Izjava o fiskalnoj odgovornosti nisu provodili postupci javne nabave, na sva pitanja iz ovog područja odgovara se „NIJE PRIMJENJIVO – N/P“. Ako je provođenje postupaka javne nabave objedinjeno na razini osnivača, obveznik odgovara „NIJE PRIMJENJIVO – N/P“.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom.

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Obrazloženje (za odgovore NE IDJELOMITNO)	Referenca
		NI	DA	NE	IDJELOMITNO		
RAČUNOVODSTVO							
42.	Rashodi su evidentirani u glavnoj knjizi na temelju nastanka poslovnog događaja (obveze) i u izvještajnom razdoblju na koje se odnose neovisno o plaćanju		X				uzorak 1% svih dokumenata temeljem kojih su evidentirani poslovni događaji (ulazni računi, obračuni i dr.), a najviše 100
43.	Narudžbenice su valjano ispunjene na način da se vidi tko je nabavu inicirao, tko je nabavu odobrio, koja vrsta roba/usluga/ radova se nabavlja uz detaljnu specifikaciju jedinica mjere, količina, jediničnih cijena te ukupnih cijena		X				uzorak 1% svih narudžbenica, a najviše 100
44.	U potpisanim ugovorima s dobavljačima/pružateljima usluga/izvršiteljima radova detaljno je utvrđena vrsta robe/usluga/radova koji se nabavljaju		X				uzorak 5% svih ugovora i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih ugovora
45.	Iz primke, otpremnice i drugog odgovarajućeg dokumenta potpisanog od skladištara ili druge osobe zadužene za zaprimanje robe i dobavljača vidljivo je da je prilikom preuzimanja robe utvrđena količina, stanje i kvaliteta zaprimljene robe		X				preslike odnosno reference dokumenata na uzorku 5% svih dokumenata, a najviše 100
46.	Postoji izvještaj o obavljenoj usluzi odnosno druga vrsta pisanog odobrenja ili dokumentacije kojom se potvrđuje izvršenje usluge		X				preslika odnosno referenca izvještaja ili druge dokumentacije na uzorku 1% izvršenih usluga, a najviše 100

47.	O izvedenim radovima, sukladno definiranoj proceduri odobrenja radova, postoji privremena odnosno konačna obračunska situacija, koju odobrava osoba odnosno tijelo koje nadzire i odobrava radove	X				preslike odnosno reference odobrenih privremenih odnosno konačnih situacija na uzorku 5% svih ugovora
48.	Na zaprimljenim računima navedeni su svi elementi računa u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
49.	Zaprimljeni računi sadrže referencu na broj narudžbenice/ugovora temeljem kojeg su roba/usluge/radovi isporučeni					uzorak 1% svih računa po ugovorima sklopljenim temeljem postupaka javne nabave, a najviše 100
50.	Računi sadrže detaljnu specifikaciju roba/usluga/radova koje odgovaraju opisu i specifikaciji roba/usluga/radova definiranih narudžbenicom odnosno ugovorom					uzorak 1% svih računa, a najviše 100
51.	Za svaki račun obavljena je matematička kontrola ispravnosti iznosa koji je zaračunan što je naznačeno na računu		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
52.	Provjeren je postojanje potpisa, žiga ili druge oznake kojom se može potvrditi da je račun odobren za plaćanje		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
53.	Provjera suštine računa i dokumentacije obavljenih usluga, radova odnosno nabave robe računi se u glavnoj knjizi evidentiraju po proračunskim klasifikacijama (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
54.	Prihodi su evidentirani u glavnoj knjizi u trenutku u kojem su postali raspoloživi i mjerljivi (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)		X			uzorak 1% svih uplata, a najviše 100

55.	Za primljene i dane donacije nefinancijske imovine u glavnoj knjizi evidentirani su prihodi i rashodi prema procijenjenoj vrijednosti imovine, a međusobni prijenos nefinancijske imovine proračuna i proračunskih korisnika evidentiran je preko promjena u obujmu imovine (odgovaraju obveznici primijene proračunskog računovodstva)	X				uzorak 5% svih donacija i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih primljenih i danih donacija
56.	Povjerenstva za popis osnovao je čelnik proračuna/proračunskog korisnika. Odredio je datum obavljanja popisa, rokove obavljanja popisa i dostavljanje izvještaja s priloženim popisnim listama		X			preslika odnosno referenca odluke o provođenju popisa
57.	Povjerenstvo za popis obavilo je popis cjelokupne imovine i obveza, sastavilo izvještaj temeljem popisnih lista i predalo ga je čelniku		X			preslika odnosno referenca izvještaja
58.	Poslovne knjige i računovodstvene isprave čuvaju se sukladno rokovima utvrđenima Pravilnikom o proračunskom računovodstvu i računskom planu (odgovaraju obveznici primijene proračunskog računovodstva)		X			klasifikacijska oznaka Pravilnika o čuvanju arhivskog i registraturnog gradiva odnosno odgovarajući dokaz
59.	Uspostavljene računovodstvene evidencije omogućile su praćenje korištenja sredstva po izvorima financiranja i programima (projektima/aktivnostima)		X			dio analitičke evidencije po izvorima financiranja i programima (projektima i aktivnostima) ili referenca iz pitanja 23.
60.	Uspostavljena je evidencija svih ugovora		X			preslika odnosno referenca dijela evidencije
61.	Vodi se analitička evidencija dugotrajne, nefinancijske imovine i usklađena je s glavnom knjigom		X			preslika odnosno referenca dijela evidencije

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom. U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovore.

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Obrazloženje (za odgovore NE)	Referenca
		NP	DA	NE		
IZVJEŠTAVANJE						
62.	Kod predaje financijskih izvještaja poštivali su se rokovi i način predaje utvrđeni Pravilnikom o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)		X			preslike odnosno reference referentnih stranica financijskih izvještaja
63.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izvještavala je Ministarstvo financija o zaduženjima/danim suglasnostima za zaduženja/jamstva sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X				preslika odnosno referencia dopisa
64.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (korisnik pomoći izravnjanja) dostavila je izvještaj o utrošenim sredstvima resornom ministarstvu ili nadležnom tijelu državne uprave na propisan način i u rokovima utvrđenima Uredbom o načinu izračuna iznosa pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i odlukama o kriterijima i mjerilima za osiguranje minimalnog financijskog standarda javnih potreba u djelatnostima osnovnog i srednjeg školstva, socijalne skrbi, zdravstva i vatrogastva (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave - nositelji decentraliziranih funkcija)	X				preslika odnosno referencia dopisa

65.	Kod predaje polugodišnjeg i godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave poštivali su se rokovi i odredbe o sadržaju izvještaja utvrđene Zakonom o proračunu (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X				preslika odnosno referenca dopisa odnosno drugi dokaz da je polugodišnji i godišnji izvještaj predan predstavničkom tijelu te broj i naziv službenog glasila i datum objave izvještaja
66.	Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dostavljen je Ministarstvu financija i Državnom uredu za reviziju u roku od 15 dana nakon što ga je donijelo predstavničko tijelo (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X				preslika odnosno referenca dopisa
67.	Općinski načelnik/gradonačelnik odnosno župan o preraspodjelama izvjestio je predstavničko tijelo u roku utvrđenom u odluci o izvršavanju proračuna (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X				preslika odnosno referenca dopisa

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom.

